

COLLECTANEA VATICANA HUNGARIAE

tom. II

LIBRO DELLE ORDINAZIONI

del Pontificio Collegio Germanico-Ungarico

Ordinazioni degli Alunni dai Paesi
della Sacra Corona d'Ungheria (1599–1713)

PÉTER TUSOR

BUDAPEST ♦ ROMA

2024

COLLECTANEA VATICANA HUNGARIAE

CLASSIS II, TOM. I I

LIBER ORDINATIONUM

A Német–Magyar Kollégium szentelési anyakönyve

A Magyar Szent Korona országai növendékeinek
szentelési bejegyzései (1599–1713)

Kiadja

TUSOR PÉTER

BUDAPEST ♦ RÓMA

2024

COLLECTANEA VATICANA HUNGARIAE

CLASSIS II, TOM. II

LIBRO DELLE ORDINAZIONI

del Pontificio Collegio Germanico-Ungarico

Ordinazioni degli Alunni dai Paesi
della Sacra Corona d'Ungheria (1599–1713)

a cura di
PÉTER TUSOR

BUDAPEST ♦ ROMA

2024

Bibliotheca Historiae Ecclesasticae Universitatis Catholicae de Petro Pázmány nuncupatae

Series I

Collectanea Vaticana Hungariae

sub Alto Patrocinio Em.mi ac Rev.mi

P. Card. ERDŐ

fundavit ac moderatur

P. TUSOR

Pubblicato dall'Istituto di Ricerca Vilmos Fraknói e dall'Istituto Gyula Moravcsik
Kiadja a Fraknói Vilmos Római Történeti Kutatócsoport és a Moravcsik Gyula Intézet

La pubblicazione del volume è stata promossa da TKI

A kötet megjelenését a TKI támogatta

<http://institutumfraknoi.hu>

© P. TUSOR, 2024

ISSN 1787-2758

ISBN 978-963-416-417-3

ISBN ebook 978-963-416-418-0

Editore responsabile - *Felelős kiadó*
il Direttore della Casa Editrice “Gondolat”
a Gondolat Kiadó igazgatója

Impaginazione - *Tördelés: Typographia Pannonica*

Supervisione di testo - *Olvasószerkesztő: T. Horváth*

Emblema di copertina - *Borítóillusztráció: G. Xantus*

Preparato all'edizione - *Kiadásra előkészítette*
dalla Casa Editrice “Gondolat” - *a GONDOLAT Kiadó*

*Exc.mo & Rev.mo Domino Blasio Martos
Episcopo titulari Trebiarum,
Quinquagenario*

*olim alumno Pontificii Collegii Germanici et Hungarici de Urbe,
occasione anniversarii consecrationis suae episcopalis
amicabili cum reverentia dicatum
Die 4.ta mensis Martii A. D. 2024*

INDICE GENERALE

TARTALOM

Premessa	9
Előszó	13
<i>Introduzione</i>	17
I. Il Collegio Germanico-Ungarico alla luce della storiografia . . .	19
II. Il libro delle ordinazioni del Collegio	37
III. Considerazioni per la pubblicazione	59
<i>Bevezetés</i>	65
I. A Német–Magyar Kollégium a historiográfia tükrében	67
II. A Kollégium szentelési anyakönyve	85
III. A közlés szempontjai	107
<i>Liber Ordinationum (ACGU Hist. 40)</i>	113

<i>Ordinationes alumnorum ex Regnis Sacrae Coronae Hungariae</i>	114
Bibliographia	257
Abbreviationes	264
Index	265
<i>The Registry of Ordinations of the German-Hungarian College in Rome. Registry entries of Hungarian Students (1599–1713)</i>	273

PREMESSA

La nascita di questo volume risale all'autunno del 1996. In ottobre ho avuto l'opportunità di continuare la ricerca negli archivi romani iniziata in maggio:^{*} oltre all'Archivio Vaticano e alla Biblioteca Apostolica, il mio viaggio mi ha portato subito nell'archivio del Collegio Germanico-Ungarico. Il motivo non ha bisogno di spiegazioni. La reputazione e il nome dell'istituzione mi erano già noti durante gli anni del liceo, passati presso i Padri Scolopi di Kecskemét, per non parlare del breve periodo di studi teologici a Eger e a Budapest.

Ho potuto partecipare alla vita del Collegio vicino a Piazza Barberini non solo nella cappella, ma anche nel refettorio. È stata una grande esperienza vivere l'atmosfera dell'istituzione, parlare con i chierici ungheresi provenienti da quasi tutto il bacino dei Carpazi. L'atmosfera dell'istituzione era completamente diversa da quella che si poteva sperimentare nei seminari in Ungheria. Più aperta, più informale, più diretta. Non scrivo questo come una critica, ma come un'esperienza.

Potevo lavorare nell'archivio anche domenica pomeriggio e sera. Dovevo l'eccezionale fiducia e favore al fatto che l'archivista di allora – e anche il prefetto degli studenti ungheresi – era ZSOLT

^{*} Cf. CVH I/19, p. II.

TARI, un sacerdote della diocesi di Eger (Austria). Insieme a lui abbiamo prestato servizio militare di leva come studenti di teologia a Hódmezővásárhely nell'ex Esercito Popolare Ungherese negli anni 1987–1988. L'esperienza è stata molto complessa. A quel tempo, la svolta del 1989–1990 non era affatto prevedibile, nemmeno un po'. Eravamo più vicini al mondo degli anni Sessanta che a quello degli anni Novanta. Dalla torre di guardia di Hódmezővásárhely sarebbe sembrato un miracolo incredibile poter studiare in meno di un decennio le risorse della prima età moderna del *Collegium Germanicum et Hungaricum*: lui come ex allievo dello stesso Collegio, io non più come teologo, ma come docente di storia e latino, appena laureato.

Il mio programma di ricerca in Vaticano e il poco tempo a disposizione non mi hanno permesso di approfondire il materiale documentario o di esplorarne gli antecedenti storiografici. In questa particolare occasione, che era piena di nostalgia già al momento della sua realizzazione, ho copiato e portato a casa il libro delle ordinazioni dell'istituzione del 17. secolo (1597–1713 per essere precisi). Da allora è rimasto nella mia collezione in attesa dell'occasione giusta per prendere vita. Quel momento è arrivato il 14 dicembre 2022. È la data del convegno internazionale *Collegi per stranieri a Roma nell'età moderna*,* tenutosi presso l'Istituto Nazionale di Studi Romani, in collaborazione con l'Università della Tuscia, l'Università di Chieti, il Centro

* Gli atti del convegno internazionale: *I collegi per stranieri a/e Roma nell'età moderna. I: Cinque-Settecento* (Studi di Storia delle Istituzioni Ecclesiastiche 10), a cura di ALESSANDRO BOCCOLNI–MATTEO SANFILIPPO–PÉTER TUSOR, Viterbo 2023. Cf. https://institutumfraknoi.hu/hirek/i_collegi_stranieri_roma_nemzetkozi_konferencia_kutatocsoport_tarsrendezeseben#expanded

Studi Emigrazione di Roma e il Gruppo di Ricerca «Vilmos Fraknói».

L'introduzione a questo volume contiene le versioni italiana e ungherese della lezione qui tenuta, trasformata in studio. Il *corpus* contiene una pubblicazione e un estratto dei dati di ordinazione degli studenti ungheresi. Il prossimo passo della ricerca potrebbe essere la pubblicazione delle voci relative agli studenti tedeschi. Senza questo, il quadro storico rimarrà incompleto.

Il mio lavoro in corso di pubblicazione nel 2024, in occasione del centenario della scomparsa di GUGLIELMO FRANKÓI, cerca di rappresentare una continuazione tardiva delle indagini romane di FRANKÓI. La storia della fondazione del *Collegium Hungaricum*, che fu unito al *Collegium Germanicum* nel 1580, è presentata nella biografia del gesuita István Szántó (Arator). I critici contemporanei lodarono il suo studio e altri risultati, ancora oggi fondamentali, con queste parole: “Quest’opera di Fraknói colma una lacuna nella nostra storiografia, in molte parti correggendola e illuminandola, così come tutto ciò che ha scritto più recentemente...”.

Dedico questo piccolo libro a Mons. LEVENTE BALÁZS MARTOS, ex studente del Pontificio Collegio Germanico-Ungarico, nel primo anniversario della sua consacrazione vescovile. Lo ringrazio per il suo sostegno, in qualità di Rettore del Seminario Centrale di Budapest, alla collana *Collectanea Vaticana Hungariae* e al mio Gruppo di Ricerca «Vilmos Fraknói». E, naturalmente, grazie per l’attenzione e l’amicizia di cui mi ha onorato.

L'autore

ELŐSZÓ

Jelen kötet keletkezése 1996 őszéig nyúlik vissza. Októberben lehetőségem nyílt a májusban elkezdett* római levéltári kutatások folytatására. A vatikáni levéltár és az apostoli könyvtár mellett utam azonnal *Collegium Germanicum et Hungaricum* levéltárába vezetett. Okát aligha kell magyarázni. Az intézmény híre, neve már a kecskeméti piarista gimnáziumban töltött évek alatt eljutott hozzám, nem beszélve az egri, budapesti teológiai stúdiumok rövid időszakáról.

Nemcsak a kápolnában, hanem néhány alkalommal a refektóriumban is részese lehettem a *Piazza Barberini* közelében álló Kolégium életének. Nagy élmény volt megtapasztalni az intézmény légkörét, beszélgetni szinte a Kárpát-medence egész területéről származó magyar klerikusokkal. Az intézmény szellemisége teljesen más volt, mint amit itthoni szemináriumokban megélhettem. Nyitottabb, kötetlenebb, közvetlenebb. Nem kritikaként, hanem élményként írom ezt.

A levéltárban vasárnap délutánonként, esténként is dolgozhattam. A kivételes bizalmat és kedvezést annak köszönhettem, hogy akkoriban a levéltáros – és egyben a magyar növénydekek prefektusa – TARI ZSOLT volt az egri egyházmegyéből. Vele teológusként együtt szolgáltunk Hódmezővásárhelyen az

* Vö. CVH I/19, 11.

egykor volt Magyar Néphadseregben 1987–1988 folyamán. Az ott szerzett tapasztalatok igen összetettek voltak. Akkor még egyáltalán nem látszott, egy kicsit sem, 1989–1990 fordulata. Közelebb álltunk az 1960-as évek világához, mintsem az 1990-esekéhez. A vásárhelyi őrtoronyból nézve hihetetlen csodának tűnt volna, hogy szűk évtized múlva a *Collegium Germanicum et Hungaricum* kora újkori forrásait szemlélhetjük. Ő végzett germanikusként, én friss diplomás, az *Eötvös Collegium*ban szenior éveit töltő történelem és latin szakos tanárként.

Vatikáni kutatási programom, a rendelkezésemre álló rövid idő ekkor nem tett lehetővé alaposabb elmélyülést az iratanyagban, illetve a historiográfiai előzmények feltérképezésében. A különleges atmoszférájú, már megtörténtekor nosztalgiaival teli kutatási alkalom során az intézmény 17. századi (egészen pontosan 1597–1713-as) szentelési anyakönyvet másoltam le és hoztam haza. A forrás azóta várta gyűjteményemben a megfelelő alkalmat, hogy életre kelljen. Ez az alkalom 2022. december 14-én érkezett el. Ekkor került megrendezésre az *Istituto Nazionale di Studi Romani*ban a *Collegi per stranieri a Roma nell'età moderna* c. nemzetközi konferencia az *Università della Tuscia*, *Università di Chieti*, a *Centro Studi Immigrazione di Roma* és a Fraknoi Kutatócsoport közreműködésével.*

Jelen mű bevezetése az itt elhangzott előadásom tanulmányá formált változatát tartalmazza olasz, illetve magyar

* A nemzetközi szimpózium aktái: *I collegi per stranieri a/e Roma nell'età moderna. I: Cinque-Settecento* (Studi di Storia delle Istituzioni Ecclesiastiche 10), a cura di ALESSANDRO BOCCOLNI–MATTEO SANFILIPPO–PÉTER TUSOR, Viterbo 2023. Lásd még https://institutumfraknoi.hu/hirek/i_collegi_stranieri_roma_nemzetkozi_konferencia_kutatocsoport_tarsrendezeseben#expanded.

nyelven. A korpusz pedig a magyar növendékek szentelési adatainak közlését, illetve kivonatát hozza. A kutatás következő lépése lehet majd valamikor a német hallgatókra vonatkozó bejegyzések publikálása. A történeti kép e nélkül ugyanis hiányos marad.

Munkám 2024-ben, FRANKÓI VILMOS halálának centenáriumián lát napvilágot, s római vizsgálatainak kései folytatása kíván lenni. Az 1580 folyamán a *Collegium Germanicum*mal összevont *Collegium Hungaricum* alapítástörténetét ő dolgozta fel a jezsuita Szántó Istvánról írt életrajzában. Máig alapvető tanulmányát, többi eredményét a kortárs kritika e szavakkal méltatta: „Frankói e műve hézagot pótol történetírásunkban, igen sok részében megigazítva, s fölvilágosítva azt, mint teszi minden, amit ő újabban ír...”.*

E kicsiny kötetet MARTOS LEVENTE BALÁZSNak, a római Német–Magyar Kollégium egykori növendékének ajánlom, püspökszentelése első évfordulóján. Köszönettel a Központi Szeminárium rektoraként a *Collectanea Vaticana Hungariae* és a Frankói Kutatócsoport működéséhez adott támogatásáért. S persze köszönettel a kitüntető figyelemért, barátságért, amivel megtisztel.

A szerző

* *Egy magyar jezsuita a XVI. században, Szántó István élete*, Katolikus Szemle 1 (1887) 385–433, 402–417. JAKAB ELEK recenziója: Századok 21 (1887) 847–851, 81.

INTRODUZIONE

I. IL COLLEGIO GERMANICO-UNGARICO ALLA LUCE DELLA STORIOGRAFIA

Quando dobbiamo tracciare un quadro del *Pontificium Collegium Germanicum et Hungaricum* tra i collegi nazionali di Roma della prima età moderna, il nostro compito risulta allo stesso tempo facile e difficile. È facile in quanto l'illustre istituzione, fondata nel 1552 come semplice Collegio Germanico, è stata ben studiata dalla storiografia sia positivista che moderna. Da parte tedesca, il rettore dell'istituzione, ANDREAS STEINHUBER, che è stato creato cardinale, ha scritto una monografia in due volumi sulla sua storia. Il prelado gesuita, noto per le sue posizioni intransigenti e antimoderniste, riassunse praticamente il lavoro di una vita nella sua opera pubblicata nel 1907, l'anno prima della sua morte.¹

Da parte ungherese si allacciò alla sua opera un decennio dopo quella di ENDRE VERESS. Il suo lavoro classico è un'opera

¹ ANDREAS STEINHUBER, *Geschichte des Kollegium Germanikum Hungarikum in Rom I-II*, Freiburg im Breisgau 1906. Certamente non poté mancare un'edizione delle fonti, grazie ad un altro gesuita, FRIEDRICH SCHRÖDER: *Monumenta quae spectant primordia Collegii Germanici et Hungarici*, Rom 1896.

eccezionale e senza tempo della storiografia ungherese.² La seconda metà della sua raccolta di materiale è rimasta manoscritta ed è su nostra iniziativa che si sta tentando di farla rivivere nell'ambito della presente conferenza.³ Già dalla fine del 19. secolo, e con particolare impulso negli anni 1960 e 1970, gli stessi studenti dell'istituzione pubblicarono una serie di studi sulla storia del Collegio nella propria rivista (*Korrespondenzblatt für die Alumnen des Collegium Germanicum Hungaricum*) e in altri prestigiosi periodici.⁴ Le grandiose pubblicazioni di fonti dell'Ordine dei Gesuiti di Roma hanno gettato nuove fondamenta per gli studi. Il loro editore era un gesuita ungherese, LÁSZLÓ LUKÁCS.⁵

Dopo tutti questi precedenti, la storiografia moderna è entrata nella storia dell'istituzione con la grande monografia di PETER SCHMIDT.⁶ Il risultato è stato valutato dai francesi come descritto di seguito:

² ENDRE VERESS, *Matricula et acta alumnorum Collegii Germanici et Hungarici ex regno Hungariae oriundorum 1599–1917* (Fontes Rerum Hungaricarum 2), Budapest 1917.

³ Cf. *ibidem*, p. XIX; TUSOR PÉTER, *Monumenta és Collectanea. Magyar történeti kutatások a Vatikánban* [Ricerche storiche ungheresi nelle collezioni Vaticane] (Collectanea Vaticana Hungariae [CVH] I/20), Budapest–Róma 2022, 126 (“F”).

⁴ Il titolo del periodico, pubblicato a partire dal 1892 era inizialmente *Correspondenz-Blatt für die Germaniker*.

⁵ *Monumenta Paedagogica Societatis Iesu I–VII*, Romae 1965–1992; cf. anche *Monumenta Antiquae Hungariae I–IV* (1550–1600), Romae 1969–1987.

⁶ PETER SCHMIDT, *Das Collegium Germanicum in Roma und die Germaniker. Zur Funktion eines römischen Ausländerseminaris (1552–1914)* (Bibliothek des Deutschen Historischen Instituts in Rom 56), Tübingen 1984.

“Lo studioso del Settecento troverà utile consultare questo prezioso studio su una delle più importanti istituzioni romane creata nel 1552 per i cittadini di province ecclesiastiche di lingua tedesca. Infatti questo collegio, fino al 1773 pontificio seminario e residenza dei Gesuiti (tornerà sotto la loro direzione tra il 1825 e il 1914), permette a leggere, attraverso lo studio del suo funzionamento, gran parte della politica romana del tempo (soprattutto in merito agli incarichi e all'insegnamento). È tutta una parte della storia della Chiesa post-tridentina che viene messa in nuova luce: l'origine sociale degli alunni, la successiva distribuzione delle funzioni episcopali nell'Impero asburgico tra il 1560 e il 1803, vediamo che l'analisi viene eseguita con cura, utilizzando gli archivi e il metodo statistico. Durante il secolo 18 il collegio vivrà una metamorfosi nel reclutamento e nell'insegnamento. Sappiamo che cresce la tensione tra la Chiesa dell'Impero e Roma. La presentazione è seguita da una serie di tabelle. Questo bel libro e la sua ricca bibliografia sono un buon contributo alla storia della moderna educazione religiosa nelle terre cattoliche.”⁷

Grazie al lavoro di lingua tedesca di SCHMIDT, è possibile scoprire molti nuovi aspetti della storia del Collegio Germanico-Ungarico. Il dilemma di base si ripropone sempre: si tratta piuttosto di un seminario pontificio dominato dalla Curia romana oppure di un'istituzione gesuitica, dove le priorità e gli interessi erano piuttosto quelli della Compagnia di Gesù? D'altra parte, grazie a tabelle e statistiche, alcune delle quali accuratamente fornite di dati, vengono esaminati in dettaglio anche l'estrazione sociale degli studenti del Collegio, il loro percorso di studi, il loro orario e i titoli conseguiti. Ma abbiamo

⁷ DOMINIQUE BORUEL in *Dix-Huitième Siècle* 19 (1987) p. 485.

anche un quadro di coloro che hanno abbandonato gli studi, le varie ragioni del loro allontanamento e le loro successive carriere ecclesiastiche: le cariche che hanno ricoperto e le dignità che hanno ricevuto.⁸

Si potrebbe affermare che il Collegio Germanico Ungarico, il più antico dei collegi „nazionali” della prima età moderna, raggruppati intorno allo *Studium Urbis* e il *Collegium Romanum*, è anche il più conosciuto storicamente, grazie soprattutto all'erudizione tedesca. Tuttavia, la storia istituzionale, inserita in una complessa storia ecclesiastica, culturale e sociale, è stata oggetto di serie critiche già negli anni '90, anche da parte ungherese. SCHMIDT, sostenendo che gli studenti ungheresi erano ben conosciuti grazie al lavoro di ENDRE VERESS, li ha semplicemente trascurati dalle sue analisi. VERESS, tuttavia, in un breve studio di accompagnamento alla sua prestigiosa pubblicazione, ha pubblicato solo i dati anagrafici e dei registri di immatricolazione,⁹ con brevi aggiunte biografiche. La recensione di ISTVÁN BITSKEY non solo ha registrato l'omissione da parte di SCHMIDT, ma ha anche completato il compito mancante in forma monografica nella sua opera pubblicata in ungherese e in italiano nel 1996.¹⁰

⁸ Cf. la critica citata più avanti da ISTVÁN BITSKEY, *Hungáriából Rómába*, 1996, pp. 24–25. (Vedi la nota 10.)

⁹ Le fonti di VERESS furono oltre alle matricole anche il registro dei discorsi pronunciati dagli alunni a partire dal 1637 (*Orationes sollemnes ab alumnis Collegii... quotannis habitae*), e il cosiddetto *Album alumnorum Hungarorum*, i documenti della Congregazione Mariana. Ha utilizzato anche l'archivio della Sacra Congregatio de Propaganda Fide. *Op. cit.*, pp. xii–xvi.

¹⁰ BITSKEY ISTVÁN, *Hungáriából Rómába. A római Collegium Germanicum Hungaricum és a magyarországi barokk művelődés* (Italianistica Debreceniensis. Monográfiák 2), Budapest 1996; Id., *Il Collegio Germanico-Ungarico*

Tuttavia, il sottotitolo dell'opera (*Contributo alla storia della cultura ungherese in età barocca*) dimostra che, contrariamente al complesso approccio di SCHMIDT, il suo lavoro è dominato dalla storia della cultura. ISTVÁN BITSKEY, riassumendo le proprie ricerche e quelle di SCHMIDT, afferma come tesi principale che il *Collegium Germanicum et Hungaricum*, attraverso i suoi studenti che tornavano in patria, aveva diffuso una cultura religiosa più o meno omogenea dal Reno alla Vistola, dal Baltico all'Adriatico carpatico.¹¹

Sappiamo bene che in queste aree è stato il confessionalismo protestante, innestato sull'umanesimo, a mostrare per primo i segni dell'effervescenza spirituale della prima età moderna. Le correnti spirituali, intellettuali e artistiche del cattolicesimo tridentino iniziarono dopo a interferire con esso. Molti sottosistemi del centralismo e dell'uniformismo del governo ecclesiastico romano furono esportati alle aree transalpine. Nel 17. e nel 18. secolo, Roma e l'Ungheria interagirono attraverso migliaia di canali. In parte, attraverso la vicina *metropolis* Vienna giunsero all'Ungheria tantissimi mercanti, architetti, militari.¹² Centinaia di studenti ungheresi studiarono in altre

di Roma. *Contributo alla storia della cultura ungherese in età barocca* (Studi e fonti per la storia dell'Università di Roma, n.s. 3), Roma 1996.

¹¹ BITSKEY, *Hungáriából Rómába*, pp. 189–190.

¹² Cf. p.es.: R. VÁRKONYI ÁGNES, *Tradíció és innováció a kora újkori Közép-Európa udvari kulturájában* [Tradizione e innovazione nella cultura di corte nell'Europa Centrale nella prima età moderna], „Idővel paloták...” Magyar udvari kultúra a 16–17. században (szerk. Horn Ildikó–G. Etényi Nóra), Budapest 2005, 60–114; *Pápai csapatok Magyarországon (1595–1597, 1601)* [Truppe papali in Ungheria (1595–1597, 1601)]. *La corrispondenza di Gianfrancesco Aldobrandini* (CVH I/17) curata e pubblicata con un saggio introduttivo da KRUPPA TAMÁS (Budapest–Roma 2020); GECSÉNYI LAJOS, *Bécs és Magyar-*

università italiane;¹³ a partire dagli anni Trenta del 17. secolo arrivarono a ondate missionari italiani, non solo nel regno d'Ungheria ma anche nel principato di Transilvania.¹⁴ Tuttavia, l'influenza di Roma è stata rappresentata in modo più trasparente, sistematico e continuo per un lungo periodo di tempo dagli ex alunni del Collegio Germanico Ungarico. La seguente metafora non è solo espressiva, ma essenzialmente vera: l'influenza di Roma e quella del *Collegium Germanicum et Hungaricum* sono praticamente la stessa cosa. Gli ex studenti del collegio sono coloro che in seguito costruirono chiese, seminari, residenze e giardini ornamentali nelle loro sedi episcopali, commissionarono statue, dipinti, musica, fecero scrivere libri e innari, o li scrissero e curarono essi stessi, per non parlare dell'organizzazione dell'istruzione locale o degli inizi della ricerca storica sulle fonti.¹⁵ Il modello romano può essere rintracciato e verificato ovunque e in ogni cosa e, come dimostra l'elenco sopra riportato, non necessariamente solo in dimensioni religiose, o più precisamente confessionali.

ország kereskedelmi kapcsolatainak történetéhez a 16–17. század fordulóján [Per la storia dei rapporti commerciali tra Vienna e Ungheria a cavallo tra il 16. e il 17. secolo], Gazdaság, társadalom, igazgatás. Tanulmányok a kora újkor történetéből, Győr 2008, pp. 271–288.

¹³ VERESS ENDRE, *Olasz egyetemeken járt magyarországi tanulók anyakönyve és iratai 1221–1864* [Matricole e documenti degli studenti delle università italiane, provenienti dall'Ungheria 1221–1864] (Monumenta Hungariae Italica 3), Budapest 1941, *passim*.

¹⁴ GALLA FERENC, *Ferences misszionáriusok Magyarországon: a Királyságban és Erdélyben a 17–18. században* [Missionari francescani in Ungheria: sul territorio del Regno e in Transilvania] (CVH I/2), s.a.r. Fazekas István, Budapest–Róma 2005.

¹⁵ BITSKEY, *Hungáriából Rómába*, pp. 189–190.

Tale tesi viene confermata da innumerevoli esempi, grazie non solo a SCHMIDT e BITSKEY ma anche a diversi altri studiosi, prevalentemente ricercatori del Settecento, sia di tempi passati, come ZSIGMOND JAKÓ, della Transilvania o più recenti, come per esempio MAURIZIO TANI,¹⁶ TAMÁS VÉGHSEŐ, TAMÁS TÓTH e ÁGNES DÓBÉK. Vogliamo ora considerare in seguito più da vicino alcuni dei casi più importanti tra essi.

Sappiamo grazie a ZSIGMOND JAKÓ già da tempo che perfino una delle radici più importanti delle ricerche storiche ungheresi nel Vaticano è collegata al Collegio. L'idea di una ricerca più ampia possibile, quasi integrale delle fonti vaticane con riferimento ungherese si presenta la prima volta nella storiografia ungherese presso conte Ignác Batthyány (1780–1798). Era studente appena da un mese presso il *Collegium Germanicum et Hungaricum*, quando nel dicembre del 1763 presentò i suoi progetti al *doyen* della storiografia ungherese in epoca barocca, György Pray,¹⁷ e quasi subito si mise a lavorare.¹⁸ In qualità di preposito maggiore di Eger (Agria) incaricò, tramite

¹⁶ MAURIZIO TANI, *La rinascita culturale del '700 ungherese: le arti figurative nella grande committenza ecclesiastica*, Roma 2005.

¹⁷ JAKÓ ZSIGMOND, *Batthyány Ignác, a tudós és a tudományszervező* [I. Batthyány, lo studioso e l'organizzatore della ricerca scientifica], [Id.], Társadalom, egyház, művelődés (METEM Könyvek 18), Budapest 1997, pp. 359–382, 360.

¹⁸ Come ex allievo del Germanico, ha studiato particolarmente i seguenti volumi: Biblioteca Apostolica Vaticana, Vat. Lat., vol. 3922. 3934. 3901. 3934. 4013. 4118. 6531. 6941. 7021. 7022. 6168. 6199. 6198. 6210. 6222. 6223. 6263. 6420. 2934. 3477. 3901; Urb. Lat., vol. 816. 839. 864. 866; Ottob. Lat., vol. 2068. 2206. 2416. 2419. 2434. 2482. 2682. 2604. 2776. 2068. 2510. 2676. 2114. CHRISTINE MARIA GRAFINGER, *Die Ausleihe Vatikanischer Handschriften und Druckwerke (18. Jahrhundert)*. I: *Biblioteca Vaticana*. II: *Archivio Segreto Vaticano* (Studi e Testi 406–407), Città del Vaticano 2002, I, n. 395.

il nunzio apostolico di Vienna, Giuseppe Garampi, l'abate Gaetano Marini a portare avanti le sue ricerche.¹⁹ Fu già vescovo della Transilvania quando affidò al suo bibliotecario, Imre Dániel il compito di svolgere un'ampia raccolta di materiale nella Biblioteca Vaticana, anzi, anche nell'Archivio Segreto, allo scopo di poter scrivere la storia (ecclesiastica) dell'Ungheria (e, assieme ad essa, della Transilvania) („*per dare alla luce l'istoria sagra del regno d'Ungheria e Transilvania*”).²⁰ Imre Dániel, che soggiornò in Italia negli anni 1783–1785, si soffermò oltre a Roma anche a Venezia ed in altre città italiane. Le sue copie di documenti, preparate in questi anni, ammontano a migliaia di pagine e mantengono la loro rilevanza scientifica fino ad oggi.²¹

Solo grazie a recenti ricerche conosciamo la storia completa del conte Ferenc Barkóczy. Come studente del *Collegium Germanicum et Hungaricum* di Roma, rimase talmente impressionato dalla cultura e dall'arte che aveva conosciuto a Roma che, al suo ritorno in patria, come vescovo di Eger (1745–1761), assunse artisti italiani, incoraggiò la pubblicazione di opere di autori italiani in ungherese e fondò persino una propria tipografia a questo scopo. Inoltre, fece costruire vicino alla sua sede una replica delle ville di Roma con il nome di „Fuorcon-

¹⁹ La richiesta di ricerca nel Vaticano di Marini è datata il 14 ottobre 1778. GRAFINGER, *Die Ausleibe Vatikanischer Handschriften*, II, n. 337.

²⁰ Sulle richieste di ricerca del vescovo, indirizzate a papa Pio VI (1775–1799) cf.: GRAFINGER, *Die Ausleibe Vatikanischer Handschriften*, I, n. 265. II, n. 399.

²¹ *Diarium historicum Italici mei itineris litterarii, seu vera, adcurata et continuata narratio eorum, quae toto itineris mei tempore Romae, seu in aliis Italiae urbibus inde a primo profectionis die vidi, legi, scripsi, observavi, atque perfeci I–II.* Batthyaneum, Ms. X/128. Cf. JAKÓ, *Batthyány Ignác, a tudós*, p. 376.

trasti".²² Tutto questo, però, non era che un preludio alle ambizioni del suo successore, Károly Eszterházy. L'ambizione di Eszterházy era addirittura quella di fondare un'università presso la sua sede vescovile. La biblioteca, situata al centro dell'edificio che doveva essere la sede dell'università, divenne una delle prime biblioteche pubbliche dell'Ungheria.²³ E l'idea di un'università a Eger si è dimostrata così duratura da diventare realtà nel 21. secolo. Per quanto riguarda il secondo centro ecclesiastico dell'Ungheria dopo Esztergom (Strigonia), Kalocsa (Colocca) dobbiamo menzionare i nomi di due ex allievi del Collegio Germanico Ungarico: Gábor Patachich e Ádám Patachich. Un dato caratteristico: quest'ultimo era stato già ordinato sacerdote nella Cattedrale Lateranense il 20 dicembre 1738, quando nel 1739 fu ammesso all'Arcadia romana col nome Siracus Actrophorius.²⁴ Eszterházy ha un culto di „fondatore” a Eger, come Patachich a Kalocsa.

Gli esempi citati richiamano l'attenzione sull'influenza qualitativa degli ex allievi del Collegio sulla cultura e sulla storia della Chiesa ungherese. Se guardiamo i soli numeri, sembra a prima vista che relativamente pochi dei chierici formati a

²² DÓBÉK ÁGNES, *Barkóczy Ferenc (1710–1765) egri püspök könyvtára* [La biblioteca del vescovo di Eger, Ferenc Batthyány (1710–1765)] (A Kárpát-medence kora újkori könyvtárai II), Budapest 2021, 7ss.

²³ Cf. p.es. BITSKEY ISTVÁN, „Püspökiünk, példánk és tükörünk volt”. *Eszterházy Károly életpályája és egyénisége* [“Fu il nostro vescovo, esempio e specchio”. La carriera e la personalità di Károly Eszterházy], *Eszterházy Károly Emlékkönyv* (szerk. Kovács Béla), Eger 1999, pp. 7–22.

²⁴ Sui due Patachich: TAMÁS TÓTH, «*Si nullus incipiat, nullus finiet*». *La rinascita della Chiesa d'Ungheria dopo la conquista turca nell'attività di Gábor Patachich e di Ádám Patachich, Arcivescovi di Kalocsa-Bács (1733–1784)* (CVH I/6), Budapest–Roma–Szeged 2011.

Roma siano saliti alla dignità episcopale nei secoli 16–18. Nel periodo compreso tra il 1552 e il 1782, la fondazione del collegio e la sua chiusura da parte di Giuseppe II (1780–1790), arrivarono nella Città Eterna più di 600 alunni provenienti dai Paesi della Sacra Corona Ungarica, per un totale di circa 610, di cui solo 64, pari al 10,5%, furono nominati vescovi dai re ungheresi.²⁵ Tuttavia, prima di iniziare a sospettare una politica di nomine asburgiche pre-giuseppinista e anti-romana, basata sulla prerogativa del re, vale la pena di prendere in considerazione il periodo più ristretto del dispiegarsi della confessionalizzazione cattolica in Ungheria. Nel primo mezzo secolo di attività del Collegio, né l'età dei laureati né le condizioni generali della politica ecclesiastica e del governo della Chiesa in Ungheria hanno permesso agli ex allievi del Collegio di iniziare a plasmare la storia ecclesiastica, pubblica e culturale ungherese in gran numero già tra la fine del 16. e l'inizio del 17. secolo.²⁶

²⁵ VERESS, *Matr.*, p. 319; BITSKEY, *Hungáriából Rómába*, pp. 5–6; TAMÁS VÉGHSEŐ, «*Catholice reformare*». Ágoston Benkovich O.S.P.P.E. *missionario apostolico, vescovo di Várad (1631–1702)* (CVH II/2), Budapest–Róma 2007, p. 378, un prospetto numerico in forma di tavola (*Ex-alumni e vescovi dioecesani nel Regno d'Ungheria secondo le diocesi*) e pp. 379–381, indice secondo i nomi di persona (*Alumni diventati vescovi dioecesani. Secondo i nomi*); pp. 381–384, indice secondo le diocesi (*Alumni diventati vescovi dioecesani. Secondo le diocesi*).

²⁶ Si fa ancora attendere la stesura di una moderna sintesi della storia ecclesiastica ungherese della prima età moderna. La lacuna viene solo in parte colmata dalla seguente dispensa universitaria: FORGÓ ANDRÁS–GUITMAN BARNABÁS–TUSOR PÉTER, *Katolikus konfesszionizáció a kora újkori Magyarországon* [Confessionalizzazione cattolica nell'Ungheria della prima età moderna], Piliscsaba 2014 (<http://tk.pilisart.hu/content/impresszum>).

Ferenc Forgách è una notevole eccezione. Di lui si sa solo che studiò al *Collegium Romanum* e fu molto influenzato da Roberto Bellarmino. Il prelado di origini aristocratiche nominato vescovo di Nyitra (Nitria, Nitra; oggi Slovacchia) nel 1596 fu consacrato vescovo a Graz nel 1600 e divenne arcivescovo di Esztergom e cardinale nel 1607.²⁷ Il suo nome non compare nell'edizione di ENDRE VERESS, e per questo motivo recenti ricerche lo hanno omissso dall'elenco degli ex alunni del *Collegium Germanicum et Hungaricum*.²⁸ Questa omissione è, a nostro avviso, del tutto infondata, poiché nel capitolo successivo troviamo esempi di due studenti dell'inizio del 17. secolo che erano stati sicuramente alunni del *Collegium*, ma che non figurano nel registro delle iscrizioni.²⁹ La domanda sorge spontanea: negli anni 1583–1586, in quale seminario abitava Ferenc Forgách mentre frequentava le lezioni teologiche del *Collegium Romanum* come residente, se non era un membro del Collegio Germanico-Ungarico? Il *Seminarium Romanum*, fondato nel 1564, poteva essere frequentato solo da italiani, e il *Collegium Graecum* del 1577, il *Collegium Anglicanum* del 1579, e il *Collegium Maronitarum*, fondato nel 1584 non potevano ospitarlo, come si può dedurre dalla loro denominazione. Dopo Forgách,

²⁷ Su Forgách con ulteriore bibliografia sulla vita, recentemente cf. KRUPPA TAMÁS, *Forgách Ferenc Okmánytár: Levelek és iratok (1585–1615)* [Documenti relativi a Ferenc Forgách. Lettere e atti (1585–1615)] (CVH II/9), Budapest–Róma 2022.

²⁸ HERMANN EGYED, *A katolikus egyház története Magyarországon 1914-ig* [La storia della Chiesa cattolica in Ungheria fino al 1914] (Dissertationes Hungaricae ex Historia Ecclesiae 1), München 1973², p. 230; BITSKEY, *Hungáriából Rómába*, p. 65.

²⁹ Cf. nel capitolo seguente gli esempi di Menyhért Inchoffer e György Bujtúl. Cf. BITSKEY, *Hungáriából Rómába*, anche p. 39.

il primo alunno del Collegio a essere nominato e consacrato vescovo fu László Majthényi, vescovo di Szerém (Sirmio, Srijem; oggi Croazia) e vescovo ausiliare di Eger.³⁰

L'inizio della sistematica organizzazione delle denominazioni può essere legato piuttosto al Sinodo Nazionale di Nagyszombat (Tyrnavia, Trnava; oggi Slovacchia) del 1611, convocato dall'appena citato cardinal Ferenc Forgách con al fianco il suo confessore e futuro successore Péter Pázmány. Di fatto, questo fu l'inizio dell'attuazione sistematica delle decisioni del Concilio di Trento in Ungheria, che si sarebbe sviluppata nel corso dei secoli e che si può considerare ininterrotta fino al regno di Giuseppe II.³¹ Se consideriamo singoli periodi all'interno di questo arco temporale più ristretto, come ad esempio il periodo 1686–1741, troviamo che 19 dei 48 vescovi diocesani si erano laureati a Roma, e quattro vescovi (croati) a Bologna e Perugia.³² La percentuale di quasi il 50% (46% per la preci-

³⁰ VERESS, *Matr.*, 12. Majthényi compare per la prima volta il 6 gennaio 1609 nei *Libri Regi* in qualità di vescovo di Szerém. Archivio Nazionale Ungherese, Archivio della Cancelleria d'Ungheria, Libri regii (A 57), vol. 16, foll. 689–692. Ha ottenuto la conferma papale nel 1616. Cf. *Hierarchia Catholica [HC] III–V*, ed. GUILMUS VAN GULIK–CONRADUS EUBEL–PATRITIUS GAUCHAT–REMIGIUS RITZLER–PRIMINUS SEFRIN, *Monasterii–Patavii* 1923–1952, IV, p. 317. Per quanto riguarda i vescovi ex alunni del Collegio nella prima metà del 17. secolo cf. BITSKEY, *Hungáriából Rómába*, pp. 57 e 74–77.

³¹ TUSOR PÉTER, *Synoden in Ungarn in der frühen Neuzeit*, *Begegnung der Kirche in Ost und West im Spiegel der synodalen Strukturen*. Festschrift für Petar Vrankić zum 70. Geburtstag (hrsg. v. J. Grohe et al.), Sankt Ottilien 2017, pp. 331–353, 336–341.

³² FORGÓ ANDRÁS, *Korszakváltás – elitváltás? A püspöki kar a török kiűzése utáni évtizedekben* [Cambio di epoca – cambio di élite? L'episcopato ungherese

sione) rimase costante per tutto il 18. secolo.³³ Tuttavia, per alcune diocesi, come quelle di Eger e Kalocsa-Bács, particolarmente studiate, la percentuale era rispettivamente del 100% e dell'87,5% nel 18. secolo.³⁴ Il terzo posto è occupato da Várad, un'altra diocesi in cui nel 18. secolo, dopo la conquista turca, sono stati effettuati investimenti e lavori di costruzione particolarmente ingenti, che lasciano il segno ancora oggi.³⁵

Con tutto ciò, i vescovi politicamente più attivi del 18. secolo, il cardinale Imre Csáky, arcivescovo di Kalocsa, Imre Esterházy, arcivescovo di Esztergom, László Erdődy, vescovo di Nyitra, Gábor Erdődy, vescovo di Eger, erano stati anch'essi alunni del Collegio germanico-ungarico, e tutti discendenti di famiglie nobili ungheresi.³⁶ Neanche la loro attività organiz-

nei decenni seguenti alla cacciata dei Turchi], *Katolikus egyházi társadalom Magyarországon a 18. században* (Pécsi Egyháztörténeti Műhely 11), szerk. Forgó András-Gőzsy Zoltán, Pécs 2019, pp. 61–80, 82–83.

³³ TÓTH TAMÁS, *A Collegium Germanicum et Hungaricum levéltára* [L'archivio del Collegium Germanicum et Hungaricum], Magyarország és a római Szentszék. Források és távlatok (Tanulmányok Erdő bíboros tiszteletére) (CVHI/8), szerk. Tusor Péter, Budapest–Róma 2012, pp. 138–156, 139.

³⁴ TÓTH, *La rinascita della Chiesa d'Ungheria*, p. 76 (*La proporzione degli alunni romani tra i vescovi diocesani nel Regno d'Ungheria nel Settecento*).

³⁵ Nel caso di Várad (Varadino, Oradea; oggi Romania) la proporzione degli ex alunni del Collegio era del 60%. Ci arrivano vicino anche le diocesi di Nyitra e Csanád (57). Nel caso dell'arcidiocesi di Esztergom e della diocesi di Vác (Vaccia) la proporzione degli ordinari ex allievi di Roma è del 50% nel corso del Settecento, nella diocesi di Zágráb il 44,5%. TÓTH, *La rinascita della Chiesa d'Ungheria*, p. 76.

³⁶ Relativamente a questi prelati cf.: MÁLNÁSI ÖDÖN, *Gróf Csáky Imre bíbornok élete és kora (1672–1732)* [Vita e epoca del cardinal conte Imre Csáky (1672–1732)], Kalocsa 1933; FORGÓ ANDRÁS, *Esterházy Imre és az aulikus*

zativa confessionale e di mecenate era trascurabile. Insieme ai vescovi aristocratici sopra elencati, Barkóczy, i due Patachich, Károly Eszterházy e Battyhány, essi determinarono il volto e la memoria storica del cattolicesimo ungherese barocco del 18. secolo al di là del loro numero effettivo.³⁷ Tuttavia non va di per sé sottovalutata la percentuale costante degli ex alunni del Collegio diventati vescovi delle diocesi del Regno d'Ungheria, che si mantenne per tutto il 18. secolo a quasi il 50%.

In termini di influenza sui livelli inferiori, l'arcidiocesi di Esztergom e la diocesi di Zágráb (Zagabria, Zagreb; Croatia) sono i più importanti in termini di territorio. Secondo i dati di ENDRE VERESS, dal 1559, quando apparve il primo studente ungherese a Roma, fino al 1782, 235 chierici di Esztergom e 156 di Zágráb studiarono nella Città Eterna,³⁸ e un gran numero di loro tornò nella propria diocesi per mettere a frutto le cono-

politika a 18. század első évtizedeiben [Imre Esterházy e la politica auca nei primi decenni del Settecento], „Fényes palotákban, ékes kőfalokban”. Tanulmányok az Esterházy családról (a cura di Maczák, Ibolya), Budapest 2009, pp. 65–86; KÖKÉNYESI ZSOLT, *Egy magyar főpap jelenléte és karrierútja a bécsi udvarban. Vázlat Erdődy László Ádám nyitrai püspök életrajzához* [La presenza e la carriera di un prelado ungherese alla corte viennese. Bozze per la biografia del vescovo di Nyitra László Ádám Erdődy], Egyház és reprezentáció a régi Magyarországon (Pázmány Irodalmi Műhely. Lelkiségtörténeti tanulmányok 12), a cura di Báthory, Orsolya–Kónya, Franciska, Budapest 2016, pp. 223–254; MIHALIK BÉLA VILMOS, *Erdődy Gábor Antal egri püspök egyházszerző tevékenysége az 1734. évi egri zsinat tükrében* [L'attività di organizzatore della Chiesa del vescovo di Eger Gábor Antal Erdődy, allo specchio del sinodo del 1732 di Eger], Az Egri Főegyházmegye Schematizmusa 2014 (a cura di Balogh Ferenc et al.), Eger 2014, pp. 26–40.

³⁷ Cf. FORGÓ, *Korszakváltás – elitváltás?*, p. 88.

³⁸ TÓTH, *A Collegium Germanicum et Hungaricum*, p. 139.

scenze, le competenze, le idee e la spiritualità che avevano assorbito come residenti del Collegio Germanico-Ungarico.

Se, nel 2024, vogliamo dare una valutazione storica di questa particolare istituzione romana, possiamo dire che si tratta di un transfer culturale pluridimensionale, duraturo, ma allo stesso tempo decisamente unidirezionale. Sebbene possa essere compito di una riflessione e di una ricerca collettiva internazionale esaminare l'impatto della presenza degli studenti dei collegi nazionali su Roma, sulla città e i suoi abitanti, o anche sulla stessa corte papale – ne parleremo più avanti – è indiscutibile che il *Collegium Germanicum et Hungaricum* fu il principale veicolo dell'espansione barocca italiana verso l'Europa centrale.³⁹

Vale la pena di riflettere anche sulle coordinate del paradigma della confessionalizzazione di REINHARD-SCHILLING. È noto che la creazione di nuove istituzioni educative specifiche per una determinata comunità religiosa è stata un fattore comune e decisivo per tutte le nuove confessioni. Il fatto che già in una fase iniziale, insieme alla centralizzazione papale, tutta l'Europa Centrale – il Sacro Impero Romano in senso lato e i Paesi della Sacra Corona d'Ungheria – disponesse di un'istituzione centrale di questo tipo, dava loro un forte vantaggio competitivo rispetto alle denominazioni protestanti, costrette a fare a meno di un simile tipo di „istituzione ombrello”.⁴⁰

³⁹ In merito al transfer culturale in relazione all'Europa Centrale: *Kirche und Kulturtransfer. Ungarn und Zentraleuropa in der Frühen Neuzeit*, hg. von MARIA-ELISABETH BRUNERT-ANDRÁS FORGÓ-ARNO STROHMEYER, Münster 2019.

⁴⁰ Sul modello citato, recentemente con bibliografia ulteriore: WOLFGANG REINHARD, *Felekezeti és felekezetszerveződés Európában. A tudományos diskurzus fejleményei* [Confessioni e confessionalizzazione in Europa. Evoluzione di un

Forse non siamo lontani dalla verità se consideriamo l'istituzione come un seminario missionario del „vecchio continente”, che, con il suo multiculturalismo interno e la sua multiethnicità, oltre al suo naturale carattere sovranazionale, ha contribuito alla formazione dell'immagine della Chiesa e del clero europeo che tendiamo a proiettare all'epoca del *Tridentinum*, ma che è stata formata realmente nel 18. e in parte fino al 19. secolo, nell'ambito della „confessionalizzazione ritardata”. Ciò è ben illustrato dal fatto che i prelati ungheresi appena elencati furono in molti casi fondatori dei seminari delle loro diocesi, oltre che i realizzatori delle infrastrutture ecclesiastiche barocche di base.⁴¹ La natura missionaria del seminario è ulteriormente sfumata dalla continua presenza dei Paolini ungheresi e dalla presenza di posteriori „missionari celeberrimi” dell'Ungheria Superiore come János Vanoviczy⁴² e Ágoston Benkovich.⁴³

La presenza dei Paolini aveva ragioni storiche. Il Collegio Ungherese fu fondato nel 1578 sulle fondamenta della loro casa e proprietà medievale nei pressi della chiesa Santo Stefano Rotondo, ed esso fu unito con il Collegio Germanico da parte di Gregorio XIII nel 1580. La loro attività missionaria può

discorso scientifico] (*Collectanea Studiorum et Textuum III/1*) (a cura di Péter Tusor; traduzione: András Forgó), Budapest 2017.

⁴¹ Il più grande lavoro è stato messo in campo dai due Patachich, i quali dovettero svolgere la ricostruzione della diocesi in un territorio completamente devastato dai turchi. Cf. TÓTH, *La rinascita della Chiesa d'Ungheria*, *op. cit.*

⁴² TÓTH ISTVÁN GYÖRGY, *A remeterend vándormisszionáriusa. Vanoviczi János, az első pálos misszionárius levelei (1642–1677)* [Il missionario itinerante dell'ordine eremita. Lettere di János Vanoviczy, il primo missionario paolino], *Levéltári Közlemények* 72 (2001), nn. 1–2, 187–245.

⁴³ VÉGHSEŐ, «*Catholice reformare*». Ágoston Benkovich O.S.P.P.E., *op. cit.*

essere spiegata con la riforma dell'Ordine che ebbe luogo alla metà del 17. secolo. All'interno del Collegio stesso, le tendenze opposte erano già ben avviate. I Gesuiti cercavano di liberarsi dagli studenti Paolini⁴⁴ e sembrava ormai concludersi la lunga lotta per trasformare il Seminario Pontificio in un collegio d'élite della Compagnia, di carattere sempre più aristocratico, nonostante il ruolo crescente della Congregazione per la Propaganda nella supervisione delle sue attività.⁴⁵ Questo processo, tuttavia, come abbiamo visto, non ha compromesso l'efficacia dell'istituzione. In realtà, sia che si consideri il transfer culturale o l'effetto di organizzazione confessionale tridentina, nel 18. secolo questo processo aveva addirittura aumentato l'efficacia dell'istituzione nell'Europa Centrale, e certamente in Ungheria. Batthyány, Esterházy, Barkóczy, Patachich erano tutti aristocratici ungheresi e croati. ISTVÁN BITSKEY colloca il periodo di massimo splendore dell'istituzione nel 18. secolo, e non ha certo torto. Il graduale rafforzamento delle strutture ecclesiastiche locali, o più precisamente diocesane, è una spiegazione logica del declino del carattere missionario.

È interessante notare che il carattere multietnico dell'istituzione non ha mai causato gravi disagi al suo funzionamento. Mentre, nonostante l'ampia area geografica, i seminaristi provenienti dall'Impero possono essere visti come un'etnia tedesca uniforme, le diocesi del Regno d'Ungheria erano popolate, oltre che da ungheresi (*Hungari*), anche da un buon numero di slavi

⁴⁴ TAMÁS VÉGHSEŐ, *Controversia tra gesuiti e paolini nel 1658. Il gesuita Aloisio Spinola, rettore del Collegio Germanico ed Ungarico, contro l'ammissione di alunni paolini, Gli archivi della Santa Sede e il regno d'Ungheria (secc. 15–20)*. In *memoriam di Lajos Pásztor* (CVH I/4), a cura di Gaetano Platania–Matteo Sanfilippo–Péter Tusor, Budapest–Roma 2008, pp. 133–142.

⁴⁵ BITSKEY, *Hungáriából Rómába*, pp. 129–130 e *passim*.

(*Slavi*) provenienti dall'Ungheria Superiore, da croati e anche occasionalmente da dalmati e bosniaci.⁴⁶ Tutto questo, naturalmente, non significava che non ci fossero problemi. Paradossalmente, però, la presenza costante di problemi disciplinari causati da ungheresi e croati ha fatto sì che i superiori fossero in grado di mettere in campo un giusto trattamento. Pázmány aveva già chiesto al rettore dell'istituto di essere più paziente nel trattare con gli studenti ungheresi, che erano „di natura selvaggia fin dalla nascita”.⁴⁷ Ádám Patachich, più volte citato, è stato costretto a digiunare più volte a pane e acqua, chiuso in cella e persino sull'orlo dell'espulsione. Accanto ai rettori di origine italiana (come Bernardo Castori, Aloisio Spinola), i superiori gesuiti, di grande esperienza, sono in parte tedeschi. In questo senso, quindi, nonostante la natura multi-etnica del corpo studentesco, possiamo davvero parlare di un'istituzione tedesca/italiana nella Città Eterna, e non di quella tedesca/ungherese. Non è un caso che i registri tenuti dai prefetti in molti casi citino solo il „*Collegium nostrum Germanicum*”, e non „*Collegium nostrum Germanicum et Hungaricum*”.⁴⁸

Per concludere questo capitolo, desideriamo dedicare uno sguardo al presente. Il carattere tedesco sembra essere più forte che mai, dato che i rettori sono sacerdoti tedeschi fin dal 19. secolo. Tuttavia, sfidando per molti versi i cambiamenti della storia, il Collegio ha ancora studenti ungheresi provenienti dalla maggior parte del bacino dei Carpazi, così sembra come se la Chiesa e lo Stato ungheresi fossero sopravvissuti intatti alle tempeste della Prima e della Seconda Guerra Mondiale.

⁴⁶ VERESS, *Matr.*, *passim*.

⁴⁷ „*Asperiores natura sunt Ungari*”. BITSKEY, *Hungáriából Rómába*, p. 72.

⁴⁸ TÓTH, *La rinascita della Chiesa d'Ungheria*, *op. cit.* Per i magistrati del Collegio: STEINHUBER, *Das Kollegium*, I, VIII. 160. 443. II, 4. 9. 301.

II. IL LIBRO DELLE ORDINAZIONI DEL COLLEGIO

A prima vista, non ci troviamo in una posizione facile se vogliamo cambiare l'ottica della nostra ricerca storica e passare da un approccio sintetico e valutativo a uno analitico, se cioè vogliamo arricchire la storia dell'istituzione con nuovi risultati di ricerca primaria. I risultati ottenuti finora sono impressionanti e convincenti. Infatti, in occasione del 450° anniversario della fondazione dell'istituzione, la storia dell'istituto è stata riscritta in chiave panoramica.⁴⁹ Anche la ricerca di base sembra acquisire un nuovo slancio. È vero che l'interesse più recente sembra essere rivolto ai secoli 19 e 20.⁵⁰ Rappresenta una sfida stimolante studiare il ruolo

⁴⁹ PETER WALTER, *Die Gründungen des Collegium Germanicum et Hungaricum. Etappen der Kollegsgeschichte*, Korrespondenzblatt: Jubiläumsausgabe zum 450jährigen Bestehen des Collegium Germanicum et Hungaricum (Rom) (2002) pp. 86–113.

⁵⁰ MARTIN LEITGÖB, *Vom Seelenbirten zum Wegführer. Sondierungen zum bischöflichen Selbstverständnis im 19. und 20. Jahrhundert. Die Germanikerbischöfe (1837–1962)* (Römische Quartalschrift für christliche Altertumskunde [RQ]. Supplementband 56), Freiburg 2004; NIKOLAUS WYRWOLL–WILHELM OTT–MARKUS PILLAT: *Das Pontificium Collegium Germanicum et Hungaricum zwischen internationalem Anspruch und nationalen Interessen im 19./20. Jahrhundert*, RQ 115 (2020) pp. 172–182; FRANZ-JOSEF KOS, *Deutschland und*

degli ex alunni del Collegio nelle relazioni tra l'Ungheria e la Santa Sede, sia nel flusso bidirezionale di informazioni che nel campo della rappresentanza e dello svolgimento degli affari presso la Curia romana, ma è necessario raccogliere ulteriore materiale a questo scopo.⁵¹

Fortunatamente, il ricco archivio dell'istituzione, riordinato all'inizio del millennio,⁵² non deluderà lo storico interessato. Sebbene la maggior parte dei documenti sia relativa all'età moderna, l'archivio conserva da una parte il materiale medievale dei Paolini ungheresi⁵³ e i registri delle promozioni di ordinazione sacerdotale degli studenti avvenute a Roma. Quest'ultimo è quasi completamente sfuggito all'attenzione dei ricercatori ungheresi ed è stato utilizzato solo in minima parte anche da parte tedesca. È incomprendibile che ENDRE VERESS, che nella sua edizione dei registri dell'immatricolazione ha pubblicato tanti dati aggiuntivi e integrativi provenienti dagli archivi del collegio, non menzioni nem-

das Collegium Germanicum et Hungaricum in Rom vom lagen 19. Jabrbundert bis 1935 (Teil I), RQ 116 (2021) pp. 121–134. Vedi anche OSCAR MÁRFFY, *Contributi alla storia del Collegio Germanico-Ungarico di Pavia. In base a documenti conservati nell'archivio di Stato di Milano*, Aevum 13 (1939) 548–557.

⁵¹ Un dato rilevante tra i tanti: nel 1668 il pallio di arcivescovo di György Szelepchény è stato portato in Ungheria da András Illyés. Archivio Apostolico Vaticano (AAV), Archivio della Nunziatura in Vienna, Processi Canonici [P. Vienna], n. 275.

⁵² L'inventario dell'archivio del Collegio: TÓTH, *A Collegium Germanicum et Hungaricum*, pp. 138–156. Il catalogo seicentesco dell'istituzione è stato pubblicato recentemente da SZÁRAZ ORSOLYA, *Catalogus librorum Bibliothecae Collegii Germanici et Hungarici Romae* (Adattár XVI–XVIII. századi szellemi mozgalmaink történetéhez 17/3), Budapest–Eger 2015, in particolare pp. VII e IX–XII.

⁵³ Cf. *Hungarici monasterii ordinis Sancti Pauli primi heremitae de urbe Roma instrumenta et priorum registra*, ed. LORENZ WEINRICH, Roma–Budapest 1999.

meno questo registro altrettanto importante. Il collegio è stato al centro delle sue ampie ricerche e ha anche compilato un secondo volume di materiale documentario proveniente da fonti esterne.⁵⁴ Non si tratta quindi di un caso di negligenza deliberata. È più probabile che, per qualche motivo, VERESS non fosse a conoscenza di questo volume.

SCHMIDT, invece, lo aveva utilizzato, ma nella sua monografia fu costretto a preservarne le proporzioni interne e gli dedicò solo una breve pagina e due tavole. Egli sottolinea che negli Statuti e nei giuramenti inaugurali degli studenti era dato un posto centrale al completamento degli studi con l'ordinazione. Tuttavia, un confronto tra i dati dei registri di immatricolazione e il libro delle ordinazioni ecclesiastiche (*"Ordinationsbuch"* o *"Liber Ordinationum"*) porta a concludere che la percentuale di studenti iscritti e ordinati raggiunse solo i 2/3 negli anni 1620–1630, per poi ristagnare tra il 40–50%. Tutto questo si basa esclusivamente sui dati degli studenti tedeschi.⁵⁵

Il libro delle ordinazioni ecclesiastiche, in formato folio è intitolato precisamente *"Liber, in quo scribuntur Alumni Collegii Germanici et Vngarici, qui praemisso examine et approbatione aliquo initiantur Ordine"*.⁵⁶ Alle pagine 1–185 del codice aiuta a ori-

⁵⁴ VERESS, *Matr.*, p. XIX. Cf. la relazione di TAMÁS VÉGHSEŐ, *La raccolta inedita di Andreas Veress sulla storia del Collegio Germanico-Ungarico*, I Collegi per stranieri a Roma nell'età moderna. Convegno Internazionale (Roma, Istituto Nazionale di Studi Romani, 14 dicembre 2022); oltretutto il relativo saggio: *I collegi per stranieri a/e Roma nell'età moderna I*, 57–62.

⁵⁵ SCHMIDT, *Das Collegium Germanicum*, pp. 104–105 e 209–210. Parla di un aumento notevole solo dalla fine del 18. secolo.

⁵⁶ La sua collocazione: *Pontificium Collegium Germanicum et Hungaricum de Urbe*, Archivio Storico (ACGU), Hist. 40. In seguito citato con la sua segnatura oppure come *Liber Ordinationum* (*"Liber Ord."*), matricola

entarci un indice abbastanza accurato, organizzato per nomi di battesimo. La prima voce si trova a pagina 203 e risale alla fine del 1597. Riporta le date di conferimento degli ordini minori a Iohannes Colin di Liegi: *“Iohannes Colinus dioecesis Leodiensis initiatus est ordine hostiariatus die 20 Decembris 1597; lectoratus 1.a Ianuarii 1598, exorcitatus 11.a Ianuarii 1598; acolitatus 18.a Ianuarii 1598”*.⁵⁷ A differenza del presente esempio, diverse voci riportano gli ordini maggiori, la persona dell'ordinante e il luogo dell'ordinazione. Come nel caso di Anton Wolfradt, poi abate di Kremsmünster, vescovo di Vienna e figura di spicco della corte imperiale negli anni Trenta del 16. secolo. Così, ad esempio, che dalla cresima al diaconato, ricevette l'intera ordinazione dalle mani del vescovo titolare Leonardo Abel di Sidon,⁵⁸ in qualità di vescovo ausiliare al posto del cardinale vicario romano Camillo Borghese (poi Paolo V), nella chiesa di Santa Maria in Aquiro, così come nella Cattedrale Lateranense e nella chiesa di Santa Maria Maddalena.⁵⁹

delle ordinazioni, a volte protocollum. Ne cita il titolo e un dato: VÉGHSEÖ, «*Catholicæ reformare*», p. 118, nota 283 e p. 385.

⁵⁷ ACGU Hist. 40 (*Liber Ord.*), p. 203.

⁵⁸ Vö. HC III, 299 e HC IV, p. 315.

⁵⁹ “*Antonius Wolfradt Coloniensis dioecesis fuit confirmatus in Santa Maria in Acquiro a R.mo D. Epo Sidonis dei 14 Novembris 1599. Patrinus eius fuit Iacobus Rirkardus Colonien. et eodem ibi accepit primam tonsuram die 16 Aprilis 1600. Ostiariatum in S. Io. [Lateran.] 23 Apr. eodem anno. Lectoratum 1 Maii eodem anno. Exorcistatum 27 Maii Eodem anno. Acolitatum 2 Iulii in Sancta Maria Mag. Romae eodem anno. Subdiac. ... Diaconatum 24 Septembris in S. Io Lateran.*” ACGU Hist. 40, p. 220. La data del subdiaconato non è stata registrata. Prendiamo per sicuro il fatto che fino alla fine era il vescovo di Sidon a fungere da ordinante in base al fatto che non viene menzionato nessun altro. In merito a Wolfradt cf.: BENEDIKT PITSCHMANN, *Kaiserliche*

Fino al 1610, corrispondente a pagina 243, le voci elencano le promozioni di ordinazione relative a singole persone. Da pagina 244 in poi, la struttura delle voci cambia e vengono indicati i luoghi e le occasioni di ordinazione. Viene registrato in maniera precisa dove, da chi, quando e a chi è stato conferito il grado particolare dell'ordine sacro e, nel caso degli ordini minori, i suoi gradi. Questo sistema rimase in vigore fino all'ultima annotazione del 10 giugno 1713.⁶⁰ Successivamente, le pagine 479–557 sono state lasciate in bianco. Un compendio speciale chiude il registro alle pagine 558–580. Il titolo recita “*Examinati et approbati hic inferius describuntur*”, cioè elenca coloro che hanno superato l'esame di ordinazione dal 1599 in poi. Tuttavia, ciò è vero solo per l'anno 1599, poiché, dopo una certa confusione cronologica, contiene anche le voci cronologiche delle promozioni all'ordine ecclesiastico, relative agli anni 1606–1614. L'importanza di questo compendio risiede nel fatto che permette di colmare la lacuna delle matricole delle ordinazioni per il periodo 1610–1614.⁶¹ È possibile che questi dati siano stati trovati solo molto più tardi e che siano stati copiati nel registro solo come compendio.

Bemühungen um den Purpur für Abt Anton Wolfradt von Kremsmünster, Römische Historische Mitteilungen [RHM] 11 (1969) pp. 79–109.

⁶⁰ “*Die 10 Iunii in Basilica Lateranensi ab Ill.mo ac Rev.mo Caraccioli susceperunt Sacerdotium: Ioannes Henricus Dammers dioec. Hildensien., Franciscus Mass dioec. Frisingien., Franciscus Söll dioec. Brixien.; Diaconatum: Fridericus a Ketteler dioec. Monasterien., Henricus Friseneker dioec. Colonien., Ioannes Georgius Hagn dioec. Salisburgen.; Diaconatum: Ioannes Grandics dioec. Iaurien., Ernestus ab Erberg dioec. Labacen.*” ACGU Hist. 40, pp. 477–478. L'ordinante menzionato è Innico Caracciolo, vescovo di Aversa (dal 25 febbraio 1697, dal 1715 anche cardinale). HC V, pp. 109–110.

⁶¹ ACGU Hist. 40, pp. 243–244.

Il *Liber Ordinationum* è stato scritto da diverse mani. È stato redatto periodicamente, con intermittenza di uno-due decenni, in base ai certificati notarili vergati in occasione delle ordinazioni. Questi documenti vennero consegnati non solo agli alunni ordinati, ma una copia venne conservata anche nell'archivio del Collegio. Questo modo di procedere, cioè la redazione a posteriori, a tappe, viene dimostrato da varie altre prove nella fonte. Rimanda a questo il fatto che nella parte precedente al 1610 i dati di ordinazione venivano registrati in margine, accanto ai nomi dei singoli alunni,⁶² anzi, l'erronea annotazione ripetuta e poi cancellazione dei dati già registrati.⁶³ Sono prove della redazione a posteriori anche i luoghi dove i nomi degli ordinanti o dei notai vengono sostituiti da puntini,⁶⁴ oppure identificati in maniera sbagliata.⁶⁵ L'annotazione del 7 gennaio 1663 rimanda esplicitamente al fatto che l'elenco lungo degli ordinati continuava sul retro del certificato attuale e che veniva copiato da lì.⁶⁶

Dopo queste necessarie osservazioni di critica delle fonti possiamo finalmente porre la questione in che cosa consiste il valore della fonte del *Liber Ordinationum*. Se ci aspettiamo di avere da essa un'immagine più ricca della Città Eterna, come spazio sacro e rituale, dobbiamo alquanto deluderci. Lo stesso si può dire se uno aspetta informazioni straordinarie relative ai contatti tra la città e il Collegio, la Curia e gli alunni del Collegio. Il luogo principale delle ordinazioni rimane fino alla fine la Basilica Lateranense, sia nel caso degli ordini minori che

⁶² ACGU Hist. 40, pp. 213–214.

⁶³ Come nel caso del già menzionato Wolfradt, o dell'ungherese Imre Lósy. *Ibid.*, pp. 220–221 e 223.

⁶⁴ Nell'annotazione del 26 marzo 1623 del *Liber Ord.* ACGU Hist. 40, p. 269.

⁶⁵ *Ibid.*, p. 301.

⁶⁶ “*Eodem die cum retroscriptis in altera facie*”. ACGU Hist. 40, p. 374.

in quello degli ordini maggiori. La persona del consacrante è regolarmente il sostituto del cardinale vicario di Roma, il cosiddetto *vicesgerens*.⁶⁷ Per esempio dal 1607 fu Cesare Fedele, vescovo di Salona, dal 1622 Alessandro Bosco, vescovo di Carinola e poi di Gerace, tra il 1628–1632 Antonio Ricculi, vescovo di Belcastro a somministrare il sacramento dell'ordine sacro. Negli anni 1599–1604 in maniera eccezionale fu Leonardo Abel, vescovo titolare di Sidon e dal 1632 Giovanni Battista Scannaroli, anche lui vescovo titolare di Sidon a svolgere la funzione dell'ordinante permanente.⁶⁸ Loro due collaborarono in qualità di vescovi ausiliari, siccome né il *vicesgerens* Berlingiero Gessi, né il *vicesgerens* Antonio Tornielli erano stati consacrati vescovi.⁶⁹

⁶⁷ Per l'evoluzione dell'istituzione dei sostituti dei cardinali vicari di Roma, con la prosopografia dei *vicegerentes*: NICCOLÒ DEL RE, *Il vicegerente del vicariato di Roma*, Roma 1976, pp. 9ss. e 42ss.; inoltre CHRISTOPH WEBER, *Der Vicegerente des Vikariates von Rom im 17. Jahrhundert und seine „größte Plage“. Ein Beitrag zur Verfassungsgeschichte der Kurie*, Zeitschrift der Savigny-Stiftung für Rechtsgeschichte. Kanonistische Abteilung 80 (1994) pp. 301–354. I dati dei vicegerenti presenti nel libro delle ordinazioni: DEL RE, *Il vicegerente* 51–64, e solo a partire dal 1637: CHRISTOPH WEBER, *Die ältesten päpstlichen Staatshandbücher: Elenchus Congregationum, Tribunalium et Collegiorum Urbis (1629–1714)* (RQ Supplementheft 45), Rom–Freiburg–Wien 1991, p. 175.

⁶⁸ Cf. p.es. ACGU Hist. 40, pp. 220. 261. 270. 289. 302. Scannaroli svolge delle ordinazioni in continuazione fino al 1644, benché, a differenza di Tornielli, il vicegerente Giovanni Battista Altieri (1637–1643) fosse anche vescovo consacrato. Scannaroli compare nella matricola di ordinazione anche in seguito, fino al 1651.

⁶⁹ Nel caso di Tornielli il problema e la sua soluzione viene segnalato da DEL RE, *Il vicegerente*, pp. 14. 40. 55. Nel caso di Gessi omette di farlo (*ibid.*, p. 52), menziona solo il vescovo ausiliare Leonardo Abel in generale per il caso quando il vicegerente non era un vescovo consacrato (*ibid.*, p. 13).

Troviamo una soluzione simile anche nel caso di Ascanio Rivaldi, al posto del quale fu regolarmente il vescovo di Anagni, Pietro Francesco Filonardi a svolgere le ordinazioni.⁷⁰

Il fenomeno apparentemente insolito, cioè che il *vicegerente* non è un vescovo consacrato, viene spiegato dal fatto che il vicario svolgeva mansioni non solo di ordinazione bensì anche di ampia amministrazione. La sua sede, assieme ad altri uffici curiali fu dalla fine del 17. secolo il berniniano *Palazzo del Ospizio Apostolico in Montecitorio (Curia Innocenziana)*, ma col tempo ebbe un palazzo autonomo nella vicina Piazza Colonna (*Palazzo del Vicegerente*).⁷¹ Il *vicegerente* fu solo uno dei sostituti, anche se il numero uno, del cardinale vicario di Roma. Il governo ecclesiastico di Roma e della diocesi di Roma ebbe come altri aiuti il *lugotenente civile* e il *giudice criminale*.⁷²

A prescindere dalle eccezioni elencate e dai sostituti occasionali a partire dalla metà del 17. secolo sono i nomi dei *vicegerenti* a figurare nelle matricole delle ordinazioni del Collegio Germa-

⁷⁰ ACGU Hist. 40, pp. 345–350a. DEL RE, *Il vicegerente* non accenna nemmeno a questo problema.

⁷¹ DEL RE, *Il vicegerente*, p. 17.

⁷² Cf. DOMENICO ROCCIOLO, *Il tribunale del cardinal Vicario e la città. Brevi note tratte dall'opera di Nicolò Antonio Cuggiò*, Roma Moderna e Contemporanea 5 (1997) pp. 175–184; KLAUS JAITNER, *Der Hof Clemens' VIII. (1592–1605). Eine Prosopographie*, Quellen und Forschungen aus Italienischen Archiven und Bibliotheken 84 (2004) pp. 137–331, 264–265. Per quanto riguarda il ruolo del vicariato nell'organizzazione della vita religiosa e spirituale: DOMENICO ROCCIOLO, *La costruzione della città religiosa: strutture ecclesiastiche a Roma tra la metà del Cinquecento e l'Ottocento*, Roma, la città del papa. Vita civile e religiosa dal giubileo di Bonifacio VIII al giubileo di papa Wojtyła (Storia d'Italia. Annali 16), a cura di Luigi Fiorani–Adriano Prosperi, Torino 2000, pp. 267–394.

nico-Ungarico, così quelli di Alfonso Sacrati, vescovo di Comacchio, Alessandro Vittrice, vescovo di Alatri, Alessandro Argoli, vescovo di Veroli, Marcello Anania vescovo di Nepi e Sutri.⁷³ A concludere l'elenco ci stanno due prelati titolari, Marcantonio degli Oddi, vescovo di Gerapoli e Ottaviano Carafa, arcivescovo di Patras, rispettivamente Marco Gallio, vescovo di Rimini, il quale tra il suo incarico di Nunzio a Colonia e di Nunzio a Napoli svolse tale ufficio negli anni 1666–1667.⁷⁴ Una stabilità prolungata venne fornita dall'arrivo di Giacomo de'Angeli, arcivescovo di Urbino, il quale fino alla sua nomina a cardinale nel 1685 sostituiva il vicario romano del pontefice di sempre. Il suo nome figura continuamente nelle annotazioni come persona consacrante.⁷⁵ Dopo di lui fino al 1713 vi furono altri sei *vicegerenti* romani a somministrare i vari gradi dell'ordine sacro agli alunni tedeschi e ungheresi.⁷⁶ Diversi dei sostituti dei vicari che somministrarono l'ordinazione erano teoricamente a capo di diocesi con obbligo di residenza: Sacrati e de' Angeli mantennero i loro titoli, di Comacchio e di Urbino, rinunciando al governo della propria diocesi in cambio di una rendita („pensione”) annuale (*resignatio in favorem*). Questo fatto aiutava a sviluppare nei giovani chierici piuttosto le conoscenze di diritto canonico e di procurazione di rendite, ma non arricchì le loro esperienze spirituali nella Città Eterna.

Le promozioni liturgiche degli ex allievi del Collegio si presentano davanti a noi, a quanto pare, piuttosto come eventi di

⁷³ ACGU Hist. 40, pp. 335–360.

⁷⁴ ACGU Hist. 40, pp. 364–383.

⁷⁵ Cf. p.es. ACGU Hist. 40, pp. 302. 335. 382. 385. 413b.

⁷⁶ Stephano Menatti, Orazio Fortunato, Sperello Sperelli, Domenico Belsario de Bellis, Domenico de Zaoli, Niccolò Caracciolo. P.es. ACGU Hist. 40, pp. 423^{ss}.

routine obbligatori che continuano la tradizione medievale⁷⁷ e stanno sotto il controllo dell'ordinario territorialmente competente, e non come avvenimenti iconici del cattolicesimo barocco tridentino. Hanno sostanzialmente portato avanti le prescrizioni medievali sui limiti temporali. Gli eventi liturgici pubblici si svolgevano sempre durante i periodi prescritti (*ieiunia quatuor temporum*), ossia i giorni successivi al Mercoledì delle Ceneri, alla Pentecoste, all'Esaltazione della Santa Croce e alla festa di Santa Lucia. Il carattere ufficiale e amministrativo è rafforzato dalla presenza di un notaio che certifica l'evento, annotato nel registro delle ordinazioni fino agli anni Sessanta del 17. secolo. Il nome di Pietro Romaulo compare regolarmente dal 1607, Pietro Mazziotti è il notaio stabile dal 1610 al 1616, seguito da Odoardo Tibaldeschi dal 1616 al 1641 e da Giuseppe Pallamolla, che scompare dai registri nel 1660.⁷⁸ Dopo di lui, il verbale riporta solo il nome dell'ordinante. Tibaldeschi, nato a Spoleto, divenne capo del notariato di Curia, istituito da Gregorio XV nel 1621, che aveva il diritto e il dovere di redigere i verbali e conservare le copie degli atti dell'inchiesta canonica romana sulle nomine vescovili.⁷⁹ Ciò suggerisce che neanche gli altri notai erano al

⁷⁷ In merito alle ordinazioni a Roma alla fine del Medioevo, cf.: FEDELES TAMÁS (a cura di), *Ordinationum documenta pontificia de Regnis Sacrae Coronae Hungariae (1426–1523). Ex Libris Formatarum Camerae Apostolicae*. (CVH I/18), Budapest–Roma 2021, specialmente pp. LXVII–LXXVI.

⁷⁸ ACGU Hist. 40, pp. 244. 255. 326. 371. Tibaldeschi compare già il 18 marzo 1616 come sostituto. *Ibid.*, p. 248.

⁷⁹ Cf. REMIGIUS RITZLER, *Bischöfliche Informativprozesse im Archiv der Datarie*, RQ 50 (1955), pp. 95–101; *Die bischöflichen Informativprozesse in den „Processus Consistoriales“ im Archiv des Kardinalkollegs bis 1907*, RHM 2 (1957/58) pp. 204–220. L'ufficio notarile e il suo archivio nel 1754 venne sottoposto alla *Dataria Apostolica*.

servizio del Collegio Germanico-Ungarico ma della Curia romana, compreso il Vicariato.

Oltre ai *vicesgerenti*, cioè i sostituti dei cardinali vicari romani nelle matricole delle ordinazioni troviamo i nomi di numerosi altri prelati in qualità di ordinanti occasionali. Comprensibilmente il loro numero aumenta sulle pagine del *Liber Ord.* nei periodi di vacanza provvisoria dell'ufficio. Essi ebbero un ruolo piuttosto nei casi di impegni diversi del *vicesgerens*.⁸⁰ Oltre ai vescovi ausiliari romani già menzionati nel 1607 ha svolto diverse ordinazioni Pietro Cedolini⁸¹ e nella seconda metà del secolo Gregorio Carducci, il quale ritorna nel 1655 e anche dopo tre decenni, nel periodo 1685–1686.⁸² Tra gli ordinanti occasionali possiamo menzionare per nome Sebastiano Ghislieri, vescovo di Strongoli, Giovanni Granafei, vescovo di Alessano e Prospero Bottini, arcivescovo titolare di Myra, dagli anni 1605, 1655 e 1685.⁸³ Si può affermare in generale che i consacratori “ospiti” sono presenti più frequentemente nei casi

⁸⁰ I quali svolgevano l'ordinazione certamente col permesso preliminare del Vicariato di Roma. Troviamo comunque solo sporadicamente dei rimandi a tale delega nella matricola delle ordinazioni. Cf. p.es. ACGU Hist. 40, p. 268 (“*Die 18 Septembris 1621. In eccl. Lateran. a Hieronimo Ricciulo ep. ad id specialiter deputato*”) e p. 570 (“*Die 2 Ianuarii 1611... de licentia episcopi Fidelii vicesgerentis*”). Quest'ultimo dato è interessante perché l'ordinante in questa occasione fu Roberto Bellarmino, il quale, in vista dei suoi privilegi di cardinale teoricamente non avrebbe avuto bisogno del permesso del Vicariato.

⁸¹ Per quanto riguarda le annotazioni di ordinazione da parte dell'ordinario di Lesina (Pharen.) vedi p.es. ACGU Hist. 40, pp. 234–236.

⁸² Annotazioni dei vescovi di Valva e di Sulmona: ACGU Hist. 40, pp. 361 e 420. 422.

⁸³ ACGU Hist. 40, pp. 231. 360–361. 421. Esempi ulteriori si trovano nella pubblicazione dei dati di ordinazione degli alunni ungheresi.

delle ordinazioni al di fuori del Laterano e al di fuori dei tempi canonici.⁸⁴

Questi luoghi alternativi sono innanzitutto la cappella della Congregazione Mariana del Collegio, la chiesa di *S. Andrea* sul Quirinale (vicino alla *domus probationis* dei Gesuiti), la chiesa di *S. Apollinare* e la sua sagrestia. Nei primi anni figurano spesso anche le chiese *S. Maria in Aquino* e *S. Maria Maddalena*, sicuramente perché stavano vicino al Collegio. L'ultima e anche il suo oratorio ritorna qualche volta anche più tardi. Lo stesso si può dire della chiesa *San Lorenzo in Damaso* che si trova dentro il palazzo della *Cancellaria Apostolica*. Nelle annotazioni più tardive compare più volte la chiesa di *Santa Anna* in Vaticano e la chiesa dei Padri Scolopi, rispettivamente nel periodo 1698-1706 con una frequenza straordinaria il convento, più precisamente la cappella dei Vincenziani ("*patres missionis*"). Inoltre occasionalmente troviamo anche le seguenti chiese nelle annotazioni: *S. Maria della Purità S. Marta* in piazza del Collegio Romano, *S. Agnese in Agone*, *S. Cosimato*, *S. Rufina (in Trastevere)*, *Santa Croce dei Lucchesi*, *S. Andrea della Valle*, *Oratorio S. Filippo Neri*, *S. Maria in Vallicella*, *S. Maria del Suffragio* in via Giulia, e forse anche la chiesetta dei Paolini nella vicinanza di *S. Pudenziana*.⁸⁵ Riteniamo un parti-

⁸⁴ Esistono comunque anche dei dati contrari, e neanche pochi. Sono piuttosto casi quando il vicegerente non svolge l'ordinazione nella Basilica Lateranense. Nella cattedrale di Roma compaiono sulle pagine del *Liber Ord.* (ACGU Hist. 40) ordinanti ospiti abbastanza raramente, piuttosto nei periodi di vacanza temporanea dell'ufficio.

⁸⁵ Questo elenco delle chiese serve solo per illustrazione. In questo luogo non diamo i singoli riferimenti. Vedi più dopo la pubblicazione dei dati di ordinazione con riferimento ungherese in questo volume. Si nota che nella chiesa dei Padri Scolopi (cf. p.es. ACGU Hist. 40, p. 309) non c'è mai stata un'ordinazione ungherese, ma ciò è sicuramente solo un caso.

colare molto interessante il fatto che nella chiesa dedicata a Sant'Ignazio del *Collegio Romano* ci rimangono notizie di solo tre ordinazioni ungheresi, del 1657 e del 1658,⁸⁶ mentre nel caso de *Il Gesù* di nessuna.

Riteniamo che le date delle ordinazioni straordinarie erano definite dalle esigenze degli studenti che potevano soggiornare a Roma per un periodo limitato, ed i luoghi di ordinazione dipendevano poi da queste date e in parte forse dalle persone dei prelati ordinanti sostituiti. Citiamo un esempio concreto chiaro come prova di tale ipotesi, quello di Balázs Jaklin, ordinato il 31 luglio 1667 dall'arcivescovo titolare e francescano conventuale Bonaventura Teoli, presso la cappella del convento dei *Dodici Apostoli*.⁸⁷ Jaklin è stato dimesso dal Collegio già il 20 settembre e tra la sua ordinazione e la sua partenza doveva organizzare anche la sua prima santa messa a Roma, secondo l'uso. Nel caso di Jaklin ci sono rimasti anche i certificati di ordinazione. I moduli compilati con i dati individuali, rilasciato dal cardinal Marzio Ginetti, contengono le stesse informazioni che troviamo nelle annotazioni del *Liber Ordinationum*.⁸⁸

Nel primo decennio del 17. secolo avviene regolarmente la somministrazione degli ordini minori nelle cappelle private, al di fuori dei periodi canonici stabiliti. Il numero delle ordinazioni *extra tempora* aumenta di nuovo nelle annotazioni del *Liber Ord.* dal pontificato di Alessandro VII, dalla seconda metà degli anni 1650. Anche queste venivano svolte dal vicegerente, e spesso nella sua cappella privata.⁸⁹ Tutto questo ci fa vedere la (ri)affermazione del

⁸⁶ ACGU Hist. 40, pp. 365. 367. 421.

⁸⁷ ACGU Hist. 40, p. 383.

⁸⁸ AAV P. Vienna, n. 243.

⁸⁹ Il procedimento era in linea con l'ordine di consegna delle cresime. Il sacramento della *confirmatio* venne somministrato pubblicamente in Late-

carattere amministrativo degli eventi di ordinazione. Nonostante il fatto che le ordinazioni avvenissero regolarmente in gruppi, cioè a un dato grado dell'ordine sacro venivano accolti insieme gli alunni tedeschi e ungheresi che per età, studi e morale si dimostravano adatti a riceverlo, queste occasioni non avevano un carattere comunitario, di formazione di un'identità, o una particolarità specifica. Almeno in base alle annotazioni del *Liber Ord.* sembra così.

Troviamo pochissimi esempi di senso contrario. Un contro-esempio eclatante è il caso di Péter Pázmány, il quale ritenne importante anche nel periodo della sua ambasceria romana per conto dell'imperatore, carica di tensioni, di ordinare al sacerdozio personalmente nella Città Eterna qualcuno degli alunni da lui inviati a Roma. Pázmány durante la sua ambasceria abitava in Piazza Colonna, nel palazzo del cardinal Fabrizio Veralli. Nella cappella privata di tale palazzo ha ordinato sacerdote György Jakusith, discendente dei Thurzó, in compagnia di Sebastian Wollinger, studente della diocesi di Costanza, e conferì gli ordini minori a István Bosnyák che ritroveremo dopo un decennio nell'ufficio del cancelliere ungherese della corte imperiale.⁹⁰

Jakusith precedentemente era stato ordinato diacono il 18 gennaio 1632 nella cappella del Collegio da parte di János Marnavich Tomkó, vescovo della Bosnia, uno degli agenti romani di Pázmány.⁹¹ Troviamo anche un altro esempio quando un ambasciatore degli Asburgo che soggiorna a Roma, opera un'ordinazione. L'8 settembre 1621 il vescovo di Breslavia, Weinperger,

rano dal vicergerente tra la Pentecoste e la festività dei SS. Pietro e Paolo, in altri periodi nella sua cappella privata. DEL RE, *Il vicergerente*, 18.

⁹⁰ ACGU Hist. 40, p. 302.

⁹¹ ACGU Hist. 40, p. 301.

rappresentante dell'arciduca Leopoldo ha cresimato e ordinato degli studenti tedeschi nella cappella del Collegio.⁹²

Abbiamo solo raramente un caso quando qualche personalità nobile, eminente della Curia romana ha svolto l'ordinazione degli alunni del Collegio Germanico Ungarico. L'unica eccezione da questo è rappresentata dal gesuita cardinale Roberto Bellarmino che incontriamo ripetute volte nelle annotazioni. È stato lui a conferire il grado di esorcista a Melchior Inchoffer nel 1606, e nella stessa data e nello stesso luogo ha ordinato anche un diacono e un subdiacono tedeschi. Nel 1611 nella cappella del Collegio ha somministrato il grado del lettorato a tre ungheresi: Mihály Maurovich, Tóbiás Pisztes e Mihány Ramocsaházy. Una vera curiosità risulta il fatto che nel 1615 in *Collegio Anglicano* ha ordinato sacerdote Girardus Vossius di Liegi. Bellarmino compare l'ultima volta nel 1617, quando nella cappella del *Collegio Romano* ha ordinato sacerdote due allievi tedeschi.⁹³ Accanto a lui compare una volta il protettore del Sacro Romano Impero, cardinal Ottavio Paravicino, il quale ha ordinato diacono nel 1607 György Himmelreich che avrebbe più tardi ottenuto il titolo di arciepiscope di Pannonhalma.⁹⁴ Possiamo considerare rare eccezioni le occasioni quando lo stesso cardinale vicario ha somministrato le ordinazioni. Un tale evento avvenne il Sabato Santo del 1684, quando il cardinal Gaspare Carpegna che aveva rivestito tale incarico per qua-

⁹² ACGU Hist. 40, p. 267. (Secondo il *Liber Ord.* il nome di battesimo di Winperger era Carolus, nei documenti consistoriali si trova però Stpehanus. HC IV, p. 254.)

⁹³ ACGU Hist. 40, pp. 231. 233. 570. 246. 255. Nell'annotazione figura solo l'anno. I due studenti sono: Michael Hugelbergh (Curien.) e Matthias Kinchius (Colonien.).

⁹⁴ ACGU Hist. 40, p. 563.

ranta anni, durante il pontificato di cinque papi successivi, ha ordinato diacono tre allievi tedeschi.⁹⁵ Non si può dimostrare nessun contatto nemmeno tra i cardinali protettori dell'istituto e le ordinazioni degli studenti.

In contrasto con il carattere di routine delle ordinazioni sacerdotali un ruolo più eminente spettava alla consacrazione episcopale degli ex allievi. Queste avevano luogo, con chiaro intento motivazionale, nella chiesa del Collegio, davanti agli allievi, come lo troviamo tra le annotazioni del *Liber Ord.*, per esempio quella del vescovo ausiliare di Costanza, Franz Iohann von Prasperg al titolo di Megara. Il celebrante principale dell'evento del 22 dicembre 1641 presso *Sant'Apollinare* fu cardinal Ciriaco Rocci, già nunzio apostolico di Vienna.⁹⁶ Il già menzionato György Jakusith venne consacrato vescovo di Eger nella stessa chiesa dal vescovo ausiliare di Roma, Giovanni Battista Scannaroli il 21 settembre 1645, appena tre giorni dopo la decisione del concistoro papale.⁹⁷ Jakusith sostava a Roma come ambasciatore di Ferdinando III e dei prelati e nobili ungheresi. Questa legazione

⁹⁵ ACGU Hist. 40, p. 418. Il suo nome compare ancora un paio di volte nel *Liber Ord.* (pp. 402. 430. 442), eppure, visto il suo lungo periodo di servizio, il numero di ordinazioni da parte di Carpegna è minimo. Nella primavera del 1603 è il palazzo di Girolamo Rusticucci (nel periodo 1588–1603 cardinale vicario) ad ospitare l'ordinazione degli accoliti. *Ibid.*, p. 227.

⁹⁶ ACGU Hist. 40, p. 329. Prasperg è stato proposto al concistoro prima di questo il 16 dicembre 1641. HC IV, pp. 161–162 e 237. – È stato ordinato nel Laterano come allievo del Collegio il 3 marzo 1635. ACGU Hist. 40, p. 311. Il verbale del suo processo canonico ha conservato la posterità anche i certificati di ordinazione. HC IV, p. 237.

⁹⁷ ACGU Hist. 40, p. 339; HC IV, p. 73.

significò la conclusione di una lunga lotta di politica ecclesiastica tra l'Ungheria e la Santa Sede Apostolica.⁹⁸

Dopo aver preso in considerazione tutto questo, possiamo stabilire l'importanza del *Liber Ordinationum* del *Collegium Germanicum et Hungaricum* nel campo della storia dell'istituzione. Secondo SCHMIDT esso colma le lacune dei libri di iscrizione a partire dagli anni 1630.⁹⁹ Nel contesto degli alunni ungheresi troviamo pochi esempi in tal senso, le uniche eccezioni sono i casi di Menyhért Inchoffer e di György Bujtul, negli anni 1604–1606 e del 1607–1608.¹⁰⁰ Possiamo affermare difficilmente anche il contrario. Cioè nell'edizione delle fonti da parte di ENDRE VERESS troviamo pochissimi studenti che fossero ripartiti dalla Città Eterna come diaconi o sacerdoti già ordinati e non fossero menzionati nel libro delle ordinazioni.¹⁰¹ I

⁹⁸ Cf. TUSOR PÉTER, *Jakusith György római követjárása 1644–1645-ben. A magyar rendek kísérlete a Szentzsék bevonására a török és az erdélyi protestantizmus elleni fegyveres harcra* [L'ambasceria di György Jakusith a Roma negli anni 1644–1645. Il tentativo dei prelati e nobili ungheresi a coinvolgere la Santa Sede nella guerra armata contro i Turchi e contro il protestantesimo in Transilvania], *Hadtörténelmi Közlemények* 113 (2000) pp. 237–268.

⁹⁹ SCHMIDT, *Das Collegium Germanicum*

¹⁰⁰ ACGU Hist. 40, pp. 231 e 235bis. Contrariamente ad ENDRE VERESS, la recente ricerca sulla storia dell'ordine prende ormai in considerazione gli studi al Collegio di questi due gesuiti. (VERESS, *Matr.*, p. 26 parla solo del secondo periodo di studio di Bujtul)

¹⁰¹ Due esempi dal primo decennio del 17. secolo Franciscus Albinus, Iacobus Czeglédý. VERESS, *Matr.*, pp. 13. 14. Si attendono dati ulteriori sulle ordinazioni dall'archivio del Vicariato di Roma. La ricerca deve prendere in considerazione i volumi dell'Archivio Storico del Vicariato (di Roma), Fondo delle Ordinazioni. DEL RE cita da qua per esempio: *Ordinationes generales et particulares*, vol. 1570–1575. 1588–1607. 1588–1595 (*Il vicegerente*, note 13–14, 14–15). Cf. CVH I/18, anche p. LXVI.

dati dei registri delle immatricolazioni e del libro delle ordinazioni sacerdotali si corrispondono quasi senza eccezione. La prima menzione delle persone che arrivano senza un ordine ecclesiastico avviene in relazione alla tonsura e agli ordini minori; quelli che dispongono ormai degli *ordines minores* vengono prima annotati a proposito del subdiaconato.¹⁰² Ad eccezione degli anni iniziali i dati sono regolarmente completi e senza contraddizioni. Se per esempio a proposito di un certo allievo si trova il riferimento alla tonsura e all'ordinazione sacerdotale, non mancano nemmeno le altre date di ordinazione.¹⁰³ Troviamo in numero esiguo casi di doppia somministrazione dello stesso *ordo ecclesiastico*, come nel

¹⁰² Una delle rare eccezioni è quella di János Bellosich di Esztergom, del 1687, cf. ACGU Hist. 40, p. 423. Lui era arrivato a Roma presumibilmente già in possesso dei quattro ordini minori, siccome è stato ordinato subdiacono già nel mese dell'immatricolazione, eppure nell'opera di VERESS figura solo la *prima tonsura* (*Matr.*, 84–85). Cf. anche l'esempio di Ferenc Pataki degli anni 1705–1707, riferito al quale non si trova un'annotazione circa il subdiaconato: ACGU Hist. 40, 457–460. Ciò sarà dovuto alle mancanze o delle fonti di VERESS, o a quelle del *Liber Ord.* (o eventualmente a quella della fotocopia a nostra disposizione). Possiamo notare anche i casi di András Bolya e di János Kapronczay, i quali secondo VERESS si erano immatricolati in possesso dei quattro ordini minori (*Matr.*, 31), eppure questi gli sono stati somministrati il 27 giugno 1628: ACGU Hist. 40, p. 291. Possiamo citare inoltre György Zichy. I suoi dati di ordinazione mancano al libro delle ordinazioni (cf. *ivi*, pp. 347–354) nonostante il fatto che ne ha avuto parte sicuramente a Roma. Era arrivato qui all'età di 20 anni ed ha cominciato gli studi con la logica (VERESS, *Matr.*, 49).

¹⁰³ Tra i numerosi esempi vedi i dati di Tamás Pálffy, più tardi vescovo di Csanád, Vác, Eger e infine Nyitra e cancelliere. 1642–1643 e 1645. ACGU Hist. 40, pp. 329. 331. 332. 338. Una delle poche eccezioni è quella di István Ravasz, dell'arcidiocesi di Esztergom, nel 1685, dove on è stata registrata la data dell'ordinazione diaconale. *Ibid.*, p. 420.

caso dell'allievo proveniente dall'arcidiocesi di Esztergom, György Márkházy, a cui si annotano nel *Liber Ord.* due ordinazioni diaconali negli anni 1645-1646. In questi casi si sospetta una circosanza che ha reso invalida la prima ordinazione e non un errore amministrativo.¹⁰⁴

Ciò che ci risulta incomprensibile, tuttavia, è che mentre nella maggior parte dei casi gli ordini minori sono stati conferiti tutti in una volta, accade anche che ciò sia avvenuto a tappe. In effetti, nei primi due decenni del 17. secolo, gli *ordines minores* erano quasi sempre somministrati separatamente; in seguito, questa fu una rara eccezione.¹⁰⁵ È facile capire, tuttavia, perché a partire dalla seconda metà del 17. secolo il conferimento romano degli ordini minori è calato rispetto al periodo precedente. La maggior parte degli alunni era già arrivata nella Città Eterna in possesso di questi. L'evoluzione della situazione in Ungheria e la stabilizzazione del numero di vescovi diocesani, consacrati e residenti hanno reso possibile la somministrazione degli ordini minori in patria, e sempre lì precedentemente anche lo svolgimento degli studi di filosofia.

Per riassumere l'importanza del libro delle ordinazioni per quanto riguarda la storia dell'istituzione possiamo dire che essa non modifica sostanzialmente il quadro delineato dalle ricerche precedenti. Le occasioni più importanti di interazione tra gli studenti e la Città Eterna erano ancora le prediche e le discussioni di tesi pubbliche tenute, tra l'altro, nella cappella papale.¹⁰⁶ In merito alle ordinazioni sacerdotali erano le prime Sante Messe ad avere maggiore pubblicità, per la quale era opportuno coin-

¹⁰⁴ ACGU Hist. 40, pp. 339 e 340. Cf. anche pp. 477-478.

¹⁰⁵ Cf. gli estratti dei dati di ordinazione degli allievi ungheresi più avanti.

¹⁰⁶ Cf. VERESS, ENDRE, *Olasz egyetemeken*, pp. 277-293.

volgere un coro o dei musicisti.¹⁰⁷ Contrariamente a quanto affermato da SCHMIDT,¹⁰⁸ si può affermare che la stragrande maggioranza degli studenti ungheresi che hanno completato gli studi teologici hanno lasciato la Città Eterna con l'ordinazione sacerdotale. Alla fine del 17. secolo, Imre Esterházy e Zsigmond Kollonich costituirono un'eccezione, tornando in patria come diaconi rispettivamente nel 1687 e nel 1699.¹⁰⁹ Quest'ultimo fu ordinato sacerdote a Vienna durante l'Anno Santo giubilare del 1700 dal suo parente Lipót Kollonich, un fatto che può spiegare perché ha scelto di non essere ordinato a Roma. Il fatto dell'ordinazione romana veniva ricordato anche dai contemporanei, e i testimoni dei processi canonici lo ricordano regolarmente.¹¹⁰

¹⁰⁷ Cf. la lettera di Tamás Pálffy su questo argomento che la ricerca conosce da tanto tempo: JEDLICSKA PÁL, *Eredeti részletek gróf Pálffy család okmánytárához 1401–1653. A gróf Pálffyak életrajzi adataival* [Dettagli originali per i documenti della famiglia dei conti Pálffy 1401–1653. Dati biografici dei conti Pálffy], Budapest 1910, n. 778. Mentre Pálffy menziona nella sua lettera del 2 ottobre 1644 a proposito della sua ordinazione sacerdotale la sua prima Santa Messa e chiede dei soldi per una degna realizzazione della stessa, a proposito della sua ordinazione a subdiacono menziona il 5 aprile 1643 solamente che da adesso in poi dovrà recitare il breviario. *Ibid.*, n. 726.

¹⁰⁸ SCHMIDT, *Das Collegium Germanicum*, pp. 104–105 e 209–210.

¹⁰⁹ ACGU Hist. 40, pp. 421. 423. 442.

¹¹⁰ Cf. p.es. AAV P. Vienna, nn. 26. 29. 56. 95. 96. 160. 188. 212. 270; AAV Archivio Concistoriale, Processus Consistoriales, vol. 100, foll. 317–334. Nel 1707 anche in merito a Imre Esterházy viene riferito da un testimone nel processo informativo per l'episcopato di Vác che era stato ordinato sacerdote nella Città Eterna, anche se era partito come diacono vent'anni prima. P. Vienna, n. 308. – Un'osservazione nostra importante dimostra che l'ordinazione sacerdotale non aveva luogo necessariamente dopo la conclusione degli studi di teologia, prima di lasciare la Città Eterna. Il già menzionato János Bellosich e anche János Istvánffy potevano essere ambedue al terzo anno di teologia

Possiamo ritenere come più grande valore delle annotazioni del *Liber Ord.* i dati prosopografici e biografici. I dati sull'ordinazione,¹¹¹ difficilmente accessibili da altre fonti sono informazioni *per eccellenza* di una carriera storica. Allo stesso tempo aiutano a ricordare il carattere confessionale dei protagonisti per lo più considerati nella memoria storica per il loro ruolo svolto nella storia pubblica e culturale, nel periodo della confessionalizzazione, sia nel caso degli allievi tedeschi come in quello degli ungheresi. Tra gli ultimi troviamo anche i dati di tre successori di Pázmány come arcivescovi di Esztergom, Imre Lósy, György Lippay e György Szelephényi¹¹² come anche di numerosi altri prelati. Tra essi possiamo menzionare qui, per concludere, i nomi dei cancellieri ungheresi di corte, István Bosnyák, Ferenc Szegedy, Tamás Pálffy, János Gubasóczy e

quando sono stati ordinati sacerdoti. Hanno lasciato il Collegio il 2 maggio e il 28 agosto dell'anno 1689, eppure la loro ordinazione avvenne già il 9 novembre 1687. ACGU Hist. 40, p. 424; VERESS, *Matr.*, 84–85.

¹¹¹ Come riferimento esterno vogliamo notare che anche la diocesi di Vienna conserva i dati di ordinazione dalla fine del 16. secolo. Per quanto riguarda gli allievi del Pázmáneum, tali dati furono elaborati da ISTVÁN FAZEKAS. Cf. *A bécsi Pázmáneum magyarországi hallgatói 1623–1918 (1951)* [Gli studenti del Pázmáneum di Vienna provenienti dall'Ungheria 1623–1918 (1951)], Budapest 2003. È sempre grazie a lui che possiamo sapere dei due libri seicenteschi di ordinazione dell'arcidiocesi di Esztergom, del 1622–1633 e degli anni seguenti al 1685. Archivio Primaziale di Esztergom, Archivum Ecclesiasticum Vetus, I, n. 2168; Biblioteca della Cattedrale di Esztergom, ms. I.306.

¹¹² La loro biografia più recente: TUSOR PÉTER, *Lósy, Lippay, Szelephényi. Három mikrobiográfia a kora újkorból (Vatikáni jegyzőkönyveik közlésével, 1625–1666)* [Lósy, Lippay, Szelephényi. Tre microbiografie dalla prima età moderna (con la pubblicazione di processi informativi vaticani, 1625–1666)], Budapest–Róma 2022.

Balázs Jaklin.¹¹³ Naturalmente conviene ricordare anche il nome di István Telekessy, vescovo di Eger che occupa un posto eminente nella coscienza storica ungherese, per essersi schierato come unico prelato con la lotta antiasburgica di Ferenc II Rákóczi (1703–1711), in margine alla guerra di successione spagnola.¹¹⁴ Si possono conoscere tutti i dati di ordinazione anche di Márk Kőrösi, canonico di Esztergom che è importante per la memoria ecclesiastica ufficiale, in quanto uno dei tre martiri di Kassa (Cassovia, Košice; oggi Slovacchia), beatificato nel 1905 e canonizzato nel 1995, a partire dalla sua tonsura nel 1612 fino alla sua ordinazione sacerdotale avvenuta nell'aprile del 1615.¹¹⁵

La ricerca internazionale sui collegi nazionali ovverosia “stranieri” di Roma offre ottima occasione e esortazione a rendere a disposizione della ricerca storica almeno i dati ungheresi in forma di estratto.¹¹⁶

¹¹³ In merito a loro, recentemente: FAZEKAS ISTVÁN, *A magyar udvari kancellária és hivatalnokai 1527–1690 között* [La cancelleria ungherese presso la corte imperiale tra gli anni 1527 e 1690] (Magyar Történelmi Emlékek. Értekezések), Budapest 2021, pp. 175ss e 314ss.

¹¹⁴ Con ulteriore bibliografia recente su Telekessy: MIHALIK, BÉLA VILMOS, *Telekessy István csanádi püspöki kinevezése. Források a firenzei Medici-levéltárból (1696)* [La nomina di István Telekessy, vescovo di Csanád. Fonti dall'Archivio Medici di Firenze (1696)], Magyarország és a római Szentszék III (Exquisitae lucubrationes Cornelio Szovák amicabiliter dicatae) (CVH I/21), szerk. Tusor Péter–Kanász Viktor, Budapest 2022, pp. 265–276.

¹¹⁵ ACGU Hist. 40 (Liber. Ord.), pp. 574–578 e 245.

¹¹⁶ Cf. la *Premessa* di questo volume, e gli estratti dei dati di ordinazione degli allievi ungheresi più avanti.

III. CONSIDERAZIONI PER LA PUBBLICAZIONE

Nel pubblicare le voci ungheresi del Libro delle Ordinazioni, abbiamo cercato di mantenere ben definita la forma della letteratura specifica utilizzata e di includere solo le informazioni bibliografiche più necessarie. Per l'identificazione dei vescovi ordinanti ci siamo basati sui volumi della *Hierarchia Catholica*, e per gli studenti sull'edizione delle note di immatricolazione ad opera di ENDRE VERESS. Con una o due eccezioni, abbiamo deciso di non fare ampio ricorso alla recente letteratura biografica, prosopografica e arcontologica. Il motivo principale è che proprio i dati qui pubblicati dovranno essere integrati nella letteratura biografica e non *vice versa*.¹¹⁷

Tuttavia, abbiamo ritenuto importante, a complemento della parte pertinente della nostra monografia sul papato ba-

¹¹⁷ Le pubblicazioni più importanti si trovano in gran parte nella bibliografia del volume CVH I/19 (pp. 300–317). Cf. anche le opere citate nel capitoletto precedente. – L'apparato della pubblicazione della fonte è, per un necessario compromesso, in lingua ungherese. Le informazioni necessarie più importanti comunque sono accessibili anche così per la ricerca scientifica internazionale.

rocco,¹¹⁸ dedicare maggiore attenzione ai cardinali vicari di Roma¹¹⁹ che hanno svolto un ruolo chiave nelle ordinazioni degli allievi del Collegio Germanico Ungarico. Insieme alla loro carica di vicegerenti hanno già ottenuto attenzione nella sezione precedente (cf. II, note 67–76). Li ripercorriamo ad uno ad uno nell'apparato della pubblicazione della fonte, riportando le tappe più importanti della loro carriera.

Qui abbiamo l'opportunità di ribadire la particolarità che, nonostante si possa supporlo, non tutti i vicegerenti erano vescovi consacrati. Come, ad esempio, proprio all'inizio del 17. secolo, Berlinghiero Gessi, che agì senza aver ricevuto tutti gli ordini sacri sostituendo i cardinali vicari Girolamo Rusticucci (1598–1603) e poi Camillo Borghese (1603–1605), il futuro Paolo V.¹²⁰ Negli atti di consacrazione legati all'ordine episcopale, fu sempre sostituito dal suffraganeo del cardinale vicario, Leonardo Abel, almeno nell'ordinazione degli allievi del Collegio Germanico Ungarico. Per questo motivo è eccezionalmente assente dalle voci del *Liber Ord.*¹²¹ Questa sit-

¹¹⁸ Budapest 2004, 302. In inglese: *The Baroque Papacy (1600–1700)*, Viterbo 2016, 167.

¹¹⁹ Cf. ANNIBALE ILARI, *I Cardinali Vicari. Cronologia Biobibliografica*, Rivista Diocesana di Roma 3 (1962) n. 4, 273–295; KONRAD EUBEL, *Series vicariorum Urbis annis 1558*, RQ 8 (1894) 493–499.

¹²⁰ Dopo Alessandro Ludovisi, più tardi salito sul soglio pontificio col nome Gregorio XV, nel periodo 1598–1600 il vicegerente fu Paolo de Curtis, seguito dal 10 ottobre 1600 al 12 maggio 1607 da Berlinghiero Gessi, referendario di ambedue le Segnature che dall'11 ottobre 1601 si affiancò al cardinal vicario Girolamo Rusticucci in qualità di *provicegerens*. DEL RE, *Il vicegerente*, pp. 50–52.

¹²¹ Berlinghiero Gessi divenne vescovo di Rimini dal 13 novembre 1606, dal 1607 nunzio apostolico a Venezia, quindi governatore di Roma, prefetto

uazione, che si ripeté altre due volte nel corso del secolo, può essere spiegata anche dal fatto che nella maggior parte delle diocesi i vicari e i vescovi ausiliari erano di solito due persone diverse, e i primi erano spesso semplici sacerdoti. Ancora oggi, il diritto canonico raccomanda solamente che queste cariche siano ricoperte dalla stessa persona.¹²²

* * *

Le annotazioni di ordinazione relative all'Ungheria sono riportate senza indicare se ci sono state anche persone coconsacrate tedesche e, in caso affermativo, quante. Nella maggior parte dei casi, i nomi degli ungheresi sono mescolati a quelli dei tedeschi, e sono pochissime le occasioni in cui sono stati ordinati solo ed esclusivamente ungheresi.¹²³

dei Palazzi Apostolici, dopo governatore di Urbino; ottenne il cardinalato nel 1626. HC IV, pp. 20 e 45; DEL RE, *Il vicegerente*, p. 52. Sulla persona di Gessi per un curriculum prosopografico più ampio cf. JAITNER, *Der Hof Clemens' VIII.*, p. 157; CHRISTOPH WEBER, *Legati e governatori dello Stato Pontificio (1550-1809)* (Pubblicazioni degli Archivi di Stato. Sussidi 7), Roma 1994, p. 694.

¹²² Il Vicegerente di Roma, tuttavia, è un vescovo ordinato in virtù della Costituzione *Apostolica In ecclesiarum communione*, pubblicata nella giornata del 6 gennaio 2023 (Epifania del Signore), e le sue responsabilità sono tornate ad essere significative. Cf. https://www.vatican.va/content/francesco/it/apost_constitutions/documents/20230106-in-ecclesiarum-communione.html.

¹²³ Una tale occasione eccezionale fu il giorno 15 marzo 1687, quando il vicegerente Menatti ordinò solo due ungheresi nella cattedrale Lateranense: György Horváth che divenne sacerdote della diocesi di Győr, e il monaco Paolino Imre Esterházy che divenne diacono. È interessante che quest'ultimo aveva ottenuto il subdiaconato il 10 febbraio 1686 nella

Le voci ungheresi fino al 1610 sono riportate come una pubblicazione di fonti. Le voci successive sono riportate in forma abbreviata, simile a un regesto e significativamente standardizzata. Le voci tra il 1610 e il 1713 sono regesti latini stilizzati e semplificati, che tuttavia conservano alcune caratteristiche. Ad esempio, nella forma delle date, nel rimando occasionale ai “quattro digiuni”, in una certa misura nella denominazione della persona ordinante e talvolta nell’uso di parole (“*praesbyteratus*” oppure “*sacerdotium*”, ecc.). Occasionalmente, il testo originale è riportato in nota (ad esempio, la prima occorrenza della denominazione del Collegio).

Per l’atto di ordinazione, è stata usata in modo uniforme la formula più comune tra i molti, “*promotus est*” / “*promoti sunt*”,¹²⁴ in modo ellittico dopo aver indicato le prime occorrenze. Allo stesso modo, per le chiese si usa sempre il termine “*ecclesia*” (“*eccl.*”), anche se inizialmente l’uso più comune è quello di “*templo*” e, nel caso della cattedrale del Laterano nella seconda metà del 17. secolo, di “*basilica*”.¹²⁵ Le parole in forma

cappella della *domus professa* dei Gesuiti a Roma, da parte di del vescovo di Valva-Sulmona, Carduccio in maniera tale che in quell’occasione lì nessun altro fu ordinato e non si possono identificare circostanze urgenti particolari. ACGU Hist. 40 (Liber. Ord.), pp. 421 e 423. Vedi ancora l’ordinazione sacerdotale di Balázs Jaklin, sopra menzionata (sezione II, nota 87).

¹²⁴ Nella seconda metà del 17. secolo figura oramai piuttosto la forma ‘*ordinatus/ordinati*’. Altri termini riferiti all’atto di ordinazione, tra gli altri: ‘*ceperant ordinem lectoratus*’; ‘*accepit diaconatum*’, ecc. ACGU Hist. 40 (Liber. Ord.), *passim*.

¹²⁵ La parte introduttiva integrale di un’annotazione della fine degli anni 1610 ha la seguente forma, per dare un esempio: ‘*Anno 1619 die 30 [?]*

abbreviata sono state scritte in forma integrale, ove possibile, alla prima occorrenza. Non si è ritenuto necessario raccogliarli in un elenco separato.

I nomi degli allievi ordinati ad un grado ecclesiastico sono riportati in forma letterale. Accanto ad esso, alla prima occorrenza – o nel caso di una distorsione più significativa, con tutte le occorrenze – viene riportato tra parentesi quadre il nome utilizzato (i nomi utilizzati) nell'opera fondamentale di ENDRE VERESS; e molto raramente il nome di uso comune o che riteniamo corretto sulla base delle fonti, separato da un punto e virgola. Nell'indice dei nomi, in genere, diamo i nomi stabiliti da ENDRE VERESS, tranne nei casi in cui li abbiamo corretti. Abbiamo seguito VERESS anche nel mantenere i nomi di battesimo latini per gli studenti. Abbiamo ampiamente ignorato le discrepanze nei doppi nomi, anche quando rispetto a VERESS, solo nel *Liber Ord.* viene dato un secondo nome di battesimo. Viene rilevato solo quando i nomi di battesimo differiscono: cosa rara ma tuttavia presente. Se mancava l'indicazione della diocesi, di solito non l'abbiamo integrato, perché di solito si trova nelle note di immatricolazione accanto al nome dell'alunno. È interessante notare che è molto raro che i monaci Paolini abbiano indicato il loro status monastico. Tuttavia, l'indicazione "P." ("Pater") compare più frequentemente per i diaconi già ordinati.

Infine, non indichiamo che l'ordinazione romana sia avvenuta con la dimissione del dato alunno da parte del vescovo diocesano

Septembris. In Sacrosancta Lateranensi Ecclesia promoti sunt a reverendissimo domino, domino Caesare Fideli episcopo Salonensi vicesgerente, notario Odoardo Tibaldeschio'. ACGU Hist. 40, p. 260.

(*dimissorialis*), perché lo troviamo una sola volta nel Libro delle Ordinazioni del Collegio Germanico-Ungarico, e solo nel caso di un allievo di origine tedesca.¹²⁶

¹²⁶ Cf. l'annotazione del 17 giugno 1663, quando il vicegerente del vicario ha conferito la tonsura '*in aedibus suis*' ad un allievo tedesco dell'arcidiocesi di Salisburgo, di origini aristocratiche, '*cum dimissorialibus recognitis, et fide P. Rectoris de baptismo et confirmatione*'. ACGU Hist. 40 (*Liber Ord.*), p. 374.

BEVEZETÉS

I.

A NÉMET–MAGYAR KOLLÉGIUM A HISTORIOGRÁFIA TÜKRÉBEN

Amikor a római nemzeti kollégiumok sorában a *Pontificium Collegium Germanicum et Hungaricum* képét kell megrajzolnunk a kora újkorból, egyszerre vagyunk könnyű és nehéz helyzetben. Könnyű a feladat, hiszen a patinás, 1552-ben még csupán Német Kollégiumként alapított intézmény mind a pozitivista, mind pedig a modern történetírás által jól kutatott. Német részről az intézmény bíborossá kreált rektora ANDREAS STEINHUBER kétkötetes nagymonográfiában dolgozta fel történetét. Az intranzigens, antimodernista nézeteiről ismert jezsuita főpap jószerevével egy élet munkáját összegezte a teljes formában a halála előtti évben, 1907-ben megjelent munkájában.¹

Magyar részről egy évtized múltán csatlakozott hozzá VERESS ENDRE. Klasszikus munkája a magyar történettudomány kiemelkedő és időtálló alkotása.² Anyaggyűjtésének második fele kéz-

¹ ANDREAS STEINHUBER, *Geschichte des Collegium Germanicum Hungaricum in Rom I–II*, Freiburg im Breisgau 1906. Nem hiányozhatott mellőle a forráskiadási háttér sem az ugyancsak jezsuita FRIEDRICH SCHRÖDERnek köszönhetően: *Monumenta quae spectant primordia Collegii Germanici et Hungarici*, Rom 1896.

² VERESS ENDRE, *Matricula et acta alumnorum Collegii Germanici et Hungarici ex regno Hungariae oriundorum 1599–1917* (Fontes Rerum Hungaricarum 2), Budapest 1917.

iratban maradt, és kezdeményezésünkre éppen az e kötet alapjául szolgáló konferencia nyújtott alkalmat életre keltésének.³ Már a 19. század végétől, majd kiváltképpen az 1960–1970-es években lendületet kapva maguk az intézmény növendékei saját folyóiratban (*Korrespondenzblatt für die Alumnen des Collegium Germanicum Hungaricum*) és más rangos periodikumokban publikálták a Kollégium történetével foglalkozó tanulmányok sorát.⁴ Igazán új alapvetést a római jezsuita rendi központ által kiadott grandiózus forráskiadványok jelentették. Kiadójuk egy magyar jezsuita, LUKÁCS LÁSZLÓ volt.⁵

Mindeme előzmények után a modern történettudomány PETER SCHMIDT német nyelvű nagymonográfiájával írta meg be magát az intézmény történetébe.⁶ Az eredményt francia részről a következőképpen értékelték:

„A tizennyolcadik százados kutatók is hasznosnak találják majd elolvasni ezt az értékes tanulmányt az egyik legfontosabb római intézményről, amelyet 1552-ben hoztak létre a német ajkú egyházi tartományok polgárai számára. Valójában ez a kollégium, amely 1773-ig a jezsuiták pápai szemináriuma és rezidenciája volt (1825 és 1914 között visszatér az ő irányításuk alá), lehetővé teszi, hogy működésének tanulmányozása révén megismerhessük a

³ Uo., XIX; TUSOR PÉTER, *Monumenta és Collectanea. Magyar történeti kutatások a Vatikánban* (Collectanea Vaticana Hungariae [CVH] I/20), Budapest–Róma 2022, 126 („f”). Lásd az *Előszót* is.

⁴ Az 1892-től megjelenő periodika neve kezdetben *Correspondenz-Blatt für die Germaniker* volt.

⁵ *Monumenta Paedagogica Societatis Iesu I–VII*, Romae 1965–1992; lásd még *Monumenta Antiquae Hungariae I–IV* (1550–1600), Romae 1969–1987.

⁶ PETER SCHMIDT, *Das Collegium Germanicum in Roma und die Germaniker. Zur Funktion eines römischen Ausländerseminaris (1552–1914)* (Bibliothek des Deutschen Historischen Instituts in Rom 56), Tübingen 1984.

korabeli római egyházkormányzat feladatait és doktrínáját. A tridentianus egyház történetének egy egész része új megvilágításba kerül, így a növendékek társadalmi eredete, a püspöki feladatok későbbi megoszlása a Habsburg-országokban 1560 és 1803 között. Az elemzés gondosan, levéltári források alapján és statisztikai módszerrel készült. A tizennyolcadik század folyamán az intézmény metamorfózison ment át a növendékek beiskolázására és a tananyag terén. A feszültség a Birodalom Egyháza és Róma között ugyanis egyre növekedett. A monográfia szövegét táblázatok sora követi. Ez a gyönyörű könyv és gazdag bibliográfiája jó hozzájárulást jelent a katolikus országok teológiai képzésének történetéhez a kora újkorban.”⁷

SCHMIDT német nyelvű munkájának köszönhetően számos új aspektus ragadható meg számunkra a Német–Magyar Kollégium történetéből. Újra és újra előtűnik az alapl dilemma, hogy vajon inkább egy pápai szemináriumról van-e szó, ahol a római Kúria szempontjai dominálnak? Vagy sokkal inkább egy jezsuita intézményről, ahol a rend szempontjai és érdekei élveznek prioritást? Másfelől részletesen megismerhető, részben a gondosan adatolt táblázatoknak, statisztikáknak köszönhetően a germanikusok társadalmi háttere, tanulmányaik menete, időbeosztása, továbbá a fokozatszerzések. De képet nyerünk a tanulmányiakat félbehagyókról, a távozás különféle okairól; illetve a későbbi egyházi karrierről: elnyert tisztségekről, javadalmakról is.⁸

Ezek alapján ki is mondhatnánk, hogy a *Studium Urbis*, illetve a *Collegium Romanum* köré csoportosuló kora újkori „nemzeti” kollégiumok közül a legősibb egyben történetileg a

⁷ DOMINIQUE BORUEL in Dix-Huitième Siècle 19 (1987) 485.

⁸ Vö. BITSKEY ISTVÁN 1996-ban megfogalmazott sorait: *Hungáriából Rómába*, 24–25 (idézve alább, 10. j.).

legjobban ismert is, mindenekelőtt a német tudományosság-nak köszönhetően. A komplex egyház-, művelődés- és társadalomtörténetbe ágyazott intézménytörténetet azonban már az 1990-es években komoly kritika érte, méghozzá magyar részről. SCHMIDT ugyanis azon felkiáltással, hogy a magyar növendékek VERESS ENDRE munkájának köszönhetően jól ismertek, nemes egyszerűséggel negligálta őket elemzéseiből. VERESS egy rövid kísérőtanulmány keretében nívós kiadványában azonban csupán az anyakönyvi, illetve anyakönyvi jellegű adatokat publikálta,⁹ rövid életrajzi kiegészítések kíséretében. BITSKEY ISTVÁN kritikája nemcsak a mulasztás tényét rögzítette, hanem monografikus formában el is végezte a hiányolt feladatot 1996 folyamán magyarul és olaszul megjelent könyvében.¹⁰

Művének alcíméből (*Contributo alla storia della cultura ungherese in età barocca*) ugyanakkor kiderül, hogy SCHMIDT komplex megközelítésével szemben munkájában a művelődéstörténeti jelleg dominál. BITSKEY ISTVÁN a saját és SCHMIDT kutatásait összegezve fő tézisként kimondja, hogy a *Collegium Germanicum et Hungaricum* hazatérő növendékei révén a Raj-

⁹ VERESS forrásai a szorosabban vett anyakönyvek mellett hallgatók által elmondott beszédek 1637-től kezdődő regisztruma (*Orationes sollemnes ab alumnis Collegii... quotannis habitae*), az úgynevezett *Album alumnorum Hungarorum*, Mária-kongregációs iratok voltak. Használta a *Sacra Congregatio de Propaganda Fide* levéltárát is. I.m., XII–XVI.

¹⁰ BITSKEY ISTVÁN, *Hungáriából Rómába. A római Collegium Germanicum Hungaricum és a magyarországi barokk művelődés* (Italianistica Debreceniensis. Monográfiák 2), Budapest 1996; ID., *Il Collegio Germanico-Ungarico di Roma. Contributo alla storia della cultura ungherese in età barocca* (Studi e fonti per la storia dell'Università di Roma, n.s. 3), Roma 1996.

nától a Visztuláig, a Balti-tengertől a Kárpát-medencén át az Adriáig egy többé-kevésbé homogén vallásos kultúrát honosított meg.¹¹

Tudjuk jól, hogy e területeken vitathatatlanul a humanizmusba oltott protestáns konfesszionalizáció mutatta először a kora újkor szellemi pezsgésének jeleit. Ezzel kezdtek interferálni a tridentianus katolicizmus spirituális, szellemi és művészeti áramlatai. Az egyházkormányzat római centralizációjának és uniformizációjának rendkívül sok alrendszere extrapolálódott a transzalpin területekre. A 17–18. században Róma és Magyarország ezernyi csatornán érintkezett. Részben a közeli Bécs közvetítésével kereskedők, építészek, katonák sora fordul meg Magyarországon.¹² Magyar diákok százai tanulnak más itáliai egyetemeken is;¹³ az 1630-as évektől több hullámban érkeznek olasz misszionáriusok, nemcsak a király-

¹¹ BITSKEY, *Hungáriából Rómába*, 189–190.

¹² Lásd például: R. VÁRKONYI ÁGNES, *Tradíció és innováció a kora újkori Közép-Európa udvari kultúrájában*, „Idővel paloták...” Magyar udvari kultúra a 16–17. században (szerk. Horn Ildikó–G. Etényi Nóra), Budapest 2005, 60–114; *Pápai csapatok Magyarországon (1595–1597, 1601)* (CVH I/17), Gianfrancesco Aldobrandini levelezését feltárta, közreadja és a kísérettanulmányt írta KRUPPA TAMÁS, Budapest–Róma 2020; GECSÉNYI LAJOS, *Bécs és Magyarország kereskedelmi kapcsolatainak történetéhez a 16–17. század fordulóján*, Gazdaság, társadalom, igazgatás. Tanulmányok a kora újkor történetéből, Győr 2008, 271–288.

¹³ VERESS ENDRE, *Olasz egyetemeken járt magyarországi tanulók anyakönyve és iratai 1221–1864* (Monumenta Hungariae Italica 3), Budapest 1941, helyenként.

ságba, hanem a fejedelemségbe is.¹⁴ Ugyanakkor Róma hatását a legátütőbb, leginkább transzparens formában, módszeresen és hosszú időtávon folyamatosan valóban a volt germanikusok közvetítették. Nemcsak kifejező, de lényegében igaz a metafora, amit ekképpen fogalmazhatunk meg: Róma és a *Collegium Germanicum et Hungaricum* a magyar művelődéstörténetben gyakorlatilag egy és ugyanaz. A kollégium egykori diákjai azok, akik később püspöki székhelyeiken templomokat, szemináriumokat, rezidenciákat és díszkerteket építtettek, szobrokat, festményeket, zeneműveket rendeltek, könyveket, énekeskönyveket íratnak, vagy írtak, szerkesztettek maguk, nem beszélve a helyi oktatás megszervezéséről, vagy éppen a történeti forráskutatás kezdeteiről.¹⁵ Mindenhol és mindenben kitapintható és igazolható a római minta, és miként az iménti felsorolás is mutatja, korántsem vallási, pontosabban konfesz-szionális dimenziókban.

A tézist számtalan példa támasztja alá, nemcsak SCHMIDT és BITSKEY, hanem más, főként a 18. század kutatóinak köszönhetően, legyenek azok régebbiek, amint az erdélyi JAKÓ ZSIGMOND, vagy újabbak, mint például MAURIZIO TANI,¹⁶ VÉGHSEŐ TAMÁS, TÓTH TAMÁS és DÓBÉK ÁGNES. Vegyünk az alábbiakban pár fontosabb, jellegzetesebb esetet közelebbről szemügyre!

JAKÓ ZSIGMONDnak köszönhetően régóta tudjuk, hogy még a vatikáni magyar történeti kutatások egyik fontos kezdete is a

¹⁴ GALLA FERENC, *Ferences misszionáriusok Magyarországon: a Királyságban és Erdélyben a 17–18. században* (CVH I/2), s.a.r. Fazekas István, Budapest–Róma 2005.

¹⁵ BITSKEY, *Hungáriából Rómába, 189–190.*

¹⁶ MAURIZIO TANI, *La rinascita culturale del '700 ungherese: le arti figurative nella grande committenza ecclesiastica*, Roma 2005.

*Collegium*hoz kapcsolódik. A magyar vonatkozású vatikáni források lehető legszélesebb körű, már-már teljességre törekvő feltárásának gondolata ugyanis a későbbi erdélyi püspök (1780–1798) gróf Batthyány Ignácnál jelenik meg először a magyar historiográfiában. Alig egy hónapja volt a *Collegium Germanicum et Hungaricum* növendéke, amikor 1763 decemberében ez irányú terveit levélben ismertette a barokkori magyar történetírás *doyen*jével, Pray Györggyel,¹⁷ majd szinte azonnal munkához látott.¹⁸ Egri nagyprépostként Giuseppe Garampi bécsi nuncius közvetítésével Gaetano Marini apátot bízta meg kutatásai továbbvitelével.¹⁹ Már Erdély főpásztora volt, amikor könyvtárosa, Dániel Imrére ruházta azt a feladatot, hogy Magyarország (és vele együtt Erdély) (egyház) története megírása céljából („*per dare alla luce l'istoria sagra del regno d'Ungheria e Transilvania*”) kiterjedt gyűjtést folytasson a vatikáni könyvtárban, mi több, a titkos levéltárban

¹⁷ JAKÓ ZSIGMOND, *Batthyány Ignác, a tudós és a tudományszervező*, [Uő], Társadalom, egyház, művelődés (METEM Könyvek 18), Budapest 1997, 359–382, 360.

¹⁸ Germanikusként többek között a következő köteteket vetette beható vizsgálat alá: *Biblioteca Apostolica Vaticana*, Vat. Lat., vol. 3922. 3934. 3901. 3934. 4013. 4118. 6531. 6941. 7021. 7022. 6168. 6199. 6198. 6210. 6222. 6223. 6263. 6420. 2934. 3477. 3901; *Urb. Lat.*, vol. 816. 839. 864. 866; *Ottob. Lat.*, vol. 2068. 2206. 2416. 2419. 2434. 2482. 2682. 2604. 2776. 2068. 2510. 2676. 2114. CHRISTINE MARIA GRAFINGER, *Die Ausleihe Vatikanischer Handschriften und Druckwerke (18. Jahrhundert)*. I: *Biblioteca Vaticana*. II: *Archivio Segreto Vaticano* (Studi e Testi 406–407), Città del Vaticano 2002, I, n. 395.

¹⁹ Marini vatikáni levéltári kutatási kérelme 1778. október 14-én kelt. GRAFINGER, *Die Ausleihe Vatikanischer Handschriften*, II, 337.

is.²⁰ Az 1783–1785 folyamán Itáliában időző Dániel Imre Róma mellett Velencében és más olasz városokban is megfordult. Az ekkor készült forrásmásolatok több ezer oldalra rúgnak, és máig tudományos relevanciával bírnak.²¹

Csak a legújabb kutatásoknak köszönhetően áll előttünk a maga teljességében gróf Barkóczy Ferenc alakja. A római *Collegium Germanicum et Hungaricum* hallgatójaként olyan nagy hatással volt rá a Rómában megismert kultúra és művészet, hogy hazatérve egri püspökként (1745–1761) olasz művészeket foglalkoztatott, olasz szerzők írásainak magyar kiadását szorgalmazta. Részben e célra saját nyomdát alapított. Mi több, „*Fuorcontrasti*” néven felépíttette székvárosa közelében a Róma közeli villák egyikének hasonmását.²² Barkóczy tevékenysége azonban csupán előjátéknak tekinthető az utód Eszterházy Károly törekvéseihez képest. Eszterházy egyenesen a püspöki székvárosában létesítendő egyetem megvalósítására törekedett. A székhelyül felépített épület központjában található püspöki *bibliotheca* Magyarorszag egyik első nyilvános közkönyvtára lett.²³ Az Egerben

²⁰ A püspök kutatási engedélyt kérő kérvényeit VI. Pius pápához (1775–1799) hozza: GRAFINGER, *Die Ausleihe Vatikanischer Handschriften*, I, n. 265. II, n. 399.

²¹ *Diarium historicum Italici mei itineris litterarii, seu vera, adcurata et continuata narratio eorum, quae toto itineris mei tempore Romae, seu in aliis Italiae urbibus inde a primo profectionis die vidi, legi, scripsi, observavi, atque perfeci* I–II. Batthyaneum, Ms. X/128. Vö. JAKÓ, *Batthyány Ignác, a tudós*, 376.

²² DÓBÉK ÁGNES, *Barkóczy Ferenc (1710–1765) egri püspök könyvtára* (A Kárpát-medence kora újkori könyvtárai 11), Budapest 2021, 7skk.

²³ Lásd például BITSKEY ISTVÁN, „Püspökünk, példánk és tükörünk volt”. *Eszterházy Károly életpályája és egyénisége*, Eszterházy Károly Emlékkönyv (szerk. Kovács Béla), Eger 1999, 7–22.

létesülő egyetem gondolata pedig olyannyira maradandónak bizonyult, hogy végül a 21. században megvalósult. Magyarország Esztergom utáni második egyházi központjában, Kalocsán a szintén exgermanikus Patachich Gábor és Patachich Ádám nevét kell említenünk. Jellemző adat, hogy utóbbit 1738. december 20-án már pappá szentelték a lateráni Keresztelő Szent János-főszékesegyházban (az alábbiakban „Lateráni-székesegyház”-ként említjük majd), amikor 1739-ben Sira-cus Actrophorius néven felvették a római Árkádia tagjai közé.²⁴ Eszterháznak Egerben, Patachichnak Kalocsán máig élő „alapítói” kultusza van, melyet a 21. században nekik állított szobrok fejeznek ki.

Az elősorolt példák a magyar művelődésre és egyháztörténetre gyakorolt minőségi hatásra hívják fel a figyelmet a volt germanikusok részéről. Ha a mennyiségi dimenziókat nézzük, első pillantásra úgy tűnik, hogy a Rómában tanult klerikusok közül viszonylag kevesen emelkedtek püspöki méltóságra a 16–18. században. Az 1552 és 1782, a Kollégium alapítása és joze-finista bezárása közötti időszakban a magyar Szent Korona országaiból az Örök Városba érkezett több, mint 600, szám szerint mintegy 610 alumnus közül mindössze 64-en kaptak a magyar királyoktól püspöki kinevezést, ami 10,5%-ot jelent.²⁵

²⁴ A két Patachichra: TAMÁS TÓTH, «*Si nullus incipiat, nullus finiet*». *La rinascita della Chiesa d'Ungheria dopo la conquista turca nell'attività di Gábor Patachich e di Ádám Patachich, Arcivescovi di Kalocsa-Bács (1733–1784)* (CVH I/6), Budapest–Roma–Szeged 2011.

²⁵ VERESS, *Matr.*, 319; BITSKEY, *Hungáriából Rómába*, 5–6; TAMÁS VÉGHSEŐ, «*Catholice reformare*». *Ágoston Benkovich O.S.P.P.E. missionario apostolico, vescovo di Várad (1631–1702)* (CVH II/2), Budapest–Róma 2007, 378, numerikus táblázati kimutatás (*Ex-alumni e vescovi dioecesani nel Regno d'Ungheria secondo le diocesi*) és 379–381, személynevek szerinti csoportosítás (*Alumni diventati*

Mielőtt azonban a magyar királyi főkegyúri jogon alapuló prejozefinista, Róma-ellenes Habsburg-kinevezési politikára kezdenénk gyanakodni, érdemes a katolikus konfesszionalizáció magyarországi kibontakozásának szűkebb időszakával számolni. A Kollégium működésének kezdeti félévszázadában sem a végzett növendékek életkora, sem pedig az magyarországi egyházpolitikai és egyházkormányzati viszonyok nem tették lehetővé, hogy a germanikusok nagy számban kezdjék el alakítani már a 16. század végén, 17. század elején a hazai egyház-, köz- és művelődéstörténetet.²⁶

Hangsúlyos kivételt jelent ebben az időszakban Forgách Ferenc. Órála biztosan annyit lehet tudni, hogy a *Collegium Romanum*-ban tanult és nagy hatással volt rá Roberto Bellarmino. Az 1596-ban nyitrai püspökké kinevezett, 1600-ban Grácban felszentelt arisztokrata főpap 1607-ben esztergomi érsek és bíboros lett.²⁷ Neve nem szerepel a VERESS-féle matrikulakiadásban, emiatt az újabb kutatás mellőzte személyét a *Collegium Germanicum et Hungaricum* exalumnusai sorából.²⁸

vescovi diocesani. Secondi i nomi); 381–384, egyházmegyék szerinti kimutatás (*Alumni diventati vescovi diocesani. Secondo le diocesi*).

²⁶ Egy korszerű kora újkori magyar egyháztörténeti szintézis megírása még várat magára. A hiányt csak részlegesen pótolja a következő egyetemi jegyzet: FORGÓ ANDRÁS–GUITMAN BARNABÁS–TUSOR PÉTER, *Katolikus konfesszionalizáció a kora újkori Magyarországon*, Piliscsaba 2014 (<http://tk.pilisart.hu/content/impreszum>) (2023. 01. 27.).

²⁷ Forgáchra további életrajzi irodalommal legújabban lásd KRUPPA TAMÁS, *Forgách Ferenc Okmánytár. Levelek és iratok (1585–1615)* (CVH II/9), Budapest–Róma 2022.

²⁸ HERMANN EGYED, *A katolikus egyház története Magyarországon 1914-ig* (Dissertationes Hungaricae ex Historia Ecclesiae 1), München 1973², 230; BITSKEY, *Hungáriából Rómába*, 65.

A mellőzés szerintünk teljességgel alaptalan, hisz épp a következő fejezetben találunk két olyan hallgatóra is példát a 17. század legelejéről, akik bizonyíthatóan a Kollégium tagjai voltak, mégsem szerepelnek a beiratkozási anyakönyvben.²⁹ Joggal adódik a kérdés, hogy 1583–1586 közötti években vajon mely szeminárium tagjaként látogatta Forgách Ferenc mint klerikus a *Collegium Romanum* teológiai előadásait, ha nem Német–Magyar Kollégiumban lakott? Az 1564-ben alapított *Seminarium Romanum* csakis itáliaiakat fogadott. Az 1577-es *Collegium Graecum* és az 1579-es *Collegium Anglicanum*, illetve az 1584 folyamán alapított *Collegium Maronitarum* nevéből következőleg sem jöhetett szóba. Forgáchot követően a Kollégium első püspökké kinevezett és felszentelt növendéke Majthényi László szerémi püspök és egri segédpüspök volt.³⁰

A szisztematikus felekezetszerveződés kezdetét leginkább az 1611-es nagyszombati nemzeti zsinathoz köthetjük. Gyónatatójával és leendő utódával, Pázmány Péterrel az oldalán az említett Forgách Ferenc bíboros hívta össze. *De facto* ekkor vette kezdetét a Trentói/Trienti Zsinat határozatainak mód-szeres, évszázadok során kiteljesedő végrehajtása Magyarországon, mely II. József trónra léptéig tekinthető kontinuu-

²⁹ Lásd a következő fejezetben Inchoffer Menyhért és Bujtut György példáját. Vö. BITSKEY, *Hungáriából Rómába*, 39 is.

³⁰ VERESS, *Matr.*, 12. Majthényi 1609. jan. 6-án tűnik fel először szerémi püspökként a *Királyi Könyvekben*. Magyar Nemzeti Levéltár, Országos Levéltár, Magyar Kancelláriai Levéltár, Libri regii (A 57), vol. 16, fol. 689–692. Pápai megerősítését 1616-ben nyerte el. Vö. *Hierarchia Catholica [HC] III–V*, ed. GUILIEMUS VAN GULIK–CONRADUS EUBEL–PATRITIUS GAUCHAT–REMI-GIUS RITZLER–PRIMINUS SEFRIN, Monasterii–Patavii 1923–1952, IV, 317. A Majthényit követő többi exgermanikus püspökre a 17. század első feléből lásd BITSKEY, *Hungáriából Rómába*, 57 és 74–77 is.

történelmi folyamatnak.³¹ Ha ezen a szűkebb perióduson belül vizsgálunk egyes korszakokat, például az 1686–1741 közötti időszakot, azt látjuk, hogy 48 megyésfőpásztorból 19 végzett Rómában, további négy (horvát) püspök pedig Bolognában, illetve Perugiában.³² A közel 50%-os (egészen pontosan 46%-os) arány végig a 18 században állandónak mondható.³³ Mindazonáltal egyes egyházmegyék, mint a különösen jól kutatott Eger, valamint Kalocsa-Bács esetében ez az arány 100 %, illetve 87,5% a 18. században.³⁴ A harmadik helyezett Várad, szintén egy olyan egyházmegye, ahol a török hódoltság után különösen nagyszabású beruházások, építkezések valósultak meg a 18. század folyamán, s hagynak nyomot mindmáig.³⁵

Mindemellett a 18. század politikailag leginkább aktív főpapjai, Csáky Imre bíboros, kalocsai érsek, Esterházy Imre

³¹ TUSOR PÉTER, *Synoden in Ungarn in der frühen Neuzeit*, Begegnung der Kirche in Ost und West im Spiegel der synodalen Strukturen. Festschrift für Petar Vrankić zum 70. Geburtstag (hrsg. v. J. Grohe et al.), Sankt Ottilien 2017, 331–353, 336–341.

³² FORGÓ ANDRÁS, *Korszakváltás – elitváltás? A püspöki kar a török kiűzése utáni évtizedekben*, Katolikus egyházi társadalom Magyarországon a 18. században (Pécsi Egyháztörténeti Műhely 11), szerk. Forgó András–Gőzsy Zoltán, Pécs 2019, 61–80, 82–83.

³³ TÓTH TAMÁS, *A Collegium Germanicum et Hungaricum levéltára*, Magyarország és a római Szentszék. Források és távlatok (Tanulmányok Erdő bíboros tiszteletére) (CVH I/8), szerk. Tusor Péter, Budapest–Róma 2012, 138–156, 139.

³⁴ TÓTH, *La rinascita della Chiesa d'Ungheria*, 76 (*La proporzione degli alunni romani tra i vescovi diocesani nel Regno d'Ungheria nel Settecento*).

³⁵ Várad esetében 60% volt az ex-germanikusok aránya. Ehhez közelít még Nyitra és Csanád (57). Esztergom és Vác esetében 50% a 18. században a Rómában végzett ordináriusok aránya, Zágrábban pedig 44,5%. TÓTH, *La rinascita della Chiesa d'Ungheria*, 76.

esztergomi érsek, Erdődy László nyitrai és Erdődy Gábor egri püspök szintén a Német–Magyar Kollégium növendékei voltak, s valamennyien magyar főúri családok leszármazottai.³⁶ Az ő felekezetszervező tevékenységük, mecénatúrájuk sem elhanyagolható. A korábban felsorolt, ugyancsak arisztokrata származású főpapokkal: Barkóczyval, a két Patachich-csal, Eszterházy Károllyal és Battyhányval együtt tényleges számarányukon túlmenően határozzák meg a 18. századi barokk magyar katolicizmus arculatát és történeti emlékezetét.³⁷ A 18. században végig állandó, közel 50%-os arány az exgermanikusok részéről a Magyar Királyság egyházmegyéinek vezetői között mindazonáltal önmagában sem lebecsülendő.

Ha az alsóbb szintekre gyakorolt hatást nézzük, az esztergomi érsekség és a zágrábi püspökség áll az első helyen. VERESS ENDRE adatai szerint 1559-től, az első magyar növendék feltűnésétől 1782-ig Esztergomból 235, Zágrábból 156 klerikus

³⁶ E főpapokra lásd: MÁLNÁSI ÖDÖN, *Gróf Csáky Imre bíbornok élete és kora (1672–1732)*, Kalocsa 1933; FORGÓ ANDRÁS, *Esterházy Imre és az aulikus politika a 18. század első évtizedeiben*, „Fényes palotákban, ékes kőfalokban”. Tanulmányok az Esterházy családról (szerk. Maczák Ibolya), Budapest 2009, 65–86; KÖKÉNYESI ZSOLT, *Egy magyar főpap jelenléte és karrierútja a bécsi udvarban. Vázlat Erdődy László Ádám nyitrai püspök életrajzához*, Egyház és reprezentáció a régi Magyarországon (Pázmány Irodalmi Műhely. Lelkiségtörténeti tanulmányok 12), szerk. Báthory Orsolya–Kónya Franciska, Budapest 2016, 223–254; MIHALIK BÉLA VILMOS, *Erdődy Gábor Antal egri püspök egyházszervező tevékenysége az 1734. évi egri zsinat tükrében*, Az Egri Főegyházmegye Schematizmusa 2014 (szerk. Balogh Ferenc et al.), Eger 2014, 26–40.

³⁷ Vö. FORGÓ ANDRÁS, *Korszakváltás – elitváltás?*, 88.

tanult az Örök Városban,³⁸ jórészüik pedig egyházmegyéjébe visszatérve kamatoztatta a Német–Magyar Kollégium lakójaként magába szívott ismereteket, készségeket, eszméket és lelkeséget.

Amennyiben az elősorolt adatok és szempontok alapján 2024-ben akarunk történetési értékelést adni erről a különleges római intézményről, azt mondhatjuk, hogy sokdimenziós, hosszú időtartamú, ugyanakkor meghatározóan egy irányú *Kulturtransfer*ről beszélhetünk esetében. Egy nemzetközi gondolkodás, közös kutatás feladata lehet annak vizsgálata, hogy a nemzeti kollégiumok hallgatóinak jelenléte milyen hatással volt Rómára: a városa és lakóira, netalán magára a pápai udvarra – alább érintjük is még. Az már most vitathatatlan, hogy a *Collegium Germanicum et Hungaricum* az itáliai barokk expanzió legfőbb hordozó közege Közép-Európa felé.³⁹

Érdemes egy pillanatra elidőznünk a REINHARD–SCHILLING-féle konfesszionalizációs paradigma koordinátáin is. Köztudomásúlag az új, felekezetspecifikus oktatási intézmények létrehozása az összes új konfesszió vonatkozásában egyaránt közös és meghatározó mozzanat volt. A tény, hogy már a kezdeti szakaszban a pápai centralizációval párosulva egész Közép-Európa: a lehető legtágabban értelmezett Szent Római Birodalom és a Magyar Szent Korona országai egy ilyen típusú központi intézménnyel rendelkezett, mind komoly versenyelőnyt jelentett a hasonló típusú „csúcsintéz-

³⁸ Vö. TÓTH, *A Collegium Germanicum et Hungaricum*, 139.

³⁹ A *Kulturtransfer* fogalmára, pontosabban elméletére közép-európai viszonylatban lásd: *Kirche und Kulturtransfer. Ungarn und Zentraleuropa in der Frühen Neuzeit*, hg. von MARIA-ELISABETH BRUNERT–FORGÓ ANDRÁS–ARNO STROHMEYER, Münster 2019.

ményt” nélkülözni kényszerülő protestáns felekezetekkel szemben.⁴⁰

Nem járunk messze az igazságtól, ha az intézményt a „régí kontinens” missziós szemináriumának tekintjük, amely a maga belső multikulturalitásával és multietnicitásával, valamint természetszerű szupranacionális jellegével hozzájárult annak az európai egyház- és klérusképnek a kiformálódásához, amelyet előszeretettel vetítünk vissza a programadó *Tridentinum* korába, de a kései konfesszionalizáció keretében valójában csak 18., részben pedig a 19. századra valósult meg. Jól mutatja mindezt, hogy az imént felsorolt magyar főpapok sok esetben saját egyházmegyéik szemináriumalapítói, illetve az alapvető barokk egyházi infrastruktúra kiépítői is.⁴¹ A szeminárium missziós jellegét tovább árnyalja a magyar pálosok folyamatos jelenléte, kiváltképpen az olyan leendő „sztármisszionáriusok” személye, mint Vanoviczy János⁴² vagy Benkovich Ágoston.⁴³

⁴⁰ A modellre legújabban, további irodalommal: WOLFGANG REINHARD, *Felekezet és felekezetszerveződés Európában. A tudományos diskurzus fejleményei* (Collectanea Studiorum et Textuum III/1) (szerk. Tusor Péter; ford. Forgó András), Budapest 2017, 53kk. Máig alapvető: *Die Katholische Konfessionalisierung. Wissenschaftliches Symposium der Gesellschaft zur Herausgabe des Corpus Catholicorum und des Vereins für Reformationsgeschichte* 1993 (Schriften des Vereins für Reformationsgeschichte 198), hrsg. v. WOLFGANG REINHARD–HEINZ SCHILLING, Heidelberg 1995.

⁴¹ A legnagyobb munkát a két Patachich végezte, akiknek a törökök alól felszabadított területeken gyakorlatilag a semmiből kellett építkezniük. Vö. TÓTH, *La rinascita della Chiesa d'Ungheria*, i.m.

⁴² TÓTH ISTVÁN GYÖRGY, *A remeterend vándormisszionáriusa. Vanoviczy János, az első pálos misszionárius levelei (1642–1677)*, Levéltári Közlemények 72 (2001) 1–2. sz., 187–245.

⁴³ Vö. VÉGHSEŐ, «*Catholice reformare*», i.m.

A pálosok jelenlétének mindazonáltal történelmi okai voltak. A *Santo Stefano Rotondo* mellett álló középkori házuk és javaik nyomán alakult meg 1578-ban a *Collegio Ungherese*, ezt egyesítette XIII. Gergely 1580-ban a Német Kollégiummal. Missziós küldetésüket a 17. század derekán szárba szökkenő rendi reformmal magyarázhatjuk. Magában a Kollégiumban ekkor már ellentétes tendenciák figyelhetők meg. A jezsuiták épp meg kívántak szabadulni a pálos növendékektől,⁴⁴ és eldőlni látszott a hosszas küzdelem, mely a pápai szemináriumot a Társaság mind arisztokratikusabb jellegű elitkollégiumává formálta át, mégpedig annak ellenére, hogy a működés felügyeletében mind jelentősebbé vált a Propaganda Kongregáció szerepe.⁴⁵ Ez a folyamat azonban, mint láthattuk, korántsem veszélyeztette az intézmény működésének eredményességét. Sőt, akár a *Kultrutransfer*-jellegű, akár a tridentianus felekezetszervező-jellegű tekintjük, ez a folyamat a 18. századra még meg is növelte az intézmény hatékonyságát Közép-Európában, Magyarországon mindenképp. Az előbb említett főpapok: Batthyány, Esterházy, Barkóczy, Patachich kivétel nélkül magyar és horvát arisztokraták voltak. BITSKEY ISTVÁN egyenesen a 18. századra teszi az intézmény virágkorát, és ebben aligha téved. A missziós jelleg háttérbe szorulását értelemszerűen magyarázza a lokális egyházi, pontosabban egyházmegyei struktúrák fokozatos erősödése.

⁴⁴TAMÁS VÉGHSEŐ, *Controversia tra gesuiti e paolini nel 1658. Il gesuita Aloisio Spinola, rettore del Collegio Germanico ed Ungarico, contro l'ammissione di alunni paolini, Gli archivi della Santa Sede e il regno d'Ungheria (secc. 15–20). In memoriam di Lajos Pásztor* (CVH I/4), a cura di Gaetano Platania–Matteo Sanfilippo–Péter Tusor, Budapest–Roma 2008, 133–142.

⁴⁵BITSKEY, *Hungáriából Rómába*, 129–130 és helyenként.

Érdekes módon sosem okozott komolyabb fennakadást az intézmény működésében a multietnikus jelleg. Míg a nagy földrajzi kiterjedés ellenére a Birodalomból érkezőkre mindinkább egységes német etnikumként tekinthetünk, a Magyar Királyság egyházmegyéiből a magyarok (*Hungari*) mellett szép számmal érkeztek Felső-Magyarország szláv népességéből (*Slavi*), továbbá horvátok, sőt elvétve dalmátok és bosnyákok is.⁴⁶ Mindez természetesen nem jelentett problémamentességet. Paradox módon azonban a magyarok és horvátok okozta fegyelmi problémák állandó jelenléte vezetett ahhoz, hogy az előjárók ki tudták alakítani a helyes bánásmódot. Már Pázmány kérte az intézmény rektorát a „születésüktől fogva szilaj természetű” magyar növendékkel való türelmesebb bánásmódra.⁴⁷ A többször emlegetett Patachich Ádám nem egy alkalommal kényszerült kenyéren és vízen böjtölni cellájába zárva, sőt már-már a kicsapatás szélén állt. Az évszázados tapasztalattal felvértezett előjárók – a mindenkori olasz származású rektort leszámítva, mint például Bernardo Castori, Aloisio Spinola – részben németek voltak. A hallgatóság multietnikus jellege ellenére inkább egy német/olasz jezsuita intézményről beszélhetünk az Örök Városban, mintsem egy német/magyarorról. Az előjárók által vezetett anyakönyvek nem véletlenül említenek sok esetben csupán „*Collegium nostrum Germanicum*”-ot, nem pedig „*Collegium nostrum Germanicum et Hungaricum*”-ot.⁴⁸

A fejezet zárásaként vessünk egy pillantást a jelenkorra. A német jelleg minden korábbinál erősebbnek tűnik, hiszen a

⁴⁶ VERESS, *Matr.*, *passim*.

⁴⁷ „*Asperiores natura sunt Ungari*”. BITSKEY, *Hungáriából Rómába*, 72.

⁴⁸ TÓTH, *La rinascita della Chiesa d'Ungheria*, i.m. Az előjárókra: STEIN-HUBER, *Das Kollegium*, I, VIII. 160. 443. II, 4. 9. 301.

rektorok is a német páterek közül kerülnek ki már a 19. század óta. Ugyanakkor sok tekintetben dacolva a történelem változásaival még mindig ugyanúgy találhatók magyar növendékek a Kárpát-medence jószerével egész területéről benne, mintha a magyar állam- és egyházszeret intakt módon túlélte volna az I. és a II. világháború viharait.

II. A KOLLÉGIUM SZENTELÉSI ANYAKÖNYVE

A kiváló nemzetközi és hazai szakirodalom alapján pár oldalon is képet alkothattunk a *Collegium Germanicum et Hungaricum* sokoldalú szerepéről a kora újkorban. Nem vagyunk ilyen könnyű helyzetben, ha változtatni szeretnénk történeti optikánkon, és a szintetizáló, értékelő megközelítésünkől szeretnénk analízáló módszerre váltani. Vagyis ha új, primér kutatási eredményekkel kívánjuk gazdagítani az intézmény történetét. Az eddigi eredmények ugyanis egyszerre impozánsak és meggyőzők. Sőt az alapítás 450. évfordulóján áttekintő jelleggel újraíródott az intézmény története.⁴⁹ Az alapkutatás is új lendületet látszik nyerni. Igaz, az újabb keletű érdeklődés szemlátomást a 19–20. század felé fordul.⁵⁰ Izgalmas kihívásnak kínálkozik a növen-

⁴⁹ PETER WALTER, *Die Gründungen des Collegium Germanicum et Hungaricum. Etappen der Kolleggeschichte*, Korrespondenzblatt: Jubiläumsausgabe zum 450jährigen Bestehen des Collegium Germanicum et Hungaricum (Rom) (2002) 86–113.

⁵⁰ MARTIN LEITGÖB, *Vom Seelenbirten zum Wegführer. Sondierungen zum bischöflichen Selbstverständnis im 19. und 20. Jahrhundert. Die Germanikerbischofe (1837–1962)* (Römische Quartalschrift für christliche Altertumskunde [RQ]. Supplementband 56), Rom 2004; NIKOLAUS WYRWOLL–WILHELM OTT–MARKUS PILLAT, *Das Pontificium Collegium Germanicum et Hungaricum zwischen*

dékek szerepének feltárása a magyar–szentszéki kapcsolatokban, akár a kétirányú információáramlás, akár kúriai érdekképviselő, ügyintézés terén. E vonatkozásban azonban még további anyaggyűjtésre van szükség.⁵¹

Szerencsére az intézmény gazdag, az ezredforduló táján újrarendezett levéltára nem hagyja cserben az érdeklődő történészt.⁵² Jóllehet az iratok túlnyomó része modernkori, e lelőhely őrzi egyfelől a középkori magyar pálos anyagot,⁵³ másfelől a növendékek Rómában végbement szentelési promócióinak anyakönyvét. Utóbbi a magyar kutatás figyelmét szinte teljesen elkerülte, és német részről is csupán minimálisan hasznosították eddig. Érthetetlen, hogy VERESS ENDRE,

internationalem Anspruch und nationalen Interessen im 19./20. Jahrhundert, RQ 115 (2020) 172–182; FRANZ-JOSEF KOS, *Deutschland und das Collegium Germanicum et Hungaricum in Rom vom 19. Jahrhundert bis 1935 (Teil I)*, RQ 116 (2021) 121–134. Lásd még OSCAR MÁRFFY, *Contributi alla storia del Collegio Germanico-Ungarico di Pavia. In base a documenti conservati nell'Archivio di Stato di Milano*, Aevum 13 (1939) 548–557.

⁵¹ Egy szemléletes adalék a sok közül: 1668-ban Szelepcshény György esztergomi érseki palliumát a Illyés András hozta haza magával. Archivio Apostolico Vaticano (AAV), Archivio della Nunziatura in Vienna, Processi Canonici [P. Vienna], n. 275.

⁵² Inventáriuma magyar nyelven kiadva: TÓTH, *A Collegium Germanicum et Hungaricum*, 138–156. – Az intézmény 17. századi könyvkatalógusát újabban innen publikálta SZÁRAZ ORSOLYA. Lásd *Catalogus librorum Bibliothecae Collegii Germanici et Hungarici Romae* (Adattár XVI–XVIII. századi szellemi mozgalmaink történetéhez 17/3), Budapest–Eger 2015, különösen VII és IX–XII.

⁵³ Vö. *Hungarici monasterii ordinis Sancti Pauli primi heremitae de urbe Roma instrumenta et priorum registra*, ed. LORENZ WEINRICH, Roma–Budapest 1999.

aki matrikula-kiadásában az anyakönyvi bejegyzések mellé annyi kiegészítő és hiánypótló adatot publikált a kollégium levéltárából, még csak meg sem említi ezt a szintén fontos anyakönyvet. Szerteágazó kutatásainak a kollégium kiemelt célpontja volt, külső lelőhelyek bevonásával egy második, okmánytár-jellegű kötetet is összeállított.⁵⁴ Szándékos mellőzésről tehát aligha beszélhetünk. Inkább arra gyanakodhatunk, hogy valamilyen oknál fogva VERESS nem ismerte a kötetet.

Vele szemben SCHMIDT használta a forrást, ám monográfiájában kénytelen volt megőrizni a belső arányokat, s mindössze egy rövid oldal és két táblázat erejéig szentelt neki figyelmet. Kiemeli, hogy a statútumokban és a diákok belépési esküjében központi helyett kapott a tanulmányok felszenteléssel történő befejezése. A beiratkozási matrikulák és a szentelési anyakönyv („*Ordinationsbuch*” avagy „*Liber Ordinationum*”) adatainak összevetéséből azonban arra a következtetésre jut, hogy a beiratkozott hallgatók és a pappászenteltek aránya csupán az 1620–1630-as években éri el a 2/3-ot, és inkább a 40–50% között stagnál. Mindezt, ne feledjük, kizárólag a német hallgatók adatai alapján állítja.⁵⁵

A fóliáns méretű szentelési anyakönyv egészen pontosan a „*Liber, in quo scribuntur Alumni Collegij Germanici et Vngarici, qui praemisso examine et approbatione aliquo initiantur Ordine*” cí-

⁵⁴ VERESS, *Matr.*, XIX. Lásd VÉGHSEŐ TAMÁS előadását (illetve annak tanulmányváltozatát): *La raccolta inedita di Anderas Veress sulla storia del Collegio Germanico-Ungarico*, I Collegi per stranieri a Roma nell'età moderna. Convegno Internazionale (Roma, Istituto Nazionale di Studi Romani, 14 dicembre 2022); I collegi per stranieri a/e Roma nell'età moderna I, 57–62.

⁵⁵ SCHMIDT, *Das Collegium Germanicum*, 104–105 és 209–210. Komolyabb növekedésről csak a 18. század végétől beszél.

met viseli.⁵⁶ A kódex 1–185. oldalán keresztnevek szerinti rendezett, meglehetősen pontos index segíti az eligazodást. Az első bejegyzést a 203. oldalon találjuk, és 1597 végéről datálódik. A liége-i (lüttichi) Iohannes Colin kisebb rendjeinek feladási dátumait tartalmazza: „*Iohannes Colinus dioecesis Leodiensis initiatus est ordine hostiariatus die 20 Decembris 1597; lectoratus 1.a Ianuarii 1598, exorcitatus 11.a Ianuarii 1598; acolitatus 18.a Ianuarii 1598.*”⁵⁷ Jelen példával ellentétben számos bejegyzés a nagyobb rendeket, a szentelő személyét, és a szentelés helyét is megadja. Mint például Anton Wolfradt későbbi kremsmünsteri apát, bécsi püspök és az 1630-as években a császári udvar meghatározó alakjának estében. Megtudhatjuk, hogy a bérnálástól kezdve egészen a diakonátusig Camillo Borghese római bíboros vikárius (a későbbi V. Pál) helyett segédpüspökként eljáró Leonardo Abel sidoni c. püspöktől⁵⁸ részesült a *Santa Maria in Aquiro*-templomban, valamint a Lateráni-székesegyházban, illetve a *Santa Maria Magdalena*-templomban.⁵⁹

⁵⁶ Lelőhelye: Pontificium Collegium Germanicum et Hungaricum de Urbe, Archivio Storico (ACGU), Hist. 40. Az alábbiakban idézve, említve a jelzet szerint, illetve mint *Liber Ordinationum* („*Liber Ord.*”), szentelési anyakönyv, olykor protokollum. Címleírását hozza és egy adatát idézi: VÉGHSEŐ, «*Catholice reformare*», 118, 283. j. és 385.

⁵⁷ ACGU Hist. 40, p. 203.

⁵⁸ Vö. HC III, 299 és HC IV, 315.

⁵⁹ „*Antonius Wolfradt Coloniensis dioecesis fuit confirmatus in Santa Maria in Aquiro a R.mo D. Epo Sidonis dei 14 Novembris 1599. Patrinus eius fuit Iacobus Rirkardus Colonien. et eodem ibi accepit primam tonsuram die 16 Aprilis 1600. Ostiariatum in S. Io. [Lateran.] 23 Apr. eodem anno. Lectoratum 1 Maii eodem anno. Exorcistatum 27 Maii Eodem anno. Acolitatum 2 Iulii in Sancta Maria Mag. Romae eodem anno. Subdiac. ... Diaconatum 24 Septembris in S. Io Lateran.*”

Egészen 1610-ig, a 243. oldalig bezárólag a bejegyzések egy adott személyhez rendelve sorolják fel a szentelési promóciókat. A 244. oldaltól változik a bejegyzések szerkezete, s a szentelési helyeket és alkalmakat tüntették fel. Egészen pontosan hol, ki, mikor és kiknek szolgáltatva ki az egyházi rend adott fokozatát, a kisebb rendek esetében fokozatait. Ez a rendszer marad mindvégig az 1713. június 10-ei, utolsó bejegyzésig.⁶⁰ Ezt követően a 479–557 között oldal üresen maradtak. Az anyakönyvet az 558–580. oldalon egy sajátos kompendium zárja. Címirta szerint „*Examinati et approbati hic inferius describuntur*”, vagyis a sikeres szentelési vizsgát tettek felsorolását tartalmazza 1599-től kezdődően. Ez azonban csupán az 1599-es évre igaz, hiszen némi kronológiai zavar után szintén az egyházi rendre történt promóciók kronologikus bejegyzéseit olvashatjuk, még hozzá az 1606–1614 közötti évekből. E kompendium jelentősége abban rejlik, hogy segítségével pótolni lehet a szentelési matrikula 1610–1614 között megfigyelhető hiátusát.⁶¹

ACGU Hist. 40, p. 220. A szubdiakonátus ideje üresen maradt. Hogy mindvégig a szidoni püspök a szentelő, az alternatíva említésének hiányából vesszük biztosra. Wolfradtra lásd: BENEDIKT PITSCHMANN, *Kaiserliche Bemühungen um den Purpur für Abt Anton Wolfradt von Kremsmünster*, Römische Historische Mitteilungen [RHM] 11 (1969) 79–109.

⁶⁰ „*Die 10 Iunii in Basilica Lateranensi ab Ill.mo ac Rev.mo Caraccioli susceperunt Sacerdotium: Ioannes Henricus Dammers dioec. Hildensien., Franciscus Mass dioec. Frisingien., Franciscus Söll dioec. Brixien.; Diaconatum: Fridericus a Ketteler dioec. Monasterien., Henricus Friseneker dioec. Colonien., Ioannes Georgius Hagn dioec. Salisburgen.; Diaconatum: Ioannes Grandics dioec. Iaurien., Ernestus ab Erberg dioec. Labacen.*” ACGU Hist. 40, p. 477–478. Az említett szentelő: Innico Caracciolo aversai püspök (1697. febr. 25-től, 1715-től bíboros is). HC V, 109–110.

⁶¹ ACGU Hist. 40, 243–244.

Vélhetően arról lehet szó, hogy ezek az adatok csak jóval később kerültek elő, és már csak kompendiumként másolhatták be őket az anyakönyvbe.

A *Liber Ordinationum*ot több kéz írása alkotja. Váltakozó, mintegy egy-kétévtizedes időközökkel állították össze a szentelési alkalmakkor kiállított közjegyzői igazolások alapján. Ezeket a jelek szerint nemcsak felszentelt növendékeknek adták át, hanem egy-egy példányt a kollégium archívumában is elhelyeztek. Az eljárásnak, vagyis a szakaszonkénti, utólagos összeállításának több egyéb bizonyítékát is megtaláljuk a forrásban. Az 1610-ig terjedő részben például az újabb szentelési adatok marginális betoldásai az egyes növendékek nevei mellett,⁶² illetve ugyanitt – de alkalmanként később is – a már beírt adatok újbóli téves bevitele, majd kihúzása mind-mind erre utal.⁶³ Vagy az egyes szentelők, közjegyzők nevének kipontozása,⁶⁴ netalán helytelen azonosítása szintén az utólagos egybeszerkesztés bizonyítéka.⁶⁵ Az 1663. január 7-ei bejegyzés kifejezetten utal rá, hogy a feleszenteltek hosszúra nyúlt névsora az aktuális bizonylat hátoldalán folytatódott és onnan került bemásolásra.⁶⁶

E szükséges forráskritikai észrevételek után tehetjük fel végre a kérdést, miben is ragadható meg az anyakönyv történeti forrásértéke. Ha azt várjuk, hogy adataitól az Örök Város, mint szakrális, rituális tér gazdagabban jelenik meg előttünk, némileg csalódnunk kell. Ugyanez mondható el, ha a város és a kollégium, a Kúria és a kollégisták interakcióiról várunk kü-

⁶² ACGU Hist. 40, p. 213–214.

⁶³ Mint a már említett Wolfradt, vagy a magyar Lósy Imre esetében. Uo., p. 220–221 és 223.

⁶⁴ A *Liber Ord.* 1622. márc. 26-ai bejegyzésében. ACGU Hist. 40, p. 269.

⁶⁵ Uo., p. 301.

⁶⁶ „*Eodem die cum retrospectis in altera facie*”. ACGU Hist. 40, p. 374.

lönleges információkat. A szentelések fő helyszíne mindvégig a Lateráni-székesegyház, legyen szó akár a kisebb, akár a nagyobb rendekről. A szentelő személye rendre a pápai római bíboros vikáriusának helyettesítője, az úgynevezett *vicesgerens*.⁶⁷ 1607-től például Cesare Fedele salonai, az 1622-től Alessandro Bosco carinolari majd geracei, majd 1628–1632 között Antonio Ricculi belcastrói püspök szolgáltatta ki az egyházi rend szentségét. 1599–1604 között kivételesen Leonardo Abel sidoni, majd 1632-től Giovanni Battista Scannaroli ugyancsak sidoni c. püspök az állandó szentelő.⁶⁸ Ők mint segédpüspökök működtek közre, lévén, hogy sem Berlingiero Gessi, sem Antonio Tornielli *vicesgerens* nem volt püspökké szentelve.⁶⁹ Hasonló megoldást találunk Ascanio Rivaldi esetében, aki helyett rendszerint Pietro Francesco Filonardi anagni püspök végezte az ordinációkat.⁷⁰

⁶⁷ A római bíboros vikáriusok helytartói intézményének kifejlődésére a *vicegerentes* proszopográfiájával: NICCOLÒ DEL RE, *Il vicegerente del vicariato di Roma*, Roma 1976, 9skk és 42skk; valamint CHRISTOPH WEBER, *Der Vicegerente des Vikariates von Rom im 17. Jahrhundert und seine „größte Plage“*. Ein Beitrag zur Verfassungsgeschichte der Kurie, Zeitschrift der Savigny-Stiftung für Rechtsgeschichte. Kanonistische Abteilung 80 (1994) 301–354.

⁶⁸ Lásd például ACGU Hist. 40, p. 220. 261. 270. 289. 302. Scannaroli egészen 1644-ig végzi folyamatosan a szenteléseket, jöllehet Torniellivel ellentétben Giovanni Battista Altieri *vicegerente* (1637–1643) felszentelt püspök volt. Scannaroli 1651-ig ezt követően is fel-feltűnik a szentelési matrikulában.

⁶⁹ Tornielli esetében a problémát és megoldását említi DEL RE, *Il vicegerente*, 14. 40. 55. Gessi esetében ezt elmulasztja (i.m., 52), csupán Leonardo Abel segédpüspökségét említi általánosságban arra az esetre, ha a *vicegerente* nem volt felszentelt püspök (i.m., 13).

⁷⁰ ACGU Hist. 40, p. 345–350a. DEL RE, *Il vicegerente* a problémára utalásszinten sem tér ki.

A szokatlannak tűnő jelenséget – mármint, hogy a *vicegerente* nem felszentelt püspök – részben az magyarázza, hogy a vikáriusi helytartó nemcsak szentelési, hanem széleskörű igazgatási feladatokat is ellátott. Székhelyéül más kúriai hivatalokkal együtt a Bernini által tervezett *Palazzo del Ospizio Apostolico in Montecitorio (Curia Innocenziana)* szolgált a 17. század végétől, idővel külön palotája lett a közeli Piazza Colonnán (*Palazzo del Vicegerente*).⁷¹ A *vicegerente* a római bíboros vikáriusnak így is csupán az egyik, első számú helyettesítője volt. Őmellette a *lugotenente civile* és a *giudice criminale* segítette még Róma és a római egyházmegye egyházkormányzatát.⁷²

A felsorolt kivételeket és az alkalmi helyettesítőket leszámítva a 17. század derekától is a *vicesgerentes* nevei sorakoznak a Német–Magyar Kollégium szentelési anyakönyvében. Így Alfonso Sacracomacchiói, Alessandro Vittrice alatri, Alessandro Argoli veroli, Marcello Anania nepi és sutri püspök.⁷³ Őket két címzetes főpap, Marcantonio degli Oddi gerapoli püspök és Ottaviano Carafa patراسi érsek, illetve Marco Gallio rimini püspök zárja, aki kölni és nápolyi nunciatúrája között, 1666–1667 során töl-

⁷¹ DEL RE, *Il vicegerente*, 17.

⁷² Vö. DOMENICO ROCCIOLO, *Il tribunale del cardinal Vicario e la città. Brevi note tratte dall'opera di Nicolò Antonio Cuggiò*, Roma Moderna e Contemporanea 5 (1997) 175–184; illetve KLAUS JAITNER, *Der Hof Clemens' VIII. (1592–1605). Eine Prosopographie*, Quellen und Forschungen aus Italienischen Archiven und Bibliotheken 84 (2004) 137–331, 264–265. A vikariátus vallási, lelki élet szervezésében játszott szerepére: DOMENICO ROCCIOLO, *La costruzione della città religiosa: strutture ecclesiastiche a Roma tra la metà del Cinquecento e l'Ottocento*, Roma, la città del papa. Vita civile e religiosa dal giubileo di Bonifacio VIII al giubileo di papa Wojtyła (Storia d'Italia. Annali 16), a cura di Luigi Fiorani–Adriano Prosperi, Torino 2000, 267–394.

⁷³ ACGU Hist. 40, p. 335–360.

tötte be a hivatalt.⁷⁴ Hosszabb állandóságot Giacomo de'Angeli urbinói érsek színrelépése jelent, aki egészen 1686. évi bíborosi kinevezéséig volt a mindenkori pápa római vikáriusának helyettesítője. Neve állandó szereplője a szentelési bejegyzéseknek.⁷⁵ Őt követően 1713-ig még további hat *vicegerente* adta fel római vikariátus keretében az egyházi rend különféle fokozatait a magyar és német növendékeknek.⁷⁶ A szentelő vikáriusi helytartók közül többen elvileg rezidenciaköztelezettséggel járó püspökségek élén álltak, Sacрати és de'Angeli úgy tartotta meg comacchiói, illetve urbinói címét, hogy évjáradék fejében korábban lemondtak egyházmegyéjük vezetéséről (*resignatio in favorem*). Mindez inkább a fiatal klerikusok kánonjogi, javadalomszerzési ismereteit fejlesztette, semmint spirituális élményeit gazdagította az Örök Városban.

A germanikusok liturgikus promóciói a jelek szerint sokkal inkább mint kötelező, a középkori tradíciót⁷⁷ szervesen folytató, a területileg illetékes ordinariátus által felügyelt rutinesemények jelennek meg a szemünk előtt, semmint a tridentianus barokk katolicizmus ikonikus eseményei. Alapvetően követték az időbeli korlátokra vonatkozó középkori előírásokat. A nyilvános liturgikus eseményekre mindig az előírt „kántorböjti” időszakokban (*ieiunia quatuor temporum*), vagyis a Hamvazó-

⁷⁴ ACGU Hist. 40, p. 364–383.

⁷⁵ Vö. például ACGU Hist. 40, p. 302. 335. 382. 385. 413b.

⁷⁶ Stefano Menatti, Orazio Fortunato, Sperello Sperelli, Domenico Bel-sario de Bellis, Domenico de Zaoli, Niccolò Caracciolo. például ACGU Hist. 40, p. 423skk

⁷⁷ A középkorvégi római szentelésekre lásd: FEDELES TAMÁS (kiad.), *Ordinationum documenta pontificia de Regnis Sacrae Coronae Hungariae (1426–1523). Ex Libris Formatarum Camerae Apostolicae.* (CVH I/18), Budapest–Róma 2021, különösen LXVII–LXXVI.

szerda, Pünkösöd, Szent Kereszt-felmagasztalása, illetve Szent Lúcia ünnepét követő napokon tartották őket. A hivatali, adminisztratív karaktert erősíti az eseményt hitelesítő közjegyzői jelenlét, melyet a szentelési anyakönyv az 1660-as évekig rögzít. 1607-től Pietro Romaulo neve tűnik fel rendszeresen, 1610–1616 között Pietro Mazziotti az állandó közjegyző, 1616–1641 között Odoardo Tibaldeschi, majd őt Giuseppe Pallamolla követi, aki 1660-ban tűnik el a bejegyzésekből.⁷⁸ Őutána a protokollum már csak a szentelő nevét adja meg. A spoletói származású Tibaldeschi lett a XV. Gergely által 1621 egyben felállított kúriai közjegyzőség vezetője, melynek joga és kötelessége a püspökkinevezések római kánoni kivizsgálási eljárásaiban a jegyzőkönyvek elkészítése és másolataik őrzése.⁷⁹ Ennek nyomán feltételezzük, hogy a többi közjegyző sem a Német–Magyar Kollégium, hanem a római Kúria – többek között a vikáriátus – szolgálatában állt.

A *vicegerenti*, vagyis a római bíboros vikáriusok helyettesítői mellett számos egyéb, alkalmi szentelő főpap is előtűnik az anyakönyvben. Számuk érthető módon a tisztség átmeneti megüresedésekor növekszik meg a *Liber. Ord.* lapjain. Leginkább a *vicesgerens* esetenkénti akadályoztatása esetén jutottak szerephez.⁸⁰ A már eddig említett állandó helyettes római se-

⁷⁸ ACGU Hist. 40, 244. 255. 326. 371. Tibaldeschi már 1616. márc. 18-án is feltűnik, mint helyettes. Uo. 248.

⁷⁹ Vö. REMIGIUS RITZLER, *Bischöfliche Informativprozesse im Archiv der Datarie*, RQ 50 (1955) 95–101; *Die bischöflichen Informativprozesse in den „Processus Consistoriales“ im Archiv des Kardinalkollegs bis 1907*, RHM 2 (1957/58) 204–220. A jegyzőség és levéltára 1754-ban a *Dataria Apostolica* alárendeltségébe került.

⁸⁰ Akik nyilván a római vikáriátus előzetes engedélyével végezték a szentelést. Ilyen felhatalmazásra ugyanakkor az anyakönyvben csupán elvétve találunk utalást. Vö. például ACGU Hist. 40, p. 268 („*Die 18 Septembris 1621. In eccl. Lateran. a Hieronimo Ricciulo ep. ad id specialiter deputato*”) és 570 („*Die 2*

gédpüspökök mellett 1607-ben többször szentelt Pietro Cedolini,⁸¹ illetve a század második felében Gregorio Carducci, aki 1655-ben és három évtized múltán, 1685–1686-ban is feltűnik.⁸² Az alkalmi szentelők közül Sebastiano Ghislieri strongoli, Giovanni Granafei alessanói püspököt, illetve Prospero Bottini myrai c. érseket említjük névszerint 1605, 1655 és 1685-ből.⁸³ Általában az az általános érvényű megfigyelés mondható ki, hogy „vendégszentelők” előfordulása a Lateránon kívüli helyeken, a nem az előírt kánoni időkben végzett szentelések során a gyakoribb.⁸⁴

Ezek a helyszínek mindenekelőtt a Kollégium Mária-kongregációjának kápolnája, a quirináli *S. Andrea* (a jezsuiták római *domus probationis* mellett), a *S. Apollinaris* és sekrestyéje. Az első években rendszeresen feltűnik a *S. Maria in Aquino* és a *S. Maria Magdalena* is, nyilván mivel közel feküdtek a Kollégiumhoz. Utóbbi és oratóriuma a későbbiekben is elő-előkerül. Ugyanez mondható el a *Cancelleria Apostolica* palotájában található *San Lorenzo in Damasó*ról. A későbbi bejegyzésekben több-

Ianuarii 1611... de licentia episcopi Fidelii vicesgerentis”). Utóbbi azért érdekes, mert ekkor a szentelő Roberto Bellarmino volt, akinek bíborosi kiváltságai okán elvileg nem lett volna szüksége a vikariátus jóváhagyására.

⁸¹ A lesinai (Pharen.) ordinárius szentelési bejegyzéseire lásd például ACGU Hist. 40, p. 234–236.

⁸² Valva és Sulmona püspökének bejegyzései: ACGU Hist. 40, p. 361 és 420. 422.

⁸³ ACGU Hist. 40, p. 231. 360–361. 421. További példák a magyar növények szentelési adatainak közlésénél.

⁸⁴ Bár ellentétes példák is adódnak, nem is kevés. De inkább arra, hogy a *vicegerente* nem a Lateránban szentel. A római székesegyházban viszonylag ritkán, s leginkább a tisztség átmeneti üresedésakor tűnik fel vendégszentelő a *Liber Ord.* (ACGU Hist. 40) lapjain.

ször feltűnik a vatikáni *Santa Anna*, valamint a piaristák temploma, illetve 1698–1706 között rendkívüli gyakorisággal a lazaristák („*patres missionis*”) rendháza, pontosabban annak kápolnája. Emellett alkalmanként többek között a következő templomokkal találkozunk még a bejegyzésekben: *S. Maria della Purità*, *S. Marta*, *S. Agnese in Agone*, *S. Cosimato*, *S. Rufina (a Trastevere)*, *Chiesa di Santa Croce dei Lucchesi*, *S. Andrea della Valle*, *Oratorio S. Filippo Neri*, *S. Maria Vallicella*, a *via Giulián* álló *S. Maria del Suffragio*, talán a pálos templomocskája is a *S. Pudenziana* szomszédságában.⁸⁵ Rendkívül érdekes mozzanatnak tartjuk, hogy a *Collegio Romano* Szent Ignácnak dedikált templomában, mindössze három magyar szentelésről maradt fenn bejegyzés 1657-ből és 1658-ból,⁸⁶ az *Il Gesù* esetében pedig egyről sem.

Úgy véljük, a rendkívüli szentelési időpontokat a véges római jelenlétéhez kötött hallgatói igények alakíthatták, és a helyszínek ezekhez az időpontokhoz és részben talán a helyettesítő szentelő főpapok személyéhez kapcsolódhattak. Álljon itt tényleges, nyilvánvaló példa igazolásul. Jaklin Balázsé, akit 1667. július 31-én szentelt fel a konventuális ferences Bonaventura Teoli címzetes érsek a *Dodici Apostoli*-kolostor kápolnájában.⁸⁷ Jaklin szeptember 20-án már elbocsátóját kapta a kollégiumból, és szentelése valamint indulása között szokás szerint még meg kellett szerveznie Rómában első miséjét. Jaklin esetében egyébiránt ránk maradtak eredeti szentelési bizonyítványai

⁸⁵ A felsorolás csupán szemléltető jellegű. Itt külön hivatkozásokat nem adunk, lásd majd a magyar vonatkozású szentelési bejegyzések publikálását. Megjegyzendő, hogy a piaristák templomában (vö. például ACGU Hist. 40, p. 309) nem volt sosem magyar szentelés, de ez nyilván a véletlen műve.

⁸⁶ ACGU Hist. 40, p. 365. 367. 421.

⁸⁷ ACGU Hist. 40, p. 383.

is. A Marzio Ginetti bíboros által kiadott, egyedi adatokkal kitöltött formanyomtatványok információi mindenben meg-egyeznek a szentelési anyakönyvek bejegyzéseivel.⁸⁸

A 17. század első évtizedében rendszeres főként a kisebb rendek feladása magánkápolnáknban, és az előírt kánoni idő-kön kívül. Az *extra tempora* szentelések száma VII. Sándor pápa pontifikátusától, az 1650-es évek második felétől növekedett meg ismét a *Liber Ord.* bejegyzéseiben. Ezeket is rendre a *vicegerente* végezte, és sokszor a saját magánkápolnájában.⁸⁹ Mindez a szentelési cselekmények adminisztratív jellegének (vissza)erősödését mutatja számunkra. Annak ellenére, hogy a szentelések rendszerint csoportosak voltak, az egyházi rend adott fokozatára egyszerre léptették elő az arra korban, tanulmányokban és erkölcsökben megfelelőnek bizonyult magyar és német növendékeket, az alkalmaknak nem volt közösségi identitásteremtő jellege, vagy egyedi különlegessége. Legalábbis a szentelési anyakönyv bejegyzései alapján így tűnik.

Ellenkező előjelű példát roppant keveset találunk. Hangsúlyos kivétel Pázmány Péter esete, aki erős politikai feszültségekkel terhelt római császári követjárása idején is fontosnak tartotta, hogy az általa Rómába küldött növendékek közül személyesen szenteljen az Örök Városban. Pázmány a követség alatt a *Piazza Colonnán*, a néhai Fabrizio Veralli bíboros palotájában lakott. Ennek magánkápolnájában szentelte pappá a Thurzó-leszármazott Jakusith Györgyöt Sebastian Wollinger konstanzi egyházmegyes növendék társaságában, és adta fel a ki-

⁸⁸ AAV P. Vienna, n. 243.

⁸⁹ Az eljárás megfelelt például a bérmlások kiszolgáltatási rendjének. A *confirmatio* szentségét Pünkösöd és Péter-Pál főünnep közötti időszakban a *vicegerente* nyilvánosan adta fel a Lateránban, egyébként pedig magánkápolnájában szolgáltatta ki. DEL RE, *Il vicegerente*, 18.

sebb rendeket Bosnyák Istvánnak, akit egy évtized múlva már az udvari magyar kancellár hivatalában találunk.⁹⁰ Jakusithot ezt megelőzően, 1632. január 18-án Marnavich Tomkó János boszniai püspök, Pázmány egyik római ágense szentelte diakónussá a Kollégium kápolnájában.⁹¹ Hasonló példát, vagyis hogy Rómában tartózkodó Habsburg-követ szenteljen, még egyet találunk. 1621. szept. 8-án Weinperger breslaui segéd-püspök, Lipót főherceg római képviselője bérmált és szentelt német növendékeket a Kollégium kápolnájában.⁹²

Csak elvétve találkozunk azzal, hogy a római Kúria valamely előkelő, kiemelkedő személyisége végezte volna a germanikusok szentelését. Az egyedüli kivételt a jezsuita Roberto Bellarmino jelenti. Személye többször feltűnik a bejegyzésekben. Otthonában ő adta fel a kisebb rendek közül az *exorcizatust* Inchoffer Menyhértnek 1606-ban, ugyanekkor és ugyanott egy német alszer-, illetve szerpapot is szentelt. 1611-ben a Kollégium kápolnájában három magyart, Maurovich Mihályt, Pisztes Tóbiást és Ramocsaházy Mihályt avatta lektorrá. Igazi kuriózum, hogy a liège-i Girardus Vossius-t *in Collegio Anglicano* szentelte pappá 1615-ben. Utoljára 1617-ben látjuk nevét, amikor is a *Collegio Romano* kápolnájában ordinált áldozópappá két német növendéket.⁹³ Mellette egy alkalommal tűnik fel a Szent Római Birodalom protektora, Ottavio Paravicino bíboros. Himmelreich Györgyöt, a pannonthalmi főapáti cím későbbi birtokosát szentelte di-

⁹⁰ ACGU Hist. 40, p. 302.

⁹¹ ACGU Hist. 40, p. 301.

⁹² ACGU Hist. 40, p. 267. (A *Liber Ord.* szerint Winperger keresztnéve *Carolus*, a konizisztoriális iratokban azonban *Stephanus*. HC IV, 254.)

⁹³ ACGU Hist. 40, p. 231. 233. 570. 246. 255. A bejegyzésben kivételesen csupán az év szerepel. A két növendék: Michael Hugelbergh (Curien.) és Matthias Kinchius (Colonien.).

akónussá 1607-ben.⁹⁴ Ritka kivételként tekinthetünk arra, ha maga a bíboros vikárius szentelt. Ilyen alkalom volt 1684 Nagyszombatja, amikor is a tisztséget öt pápa alatt, közel negyven évig betöltő Gaspare Carpegna bíboros részesített három német növendéket a szerpapságban.⁹⁵ Az intézményt felügyelő protektor bíborosok és a növendékek szentelése között sem mutatódhat ki említendő kapcsolat.

A papszentelések rutinjellegével ellentétben ugyanakkor kiemeltebb szerepet kapott a volt növendékek püspökké szentelése. Ilyenekre nyilván motivációs szándékkal került sor a Kollégium templomában a növendékek előtt. Az anyakönyvi bejegyzésekben ezeket is megtaláljuk. Mint például Franz Iohann von Prasperg konstanzi segédpüspök felszentelését a megarai címre. A *S. Apollinare*-ban 1641. december 22-én tartott esemény főcelebránsa Ciriaco Rocci bíboros, korábbi bécsi apostoli nuncius volt.⁹⁶ A már előkerült Jakusith Györgyöt ugyanott szentelte egri püspökké Giovanni Battista Scannaroli római segédpüspök 1645. szeptember 21-én, mindössze három nappal a pápai konzisztórium döntését követően.⁹⁷ Jakusith III. Ferdi-

⁹⁴ ACGU Hist. 40, p. 563.

⁹⁵ ACGU Hist. 40, p. 418 Neve még pár alkalommal feltűnik a *Liber Ord.*-ban (p. 402. 430. 442), de hosszú szolgálati idejéhez képest a Carpegna által végzett szentelések száma így is elenyésző. 1603 tavaszán Girolamo Rusticucci (1588–1603 között a bíboros vikárius) palotája az akolitusavatás helyszíne. Uo., p. 227.

⁹⁶ ACGU Hist. 40, p. 329. Prasperget ezt megelőzően 1641. dec. 16-án proponálták a konzisztóriumban. HC IV, 161–162 és 237. – A Kollégium növendékeként 1635. márc. 3-án szentelték fel a Lateránban. ACGU Hist. 40, p. 311. Kánoni kivizsgálási jegyzőkönyve a számára kiadott szentelési bizonylatokat is megőrizte az utókor számára. HC IV, 237.

⁹⁷ ACGU Hist. 40, p. 339; HC IV, 73.

nánd és a magyar rendek követeként tartózkodott Rómában. Az aktus egyúttal egy hosszas egyházpolitikai küzdelem lezárását is jelentette Magyarország és az Apostoli Szék között.⁹⁸

Mindezek számbavétele után a *Collegium Germanicum et Hungaricum* szentelési anyakönyvének jelentőségét részben intézménytörténeti téren tudjuk diagnosztizálni. SCHMIDT szerint az 1630-as évektől a német hallgatók vonatkozásában pótolja a beiratkozási anyakönyvek hiányosságait.⁹⁹ Magyar viszonylatban ilyenmel alig találkoztunk, az egyedüli kivétel Inchoffer Menyhért, illetve Bujtul György esete 1604–1606, illetve 1607–1608-ból.¹⁰⁰ Az ellenkezőjét is csak kevés esetben állíthatjuk. Vagyis VERESS ENDRE forráskiadásában alig találunk olyan hallgatót, aki felszentelt szer- vagy áldozópapként távozott az Örök Városból, még sincs említés róla a szentelési anyakönyvben.¹⁰¹ A beiratkozási és szentelési matrikulák adatai szinte kivétel nélkül korrelálnak egymással: az egyházi rend nélkül érkezők első említése a szentelési anyakönyvben a ton-

⁹⁸ Vö. TUSOR PÉTER, *Jakusith György római követjárása 1644–45-ben. A magyar rendek kísérlete a Szentszék bevonására a török és az erdélyi protestantizmus elleni fegyveres harcra*, Hadtörténelmi Közlemények 113 (2000) 237–268.

⁹⁹ SCHMIDT, *Das Collegium Germanicum*, i.h.

¹⁰⁰ ACGU Hist. 40, p. 231 és 235bis. VERESS ENDRÉVEL ellentétben azonban az újabb rendtörténeti kutatás tud e két jezsuita kollégiumi éveiről. (VERESS, *Matr.*, 26 csak Bujtul második időszakát hozza.)

¹⁰¹ A 17. század első évtizedéből két példa: Franciscus Albinus, Iacobus Czeglédy. VERESS, *Matr.*, 13. 14. További szentelési információk a római vikariátus levéltárától várhatók. A kutatásnak az Archivio Storico del Vicariato (di Roma), Fondo delle Ordinazioni köteteire kell majd irányulnia. DEL RE innen idézi például: Ordinationes generales et particulares, vol. 1570–1575. 1588–1607. 1588–1595 (*Il vicegerente*, 13–14, 14–15. j.). Vö. CVH I/18, LXVI is.

zúra és a kisebb rendek felvételével történik; az *ordines minores* birtokában érkezők pedig az alszerpapságnál tűnnek fel.¹⁰² A kezdeti éveket leszámítva az adatok rendre hiánytalanok és ellentmondásmentesek. Ha egy növendéknél például megtalálható az első tonzúra felvétele és a papszentelés is, akkor az összes többi szentelési dátum sem hiányzik.¹⁰³ Elenyésző számban fordul elő ugyanazon *ordo* kétszeri kiszolgáltatása, mint például Márkházy György esztergomi főegyházmegyes növendék esetében, akinek 1645–1646-ból két diakónusszentelését hozza a *Liber Ord.* Ilyen esetben inkább valamilyen, a korábbi szentelést érvénytelenné tévő körülményre, semmint adminisztrációs hibára gyanakszunk.¹⁰⁴

¹⁰² A ritka kivételek egyike 1687-ből az esztergomi Bellosich Jánosé. ACGU Hist. 40, p. 423. Ő vélhetően a négy kisebb rend birtokában érkezhetett Rómába, hiszen már beiratkozása hónapjában szubdiakónussá szentelték, VERESSNÉL azonban (*Matr.*, 84–85) csak a *prima tonsura* szerepel. Lásd Pataki Ferenc példáját is 1705–1707-ből, akinek *subdiaconatusa* bejegyzését nem találtuk. ACGU Hist. 40, 457–460. Ez vagy VERESS forrásainak, vagy a *Liber Ord.*-nak (netalán a rendelkezésünkre álló fénymásolatnak) a hiányossága. Felfigyelhetünk még Bolya András és Kapronczay János esetre is, akik VERESSNÉL (*Matr.*, 31) a négy kisebb rend birtokában iratkoztak be, mégis kiszolgáltatták ezeket nekik 1628. jún. 27-én. ACGU Hist. 40, p. 291. Idézhetjük továbbá Zichy Györgyöt. Az ő korábbi szentelési adatai annak ellenére hiányoznak az anyakönyvből (vö. uo., 347–354), hogy azokat biztosan Rómában kaphatta meg. 20 évesen érkezett oda 1648-ban, és a logikával kezdte tanulmányait (VERESS, *Matr.*, 49).

¹⁰³ A számos példa közül lásd Pálffy Tamás későbbi csanádi, váci, egri, végül nyitrai püspök és kancellár adatait, 1642–1643 és 1645. ACGU Hist. 40, 329. 331. 332. 338. A csekély kivételek egyike 1685-ből az esztergomi főegyházmegyes Ravasz Istváné, akinek diakónusszentelése hiányzik. Uo., p. 420.

¹⁰⁴ ACGU Hist. 40, p. 339 és 340. Vö. 477–478 is.

Megfejtethetlen viszont számunkra, hogy míg az esetek többségében egyszerre adták fel a kisebb rendeket, elő-elő fordul az is, hogy ez részletekben történt. Sőt a 17. század első két évtizedében szinte mindig külön-külön szolgáltatták ki az *ordines minores*-t, később ez az eljárás már ritka kivételnek számít.¹⁰⁵ Könnyen értelmezhető viszont, hogy a 17. század második felétől miért csökken a kisebb rendek római kiszolgáltatása a korábbi időszakhoz képest. A legtöbben ugyanis már ezek birtokában érkeztek az Örök Városba. A magyarországi viszonyok alakulása, a felszentelt, rezideáló megyéspüspökök számának stabilizálódása ugyanis már lehetővé tették a kisebb rendek otthoni feladását, illetve a római tartózkodást megelőzően a filozófiai tanulmányok elvégzését.

A szentelési matrikula intézménytörténeti jelentőségét összegezve azt mondhatjuk, hogy érdemben nem módosítja az eddigi kutatás által kialakított képet. A növendékek és az Örök Város interakcióinak fontosabb alkalmai továbbra is a többek között a pápai kápolnában tartott prédikációk, nyilvános téziszvédések, a látnivalók felkeresése, illetve a Kollégium templomában különlegesen nívós zenével gazdagított szertartások számítottak. „...voltunk az Sz. Apollinár szentegyházában. Ez nap az statiook solemnitását tartották. Derék muzsika is volt az mise alatt, az mint hogy egész Rómában is ez leghíreseb musica” – olvashatjuk Batthyány Kristóf 1658-as útinaplójában.

A gróf és kísérete már megérkezésük másnapján, 1658. ápr. 11-én felkeresték a Kollégiumot, ahová Virágvasárnap ismét visszatértek: „Die 14. Dominica Palmarum. Sz. Appollinár szentegyházában voltunk. Délután páter Nádasí volt az úrnál”. A Kollégium a jelek szerint egyfajta bázisul, igazodási pontként szolgálhatott a Ró-

¹⁰⁵ Lásd a magyar növendékek szentelési bejegyzéseinek kivonatait e kötet korpuszában.

mába utazó, zárandokló magyarok számára, akik a látványosságok közül nem hagyták ki a növendékek tanulmányainak színhelyét, a *Collegium Romanum*ot sem: „Die 2. [Maii] cardinal Melcitül búcsúzott el az úrfi. Onnend ad Collegium Romanum. Itt egy pater jesuita, Athanasius Kircher mutatta maga galériáját, kit régtől fogva szerzegetett és comparált. Szép es feles curiosítások vannak benne, Chinából való apró idolumok és más sokféle állapotok, mathematica demonstratiók etc. Innend az Bibliothecában, melyből az pápa híre nélkül semmit sem szabad kivinni sub excommunicationem. Itt megvaygon az Jerusalem városa mesterségesen kicsinálva etc.” – olvashatjuk a Batthyány-naplóban.¹⁰⁶

A papszentelés vonatkozásában az első szentmisének lehetett nagyobb publicitása, erre illendő volt például kórust, zenészeket fogadni. A leendő egri és nyitrai püspök, királyi kancellár Pálffy Tamás 1644. október 2-ai levelében papszentelését hírül adva primíciáját helyezte a középpontba, és illendő bemutatásához pénzt kért otthonról. Korábban, alszerpappá szentelésével kapcsolatosan 1643. április 5-én csupán annyit tartott fontosnak megemlíteni, hogy ezentúl már végeznie kell a breviáriumot.¹⁰⁷ Az 1658. április 13-án a Lateránban diakónussá,

¹⁰⁶ SZELESTEI N. LÁSZLÓ, *Batthyány Kristóf európai utazása, 1657–1658* (Peregrinatio Hungarorum 2), Szeged 1998, 46. és 52. – A prédikációkra, védésekre: VERESS, *Olasz egyetemeken*, 277–293. – A látnivalók felkeresésére, ismertetésére, valamint a beilleszkedésre a római létbe és a kollégiumi életbe: SZELESTEI N. LÁSZLÓ, *Pongrácz Imre leírása a Vatikánról az 1670-es évek végén*, Vigilia 50 (1985) 623–630, különösen 624skk (Egyetemi Könyvtár G. 179 alapján); ZÁVODSZKY LEVENTE, *Pongrácz Imre báró egri kanonok római útja és iskolázása*, Religio 70 (1911) 646–647 és 662–663 (a Pongrácz család levéltárában őrzött misszilisek alapján).

¹⁰⁷ Lásd Pálffy Tamásnak a kutatás által régóta ismert leveleit e tárgyban: JEDLICSKA PÁL, *Eredeti részletek gróf Pálffy család okmánytárához 1401–1653. A gróf Pálffyak életrajzi adataival*, Budapest 1910, n. 726 és 778.

majd egy hét múlva, április 20-án ugyanott pappá szentelt Szegedi Mihály három nappal később, április 23-án a négy pápai főbazilika egyikében, a *Santa Maria Maggiore*-ban mutathatta be újmiséjét. Az alkalomra fontosnak tartotta meghívni a húsvéti ünnepekre Rómába érkezett Batthyány Kristóf gróft és kíséretét, akik sűrű programjuk ellenére részt vettek az alkalmon.¹⁰⁸

SCHMIDT fentebb idézett megállapításával ellentétben azt fi-gyelhetjük meg, hogy a beiratkozott magyar hallgatók közül, aki elvégezte teológiai tanulmányait, az esetek túlnyomó többségében pappá szentelve hagyta el az Örök Várost. A 17. század végén Esterházy Imre és Kollonich Zsigmond inkább kivételnek számít, ők diakónusként tértek haza 1687-ben, illetve 1699-ben.¹⁰⁹ Utóbbit Bécsben az 1700-as jubileumi Szentév során rokona, Kollonich Lipót szentelte pappá, mely tény akár magyarázatul is szolgálhat a római szentelés elmaradására. A római *ordinatio* tényét a kortársak számon tartották, a kánoni kivizsgálási eljárások tanúi rendre megemlékeznek róla.¹¹⁰

¹⁰⁸ „Die 23. ad S. Mariam Majorem mondott primitiast egy Szent Appolinárnál lévő magyar pap, kit pater Michael Szegedinek hínak, ki invitálván az úrfiát, ott voltunk. Délután mentünk az domus professában, holott pater Nádasai az mi látásra való volt, megmutatta.” Szegedi ezt követően már máj. 7-én elhagyta az Örök Várost. SZELESTEI, *Batthyány*, 48; ACGU Hist. 40, p. 366; VERESS, *Matr.*, 54.

¹⁰⁹ SCHMIDT, *Das Collegium Germanicum*, 104–105 és 209–210; ACGU Hist. 40, p. 421. 423. 442.

¹¹⁰ Vö. például AAV P. Vienna, n. 26. 29. 56. 95. 96. 160. 188. 212. 270; AAV Archivio Concistoriale, Processus Consistoriales, vol. 100, fol. 317–334. 1707-ben már Esterházy Imréről is úgy tudja váci püspöki processzusának tanúja, hogy szintén az Örök Városban szentelték pappá, noha diakónusként távozott onnan húsz évvel korábban. P. Vienna, n. 308. – Fontos megfigyelésünk, hogy a papszentelés nem feltétlenül a teológiai tanulmányok végén,

Leginkább számottevőnek a bejegyzések proszopográfiai és biográfiai forrásértékét találhatjuk. A máshonnan csak elvétve kinyerhető papszentelési adatok¹¹¹ *par excellence* kiemelt információi egy történeti életpályának. Egyúttal a segítik tudatosítani az inkább köz- és művelődéstörténeti szerepük kapcsán a történeti emlékezetben megőrzött szereplők konfesszionális karakterét a felekezetszerveződés korából, akár a német, akár a magyar növendékek esetében. Utóbbiak között ott találjuk a három Pázmány-utód esztergomi érsek, Lósy Imre, Lippay és Szelepcshény György¹¹² és számos egyéb főpap adatait. Közülük itt a Bosnyák István, Szegedy Ferenc, Pálffy Tamás, Guba-sóczy János és Jaklin Balázs bécsi udvari magyar kancellárok

az Örök Város elhagyása előtt ment végbe. A már előkerült Bellosich János, valamint Istvánffy János mindketten még csupán harmadik éves teológusok lehettek pappá szentelésükkor, s csak 1689. máj. 2-án, illetve aug. 28-án távoztak a Kollégiumból, mégis már korán, 1687. nov. 9-én felszentelték őket. ACGU Hist. 40, p. 424; Veress, *Matr.*, 84–85. Elképzelhető, hogy az intézmény hat káplánja közé kerülhettek. Az ő feladatuk volt a *Santo Stefano Rotondo* és a *San Saba* ellátása. Vö. STEINHUBER, *Das Kollegium*, II, 9.

¹¹¹ Kitekintés gyanánt jegyezzük meg, hogy a bécsi egyházmegye szintén a 16. század végétől őríz szentelési adatokat. A Pázmáneum növendékei esetében ezeket FAZEKAS ISTVÁN hasznosította. Vö. *A bécsi Pázmáneum magyarországi hallgatói 1623–1918 (1951)*, Budapest 2003. Szintén neki köszönhetően említhetjük meg, hogy az esztergomi főegyházmegyének két 17. századi szentelési matrikulája ismert, 1622–1633-ból és az 1685 utáni évekből. Prímási Levéltár, Archivum Ecclesiasticum Vetus, I, n. 2168; Főszékesegyházi Könyvtár, ms. I.306.

¹¹² Legújabb életrajzuk: TUSOR PÉTER, *Lósy, Lippay, Szelepcshény. Három mikrobiográfia a kora újkorból (Vatikáni jegyzőkönyvek közlésével, 1625–1666)*, Budapest–Róma 2022.

nevét említjük befejezésül.¹¹³ S persze a magyar nemzeti történeti tudatban kiemelkedő helyen álló Telekessy Istvánét, aki egri püspökként egyedül állt II. Rákóczi Ferenc fejedelemnek a spanyol örökösödési háború erőterében folytatott Habsburg-ellenes rendi küzdelme mellé.¹¹⁴ A hivatalos egyházi emlékezetben kiemelt helyet elfoglaló, a három kassai vértanú egyikeként 1905-ben boldoggá, majd 1995-ben szentté avatott Kőrösi Márk esztergomi kanonoknak a tonzúra 1612. évi felvételétől kezdve az 1615. áprilisi papszentelésig bezárólag az összes szentelési adata megismerhetővé válik.¹¹⁵

A római nemzeti, pontosabban „külföldi” kollégiumokról folytatott nemzetközi kutatás kiváló alkalmat és ösztönzést jelent arra, hogy legalább a magyar adatokat kivonatos közlés formájában a történeti kutatás használatára bocsássuk.¹¹⁶

¹¹³ Rájuk legújabban lásd: FAZEKAS ISTVÁN, A magyar udvari kancellária és hivatalnokai 1527–1690 között (Magyar Történelmi Emlékek. Értekezések), Budapest 2021, 175skk és 314skk.

¹¹⁴ Telekessyre legújabb további irodalommal: MIHALIK BÉLA VILMOS, *Telekessy István csanádi püspöki kinevezése. Források a firenzei Medici-levéltárból (1696)*, Magyarország és a római Szentszék III (Exquisitae lucubrationes Cornelio Szovák amicabiliter dicatae) (CVH I/21), szerk. Tusor Péter–Kánász Viktor, Budapest 2022, 265–276.

¹¹⁵ ACGU Hist. 40 (Liber. Ord.), p. 574–578 és 245.

¹¹⁶ Lásd az *Előszó*ban említett *Collegi per stranieri a Roma nell'età moderna* c. nemzetközi konferenciát és programját (2. j.), illetve a magyar növendékek szentelési bejegyzéseinek alább következő kivonatait.

III. A KÖZLÉS SZEMPONTJAI

A szentelési anyakönyv magyar vonatkozású bejegyzései közlésekor az alkalmazott szakirodalmi apparátus megformálását igyekeztünk jól körülhatárolni, és csupán a legszükségesebb könyvészeti információkat hozzuk. A szentelő püspökök azonosításánál a *Hierarchia Catholica* köteteire, a növendékek esetében pedig a VERESS-féle matrikulakiadásra támaszkodtunk. Az újabb biográfiai, proszopográfiai és archontológiai könyvészet tételes annotatív használatát egy-két kivételtől eltekintve mellőzhetőnek véltük. Leginkább azért, mert éppen az itt közlésre kerülő adatoknak kell majd beépülniük az életrajzi szakirodalomba.¹¹⁷

Fontosnak tartottuk viszont, hogy a *Barokk pápaság (1600–1700)* c. monográfiánk vonatkozó részének¹¹⁸ kiegészítéseként nagyobb figyelmet fordítsunk a római bíboros vikáriusok-

¹¹⁷A fontosabb tételek jórészt megtalálhatók a CVH I/19 bibliográfiájában (300–317). Lásd még az előző részfejezetben idézett munkákat. – A forrásközlés apparátusa kényszerű kompromisszumként magyar nyelvű. A fontosabb szükséges információk azonban így is használhatók a nemzetközi tudományosság számára.

¹¹⁸ Budapest 2004, 302.

nak¹¹⁹ a germanikusok szenteléseiben kulcsszerepet játszó helytartóira. A *vicegerentes* hivatalukkal együtt már az előző részfejezetben is figyelmet kaptak (vö. II/67–76. j.). A forrásközlés apparátusában sorra nyomon követjük őket, hozzájuk pályájuk fontosabb állomásait.

Itt jut terünk arra, hogy újólag kitérjünk arra a különlegességre, hogy bár alapértelmezésnek gondolhatnánk, nem minden *vicegerente* volt püspökké szentelve. Mint például rögtön a 17. század elején, Berlinghiero Gessi, aki az egyházi rend teljessége nélkül járt el Girolamo Rusticucci (1598–1603) majd Camillo Borghese *cardinale vicario* (1603–1605), a későbbi V. Pál helyettesítésében.¹²⁰ A püspöki ordóhoz kötött szentelési cselekményekben rendre a bíboros vikárius segédpüspöke (*suffraganeo*), Leonardo Abel pótolta Gessit, legalábbis a germanikusok ordinálásában. Emiatt a *Liber Ord.* bejegyzéseiben kivételesen nem találkozhatunk vele.¹²¹ A század folya-

¹¹⁹ A *cardinales vicarii* archontológiája: ANNIBALE ILARI, *I Cardinali Vicari. Cronologia Biobibliografica*, Rivista Diocesana di Roma 3 (1962) n. 4, 273–295. A bíboros helynökök 1558-ig mint a pápák *in spiritualibus* vikáriusai működtek, ezt követően pedig a római egyházmegye általános helynökeiként tevékenykedtek. Méltóságsorukat 1558-ig bezárólag már a pozitivisták történetírás összeállította: KONRAD EUBEL, *Series vicariorum Urbis annis 1558*, RQ 8 (1894) 493–499.

¹²⁰ A később XV. Gergely néven pápa Alessandro Ludovisit követően 1598–1600 között Paolo de Curtis volt a *vicegerente*, akit 1600. okt. 10-től 1607. máj. 12-ig Gessi, mindkét *Signatura* referendáriusa követett, s már 1601. okt. 11-től *provicegerens*ként segítette Girolamo Rusticucci bíboros vikáriust. DEL RE, *Il vicegerente*, 50–52.

¹²¹ Berlinghiero Gessi 1606. nov. 13-tól lett Rimini püspöke, 1607-től velencei nuncius, majd Róma kormányzója, a *Palazzi Apostolici* prefektusa, majd Urbino *governatore*ja, a bíbort 1626-ban nyerte el. HC IV, 20 és 45; DEL

mán még kétszer megismétlődő helyzetet azzal is magyarázhatjuk, hogy az egyházmegyéek többségében a helynőkök és a segédpüspökök személye rendszerint különbözött, és az előbbieek sokszor csupán papok voltak. A kurrens egyházjog ma is csupán ajánlja e tisztségek betöltését egy személy által.¹²²

* * *

A magyar vonatkozású szentelési bejegyzéseket anélkül hozzuk, hogy jeleznénk, voltak-e egyúttal német társszenteltek is, és ha igen, hányan. Az esetek többségében a magyarok nevei a németekével vegyesen állnak, s roppant kevés az olyan alkalom, amikor csak és kizárólag magyarokat szenteltek volna.¹²³

RE, *Il vicegerente*, 52. Gessire egy-egy bővebb proszopográfiai *curriculum*: JAITNER, *Der Hof Clemens' VIII.*, 157; CHRISTOPH WEBER, *Legati e governatori dello Stato Pontificio (1550-1809)* (Pubblicazioni degli Archivi di Stato. Sussidi 7), Roma 1994, 694.

¹²² A római *vicegerente* azonban az *In ecclesiarum communione* kezdetű, 2023. Vízkereszt ünnepnapján publikált apostoli konstitúció rendelkezése szerint kötelezően felszentelt püspök, és feladatköre ismételten jelentőssé vált. Vö. https://www.vatican.va/content/francesco/it/apost_constitutions/documents/20230106-in-ecclesiarum-communione.html (2024. 01. 06.).

¹²³ Ilyen kivételes alkalom volt 1687. márc. 15, amikor is Menatti *vicegerente* csupán két magyart szentelt a Lateráni-székesegyházban, Horváth Györgyöt győri egyházmegyést pappá, a pálos Esterházy Imrét diakónussá. Érdekes, hogy utóbbi a *subdiaconatus*t úgy kapta meg 1686. febr. 10-én a római jezsuita *domus professa* kápolnájában Carduccio valva-sulmonai püspöktől, hogy rajta kívül akkor és ott senki mást nem szenteltek, és különösebb sürgető körülményre utaló jelet sem találunk. *Liber Ord.*, p. 421 és 423. Lásd még fentebb Jaklin Balázs már idézett pappászentelését is (II/ 87. j.).

Az 1610-ig található magyar bejegyzéseket forrásközlésszerűen adjuk közre. Az ezt követő adatok közlése kivonatos, regesztá jellegű, és jelentősen egységesített formájú. Az 1610–1713 közötti bejegyzések stilizált, egyszerűsített latin regeszták, melyek azonban bizonyos sajátosságokat őriznek. Például a dátumok formáiban, a kántorböjtök esetenkénti feltüntetésében, bizonyos mértékig a szentelő megnevezésében, olykor a szóhasználatban (*‘praesbyteratus’* vagy *‘sacerdotium’*, stb.). Alkalmanként jegyzetben hozzuk az eredeti szövegrészt (például a Kollégium megnevezése esetében az első előfordulásnál).

A szentelési cselekményre a leggyakoribb *‘promotus est’* / *‘promoti sunt’* formulát használtuk egységesen a sok közül,¹²⁴ a kezdeti előfordulások feltüntetése után elliptikusan. Hasonlóképpen a templomok esetében mindenhol az *‘ecclesia’* (*‘eccl.’*) szó szerepel, noha kezdetben a *‘templo’*, a 17. század második felében a Lateráni-székesegyház esetében a *‘basilica’* használata a gyakori.¹²⁵ A rövidítve szereplő szavakat az első előfordulásnál lehetőleg kiírtuk. Külön jegyzékbe gyűjtésüket mellőzhetőnek véltük.

Az ordinációban részesült növendékek nevét betűhíven hozzuk. A név mellett az első, illetve jelentősebb torzulás esetén több előfordulásnál is szögletes zárójelben található a VERESS-féle közlésben található névalak, olykor névalakok; valamint nagy ritkán a közhasználatú, vagy általunk forrásalapon

¹²⁴ A 17. század második felében inkább már *‘ordinatus/ordinati’*. További előforduló szentelési kifejezések többek között: *‘ceperant ordinem lectoratus’*; *‘accepit diaconatum’*, etc.

¹²⁵ Egy bejegyzés teljes bevezető része például így nézi ki az 1610-es évek végéről: *‘Anno 1619 die 30 [?] Septembris. In Sacrosancta Lateranensi Ecclesia promoti sunt a reverendissimo domino, domino Caesare Fideli episcopo Salonensi vicesgerente, notario Odoardo Tibaldeschio’* (*Liber Ord.*, p. 260).

helyesnek tartott névalak, pontos vesszővel elválasztva. A névmutatóban alapvetően VERESS névmegállapításait adjuk meg, kivéve ha van általunk korrigált névalak. A növendékeknél szintén VERESST követve megtartottuk a latin keresztnéveket. A kettős keresztnévek eltéréseivel jórészt nem foglalkoztunk. Akkor sem, ha VERESS közléséhez képest csak a *Liber Ord.*-ban szerepel második keresztnév. Egyedül azt tüntettük fel, ha a keresztnévek különböztek, ami ritkán ugyan, de előfordul. Ha hiányzott az egyházmegye megjelölése, általában nem pótoltuk, a beiratkozási matrikulában ugyanis az rendre megtalálható az alumnusok neve mellett. Érdekes tapasztalás, hogy a pálos szerzeteseknél nagy ritkán szerepel szerzetesi jellegük feltüntetése. A már felszentelt diakónusoknál többször feltűnik viszont a 'P.' ('Pater') előtag.

Végül pedig azért nem jelöljük, hogy a római szentelésre az adott növendék megyéspüspökének elbocsátójával (*dimissorialis*) került sor, mert csak egyszer talákoztunk ezzel a forráskötetben, akkor is csupán egy német származású germanikus esetében.¹²⁶

¹²⁶ Lásd az 1663. jún. 17-ei bejegyzést, miszerint a vikáriusi helytartó '*in aedibus suis*' feladta a tonzúrárt egy német, arisztokrata származású salzburgi főegyházmegyes növendéknek, '*cum dimissorialibus recognitis, et fide P. Rectoris de baptismo et confirmatione*'. ACGU Hist. 40 (*Liber Ord.*), p. 374.

LIBER ORDINATIONUM
(ACGU HIST. 40)

*Ordinationes alumnorum
ex Regnis Sacrae Coronae Hungariae*

p. 558¹

Die 26 Martii 1599

P. ANDREAS SANCIMOCCIUS [Samsinoci] dioec. Zagrabien.²
pro sacerdotio

p. 220

IACOBUS NEMETH [Németh; Némethi] dioec[esis] Strigonien.³
Fuit confirmatus in S.ta Maria in Aquino⁴ a R[everendissi]mo
Sidonis⁵ die 14. Nov. 1599. Eius patrinus fuit P. Salvator Riccius
soc. Iesu. Accepit primam tonsuram 27 Maii 1600 in temp. S.
Io[hannis] Lateran. Ostiariatum in sacristia S. M[ariae] Mag-
[dalenae] Romae 2 Iul. 1600. Lectoratum 9 Iulii in temp. S.
Magdalena 1600. Exorcizatum in S. Io. [Lateran] 1600 [!].
Acolytatum 21 Aug 1600 in temp. S. M. Mag.

¹ A szentelési anyakönyv (*Liber. Ord.*) végén található kompendium bejegyzése a szentelési vizsgáról. Lásd a *Bevezetés* II. fejezetének vonatkozó megjegyzését is.

² VERESS, *Matr.*, 7.

³ VERESS, *Matr.*, 10.

⁴ A *Santa Maria in Aquino* ma is áll a *Piazza Capranicán*.

⁵ Az alább '*Sansidonius*' néven is előforduló Leonardo Abel. HC III, 299 és IV, 315. Ő római segédpüspökként végezte a germanikusok szentelését, mivel a Berlinghiero Gessi úgy töltötte be *vicegerente* hivatalát 1600–1607 között, hogy ekkor még nem volt püspöki rangja. Vö. DEL RE (*Il vicegerente*, 52); illetve fentebb, a *Bevezetés* III. fejezetében.

EMERICUS LOSI [Lósi; Lósy] dioec. Iaurien.¹ Fuit confirmatus a R.mo D[omino] Sidonien. die 21 Febr. 1600 in domo Ill[ustrissi]mi cardinalis S. tae Severinae. Eius patrinus fuit P. Matthias Kereszti dioec. Agrien. Accepit primam tonsuram in S. Io. Lateran. 27 Maii 1600. Ostiariatum in sacristia S. M. Magdalenae Romae 2 Iul. 1600. Lectoratum 9 Iul. in temp. S. M. Magdalenae 1600. Exorcizatum in S. Io. [Lateran.] 1600.² Acolytatum 25 Aug. 1600 in templ. S. M. Magd. Subdiaconatum 20 Sept. 1603 in S. Io, Lateran. Diaconatum 12 Iunii 1604 in S. Io. Lateran. Presbyteratum 18 Sept. 1604 ibidem.

p. 221

GEORGIUS NAGYFALUI [Nagyfalui; Nagyfalvi] dioec. Varadien.³ Accepit primam tonsuram in S. Maria in Aquino a R.mo D.no Sansidonio die 16 Apr. 1600 et initiatus est hostiarius ordine in S. Io. Lateran. die 27 eiusdem ab eodem episcopo. Exorcizatus vero in sacristia S. M. Magd. Romae 2 Iul. 1600. Acolytatus 9 Iul. 1600 in S. M. Magd. Subdiaconatus 20 Sept. 1603 in S. Io. Lateran. Diaconatum 12 Iun. 1604 in S. Io. Lateran. Praesbyteratum 18 Sept. 1604 ibidem.

MARTINUS SZENTMARTONI [Szentmártoni] dioec. Iaurien.⁴ Accepit primam tonsuam in S. Maria in Aquino a R.mo D.no

¹ VERESS, *Matr.*, 10.

² Itt csak az év szerepel. A CVH I/19 nyomtatott változatában (p. 30) tévesen oldottuk fel a forrás 'S. M. Mag.' rövidítését, s válik több kisebb rend felvételének helyszínévé a *Santa Maria Maggiorét*. A helyes helyszín a *Pantebon* közelében található, ma is álló *Santa Maria Magdaléna*-templom.

³ VERESS, *Matr.*, 10.

⁴ VERESS, *Matr.*, 10.

episcopo Sansidonio die 16 Apr. 1600, et ostiariatum in eodem loco 30 Apr. 1600. Lectoratum 2 Iulii in sacristia S. M. Magd. Romae 1600. Exorcisatum in S. M. Magd. 9 Iulii 1600. Acolytatum in S. Io Lateran. 16. Iulii 1600. Subdiaconatum 12 Iunii 1604 in S. Io. Lateran. Diaconatum 26 Martii 1605 in S. Io. Lat. Sacerdotium ibidem 25 Mart. 1606.

p. 222

LADISLAUS DIACHI [Diáki; Deáki] dioec. Strigonien.¹ Accepit primam tonsuram in temp. S. Io. Lateran. 27 Maii 1600. Ostiariatum in sacristia S. M. Magd. Romae 2 Iulii 1600. Lectoratum in temp. S. M. Magd. 9 Iulii 1600. Exorcizatum in S. Io. [Lateran.] 13 Aug 1600. Acolytatum 25 Aug. 1600 in temp. S. M. Magd. Subdiaconatum 27 Apr. 1603 in S. Maria Puritatis Romae.² Diaconatum 20 Sept. 1603 in S. Io. Lateran. Sacerdotium 20 Dec. 1603.

p. 225

IOANNES FABRICIUS [Fabritius] dioec. Strigonien.³ Accepit subdiaconatum 22 Dec. 1601 in S. Io. Lateran. Diaconatum 1 Iunii 1602 ibidem. Praesbyteratum 21 Dec. 1602 ibidem.

p. 227

¹ VERESS, *Matr.*, 10.

² A *Borgóban* álló *S. Maria della Purità*-t a *Via della Conciliazione* kialakítása-kor lebontották az 1930-as évek végén.

³ VERESS, *Matr.*, 10.

STEPHANUS BOLERUSIUS [Bolerazius; Bolerázi] dioec. Strigonien.¹ Accepit subdiaconatum 1 Iun. 1602 in S. Io. Lateran.

LADISLAUS MAITINUS [Majthényi] dioec. Vesprimien.² Accepit ostiariatum 21 Dec. 1602 in S. Io. Lateran. Lectoratum 15 Martii 1603 in S. Io. Lateran. Exorcisatum 13 Apr. 1603 in S. Maria della Purità [!]. Acolytatum 23 Apr. 1603 in domo Ill.mi Rusticucci.³

p. 228

THOMAS BALASFFI [Balásfi] Transylvan.⁴ Accepit primam tonsuram 15 Mart. 1603 in S. Io. Lat.

p. 229

THOMAS FRANICZ [Franych] dioec. Strigonien.⁵ Accepit diaconatum 20 Dec. 1603 in S. Io. Lateran. Praesbyteratum 3 Apr. 1604 in S. Io. Lat.

p. 230

¹ VERESS, *Matr.*, 9.

² VERESS, *Matr.*, 12.

³ Girolamo Rusticucci, bíboros 1570-től. HC IV, 36. Miként már *Bevezetés* III. fejezetében előkerült, 1588–1603 között ő volt a bíboros vikárius.

⁴ VERESS, *Matr.*, 12.

⁵ VERESS, *Matr.*, 13.

IOANNES SAICZ [Zaycz] Quinqueecll.¹ Accepit praesbyteratum 3 Apr. 1604 in S. Io. Lateran.

p. 231

MELCHIOR INCHOFFER Viennen.² Accessit confirmationem 7 Nov. 1604 in domo R.mi Sidonien. Primam tonsuram die 13 Dec. 1605 in S. Io. Lateran. a R.mo D.no Sebastiano Ghislerio.³ Hostiariatum ... Lectoratum⁴ Exorcisatum 6 Aug. 1606 domi ab Ill.mo ac R.mo D. cardinale Bellarmino.⁵

IOANNES RADOVITIUS [Radovicus] dioec. Iaurien.⁶ Accepit primam tonsuram 25 Mart. 1605 in domo R.mi S. Sidonii. Ostiariatum 26 Mart. 1605 in S. Io. Lateran. Lectoratum 17 Apr. 1605 in domo R.mi Sidonii. Exorcizatum 24 Apr. 1605. Acolytatum 4 Iunii 1605 in S. Io. Lateran. Subdiaconatum die 22 Dec. 1607. Diaconatum 31 Maii 1608 in S. Io. Lateran. a

¹ VERESS, *Matr.*, 13.

² Inchoffer Menyhért neve hiányzik a VERESS-féle matrikulából. SZILAS LÁSZLÓ jezsuita névtára szerint 1605–1606 között volt a Kollégium növendéke (<http://jezsuita.hu/nevtar/inchoffer-menybert/>). A fenti bejegyzés szerint a kezdődátumot 1604-re javíthatjuk.

³ Sebastiano Ghislieri 1601. ápr. 30-tól volt Strongoli püspöke. HC IV, 323.

⁴ Így, kipontozva a matrikulában.

⁵ A neves kontroverz jezsuita teológus, a 20. században szentté avatott Roberto Bellarmino 1599-ben kapta meg a bíbort VIII. Kelemtől. 1602. márc. 18-tól capuai érsek volt, 1605-ben lemondott Antonio Caetano javára (*in favorem*), évi 1900 *scudo* penzió megtartásával. HC IV, 6 és 133.

⁶ VERESS, *Matr.*, 14.

vicesgerente praedicto.¹ Sacerdotium ab eodem in S. Io. [Lateran.] die 20 Sept. 1608.

p. 233

IOANNES DE PERMAI Ungarus dioec. Nitrien.² sacro chrismate iunctus fuit die 13 Nov. 1605 a R.mo Io. de Tulia episcopo Troiano et coadiutore Aurasicen.³ in nostri sacello collegii, patrinus P. Petrus Baranai.⁴ Ibique, eodem die ab odem episcopo accepit primam tonsuram, hostiariatum die 6 Maii in nostro templo⁵ ab episcopo Cedulino⁶ anno 1607. Lectoratum die 20 Maii 1607. Exorcizatum 1 Iul. 1607. Accolytatum 8 Iulii 1607 ibidem.⁷

¹ A bejegyzés téves. Nemcsak amiatt, mert Leonardo Abel a releváns szakirodalom szerint nem volt *vicesgerens* (lásd fentebb a *Bevezetés*ben), hanem mert 1607. máj. 12. és 1620. dec. 27. között már Cesare Fedele viselte a hivatalt. Maga a *Liber Ord.* (p. 235) 1607. okt. 21-én már Fedele püspököt mondja vikárius helytartónak.

² VERESS, *Matr.*, 14.

³ Giovanni de Tullia (de Tulles) 1605. aug. 17-től volt a hellespontosi Troas püspöke. HC IV, 346.

⁴ Baranyai Péterre lásd VERESS, *Matr.*, 9.

⁵ Nyilván a S. *Apollinare*.

⁶ A német növendékek szentelése kapcsán többször előforduló (uo., p. 233–235) főpap Pietro Cedolinivel, Lesina (Pharen., Hvar) püspökével azonosítható, ahová 1581. febr. 20-án helyezték át a nonai székből. Vö. HC III, 273. A missziótörténeti szakirodalomból jól ismert főpap 1607-ben Velence zárai kormányzójának zsinati kiközösítése miatt volt kénytelen átmenetileg Rómába menekülni. Lásd VITTORIO PERI szócikkét róla, *Dizionario Biografico degli Italiani* [DBI] 23 (1979). A következő bejegyzés arról tudósít, hogy 1606. végén is szentelt az Örök Városban, ahol háza volt. Sem a HC III, sem a HC IV nem tud másik ilyen nevű püspökről.

⁷ Vö. *Liber Ord.*, p. 563 is.

p. 235

EMERICUS AGRIENSIS dioec. eiusdem¹ accepit subdiaconatum die 28 Dec.² ab episcopo Cedul[in]o. Diaconatum die 16 Maii 1607 in nostro templo. Ibidem sacerdotium die 21 Oct. 1607 a R.mo Fidelio vicesgerente.³

p. 235[bis]

GEORGIUS BUITUL dioec. [Transilvan.]⁴ Accepit confirmationem in nostro collegio a R.mo Cedulino die 26 Aug. 1607. Primam tonsuram die 20 Sept. 1608 a vicesgerente Fideli in S. Io. [Lateran.]. Ostiariatum die 20 Dec. 1608⁵ in S. Io. Lateran. ab episcopo Fidelio, notario Romaulo.⁶ Lectoratum 11 Ian.

¹ VERESS, *Matr.*, 13.

² Az évszám hiányzik, vélhetően inkább 1606-ról van szó, mintsem 1605-ről.

³ Cesare Fedele 1607. aug. 13-tól volt salonai c. püspök. HC IV, 302. Girolamo Pamphili bíboros vikárius (1605–1610) helytartóságát már 1607. máj. 12-én elnyerte, s miután ebben az új bíboros helynök, Giovanni Garzia Millino (1610–1629) is megerősítette, 1620. dec. 27-ig viselte. Egyéb tisztségeket nem viselt. DEL RE, *Il vicegerente*, 52–53.

⁴ VERESS csak 1619-től említi Bujtul kollégiumi tagságát, s hogy két kisebb rend birtokában érkezett a kollégiumba (*Matr.*, 26). 1606–1609 között éveit hozza SZILAS LÁSZLÓ adataira (<http://jezsuita.hu/nevtar/bujtul-gyorgy/>). – Az anyakönyvben található egyházmegyét nem tudtuk megfejteni, valószínűleg a szentelési dokumentumról már eleve tévesen átmásolt, torzult alakról lehet szó.

⁵ Vö. *Liber Ord.*, p. 559 is.

⁶ Tudniillik Pietro Romaulo (vö. *Liber Ord.*, p. 242). Az alábbiakban többször csupán ‘Petro notario’ néven említve.

1609¹ ab eodem episcopo, Passarino notario in domo eiusdem episcopi.

GEORGIUS HIMMELRAICH [Himmelreich] dioec. Iaurien.²
 Accepit diaconatum in templo S. Martae³ ab Ill.mo cardinale
 Paraucino die 2 mensis Sept. 1607.⁴

p. 237

PAULUS NADASY [Nádasy] dioec. Nitrien.⁵ Accepit primam tonsuram ab episcopo Fideli die 20 Sept. 1608⁶ in S. Io. [Lateran.]. Ab episcopo Fideli ostiariatum die 20 Dec. 1608⁷ in S. Io. Lateran. Ab eodem episcopo, Romaulo notario. Lectoratum die 11 Ian. 1609⁸ ab eodem episcopo in eiusdem domo, Passarino notario. Exorcisatum die 22 Mart. 1609 in S. Laurentio in Damaso ab eodem episcopo, Petro notario. Acolytatum⁹ 29 Maii 1609 ab eodem episcopo in eiusdem domo, Petro notario.

p. 239¹⁰

¹ Vö. *Liber Ord.*, p. 560 is.

² VERESS, *Matr.*, 14.

³ A Loyolai Szent Ignác által alapított templom a *Collegio Romano* terén található. 1870-ben az olasz állam konfiskálta az épületet.

⁴ Vö. *Liber Ord.*, p. 563 is.

⁵ VERESS, *Matr.*, 15.

⁶ Vö. *Liber Ord.*, p. 564 is.

⁷ Vö. *Liber Ord.*, p. 559 is.

⁸ Vö. *Liber Ord.*, p. 560 is.

⁹ További szentelési adatait lásd alább (*Liber Ord.*, p. 571–572 és 576).

¹⁰ Payer, Gőg, Nagy, Szentkeresztty, Ács, Rumer egyszerre kapta a tonsúrát, Nádasy Pál pedig a *lectoratust*. Ugyanők egy hét múlva az *ostiariatust* nyerték el, és Nádasy Pál akolitus lett. A hat germanikus június

IOANNES CHRYSOSTOMUS PAYER dioec. Strigonien.¹ Accepit primam tonsuram 22 Mart. 1609 in S. Laurentio in Damaso ab episcopo Fidelio vicesgerente, Petro notario. Ostiariatum 29 Martii 1609 ab episcopo eodem in eiusdem domo, Petro notario. Lectoratum 13 Iunii 1609 in S. Ioan. Lateran. [ab] eodem episcopo. Exorcizatum 19 Sept. eodem anno ab eodem episcopo et in eadem ecclesia. Acolythatum² 19 Dec. eodem anno, ab eodem episcopo in eadem ecclesia.

FRANCISCUS GÖG dioec. Nitrien.³ Accepit primam tonsuram 22 Mart. 1609 in S. Io. Lateran. ab episcopo Fidelio, Petro notario. Ostiariatum 29 Mart. 1609 ab eodem episcopo in eiusdem domo, Petro notario. Lectoratum 13 Iun. 1609. in S. Io Lateran. ab eodem episcopo. Exorcisatum 19 Sept. eodem anno ab eodem episcopo, et in eadem ecclesia. Acolytatum⁴ 19 Dec. eodem anno ab eodem episcopo in eadem ecclesia, eodem notario.

GEORGIUS NAGY dioec. Nitrien.⁵ Accepit primam tonsuram 22 Mart. 1609 in S. Laurentio in Damaso ab episcopo Fidelio

13-án lett lektor, közülük Ács, Rumer, Gög, Szentkereszti 1609. dec. 19-én lett akolitus. Lásd az anyakönyvvégi kompendiumot, ahol a szentelési cselekmények szerint tagolva találhatók kiegészítő bejegyzések. *Liber. Ord.*, p. 565–568.

¹ VERESS, *Matr.*, 15. A bejegyzés szerint a korhiány miatt nem szentelték pappá, és tanulmányai befejezése előtt 1615. jan. 24-én távozott a Kollégiumból, és az 1614/1615 fordulóján a pápai udvarban tárgyaló Pázmány Péterhez csatlakozva („*ob commodam occasionem P. Petri Pázmány*”) hagyta el Rómát.

² További szentelési adatai alább (*Liber Ord.*, p. 575 és 578).

³ VERESS, *Matr.*, 15–16.

⁴ További szentelési adatai alább (*Liber Ord.*, p. 575 és 578).

⁵ VERESS, *Matr.*, 16.

vicesgerente, Petro notario. Ostiariatum 29 Mart. 1609 ab episcopo eodem in domo eiusdem, Petro notario. Lectoratum 13 Iunii 1609 in S. Io. Lateran. ab episcopo eodem. Exorcisatum 19 Sept. eodem anno ab eodem episcopo et in eadem ecclesia. Acolytatum 19 Dec. ab eodem episcopo in eadem ecclesia anno 1609 eodem notario.

MICHAEL ZENTERESKY [Szentkeresztzy] dioec. Nitrien.¹ Accepit primam tonsuram 22 Mart. 1609 in S. Laurentio in Damaso ab episcopo Fidelio vicesgerente, Petro notario. Ostiariatum 29 Mart. 1609 ab episcopo eodem in eiusdem domo, Petro notario. Lectoratum 13 Iunii 1609 in S. Io. Lateran. ab eodem episcopo. Exorcisatum 19 Sept. eodem anno ab eodem episcopo et in eadem ecclesia. Acolytatum eodem anno 19 Dec. in eadem ecclesia Lateran. ab eodem episcopo.

p. 240

IOANNES ACZÿ [Ács] dioec. Varadien.² Accepit primam tonsuram 22 Mart. 1609 in S. Laurentio in Damaso ab episcopo Fidelio vicesgerente, Petro notario. Ostiariatum 29 Mart. 1609 ab episcopo eodem in eiusdem domo, Petro notario. Lectoratum 13 Iunii 1609 in S. Io. Lateran. ab eodem episcopo. Exorcisatum 19 Sept. eodem anno ab eodem episcopo et in eadem ecclesia. Acolytatum³ eodem anno 19 Dec. ab eodem episcopo in eadem ecclesia.

¹ VERESS, *Matr.*, 16.

² VERESS, *Matr.*, 16.

³ További szentelési adatai alább (*Liber Ord.*, p. 572).

VALENTINUS RUMER dioec. Possonien. [!/] [dioec. Strigoni-
en.]¹ Accepit primam tonsuram 22 Mart. 1609 in S. Laurentio in
Damaso ab episcopo Fidelio vicesgerente, Petro notario. Osti-
ariatum 29 Mart. 1609 ab episcopo eodem in eiusdem domo,
Petro notario. Lectoratum 13 Iunii 1609 in S. Io. Lateran. eodem
episcopo ordinante. Exorcisatum 19 Sept. eodem anno ab eodem
episcopo et in eadem ecclesia. Acolytatum eodem anno 19 Dec.
ab eodem episcopo in eadem ecclesia.

p. 241

IACOBUS CAMEPICENSIS [Csrepinco Camenicensis] dioec. Za-
grabien.² Accepit diaconatum 13 Iun. 1609³ ab episcopo Fidelio
vicesgerente, Romaulo notario.

p. 242

PETRUS ZELNITZEI [Zelniczey] dioec. Zagabrien.⁴ Accepit
praesbyteratum (nam omnes alios ordines accepit in patria sua)
in S. Io. Lateran. ab episcopo Caesare Fideli vicesgerente die 10
Apr. 1610. Petro Romaulo notario.

NICOLAUS SARTORIUS dioec. Zagrabien.⁵ Romae accepit sub-
diaconatum die 18 Dec.⁶ in S. Io. Lateran. ab episcopo Fedelio,
notario Maziotto 1610.

¹ VERESS, *Matr.*, 17.

² VERESS, *Matr.*, 15.

³ Papszentelési adatát lásd alább (*Liber Ord.*, p. 571).

⁴ VERESS, *Matr.*, 17.

⁵ VERESS, *Matr.*, 18.

⁶ Vö. *Liber Ord.*, p. 569 is.

p. 569¹

Die 18 Decembris anni 1610

In ecclesia Lateranensi ab episcopo Fidelio, notario Petro
Mazziotto

Ad primam tonsuram

MICHAEL MAUROUITIUS [Maurovicz] [dioec. Strigonien.]²

TOBIAS PYSTES [Pistes] [dioec. Nitrien.]³

MICHAEL RAMOCHAASI [Ramocsaházy] [dioec. Varadien.]⁴

Ad subdiaconatum

NICOLAUS SARTORIUS⁵

Ad diaconatum

IOANNES OROS [Orosz]⁶

p. 570

Die 2 Ianuarii 1611

In sacello collegii Germanici a cardinale Bellarmino et de
licentia episcopi Fidelii vicesgerentis

¹ Az 1610–1614 közötti szentelési adatok csak a forráskötet végén összeállított kompendiumban találhatók meg. Lásd a *Bevezetésben* mondottakat is.

² VERESS, *Matr.*, 19.

³ VERESS, *Matr.*, 19.

⁴ VERESS, *Matr.*, 20.

⁵ Vö. az imént, a *Liber Ord.*, p. 242 bejegyzését.

⁶ VERESS, *Matr.*, 17.

Ad lectoratum

MICHAEL MAUROUICIUS

TOBIAS PISTES

MICHAEL RAMOCHAASI

Die 26 Februarii anno 1611

In eccl. Lateran. ab ep. Fidelio promoti sunt sequentes

Ad exorcisatum

MICHAEL MAUROUICIUS

TOBYAS PYSTES

MICHAEL RAMOCHAASI

p. 57¹

Die 29 Maii 1611

In eccl. Lateran. ab ep. Fidelio, notario Petro Mazziotto
promotus

Ad praesbyteratum

P. IOANNES OROS Possoniensis

Die 24 Septembris 1611

In eccl. Lateran. ab ep. Fidelio, not. Petro Mazziotto pro-
moti sunt

Ad subdiac.

TOBIAS PISTES dioec. Strigonien. (!)

PAULUS NADASY dioec. Nitrien.¹

¹ Vö. fentebb és alább is (*Liber Ord.*, p. 237 és 576).

Ad sacerdotium

IACOBUS CAMENICENSIS dioec. Zagrabien.¹

p. 572

Die 7 Aprilis 1612

In eccl. Lateran. ab ep. Fidelio, not. Petro Mazziotto

Ad subdiac.

MICHAEL RAMOCHALAZI (!) dioec. Varadien.

IOANNES A'EZZY [Ács] dioec. Varadien.²

Ad diac.

PAULUS NADASI dioec. Nitrien.

Die 21 Aprilis 1612

In eccl. Lateran. ab ep. Fidelio, not. Petro Mazziotto

Ad diac.

IOANNES A'EZZY [Ács]

MIHCAEL RAMOCHALAZI (!)

p. 573

23 Septembris 1612

In eccl. Lateran. ab ep. Fidelio, not. Petro Mazziotto

Ad subdiac.

IOANNES PAKKITIUS [Bakiczius; Bakich] dioec. Zagrabien.³

¹ Vö. fentebb (*Liber Ord.*, p. 241).

² Lásd fentebb (*Liber Ord.*, p. 240).

³ VERESS, *Matr.*, 17–18.

P. 574

22 Decembris 1612

In eccl. Lateran. ab ep. Fidelio, not. Mazziotto

Ad sacerdotium

TOBIAS PISTES dioec. Nitrien.

Ad prim. tons.

MARCUS CRISINUS [Kőrösi] dioec. Zagrabien.¹

P. 575

23 Martii 1613

In eccl. Lateran. ab ep. Fidelio, not. Petro Mazziotto

Ad subdiac.

FRANCISCUS GÖG dioec. Nitrien.²

IOANNES CHRYSOSTOMUS PAYER dioec. Strigonien.³

Ad ostiariatum

MARCUS CRISINUS [Kőrösy] dioec. Zagrabien.

P. 574⁴

1 Iunii 1613

In eccl. Lateran. ab ep. Fidelio, not. Mazziotto

¹ VERESS, *Matr.*, 20.

² Lásd fentebb és alább (*Liber Ord.*, p. 239 és 578).

³ Lásd fentebb és alább (*Liber Ord.*, p. 239 és 578).

⁴ Az időrend itt felborul, a későbbi dátumú bejegyzés az előző oldalon szerepel.

Ad lectoratum

MARCUS CRISINUS [Kőrösy] dioec. Zagrabien.

p. 576

21 Septembris 1613¹

Ad sacerd. PAULUS NADASI dioec. Nitrien.²

Ad diac. IOANNES PAKITIUS [Bakiczius; Bakich] dioec. Zagr.

Ad exorc. MARCUS CRISINUS [Kőrösy] dioec. Zagrabien.

p. 577

21 Decembris 1613

In eccl. Lateran. ab ep. Fidelio, not. Petro Mazziotto

Ad acolytatum

MARCUS CRISINUS [Kőrösy] dioec. Zagrabien.

p. 578

15 Martii 1614

In eccl. Lateran. ab ep. Fidelio, not. Petro Mazziotto

¹ Nincs hely, szentelő és közjegyző feltüntetve. A környező alkalmakból, kiváltképpen a p. 576 teteji, *vice versa* dátumában hiányos, szomszédos bejegyzésből következőleg a hely a Laterán, az ordináló püspök Fedele, a hitelesítést pedig Romaulo végezte.

² A szentelés helye és a szentelő személye nincs külön feltüntetve, de nyilván a lap tetején szereplő Lateráni-székesegyház és Fidelio *vicegerente* jöhet csak szóba. Nádasí korábbi adatait lásd fentebb (*Liber Ord.*, 237 és 571–572).

Ad diac.

IOANNES CHRYSOSTOMUS PAYER dioec. Strigonien.¹

FRANCISCUS GÖG dioec. Nitrien.²

Ad subdiac.

MARCUS CRISINUS [Kőrösy] dioec. Zagrabien.

p. 580

20 Septembris 1614

In eccl. Lateran. ab ep. Fidelio, not. Petro Mazziotto

Ad sacerd. IOANNES BACHITIUS [Bakich] dioec. Zagrabien.

Ad diac. MARCUS CRISINUS [Kőrösy] dioec. Zagarbien.

Ad subdiac. MICHAEL MAUROUITIUS [dioec. Strigonien.]

p. 245³

Die 4 (?) Aprilis 1615

In eccl. Lateran. a Vulpiano Vulpio aep. Theatino,⁴ notario
Petro Mazziotto

¹ Lásd fentebb (*Liber Ord.*, p. 239 és 575).

² Lásd fentebb (*Liber Ord.*, p. 239 és 575).

³ Eddig tart a kötetvégi kompendiumból a hiányzó adatok pótlása, innen-től (pontosabban a p. 245-től, csak ott nincs magyar bejegyzés) folytatódik a p. 244-en 1610-ben megszakadt kronológia (1614. dec. 20-ai bejegyzéssel).

⁴ Vulpiano Volpi 1609. márc. 11-től volt Chieti érseke. HC IV, 332.

Ad sacerd. MARCUS CRISINUS [Kőrösy] dioec. Zagrabien.

Ad diac. MICHAEL MAUROUITIUS dioec. Strigonien.

p. 246

Anno 1615 die 26 Aprilis

In eccl. S. Apollinaris, a Iulio Sansidonio olim ep. de Grosetto¹

Ad prim. tons. et ostiar.

MICHAEL GIONGIOSI [Gyöngyössi] dioec. Agrien.²

p. 247

Anno 1615 die 19 Septembris

In eccl. Lateran. a Caesare Fidelio ep. Salonien., not. Petro Mazziotto

Ad sacerd.

MICHAEL MAUROUITIUS dioec. Strigonien.

Ad lector.

MICHAEL GIONGIOSI [Gyöngyössi] dioec. Agrien.

p. 248

¹ Giulio Sansedoni 1606. nov. 20-tól volt Grosetto püspöke 1611. évi lemondásáig. HC IV, 197.

² VERESS, *Matr.*, 21.

Anno 1615 die 19 Decembris

In eccl. Lateran. a Caesare Fidelio ep. Salonien. vicesger.,
not. Petro Mazziotto

Ad exorc.

MICHAEL GIONGIOSI [Gyöngyössi] dioec. Agrien.

Anno 1616 die 27 Februarii

In eccl. Lateran. a Caesare Fidelio ep. Salonien. vicesger.,
not. Petro Mazziotto

Ad acolyt.

MICHAEL GIONGIOSI [Gyöngyössi] dioec. Agrien.

Anno 1616 die 18 Martii

In eccl. Lateran. a Caesare Fidelio ep. Salonien. vicesger.,
not. substituto Odoardo Tibaldeschio

Ad prim. tons.

LAURENTIUS SANNITIUS dioec. Iaurien.¹

p. 249

Anno 1616 die 19 Martii

In eccl. Lateran. a Caesare Fidelio

Ad subdiac.

IOANNES NIGRINUS [Fekete] dioec. Strigonien.²

¹ VERESS, *Matr.*, 22.

² VERESS, *Matr.*, 21.

Ad ostiar.

LAURENTIUS SANITIUS dioec. Iaurien.

p. 250

Anno 1616 die 2 Aprilis

In eccl. Lateran. a Caesare Fidelio ep. Salonien. vicesger.,
not. Petro Mazziotto

Ad lector.

LAURENTIUS SANNITIUS dioec. Iaurien.

Anno 1616 die Maii 27

In eccl. Lateran. a Caesare Fidelio ep. Salonien. vicesger.,
not. Petro Mazziotto

Ad exorc.

LAURENTIUS SANNITIUS dioec. Iaurien.

p. 253¹

Anno 1616 die 24 Septembris

In eccl. Lateran. a Caesare Fidelio ep. Salonien. vicesger.,
not. Petro Mazziotto

Ad acolyt.

LAURENTIUS SANNITIUS dioec. Iaurien.

p. 254

¹ A p. 251–252 számozása hiányzik.

Anno 1616 die 17 Decembris

In eccl. Lateran. a Caesare Fidelio ep. Salonien. vicesger.,
not. Petro Mazziotto

Ad diac.

IOANNES NIGRINUS [Fekete] dioec. Strigonien.

p. 255

Anno 1617 die 11 Martii

In eccl. Lateran. a Caesare Fidelio ep. Salonien. vicesger.,
not. Petro Mazziotto

Ad sacerd.

IOANNES NIGRINUS [Fekete] dioec. Strigonien.

p. 256

Anno 1617 die 23 Septembris

In eccl. Lateran. a Caesare Fidelio ep. Salonien. vicesger.,
not. Petro Mazziotto

Ad subdiac.

STEPHANUS PAXI dioec. Nitrien.¹

p. 257

¹ VERESS, *Matr.*, 21.

Anno 1618 die 30 Martii

In eccl. Lateran. a Caesare Fidelio ep. Salonien. vicesger.,
not. Odoardo Tibaldeschio

Ad sacerd.

NICOLAUS BAUN [Bahun] dioec. Zagrabien.¹

Ad diac.

STEPHANUS PAXI dioec. Nitrien.

p. 258

Anno 1618 die 9 Iunii

In eccl. Lateran. a Caesare Fidelio ep. Salonien. vicesger.,
not. Odoardo Tibaldeschio

Ad praesb.

STEPHANUS PAXI dioec. Nitrien.

p. 259

Anno 1618 die 22 Septembris

In eccl. Lateran. a Caesare Fidelio ep. Salonien. vicesger.,
not. Odoardo Tibaldeschio

Ad subdiac.

MICHAEL GIONGOSSI [Gyöngyössi] dioec. Agrien.

p. 260

¹ VERESS, *Matr.*, 21.

Anno 1619 die 16 Martii

In eccl. Lateran. a Caesare Fidelio ep. Salonien. vicesger.,
not. Odoardo Tibaldeschio

Ad diac.

MICHAEL GIONGOSSI [Gyöngyössi] dioec. Agrien.

Ad subdiac.

ALBERTUS HÖLVEDI [Eölvedi; Ölvedi] dioec. Strigonien.¹

Anno 1619 die 30 Martii

In eccl. Lateran. a Caesare Fidelio ep. Salonien. vicesger.,
not. Odoardo Tibaldeschio

Ad diac.

ALBERTUS HÖLVEDI [Eölvedi; Ölvedi] dioec. Strigonien.

p. 261

Anno 1619 die 30 (?)² Septembris

In eccl. Lateran., a Caesare Fideli ep. Salonen. vicesger.,
not. Odoardo Tibaldeschio³

Ad praesb.

Michael Gyongyosi [Gyöngyössi], dioec. Agrien.

¹ VERESS, *Matr.*, 21.

² Az olvasatot itt is szakadás teszi némileg bizonytalaná.

³ Olykor 'Thebaldescio'.

Ad ostiar.

IOANNES SELLEZ dioec. Iaurien.¹

p. 262

Die 21 Decembris 1619

In eccl. Lateran., a Caesare Fideli ep. Salonen. vicesger.,
not. Odoardo Tibaldeschio

Ad lector.

IOANNES SELLEZ dioec. Iaurien.

p. 263

Die 14 Martii 1620

In eccl. Lateran., a Caesare Fideli ep. Salonen. vicesger.,
not. Odoardo Tibaldeschio

Ad exorc.

IOANNES SELLEZ dioec. Iaurien.

Die 4 Aprilis 1620

In eccl. Lateran., a Caesare Fideli ep. Salonen. vicesger.,
not. Odoardo Tibaldeschio

Ad acolyt.

IOANNES SELLEZ dioec. Iaurien.

¹ VERESS, *Matr.*, 23.

p. 264¹

Die 11 Iunii 1620

A Caesare Fideli ep. Salonen. vicesger., not. Odoardo Tibaldeschio in domo praedicti episcopi

Ad prim. tons.

GEORGIUS FLORIUS dioec. Zagrabien.²

BENEDICTUS KISDI [Kizdy; Kisdý] dioec. Agrien.³

MICHAEL KOPSANI [Kopchányi] dioec. Strigoniens.⁴

Die 13 Iunii 1620

In eccl. Lateran. a Caesare Fideli ep. Salonen. vicesger., not. Odoardo Tibaldeschio

Ad quat. minor.

GEORGIUS FLORIUS dioec. Zagrabien.

BENEDICTUS KISDY dioec. Agrien.

MICHAEL KOPSANI [Kopchányi]

Ad subdiac.

GEORGIUS DRASCOVITIUS [Draskovich] dioec. Zagrabien.⁵

¹ Ezen oldal bejegyzései többszörösen javítva, az adatközlés a javítások eredményét tartalmazza.

² VERESS, *Matr.*, 24.

³ VERESS, *Matr.*, 25.

⁴ VERESS, *Matr.*, 24.

⁵ VERESS, *Matr.*, 23.

Ad exorc. et acolyt. GEORGIUS BUITUL „Teverien.”¹

p. 265

Die 19 Septembris 1620

In eccl. Lateran. a Caesare Fideli ep. Salonen. vicesger., not.
Odoardo Tibaldeschio

Ad subdiac. BLASIVS DEITHEI [Dejthi] dioec. Strigonien.²

p. 266

Die 27 Martii 1621

In eccl. Lateran. ab ep. Paulo de Curtis vicesger.,³ not.
Odoardo Tibaldeschio

Ad diac.

BLASIVS DEITHEI dioec. Strigonien.

IOANNES ALTABCH [Altabak] dioec. Zagrabien.⁴

¹ Nyilvánvaló, és alább még ismétlődő elírás a '*Transylvanien*.' helyett. A bejegyzés megformálása azt mutatja, hogy Bujtul ordinációja a többiekétől külön, utoljára történt. Lásd még fentebb (*Liber Ord.*, p. 235bis).

² VERESS, *Matr.*, 23.

³ A teatinus szerzetes Paolo de Curtis először 1598–1600 között töltötte be a *vicesgerens* tisztségét. 1591-től Ravello, 1600. márc. 15-től Isernia püspöke volt. 1600-tól egyházmegyéjében rezideált, püspökségéről azonban 1606 elején lemondott. Benevento, majd 1609-től Spoleto kormányzója. Innen hívták ismét Rómába, ahol a bíboros helynöki helytartóságot 1621. jan. 9. és ápr. 1. között viselte. Utána a *Santa Maria Maggiore* vikáriusa lett. HC IV, 211; DEL RE, *Il vicegerente*, 51 és 53.

⁴ VERESS, *Matr.*, 24.

Ad subdiac.

ANDREAS BENISCHI [Beniczky] dioec. Strigonien.¹

GEORGIUS BUITUL dioec. „Teverien.”

p. 267

Die 15 Iunii 1621

In eccl. Lateran. a Francisco Mutino ep. Brugnesi, not.
Odoardo Tibaldeschio

Ad praesb.

BLASIUS DEITHEI dioec. Strigonien.

Ad diac.

GEORGIUS DRASCOVITIUS dioec. Zagrabien.

Ad subdiac.

MICHAEL KOPSANI [Kopchányi] dioec. Strigonien.

p. 268

Die 18 Septembris 1621

In eccl. Lateran. a Hieronimo Ricciulo ep. ad id specialiter
deputato, not. Odoardo Tibaldeschio

Ad diac.

ANDREAS BENISCHKI [Beniczky] dioec. Strigonien.

GEORGIUS BUITUL „Teverien.”

p. 269

¹ VERESS, *Matr.*, 25.

Die 18 Decembris 1621

In eccl. Lateran. a Francisco Mutino ep. Brugnesei vicario
eiusd. Lateran. eccl., not. Odoardo Tibaldeschio

Ad praesb.

ANDREAS BENISCHKI [Beniczky] dioec. Strigonien.

Die 26 Martii 1622

In eccl. Lateran. a ... ep., not. ...¹

Ad praesb. IOANNES ALTABACH dioec. Zagrabien.

p. 270

Die 21 Maii 1622

In eccl. Lateran. ab Alexandro ep. Carinolae² vicesger., not.
Odoardo Tibaldeschio

¹ A szentelő főpap és a közjegyző személye *sic!*, kipontozva. E kipontozás, a korábbi átírással javítás, továbbá hogy 1619-től szakaszosan (mintegy 10–20 évente) egy kéz írása az anyakönyv, szintén mind-mind arra utal, hogy a *Liber Ord.* periodikusan vezetett, utólagos tisztázatot. Korábbi előzmény(ek)ből, feljegyzésekből állították össze, vezették tovább, egészítették ki változó időközönként.

² Alexandro Bosco Carinola (Calinen., Carinolen.) püspöke 1619. nov. 20-tól, HC IV, 129. Lásd a következő jegyzetet is. Bosco 1622. ápr. 1–1627. nov. 24 között volt Millino bíboros vikárius helytartója, számos egyéb tisztsége mellett. 1627-ben Francesco Barberininek, mint a Lateráni-székes-egyház bíboros esperesének (*cardinale arciprete*) helynöke lett. DEL RE, *Il vicesgerente*, 53–54. A három római főbazilika bíboros espereseire röviden TUSOR, *A barokk pápaság*, 206. (A bíboros esperes helyett a „bíboros főpap” használata tulajdonképpen téves. Kellő erudíció nélküli tükörfordítás, mely nem veszi figyelembe a magyar szakterminológiát.)

Ad praesb.

GEORGIUS BUITUL „Terverien.”

Ad diac.

MICHAEL KOSANI [Kopchányi] dioec. Strigonien.

Die 28 Augusti 1622

In sacello congregationis Conceptae C.G.H.¹ a Iulio Sansi-
donio olim ep. de Grosetto, not. Odoardo Tibaldeschio

Ad praesb.

GEORGIUS DRASCOVITIUS dioec. Zagrabien.

p. 271

Die 24 Septembris 1622

In eccl. Lateran. ab Alexandro ep. Carinolae² vicesger., not.
Odoardo Tibaldeschio

Ad praesb.

MICHAEL KOPZANI dioec. Strigonien.

Ad subdiac.

IOANNES SELLEZ dioec. Iaurien.

p. 272

¹ Az anyakönyvben *‘in sacello nostro’*.

² Megjegyzendő, hogy 1622. aug. 8-án már a konzisztóriumban már feloldották a carinolai püspökség kánoni kötelék alól, és proponálták a szintén dél-itáliai Gerace püspökének. HC IV, 202.

Die 17 Decembris 1622

In eccl. Lateran. ab Alexandro Bosco ep. Hieracen.,¹ not.
Odoardo Tibaldeschio

Ad diac.

IOANNES SELLEZ dioec. Iaurien.

Ad subdiac.

GEORGIUS LIPPAY dioec. Strigonien.²

Die 10 Iunii 1623

In eccl. Lateran. ab Alexandro Bosco ep. Hieracen., not.
Odoardo Tibaldeschio

Ad praesb.

IOANNES SELLEZ dioec. Iaurien.

p. 272

Die 23 Septembris 1623

In eccl. Lateran. ab Alexandro Bosco ep. Hieracen. vices-
ger., not. Odoardo Tibaldeschio

Ad diac.

GEORGIUS LIPPAI [Lippay] dioec. Strigonien.³

¹ HC IV, 202. Itt és a következő alkalommal hiányzik a *vicegerente* jelölése az anyakönyvből.

² VERESS, *Matr.*, 25.

³ VERESS, *Matr.*, 26.

Ad subdiac.

GEORGIUS FLORIUS dioec. Zagrabien.

p. 276

Die 21 Septembris 1624

In eccl. Lateran. ab Alexandro Bosco ep. Hieracen. vices-
ger., not. Odoardo Tibaldeschio

Ad diac.

GEORGIUS FLORIUS dioec. Zagrabien.

p. 277

Die 21 Decembris 1624

In eccl. Lateran. ab Alexandro Bosco ep. Hieracen. vices-
ger., not. Odoardo Tibaldeschio

Ad praesb.

GEORGIUS LIPPAY dioec. Strigonien.

p. 279

Die 24 Maii 1625

In eccl. Lateran. ab Alexandro Bosco ep. Hieracen. vices-
ger., not. Odoardo Tibaldeschio

Ad praesb.

GEORGIUS FLORIUS dioec. Zagrabien.

p. 282

Die 20 Decembris 1625

In eccl. Lateran. ab Alexandro Bosco ep. Hieracen. vicesger., not. Odoardo Tibaldeschio

Ad subdiac.

ANDREAS FRANCISCI [Franczicz] dioec. Zagrabien.¹

p. 284

Die 19 Septembris 1626²

In C.G.H. sacello a Ioanne Matthaeo Cariofilo aep. Iconien.,³ not. Odoardo Tibaldeschio

Ad diac.

ANDREAS FRANCISCI dioec. Zagrabien.

p. 285

Die 19 Decembris 1626

In eccl. Lateran. ab Alexandro Bosco olim ep. Hieracen. vicesger., not. Odoardo Tibaldeschio

Ad prim. tons.

NICOLAUS MEDACH [Medak; Medák] dioec. Zagrabien.⁴

¹ VERESS, *Matr.*, 26.

² Javítva aug. 23-ról, és olaszul bejegyezve.

³ HC IV, 208. A titulusnak Cariofilos az egyetlen viselője a korszakban, teológiai doktorátusát a római *Collegium Graecum* tagjaként szerezte, és mind a latin, mind a görög rítusban celebrált.

⁴ VERESS, *Matr.*, 28.

Die 27 Februarii 1627

Ibidem, a Ioanne Matthaeo Cariofilo aep. Iconien., not.
Odoardo Tibaldeschio

Ad quat. minor.

NICOLAUS MEDACH dioec. Zagrabien.

p. 286

Die 29 Maii 1627

In eccl. Lateran. ab Alexandro Bosco olim ep. Hieracen.
vicesger., not. Petro Casciolino

Ad praesb. ANDREAS FRANCISCI Zagrabien.

Ad subdiac. NICOLAUS MEDACH dioec. Zagrabien.

p. 289–290

Die 17 Iunii 1628

In eccl. Lateran. ab Antonio Ricciullo ep. Bellicastren.,¹ not.
Odoardo Tibaldeschio

¹ Antonio Ricciuli (lásd a következő oldalon) 1626. nov. 16-tól volt a dél-itáliai Belcastro püspöke. Bár erről 1629-ben lemondott, az anyakönyv ezután is e címen említi. HC IV, 112. Római vikáriusi helytartói kinevezését 1627. nov. 24-én kapta és 1632 májusáig maradt meg hivatalában. Pályáját Umbriatico, majd Caserta főpásztoraként folytatta, s Cosenza érsekeként fejezte be. Több teológiai és egyházjogi munkát publikált. DEL RE, *Il vicegerente*, 54. Bár vélhetően már ekkor is e minőségben járt el, a *matricula* csak évekkel később tünteti fel vikáriusi helytartóságát.

Ad diac.

NICOLAUS MEDACH dioec. Zagrabien.

Ad prim. tons. et ad quat. minor.

MICHAEL BAIZZI [Bácsy] dioec. Strigonien.¹

MARTINUS ALBERTI dioec. Strigonien.²

ANDREAS BOLIA [Bolya] dioec. Agrien.³

IOANNES KAPRONZAY [Kapronczai] dioec. Nitrien.⁴

p. 292

Die 30 Martii 1629

In eccl. Lateran. ab Antonio Ricciullo ep. Bellicastren., not.
Odoardo Tibaldeschio

Ad sacerd.

P. NICALUS MEDACH dioec. Zagrabien.

p. 294

Die 3 Iunii 1629

In eccl. Lateran. ab Antonio Ricciullo ep. Bellicastren., not.
Odoardo Tibaldeschio

¹ VERESS, *Matr.*, 30.

² VERESS, *Matr.*, 28.

³ VERESS, *Matr.*, 31. A beiratkozási bejegyzés szerint „*habet quatuor minores*”. Talán újraszentelték, mert nem tudta igazolni?

⁴ VERESS, *Matr.*, 31. Ugyanaz a probléma, mint az előző jegyzetben.

Ad prim. tons.

GASPARUS SELLA [Sylla] dioec. Strigonien.¹

Die 22 Novembris 1629

In eccl. Lateran. ab Antonio Ricciullo ep. Bellicastren., not.

Odoardo Tibaldeschio

Ad subdiac.

MICHAEL BAIZZI [Báchy] dioec. Strigonien.

Ad quat. minor.

GASPARUS SELLA dioec. Strigonien.

p. 295

Die 22 Decembris 1629

In eccl. Lateran. ab Antonio Ricciullo ep. Bellicastren., not.

Odoardo Tibaldeschio

Ad subdiac.

MICHAEL BAIZZI [Báchy] Strigonien.

Ad subdiac.

PETRUS PAXITIUS [Paxich] Zagrabiensis²

p. 296

¹ VERESS, *Matr.*, 33.

² VERESS, *Matr.*, 31.

Die 25 Maii 1630

In eccl. Lateran. ab Antonio Ricciullo ep. Bellicastren. vicesger., not. Odoardo Tibaldeschio

Ad diac.

PETRUS PAXITIUS [Paxich] Zagrabiensis

Ad subdiac.

ANDREAS BOLIAS [Bolya] dioec. Agrien.

ANDREAS PECCE [Péchi] Quinque-ecclesien.¹

p. 297

Die 15 Martii 1631

In eccl. Lateran. ab Antonio Ricciullo ep. Bellicastren. vicesger., not. Odoardo Tibaldeschio

Ad diac.

ANDREAS PECCE [Péchy] Quinque-ecclesien.

p. 298

Die 14 Iulii 1631

In eccl. Lateran. ab Antonio Ricciullo ep. Bellicastren. vicesger., not. Odoardo Tibaldeschio

Ad praesb.

P. ANDREAS PECCE [Péchy] Quinque-ecclesien.

P. PETRUS PAXITIUS [Paxich] dioec. Zagrabien.

¹ VERESS, *Matr.*, 32.

P. IOANNES JASCHAY dioec. Zagrabien.¹

Ad subdiac.

GEORGIUS JAKOSITH [Jakusith] „Hitriensis”²

p. 301

Die 18 Ianuarii 1632

In sacello C.G.H. a [Ioanne] Tomco ep. Bosnensi, not.
Odoardo Tibaldeschio

Ad diac. GEORGIUS IACOSIT [Jakusith] „Hitrien.”

Die 4 Aprilis 1632

In sacello eccl. S.tae Magdalenae a Cariofilo episcopo Si-
donien.³

¹ VERESS, *Matr.*, 34.

² VERESS, *Matr.*, 34–35.

³ A szentelései anyakönyv közlései itt pontatlanok. 1630. júl. 15-től ugyanis az elkövetkező évek állandó szentelője, Giovanni Battista Scannaroli volt a főníciai Sidon címzetes püspöke. HC IV, 315. Ricciulli örökébe azonban nem ő lépett, mint rögvest látni fogjuk. Ricciuli 1632. febr. 16-án a nápolyi Umbriatico püspöke lett (HC IV, 352), bár áprilisban még utoljára ordinált Rómában, mint épp Szelephény esetében megfigyelhetjük. (Az adat megfelel a szakirodalom állításának, miszerint vikáriusi helytartói tiszttét 1632 májusáig viselte, lásd fentebb a *Liber Ord.*, p. 289-nél található jegyzetet.) A szentelési anyakönyv szerintünk téved, amikor Cariofilos iconai címzetes érsekkel – ő 1626–1627-ben 2 alkalommal tűnik fel a germanikus szentelők sorában – azonosítja a sidoni püspököt. Vö. CVH I/19, 201 (a nyomtatott változattal ellentétben az itteni a pontos névolvasat). Igaz, Cariofilos ekkor még élt, 1633. máj. 23-án távozott az élők sorából (HC IV, 208). Mindez egyébiránt újabb érv az anyakönyv, illetve egyes egységei utólagos szerkesztésére.

Ad subdiac.

MARTINUS ALBERTUS [Alberti] dioec. Strigonien.¹

GEORGIUS SELEUCENIUS [Szelepcsényi; Szelephény] dioec. Strigonien.²

Die 10 Aprilis 1632

In eccl. Lateran. ab Antonio Ricciullo ep. Bellicastren. vic-
cesger., not. Odoardo Tibaldeschio

Ad diac.

MARTINUS ALBERTUS dioec. Strigonien.

GEORGIUS SELEUCENIUS [Szelephény] dioec. Strigonien.

Die 12 Aprilis 1632

In sacello eccl. S. Laurentii in Damaso a Cariofilo [Scan-
narolo] episcopo Sidonien.,³ notario Odoardo Tibaldeschio

¹ VERESS, *Matr.*, 88.

² VERESS, *Matr.*, 29–30.

³ Az azonosításra lásd az imént. Scannaroli mint a *cardinale vicario* segédpüspöke (*suffraganeo*) végezte a szenteléseket. Marzio Ginetti bíboros vikárius (1629–1671) helytartója 1632. máj. 29. és 1637. febr. 10 között Antonio Tornielli, a Püspöki és Szerzetesi Kongregáció titkára lett. 1636. dec. 15-től lett szülővárosa, Novara érseke, s csak ezt követően szentelték püspökké. DEL RE, *Il vicegerente*, 55. A *Liber Ord.* igen pontosan mindig csak sidoni püspökként emlegeti Scannarolit, sosem ír neve mellé *vicegerensi* tisztelet. Tornielli értelemszerűen egyszer sem tűnik fel a szentelési matrikulában. Legalábbis a magyar szentelések vonatkozásában ugyanez mondható el utódáról (nevére egyébiránt a csak német vonatkozású szentelési cselekményeknél sem lettünk figyelmesek), az 1643-ban bíborossá kreált Giovanni Battista Altieriről, aki 1637. febr. 14. és 1643. márc. 27. között viselte a *vicegerente* hivatalát, jöllehet ő 1624–1627

Ad praesb.

MARTINUS ALBERTUS dioec. Strigonien.

GEORGIUS SELEUCENIUS [Szelepchény] dioec. Strigonien.

p. 302

Die 1 Maii 1632

A card. Petro Pasman aep. dioec. Strigonien. in suo sacello privato sui palatii dicti card. Veralli,¹ not. Odoardo Tibaldeschio

Camerino püspöke volt, s mint ilyen részesült az egyházi rend legmagasabb fokozatában. DEL RE, *Il vicegerente*, 56. Scannaroli Tornielli hivatali ideje után is fel-feltűnik szentelő főpapként. Lásd a *Liber Ord.*, p. 352-nél található jegyzetünket.

¹ Pázmány 1632-es római szálláshelyeként római *avvisi* alapján FRANKÓI VILMOS a „*Palazzo de SS. Vesalli*”-t hozza, melynek helyeként nyilván ugyanezen forrás alapján a *Piazza Colonnát* jelöli meg. *Pázmány Péter és kora I–III*, Pest 1868–1872, III, 15, 1. j. A név tehát helyesen Veralli, a fenti bejegyzésben említett bíboros pedig az 1624-ben elhunyt Fabrizio Veralli. Talán a hagyományosan Habsburg-barát Aldobrandinik palotájának szomszédsága, illetve a spanyol követség közelsége magyarázhatja – egyebek mellett – az épület kiválasztását (a *Palazzo Aldobrandini* 1659-ben a Chigik tulajdonába került). A *Palazzo Veralli* egészen 1819-ig az örökös Spada Veralli család tulajdonában volt. 1889-ben lebontották, helyére épült 1922-ben a *Palazzo della Galleria* (ma Alberto Sordi nevét viseli). Vö. RENATO LEFEVRE, *Ricerche sull'appartamento Aldobrandini di Palazzo Chigi e sulle sue pitture*, Rivista dell'Istituto Nazionale dell'Archeologia 13–14 (1964–1965) 375–403; GIANPIERO BRUNELLI, *Veralli, Fabrizio*, DBI 98 (2020); GEARÓID Ó BROIN, *Villa Spada. A historical note*, 1995, 1–16, 12.

Ad praesb.

P. GEORGIUS IACOSIT [Jakusith] „Hitrien.”

[P. Sebastianus Wollinger Constantien.]¹

Ad quat. minor.

STEPHANUS BOSNECH [Bosnyák] dioec. Agrien.²

p. 303–304

Die 18 Septembris 1632

In eccl. Lateran. a G.B. Scanarola ep. Sidonien., not. Odo-
ardo Tibaldeschio

Ad subdiac.

DEMETRIUS IARPHAS [Gyárfás] dioec. Agrien.³

GEORGIUS SUELA [Svehla] dioec. Strigonien.⁴

PAULUS BUSIACOVICH dioec. Strigonien.⁵

TOBIAS PISTES [Pisztes] dioec. Strigonien.⁶

Ad prim. tons.

STEPHANUS UDRIA dioec. Agrien.⁷

p. 305

¹ Itt Pázmány miatt hozzuk kivételesen a nem magyar germanikus szentelési adatát.

² VERESS, *Matr.*, 36.

³ VERESS, *Matr.*, 33. *Habet 4 min.*

⁴ VERESS, *Matr.*, 31.

⁵ VERESS, *Matr.*, 32.

⁶ VERESS, *Matr.*, 32.

⁷ VERESS, *Matr.*, 37.

Die 21 Maii 1633

In eccl. Lateran. a G.B. Scanarola ep. Sidonien., not. Odo-
ardo Tibaldeschio

Ad subdiac.

GASPARUS SELLA dioec. Strigonien.

STEPHANUS BOSNIACH [Bosnyák] dioec. Agrien.

Ad diac.

TOBIAS PISTES dioec. Strigonien.

Demetrius JARPHAS [Gyárfás] dioec. Agrien.

GEORGIUS SUEHLA dioec. Strigonien.

PAULUS BUSIACOUICH dioec. Strigonien.

p. 306

Die 24 Septembris 1633

In eccl. Lateran. a G.B. Scanarola ep. Sidonien., not. Odo-
ardo Tibaldeschio

Ad praesb.

P. TOBIAS PISTES dioec. Strigonien.

P. PAULUS BUSIACHOUICH dioec. Strigonien.

P. GEORGIUS SUELA dioec. Strigonien.

p. 307

Die 11 Maii 1634

In eccl. Lateran. a G.B. Scanarola ep. Sidonien., not. Odo-
ardo Tibaldeschio

Ad praesb.

DEMETRIUS JARPHAS dioec. Agrien.

Ad diac.

STEPHANUS BOSNACHI [Bosnyák] dioec. Agrien.

GASPARUS SELLA dioec. Strigonien.]

p. 308

Die 10 Iunii 1634

In eccl. Lateran. a G.B. Scanarola ep. Sidonien.

Ad praesb. STEPHANUS BOSNIACH [Bosnyák] dioec. Agrien.¹

p. 310

Die 23 Septembris 1634

In eccl. Lateran. a G.B. Scanarola ep. Sidonien., not. Odo-
ardo Tibaldeschio

Ad praesb. GASPARUS SYLLA dioec. Strigonien.

Ad subdiac.

MICHAEL TANI [Thany] dioec. Strigonien.²

¹ 1634. aug. 10-én Tomkó János boszniai püspök a C.G.H. kápolnájában szentelt szerpappá egy trienti egyházmegyést (Bartholomaeus Gamba), majd aug. 13-án Scannarola a piaristák Sz. József-templomában ugyanőt pappá. Ugyancsak Tomkó 1634. szept. 17-én a bíboros vikárius engedélyével megbérmálta Ioannes Theodoricus Nagel augsburgi egyházmegyei növendéket *‘in sacristia quae dicitur alumnorum S.ti Apollinaris collegii Germanici’*.

² VERESS, *Matr.*, 36.

GEORGIUS TELLEGDI [Telegdy] dioec. Strigonien.¹

p. 311

Die 30 Novembris 1634

In eccl. S.tae Annae existenti in Burgo prope portam Angelicam a G.B. Scanarola ep. Sidonien., not. Odoardo Tibaldeschio

Ad diac.

MICHAEL TANI [Thany] dioec. Strigonien.

Die 3 Decembris 1634

In eccl. S.ae Annae existenti in Burgo prope portam Angelicam a G.B. Scanarola ep. Sidonien., not. Odoardo Tibaldeschio

Ad praesb.

MICHAEL TANI [Thany] dioec. Strigonien.

Die 3 Martii 1635

In eccl. Lateran. a G.B. Scanarola ep. Sidonien., not. Odoardo Tibaldeschio

Ad subdiac.

MARTINUS BORKOUIZ [Borkowiz; Borkovich] dioec. Zagrabien.²

¹ VERESS, *Matr.*, 34.

² VERESS, *Matr.*, 37.

Ad diac.

GEORGIUS TELLEGDI [Telegdy] dioec. Strigonien.

p. 312

Die 2 Iunii 1635

In eccl. Lateran. a G.B. Scanarola ep. Sidonien., not. Odo-
ardo Tibaldeschio

Ad quat. minor.

IOSEPHUS IGNATIUS DOBRASOUSCHI [Dobrassowski] dioec.
Nitrien.¹

PAULUS OFFMAN [Hoffman] dioec. Agrien.²

IOANNES ROSÿ dioec. Iaurien.³

STEPHANUS FRANCISCUS RECEI [Récsei] dioec. Iaurien.⁴

MICHAEL KISVARDAI [Éh de Kisvarda] dioec. Agrien.⁵

p. 313

Die 22 Septembris 1635

In eccl. Lateran. a G.B. Scanarola ep. Sidonien., not. Odo-
ardo Tibaldeschio

Ad subdiac.

NICOLAUS POSGAI dioec. Strigonien.⁶

¹ VERESS, *Matr.*, 39.

² VERESS, *Matr.*, 38.

³ VERESS, *Matr.*, 38.

⁴ VERESS, *Matr.*, 38.

⁵ VERESS, *Matr.*, 39.

⁶ VERESS, *Matr.*, 38.

STEPHANUS VARRO dioec. Agrien.¹

MATTHIAS SLOUENCIZ [Zlovenchich] dioec. Zagrabien.²

IOANNES MISSIC [Missych] dioec. Zagrabien.³

p. 314

Die 22 Decembris 1635

In eccl. Lateran. a G.B. Scanarola ep. Sidonien., not. Odo-
ardo Tibaldeschio

Ad praesb. GEORGIUS TELLGEDI [Telegdy] dioec. Strigonien.

Ad diac. NICOLAUS POSGAI dioec. Strigonien.

Die 9 Martii 1636

In eccl. Lateran. a G.B. Scanarola ep. Sidonien., not. Odo-
ardo Tibaldeschio

Ad praesb.

NICOLAUS POSGAI dioec. Strigonien.

p. 315

Die 17 Maii 1636

In eccl. Lateran. a G.B. Scanarola ep. Sidonien., not. Odo-
ardo Tibaldeschio

¹ VERESS, *Matr.*, 37.

² VERESS, *Matr.*, 38.

³ VERESS, *Matr.*, 37.

Ad subdiac.

STEPHANUS FRANCISCUS Recei [Récsei] dioec. Iaurien.

IOANNES ROSÿ dioec. Iaurien.

Ad diac.

STEPHANUS VARRO dioec. Agrien.

IOANNES MISSICH dioec. Zagrabien.

MATTHIAS SCLOVENCHICH dioec. Zagrabien.

Die 20 Septembris 1636

In eccl. Lateran. a G.B. Scanarola ep. Sidonien., not. Odo-
ardo Tibaldeschio

Ad sacerd.

IOANNES MISICH [Missych] Zagrabien.

MATTHIAS SCLOVENCHICH dioec. Zagrabien.

STEPHANUS VARRO dioec. Agrien.

Ad diac.

STEPHANUS FRANCISCUS RECEY [Récsey] dioec. Iaurien.

IOANNES ROSY dioec. Iaurien.

Ad subdiac.

ALBERTUS NAGI [Nagy] dioec. Strigonien.¹

p. 317

¹ VERESS, *Matr.*, 39.

Die 6 Iunii 1637

In eccl. Lateran. a G.B. Scanarola ep. Sidonien., not. Odo-
ardo Tibaldeschio

Ad praesb.

STEPHANUS FRANCISCUS RECCEI dioec. Iaurien.

IOANNES ROSI dioec. Iaurien.

Ad diac.

ALBERTUS NAGI [Nagy] dioec. Strigonien.

p. 318

Die 19 Decembris 1637

In eccl. Lateran. a G.B. Scanarola ep. Sidonien., not. Odo-
ardo Tibaldeschio

Ad praesb.

ALBERTUS NAGY dioec. Strigonien.

Ad subdiac.

PAULUS HOFFMAN dioec. Agrien.

MICHAEL KISVARDAI dioec. Agrien.

IOSEPHUS DOBROSCHUSCHI [Dobrosowschi, Dobrassowski]
dioec. Nitrien.¹

p. 320

¹ VERESS, *Matr.*, 39.

Die 18 Septembris 1638

In eccl. Lateran. a G.B. Scanarola ep. Sidonien., not. Odo-
ardo Tibaldeschio

Ad diac.

IOSEPHUS DOBROSOUSCHI dioec. Nitrien.

Ad subdiac.

IOANNES VANNOUIZ [Vanoviczi; Vanoviczy] dioec. Nitrien.¹

p. 321

Die 18 Decembris 1638

In eccl. Lateran. a G.B. Scanarola ep. Sidonien., not. Odo-
ardo Tibaldeschio

Ad diac.

PAULUS HOFFMAN dioec. Agrien.

MICHAEL KISVARDAI dioec. Agrien.

IOANNES VUANOVICZ dioec. Nitrien.

Ad subdiac.

MELCHIOR KUSEGI [Kószegi] dioec. Iaurien.²

Die 9 Ianuarii 1639

In eccl. S.tiAndrae domus probationis societatis Iesu in
monte Quirinali sita a G.B. Scanarola ep. Sidonien., not. Odo-
ardo Tibaldeschio

¹ VERESS, *Matr.*, 39.

² VERESS, *Matr.*, 40.

Ad praesb.

IOSEPHUS DOBROSCHUSCHI dioec. Nitrien.

p. 322

Die 9 Aprilis 1639

In eccl. Lateran. a G.B. Scanarola ep. Sidonien., not. Odo-
ardo Tibaldeschio

Ad praesb.

IOANNES VANNOVICZI dioec. Nitrien.¹

Die 18 Iunii 1639

In eccl. Lateran. a G.B. Scanarola ep. Sidonien., not. Odo-
ardo Tibaldeschio

Ad prim. tons. et quat. minor.

ANDREAS LONYIAI [Lónyay] dioec. Agrien.²

LAURENTIUS DUNARIZ [Dunaricz] dioec. Iaurien.³

PETRUS BELICIZ [Bellichich] dioec. Zagrabien.⁴

p. 323

Die 24 Septembris 1639

In eccl. Lateran. a G.B. Scanarola ep. Sidonien., not. Odo-
ardo Tibaldeschio

¹ VERESS, *Matr.*, 39 szerint 1636. júl.–okt. között érkezett 22 évesen, majd 1640-ben hagyta el az Örök Várost (STEINHUBER I, 499 alapján), tehát jóval szentelése után. A szentelési adatot idézi CVH II/2, 118, 283. j.

² VERESS, *Matr.*, 40.

³ VERESS, *Matr.*, 41.

⁴ VERESS, *Matr.*, 41.

Ad praesb. MICHAEL KISVARDAI dioec. Agrien.

Ad diac. MELCHIOR KUSEGI [Kőszegi] dioec. Iaurien.

Die 17 Decembris 1639

In eccl. Lateran. a G.B. Scanarola ep. Sidonien., not. Odo-
ardo Tibaldeschio

Ad praesb. PAULUS HOFFMAN dioec. Agrien.

Ad prim. tons. et quat. minor. FRANCISCUS BAROTTI dioec.
Agrien.¹

p. 324

Die 24 Martii 1640

In eccl. Lateran. a G.B. Scanarola ep. Sidonien., not. Odo-
ardo Tibaldeschio

Ad subdiac.

TOBIAS LADISLAUS GABORIANI [Gaborjáni] dioec. Strigo-
nien.²

FRANCISCUS SZEGEDI dioec. Strigonien.³

¹ VERESS, *Matr.*, 41.

² VERESS, *Matr.*, 41. A közlésben '*Ladislaus*' zárójelben szerepel. VERESSNÉL ez vélhetően azt jelenti, hogy a második keresztnév csak alkalmanként tűnik fel.

³ VERESS, *Matr.*, 41. VERESSNÉL '*Franciscus Leonardus*', itt a szentelési anyakönyvben végig csak '*Franciscus*'.

MICHAEL MATKOVIZ [Mattkovich] dioec. Zagrabien.¹

p. 326²

Die 25 Maii 1641

In eccl. Lateran. a G.B. Scanarola ep. Sidonien., not. Iosepho Pallamolla

Ad praesb.

MELCHIOR KUSEGI [Kőszegi] dioec. Iaurien.

Ad diac.

MICHAEL MATKOUIZ dioec. Zagrabien.

FRANCISCUS SZEGEDI dioec. Strigonien.

TOBIAS GABORIANI dioec. Strigonien.

p. 328

Die 21 Septembris 1641

In eccl. Lateran. a G.B. Scanarola ep. Sidonien., not. Iosepho Pallamolla

Ad praesb.

FRANCISCUS SZEGEDI dioec. Strigonien.

TOBIAS GABORIANI dioec. Strigonien.

MICHAEL MATKOUIZ dioec. Zagrabien.

¹ VERESS, *Matr.*, 40.

² A lap tetején bejegyzés található arról, hogy Giovanni Battista Pallotto bíboros püspökké szentelte Otto Friedrich Puchheim gróf laibachi püspököt, korábban a C.G.H. növendékét. A feleszentelés helye nincs megadva.

Die 21 Decembris 1641

In eccl. Lateran. a G.B. Scanarola ep. Sidonien., not. Iosepho Pallamolla

Ad subdiac.

FRANCISCUS BAROTTI dioec. Agrien.

BLASIUS MEDUECHICH [Medvedich] dioec. Zagrabien.¹

p. 329

Die 25 et 29 Maii 1642

In eccl. Lateran. a G.B. Scanarola ep. Sidonien., not. Iosepho Pallamolla

Ad prim. tons. et die Ascensionis ad quat. minor.

THOMAS EMERICUS PALFFY [Pálffy] dioec. Strigonien.²

p. 330

Die 14 Iunii 1642

In eccl. Lateran. a G.B. Scanarola ep. Sidonien., not. Iosepho Pallamolla

Ad diac.

BLASIUS MEDVECHICH dioec. Zagrabien.

FRANCISCUS BAROTTI dioec. Agrien.

¹ VERESS, *Matr.*, 40.

² VERESS, *Matr.*, 42.

Ad subdiac.

PETRUS BELICIZ [Bellichich] dioec. Zagrabien.

ANDREAS LONYAI dioec. Agrien.

IOANNES MAGNOUIZ [Magnovith] dioec. Strigonien.¹

FRANCISCUS XAVERIUS GUTTHAI dioec. Strigonien.

p. 331

Die 20 Septembris 1642

In eccl. Lateran. a G.B. Scanarola ep. Sidonien., not. Iosepho Pallamolla

Ad praesb.

BLASIUS MEDUECHICH dioec. Zagrabien.

FRANCISCUS BAROTTI dioec. Agrien.

Ad diac.

PETRUS BELLICIZ [Bellichich] dioec. Zagrabien.

ANDREAS LONYAI dioec. Agrien.

Die 20 Decembris 1642

In eccl. Lateran. a G.B. Scanarola ep. Sidonien., not. Iosepho Pallamolla

Ad diac.

FRANCISCUS XAVERIUS GUTTAI korábban dioec. Strigonien.²

Ad subdiac. THOMAS PALFI dioec. Strigonien.

¹ VERESS, *Matr.*, 42.

² VERESS, *Matr.*, 42.

p. 332

Die 19 Aprilis 1643

In eccl. S.tae Annae sita prope et retro ecclesiae S.ti Petri in
Vaticano a G.B. Scanarola ep. Sidonien., not. Iosepho Palla-
molla

Ad praesb.

ANDREAS LONYAI dioec. Agrien.

Die 30 Maii quatuor temporum 1643

In eccl. Lateran. a G.B. Scanarola ep. Sidonien., not. Iose-
pho Pallamolla

Ad diac.

THOMAS PALFI dioec. Strigonien.

Ad subdiac.

SIGISMUNDUS KŐRÖSI [Keoreosi; Kőrösy] Transilvanien.¹p. 334²

Die 19 Septembris quatuor temporum 1643

In eccl. Lateran. a G.B. Scanarola ep. Sidonien., not. Iose-
pho Pallamolla

Ad praesb.

PETRUS BELLICIZ [Bellichich] dioec. Zagrabien.

¹ VERESS, *Matr.*, 44.

² A 333-as szám számozási hiba folytán hiányik, a 332-t a 334. követi.

FRANCISCUS XAVERIUS GUTHAI dioec. Strigonien.

Ad diac.

IOANNES MAGNOUIZ dioec. Strigonien.

SIGISMUNDUS KŐRŐSI Transilvanien.

Ad subdiac.

ANDREAS SZILLI [Szily] dioec. Vesprimien.¹

FRANCISCUS VETNEDI [Vitnyédy] dioec. Iaurien.²

P. 335

Die 20 Februarii quauto temporum 1644

In eccl. Lateran. a G.B. Scanarola ep. Sidonien., not. Iosepho Pallamolla

Ad praesb.

SIGISMUNDUS KOROSI Transilvanien.

Ad diac.

ANDREAS ZILI [Szily] dioec. Vesprimien.

FRANCISCUS VETNEDI [Vitnyédy] dioec. Iaurien.

¹ VERESS, *Matr.*, 44.

² VERESS, *Matr.*, 44.

Die 21 Maii quautor temporum Penthecostes 1644
In eccl. Lateran. ab Alfonso Sacrato ep. Comaclen.,¹ not.
Iosepho Pallamolla

Ad praesb.

IOANNES MAGNOUIZ dioec. Zagrabien.

p. 336

Die 18 Septembris 1644
In eccl. monialium utrabul[arum] virginum² ab Alfonso
Sacrato ep. Comaclen., not. Iosepho Pallamolla

Ad prim. tons. et quat. minor.

GEORGIUS MARCHASÿ [Márkházy] dioec. Strigonien.³

¹ Alfonso Sacрати 1617. jún. 12-én lett az észak-itáliai Comacchio püspöke, még ebben az évben felszentelték. 1626. márc. 6-án viszont már utódát proponálták a konzisztóriumban, lemondása miatt. HC IV, 157. A jelek szerint comacchiói címét viszont megtartotta. Az Egyházi Állam különféle városa-
inak kormányzója, majd római *vicesgerens* 1643. márc. 27. és 1646. okt. 20.
között. Hamarosan e megjelöléssel tűnik fel az anyakönyvben is. Leköszö-
nését követően luzerni nuncius lett. DEL RE, *Il vicegerente*, 56; WEBER,
Legati e governatori, 884. DEL RE szerint Sacрати *vicesgerens*ként Comana c.
püspöke lett. Erről azonban a HC nem tud (i.h.), illetve a *Liber Ord.* is végig
következatosan comacchiói püspöknek mondja.

² A középső szó olvasata és léte erősen kétséges, de jobb értelmezési lehetőséget nem látunk. Talán a *Chiesa di Santa Teresa alle Quattro Fontane* jöhet szóba. A sarutlan karmelita apácák templomát 1885-ben lebontották, helyén a *Palazzo Esercito* áll.

³ VERESS, *Matr.*, 45.

Die 24 Septembris quautor temporum 1644
In eccl. Lateran. ab Alfonso Sacrato ep. Comaclen., not.
Iosepho Pallamolla

Ad praesb.

ANDRES ZILLI [Szily] dioec. Vesprimien.

FRANCISCUS Vitnidi [Vitnyédy] dioec. Iaurien.

Ad subdiac.

LUDOVICUS BEDEKOUIZ [Bedekovich] dioec. Zagrabien.¹

NICOALUS PHILLIPOUIZ [Philipovich, Filipovich] dioec. Zagrabien.²

p. 337.

Die 29 Ianuarii 1645
In eccl. S.tae Agnetis in Agone ab Alfonso Sacrato ep.
Comaclen., not. Iosepho Pallamolla

Ad prim. tons. et quat. minor.

IOANNES EDERUAZI [Hédervári] dioec. Iaurien.³

p. 338

Die 10 Iunii quautor temporum Penthecostes 1645
In eccl. Lateran. ab Alfonso Sacrato ep. Comaclen. vicesger.

¹ VERESS, *Matr.*, 44.

² VERESS, *Matr.*, 45.

³ VERESS, *Matr.*, 45.

Ad praesb. THOMAS PALFII dioec. Strigonien.

Ad diac.

LUDOVICUS BEDEKOUIZ dioec. Zagrabien.

NICOLAUS PHILLIPOUIZ dioec. Zagrabien.

Ad subdiac.

GEORGIUS MARCHASÿ [Márkházy] dioec. Strigonien.

Die 13 Augusti 1645

In eccl. S. Cosmato ab Alfonso Sacrato ep. Comaclen. vicesger., not. Iosepho Pallamolla

Ad subdiac.

IOANNES BAPTISTA EDERUAZI [Hédervári] dioec. Iaurien.

Die 3 Septembris 1645

In eccl. S.ti Andrea de Valle ab Alfonso Sacrato ep. Comaclen. vicesger., not. Iosepho Pallamolla

Ad diac.

IOANNES BAPTISTA EDERUARI [Hédervári] dioec. Iaurien.

P. 339.

Die 17 [Septembris] Domenica XV post Penthecostem 1645

In eccl. S.ti Andrea de Valle ab Alfonso Sacrato ep. Comaclen., not. Iosepho Pallamolla

Ad praesb.

IOANNES BAPTISTA EDERUARI [Hédervári] dioec. Iaurien.

LUDOVICUS BEDEKOUIZ dioec. Zagrabien.

Die festo S.ti Matthaei 21 Septembris 1645
In eccl. S.ti Apollinaris ab ep. Io. Bapt. Scanarola consecratus est in episcopum Agriensem GEORGIUS JAKOSITH.

Die 23 quautor temporum Septembris 1645
In eccl. Lateran. ab Alfonso Sacrato ep. Comaclen. vicesger., not. Iosepho Pallamolla

Ad praesb.

NICOLAUS PHILIPPOUIZ dioec. Zagrabien.

Ad diac.

GEORGIUS MARCHASŸ [Márkházy] dioec. Strigonien.

Die 23 Decembris quautor temporum 1645
In eccl. Lateran. a Io. Bapt. Scanarola, not. Ios. Pallamolla

Ad subdiac.

IOANNES GUBASOCZI dioec. Strigonien.¹

LUCAS ROSA dioec. Strigonien.²

p. 34°

Die 25 (?)³ Maii 1646
In eccl. Lateran. ab Alfonso Sacrato ep. Comaclen. vicesger.

¹ VERESS, *Matr.*, 45.

² VERESS, *Matr.*, 46.

³ Alternatív olvasat: '28'.

Ad diac.

GEORGIUS MARCASIUS [Márkházy] dioec. Strigonien.¹

STEPHANUS BOLDIASSAR [Boldisár] „Zichien.”²

P. 34¹

Die 2 Septembris 1646

In oratorio S Philippi Neri ab Alfonso Sacrato ep. Comaclen. vicesger.

Ad quat. minor.

EMERICUS NAGY³

Die Sabbati 22 Septembris 1646

In eccl. Lateran. ab Alfonso Sacrato ep. Comaclen. vicesger.

Ad praesb.

STEPHANUS BOLDIASSAR „Zichien.”

P. 34²

¹ *Sic!* Márkházinál ismételtén diakónusszentelés szerepel. Vagy kivételesen adminisztratív hibáról van szó, vagy valamilyen, érvénytelenséggel járó formai hiba miatt a szentelést megismételték.

² VERESS, *Matr.*, 42. Csíki származású, erdélyi egyházmegyes. Olaszosan kiejtve az anyakönyvben feltüntetett származási helyet egészen valóságközeli eredményt kapunk.

³ Nincs egyházmegye feltüntetve. Jászói származású, pálos szerzetes. VERESS, *Matr.*, 46.

Die 22 Decembris Sabbato quatuor temporum 1646
In eccl. Lateran. ab Alexandro Victricio ep. Alatrensi,¹ vi-
cesger., not. Iosepho Pallamolla

Ad diac.

IOANNES GUBASOCZI [Gubasóczy] dioec. Strigonien.

LUCAS ROSA dioec. Strigonien.

P. 343

Die 5 Maii Dominica secunda post Pascha 1647
In sacello S.ti Andreae societatis Iesu in monte Quirinali a
Ioan. Bapt. Scanarolla ep. Sidonien, not. Iosepho Pallamolla

Ad praesb.

GEORGIUS MARCHASIUS [Márkházy] dioec. Strigonien.

Die 15 Iunii quatuor temporum Pentecostes 1647
In eccl. Lateran. a Cianti ep. Marsicano,² not. Iosepho
Pallamolla

Ad prim. tons. et ostiar.

STEPHANUS SZENYEI [Sennyey] dioec. Agrien.³

¹ Alessandro Vittrici 1632. szept. 20-tól volt a campagnabeli Alatri püspöke. Püspökségéről már vikáriusi helytartósága előtt lemondott, de utódát csak 1648-ban nevezték ki. HC IV, 74. Helyettesítői hivatalát rövid ideig, 1646. okt. 20–1647. dec. 28. között viselte, 1647. okt. 19-én ugyanis Róma kormányzója lett. DEL RE, *Il vicegerente*, 57; WEBER, *Legati e governatori*, 982–983.

² José Ciantes O.P. 1640. jún. 5-től volt a dél-itáliai Marsico püspöke. HC IV, 233.

³ VERESS, *Matr.*, 46.

Die 30 Iunii 1647

In eccl. S.ti Laurentii in Damaso a Ioan. Bapt. Scanarolla ep.
Sidonien, not. Iosepho Pallamolla

Ad lector. et relativos duos minores [exorc. et. acolyt.]
STEPHANUS SZENYEI [Sennyey] dioec. Agrien.

Die 25 Augusti 1647

In eccl. S.ti LAurentii in Damaso a Ioan. Bapt. Scanarolla
ep. Sidonien.

Ad prim. tons.

PETRUS TARCZY [Tarczy] dioec. Iaurien.¹

GEORGIUS BARSONY [Bársony] dioec. Strigonien.²

p. 344

Die 1 Septembris 1647 et Dominica 12 post Penthecostem

In eccl. S.tae Rufinae Transtiberim³ a Ioan. Bapt. Scanarolla
ep. Sidonien, not. Iosepho Pallamolla

Ad quat. minor.

PETRUS TARCZI dioec. Iaurien.

GEORGIUS BARSONY dioec. Strigonien.

¹ VERESS, *Matr.*, 47.

² VERESS, *Matr.*, 48.

³ A templom ma is áll (*Via della Lungaretta*).

Die 15 Septembris Dominica 14 post Penthecostem 1647
In eccl. S.ti Laurentii in Damaso a Ioan. Bapt. Scanarolla ep.
Sidonien, not. Iosepho Pallamolla

Ad praesb. IOANNES GUBASOCI dioec. Strigonien.

Ad diac. MICHAEL SIGISMUNDUS LOSI dioec. Iaurien.¹

Ad subdiac. PAULUS KOOS dioec. Zagrabien.²

P. 345

Die 21 i quatuor temporum Decembris 1647
In eccl. Lateran. a Cianti ep. Marsicano,³ not. Iosepho
Pallamolla

Ad diac.

PAULUS KOOS dioec. Zagrabien.

Die 26 Ianuarii 1648 et Dominica 3 post Epiphaniam
In eccl. S.tae Crucis Lucensium⁴ a Ioan. Bapt. Scanarola ep.
Sidonien.

Ad praesb.

MICHAEL SIGISMUNDUS LOSI dioec. Iaurien.

¹ VERESS, *Matr.*, 47.

² VERESS, *Matr.*, 47–48.

³ José Ciantes O.P. 1640. jún. 5-től a dél-italiai Marsico püspöke. HC IV, 233.

⁴ A *Chiesa di Santa Croce dei Lucchesi* a Trevi-kút közelében található.

Die 7 Martii quatuor temporum 1648
In eccl. Lateran. a Philonardo ep. Ananiae, ¹ not. Iosepho
Pallamolla

Ad praesb.
PAULUS KOOS dioec. Zagrabien.

Ad subdiac.
IOANNES BLASIUS PETHÓ [Petheő; Pethő] dioec. Strigonien.²

p. 346

Die Sabbati 6 Iunii Martii quatuor temporum Penthecostes 1648
In eccl. Lateran. ab Ascanio Philonardi ep. Annan., not.
Iosepho Pallamolla

Ad subdiac.
EMERICUS NAGY dioec. Agrien.

p. 347

¹ Pietro Francesco Filonardi, 1646. dec. 3-tól volt Anagni püspöke. HC IV, 82. A szentelési matrikulában alább többször is Ascanio keresztnévvel szerepel, egészen a p. 350a-ig, ahol átjavítással már a helyes névalak található meg. A névproblémát talán az okozhatta, hogy a *vicesgerensi* hivatalt 1647. dec. 28. és 1653. máj. 11. között Ascanio Rivaldi viselte, aki Gessihez és Torniellihez hasonlóan a püspöki rend szentségének felvétele nélkül töltötte be a hivatalt számos egyéb pozíciója mellett (például a Szent Hivatal konzultora, mindkét *Signatura* referendáriusa, illetve a *S. Maria Maggiore* kanonokja volt). DEL RE, *Il vicegerente*, 57–58; WEBER, *Legati e governatori*, 670.

² VERESS, *Matr.*, 48.

Die Sabbati quatuor temporum 19 Septembris 1648
In eccl. Lateran. ab Ascanio Philonardo ep. Annan., not.
Iosepho Pallamolla

Ad diac.
EMERICUS NAGY dioec. Agrien.

p. 348

Die 20 Martii Sabbato Sitientes¹ 1649
In eccl. Lateran. ab Ascanio Philonardo, not. Iosepho Pallamolla

Ad diac.
IOANNES BLASIUS PŔTHŔ dioec. Strigonien.

p. 349

Die 18 Septembris quatuor temporum 1649
In eccl. Lateran. ab Ascanio Philonardi ep. Annan., not. Iosepho Pallamolla

Ad praesb.
EMERICUS NAGY dioec. Agrien.

Ad subdiac.
STEPHANUS SENNYEŔ dioec. Agrien.

¹ A Nagyböjt 4. vasárnapját (*Laetare*) követő szombat elnevezése.

Die 18 Decembris 1649

In eccl. Lateran. ab Ascanio Philonardi ep. Annan., not.
Iosepho Pallamolla

Ad diac.

STEPHANUS SZENNYEÿ dioec. Agrien.

p. 35°

Die 1 May 1650

In eccl. monialium S.tae Annae ab Filonardo¹ ep. Annanien., not. Iosepho Pallamolla

Ad subdiac.

GEORGIUS BARSONÿ dioec. Nitrien.

Die 8 May 1650

In eccl. S.tae Mariae Magdalenae ab eodem ep.

Ad diac.

GEORGIUS BARSONÿ dioec. Nitrien.

Die 15 May 1650

In oratorio eccl. S.tae Mariae Valicellae² a Foppa aep. Beneventano³

¹ Előtte kihúзва: 'Ascanio'.

² A *S. Maria in Vallicella*, ismertebb nevén a *Chiesa Nuova*, az oratoriánusok főtemploma.

³ Az oratoriánus G.B. Foppa 1643. máj. 18-tól volt Benevento érseke. HC IV, 113.

Ad praesb.

GEORGIUS BARSONÿ dioec. Nitrien.

p. 350a¹

Die 11 Iunii 1650

In eccl. Lateran a Petro Francisco² Filonardo ep. Annanien.,
not. Iosepho Pallamolla

Ad prim. tons. et quat. minor.

IOANNES KALMONZAI [Kálmánczai] dioec. Strigonien.³

p. 350b⁴

Die 13 Novembris 1650

In privato sacello apud veteres capucinos⁵ a Celio ep. titulari

¹ *Sic!*

² Az 'Ascanio' átírásával, majd alá történt, olvashatóbb betoldással javítva.

³ VERESS, *Matr.*, 49–50.

⁴ *Sic!*

⁵ A *Chiesa di Santa Croce dei Lucchesi* (vö. fentebb, *Liber Ord.*, p. 345) mellett álló régi kapucinus rendház magánkápolnája. Korábban a templom is az övék volt (S. *Nicola de Portiis*). Miután 1626–1631 között VIII. Orbán felépíttette az új kapucinus templomot (S. *Maria Immacolata a Via Veneto*), a S. *Nicola de Portiis*-t a luccaiak kapták meg új patrocíniummal.

S[ancitissi]mi D[omi]ni Innocentii X sacrista,¹ not. Iosepho
Pallamolla

Ad praesb.

STEPHANUS SZENNŲEŲ dioec. Agrien.

Die 4 Martii quatuor temporum 1651
In eccl. Lateran., a Bartholomeo ep. Nepesino et Sutirino,²
not. Iosepho Pallamolla

Ad subdiac.

PETRUS KOUACIZ [Kovachich] dioec. Zagrabien.³

p. 351

¹ A HC-ben a Celio nevet viselő egyetlen főpap Celio Piccolomini 1656. okt. 16-tól birtokolta a ceasariai titulust (ekkortájt a San Pietro kanonokja és pápai *intimus cubicularius*), okt./nov.-tól 1663. aug.-ig párizsi nuncius, 1664-től bíboros. HC IV, 126. Őt azonban kizárhatjuk, hiszen csak ezt követően, 1656. okt. végén szentelték püspökké, felszentelőinek neve is ismert. Lásd SALVADOR MIRANDA adatbázisát: <https://cardinals.fiu.edu/bios1664.htm#Piccolomini> (2022. 11. 20.). Ha a feltüntetett tisztség nyomán indulunk el, a szentelő főpap személyét az ágostonos szerzetes Taddeo Altiniben azonosíthatjuk, minden bizonnyal helyesen. Ő 1639–1655 között volt az *aererii pontificii praefectus* avagy *sacrista del Palazzo Apostolico*, és 1646. dec. 17-től viselte a föníciai Porphyreon (Porfireone) titulását. A titulus et-től kezdve összekötődött a hivatallal, egészen annak 1991. évi megszüntetéséig. Az 1352-től mindvégig ágostonos szerzetes *sacrista* lett 1929-ben a pápa vatikáni vikáriusa. Utóbbi hivatalt 1991-től a Szent Péter-bazilika bíboros esperese tölti be. LUCIANO ORSINI, *Sacrarium Apostolicum*, Torino 1998, 44–46 és 199–200 (archontológia); HC IV, 151 és 285.

² Bartolomeo Vannini 1643. jún. 13-tól volt Nepi és Sturi püspöke. HC IV, 257.

³ VERESS, *Matr.*, 49.

Die 14 Maii 1651

In sacello congregationis B. Mariae Conceptae C.G.H.¹ a
G.B. Scanarola ep. Sidonien., not. Iosepho Pallamolla

Ad prim. tons. et quat. minor.

MICHAEL PETRIZ [Petrich] dioec. Strigonien.²

FRANCISCUS SZALAY [Szalaicz] dioec. Zagrabien.³

NICOLAUS BALOCH [Balogh] dioec. Strigonien.⁴

Die 3 Iunii 1651 quatuor temporum Penthecostes

In eccl. Lateranen. a Horatio Monaldo ep. Perusino,⁵ not.
Iosepho Pallamolla

Ad subdiac.

PETRUS TARSÍ [Tarczy] dioec. Iaurien.

p. 352

Die 23 Septembris quatuor temporum 1651

In eccl. Lateran. a Donato Pasicio ep. ...⁶

Ad diac.

PETRUS KOUACIZ dioec. Zagrabien.

¹ A matrikulában *‘in sacello nostrae congregationis B. Virg.’*.

² VERESS, *Matr.*, 51.

³ VERESS, *Matr.*, 52.

⁴ VERESS, *Matr.*, 50.

⁵ Orazio Mondaldi 1643. dec. 14-től volt Perugia főpásztora. HC IV, 277.

⁶ *Sic!* A celesztianus szerzetes Donato Pascasio jöhet egyedül szóba, aki 1646. ápr. 9-től volt a déli itáliai Trevico (Trevican.) püspöke. HC IV, 346.

Die 29 Septembris extra tempora 1651
In oratorio novo eccl. Novae¹ a G.B. Scanarola ep. Sidonien.,² not. Iosepho Pallamolla

Ad praesb.
PETRUS KOVACIZ

Die 23 Decembris 1651 intra tempora
In eccl. Lateran. ab Antino ep. Porforien.³

Ad diac.
PETRUS TARSÍ [Tarczy] Iaruien.

P. 353

Die 16 Martii Sabbato Sitientes 1652
In eccl. Lateran. ab Antino ep. Forforien.⁴ (!) not. Iosepho Pallamolla

Ad subdiac.
GEORGIUS ESTERASŸ [Esterházy] dioec. Strigonien.⁵

P. 354

¹ Az oratoriánus *Chiesa Nuova*.

² A segédpüspökként a szentelésekben 1632 óta közreműködő Scannaroli ez alkalmmal utoljára tűnik fel a magyar növendékek ordináló prelátusaként, jöllehet csak 1664-ben távozott az élők sorából. HC IV, 315.

³ Az imént azonosított Taddeo Altini porfirioni püspökről van szó.

⁴ Itt is az imént azonosított Taddeo Altini porfirioni püspök végezte a szentelést.

⁵ VERESS, *Matr.*, 50–51.

Die 21 Septembris Sabbato quatuor temporum 1652
In eccl. Lateran. a Puccinello aep. Manfredoniae,¹ not. Iosepho Pallamolla

Ad praesb.

PETRUS TARSİ [Tarczy] dioec. Iaurien.

Ad diac.

GEORGIUS ESTERASÿ dioec. Strigonien.

Ad subdiac.

GEORGIUS ZICHÿ [Zichy] dioec. Iaurien.²

Die 21 Decembris 1652

In eccl. Lateran. ab Antino ep. Porforien.,³ not. Iosepho
Pallamolla

Ad subdiac.

IOANNES KALMONZAI [Kálmánczai] dioec. Strigonien.

GEORGIUS BLASINOUIZ [Blasinovich] dioec. Zagrabien.⁴

P. 355

¹ Giovanni Alfonso Puccinelli 1652. máj. 13-tól volt a dél itáliai Manfredonia érseke. HC IV, 317.

² VERESS, *Matr.*, 49. Korábbi szentelési adatai annak ellenére hiányoznak az anyakönyvből, hogy az alsóbb rendeket biztosan Rómában kaphatta meg. 20 évesen érkezett oda 1648-ban, és a logikával kezdte tanulmányait.

³ Az imént azonosított Taddeo Altini porfirioni püspökről van szó.

⁴ VERESS, *Matr.*, 51.

Die 7 Iunii 1653

In eccl. Lateran. ab Alexandro Argoli ep. Verulan. [vicesger.],¹ not. Iosepho Pallamolla

Ad diac.

GEORGIUS SZICHŸ [Zichy] dioec. Iaurien.

p. 356

Die 3 Aug. 1653

In eccl. S.tae Mariae Magdalenae ab Alexandro Argoli ep. Verulan. [vicesger.], not. Iosepho Pallamolla

Ad praesb.

GEORGIUS SZICHŸ [Zichy] dioec. Iaurien.

Die 20 Sept. 1653

In eccl. Lateran. ab Alexandro Argoli ep. Verulan. [vicesger.], not. Iosepho Pallamolla

Ad diac.

GEORGIUS BLASINOUIZ dioec. Zagrabien.

Ad subdiac.

NICOLAUS BALOCCH dioec. Strigonien.

¹ Alessandro Argoli 1651. okt. 28-tól volt Veroli püspöke. HC IV, 365. Korábban Città di Castello, illetve Rieti *governatore*-ja, 1653. máj. 11-től 1654. ápr. 26-án bekövetkezett haláláig Ginetti bíboros vikárius helytartója. DEL RE, *Il vicegerente*, 58; WEBER, *Legati e governatori*, 464. A *Liber Ord.* nem tüneti fel e tisztségét.

Die 26 Octobris 1653

In eccl. S.tae Mariae Magdalenae a Domenico della Grammatica ep. de Andro,¹ not. Iosepho Pallamolla

Ad praesb.

GEORGIUS ESTERASÿ dioec. Strigonien.

Ad diac.

NICOLAUS BALOCCH dioec. Strigonien.

P. 357

Die 20 Decembris 1653

In eccl. Lateran. ab Alexandro Argoli ep. Verulan. [vices-ger.], not. Iosepho Pallamolla

Ad praesb.

GEORGIUS BALSINOUIZ dioec. Zagrabien.

NICOLAUS BALOGH dioec. Strigonien.

Ad diac.

IOANNES KALMONZAI [Kálmánczai] dioec. Strigonien.

p. 358

¹ Domenico della Grammatica 1634. jún. 12-től volt az égei tengeri Andros püspöke. HC IV, 83.

Die 11 Iunii 1654

In oratorio eccl. S. Mariae Magdalenae a Marcello Anania
ep. Nepesin. vicesger.,¹ not. Iosepho Pallamolla

Ad subdiac.

THOMAS KEBELL [Kébell] dioec. Strigonien.²

Die 22 Iulii 1654

In oratorio congr. B. Virg. sine labe Conceptae collegii
C.G.H. a Marcello Anania ep. Sutrinus et Nepesin. vicesger.,
not. Iosepho Pallamolla

Ad sacerdot.

IOANNES CALMANZAI [Kálmánczai] dioec. Strigonien.

p. 359

Die 22 Iulii 1654

In eccl. Lateran. a Marcello Anania ep. Sutrinus et Nepesin.
vicesger., not. Iosepho Pallamolla

In subdiac.

MICHAEL PETRICH dioec. Strigonien.

p. 359–360

¹ Marcello Anania X. Ince *capellano segretója*, a *San Lorenzo in Damaso* és a *Santa Maria Maggiore* kanonokja. Mindkét *Signatura* referendáriusa 1654. máj. 4-től, jún. 1-től Nepi és Sutri püspöke, és már 1654. ápr. 24-től *vicegerente*, de csupán 1655. máj. 12-ig. Rezidenciáján, Nepiben hunyt el 1670-ben. HC IV, 257; DEL RE, *Il vicegerente*, 58–59.

² VERESS, *Matr.*, 52.

Die 20 Februarii 1655

In eccl. Lateran. a Marcello Anania ep. Sutrinum et Nepesin.
vicesger., not. Iosepho Pallamolla

Ad subdiac.

FRANCISCUS SALAICH [Szalay] dioec. Zagrabien.

IOANNES SELLEY dioec. Strigonien.¹

FRANCISCUS MATTHIAS MACRAI [Mokray] dioec. Agrien.²

p. 360

Die 13 Martii 1655

In eccl. Lateran. a Marcello Anania ep. Sutrinum et Nepesin.
vicesger., not. Iosepho Pallamolla

Ad diac.

THOMAS KEBEL dioec. Strigonien.

p. 360–361

Die 30 Octobris 1655

In oratorio congr. B. Virg. sine macula Conceptae collegii
C.G.H. a Ioanne Granafei ep. Alessanen.,³ not. Iosepho Pallamolla

Ad praesb.

THOMAS KEBEL dioec. Strigonien.

¹ VERESS, *Matr.*, 53.

² VERESS, *Matr.*, 53.

³ Giovanni Granafeo 1653. jún. 9-től volt a dél-italiai Alessano püspöke.
HC IV, 77.

Ad diac.

MICHAEL PETRICH dioec. Strigonien.

Ad subdiac.

PETRUS HOZO [Hozó] dioec. Strigonien.¹

p. 361

Die 18 Decembris 1655

In eccl. Lateran. a Gregorio Carduccio ep. Valven. et Sulmonen.,² not. Iosepho Pallamolla

Ad diac.

FRANCISCUS SALAICH [Szalay] dioec. Zagrabien.

Die 7 Aprilis 1656

In eccl. Lateranen. a Marco Antonio Oddo vicesger.,³ not. Iosepho Pallamolla

Ad subdiac.

GEORGIUS MIGICH dioec. Zagrabien.⁴

¹ VERESS, *Matr.*, 54.

² Gregorio Carducci 1655. jún. 14-től volt az egyesített egyházmegyéék, Valva és Sulmona püspöke. HC IV, 358.

³ Marco Antonio (degl') Oddit nem sokkal korábban 1656. márc. 6-án nevezték ki Hierapolis címzetes püspökévé. HC IV, 203. Már 1655. máj. 13-tól *vicegerente*, 1659. júniusig, mely hónap 23. napján Perugia főpásztora lett. DEL RE, *Il vicegerente*, 59.

⁴ VERESS, *Matr.*, 52.

p. 364¹

Die 10 Iunii 1656

In eccl. Lateran. a Marco Antonio Oddo ep. Hierapolitan.

Ad sacerd.

MICHAEL PETRICH dioec. Iaurien.

Ad diac.

FRANCISCUS MOCRAY dioec. Agrien.

IOANNES SELLEY dioec. Strigonien.

Die 27 Augusti 1656

Ab eodem Marco Antonio Oddo ep. Hierapolitan. vicesger.
in sacello eius domestico, not. Iosepho Pallamolla

Ad subdiac.

MICHAEL SZEGEDI dioec. Strigonien.

Die 21 Septembris 1656

Ab eodem in eodem loco

Ad sacerd.

FRANCISCUS MOCRAY dioec. Agrien.

Die 31 Decembris 1656

Ab eodem in eodem loco, eodem notario²

¹ A p. 362–363 üresen maradt.

² Fentebb többször nincs jelezve a jegyző, de ezek szerint végig jelen lehe-
tett Pallamolla.

Ad sacerd.

FRANCISCUS SALASCH [Szalay] dioec. Iaurien.

IOANNES SELLEY dioec. Strigonien.

PETRUS HOZO [Hozó] dioec. Strigonien.

Ad diac.

GEORGIUS MIGICH dioec. Zagrabien.

p. 365

Die 9 Septembris 1657

A Marco Antonio Oddo ep. Hierapolitan. vicesger., not.
Iosepho Pallamolla, in templo S. Ignatii collegii Romani

Ad subdiac.

AUGUSTINUS BENCOUCH [Benkovich]¹

Die 21 Octobris 1657

Ab eodem vicesger. in ipsius oratorio domestico

Ad diac.

AUGUSTINUS BENCOUCH dioec. Nitrien.

p. 366

Die 13 Aprilis Sabbato Sitientes 1658

In eccl. Lateran. a Marco Antonio Oddo ep. Hierapolitan.
vicesger.

¹ Nincs egyházmegye jelölve. VERESS, *Matr.*, 53.

Ad diac.

MICHAEL SZEGEDI dioec. Strigonien.¹

Die 20 Aprilis 1658

In eccl. Lateran. ab eodem vicesger.

Ad praesb.

MICHAEL SZEGEDI dioec. Strigonien.

Die 21 Iulii 1658

In oratorio domestico congregationis C.G.H. ab eodem vicesger.

Ad subdiac.

STEPHANUS DOBIS [Dobisch] dioec. Strigonien.²

ADAMUS ILLEESHASY [Illésházy] dioec. Strigonien.³

p. 367

Die 25 Aug. 1658

In sacello ipsius domestico ab eodem vicesger. et eodem notario⁴

¹ VERESS, *Matr.*, 54. Itt csanádi egyházmegyésként szerepel. A beiratkozáskor vélhetően a születési hely egyházmegyéje szerepel, a szentelésnél pedig már az a *dioecesis*, melynek szolgálatára szentelték.

² VERESS, *Matr.*, 57.

³ VERESS, *Matr.*, 57.

⁴ A csak jóval korábban említett Pallamollára vonatkozhat.

Ad subdiac.

PETRUS BOLLA dioec. Iaurien.¹

PETRUS BOROS [Boross] dioec. Strigonien.²

Die 21 Sept. 1658

In eccl. Lateran. ab edodem vicesger. et eodem not.

Ad diac.

PETRUS BOROS dioec. Strigonien.

PETRUS BOLLA dioec. Iaurien.

Die 6 Octobris 1658

In templo S. Ignatii collegii Romani ab Io. Bapt. Volpio ep.
Ruggiae (!)³

Ad sacerd.

PETRUS BOLLA dioec. Strigonien.

PETRUS BOROS dioec. Strigonien.

Ad [sub]diac.

STEPHANUS TELEKESY [Telekessy] dioec. Strigonien.⁴

PETRUS BARRADY dioec. Strigonien.

¹ VERESS, *Matr.*, 54.

² VERESS, *Matr.*, 55.

³ Giovanni Battista Volpi 1656. okt. 16-tól volt a dél itáliai Ruvo (Ruben.) püspöke. HC IV, 298.

⁴ A szentelési anyakönyv itt nyilvánvalóan tévesen ír diakónuszentelésről, és az alszerpapság feladása történt ekkor. Vö. az 1659. okt. 19-ei bejegyzést, ill. VERESS, *Matr.*, 56 és 57. Ezenkívül Telekessy győri egyházmegyes volt, a matrikulában helyesen szerepel.

p. 368

Die 26 Ianuarii 1659

In oratorio ipsius domestico a Marco Antonio Oddo ep.
Hierapolitan. vicesger., [not. Iospeho Pallamolla]¹

In sacerd.

STEPHANUS DOBIS dioec. Strigonien.

p. 369

Die 19 Octobris Domenica 20 post Penthecosten 1659

In sacello ipsius domestico a Marco Antonio Oddo ep.
Hierapolitan. vicesger., [not. Iospeho Pallamolla]

Ad diac.

PETRUS BARRADY [Parrádi] dioec. Strigonien.²

STEPHANUS TELEKESY dioec. Strigonien.

Ad subdiac.

Fr. IOANNES KERY [Kéry] dioec. Strigonien.³

Die 8 Februarii 1660

In sacello ipsius ab eodem

Ad sacerd.

ADAMUS ILLESHAZY dioec. Strigonien.

¹ Az eredetiben: '*eodem notario*'.

² VERESS, *Matr.*, 56–57.

³ VERESS, *Matr.*, 57.

Die 1 Maii 1660

In oratorio congregationis C.G.H. domestico a vicesger.
novo Octaviano Caraffa [aep. Patracen.]¹

Ad sacerd.

PETRUS BARRADY [Parrádi] dioec. Strigonien.

STEPHANUS TELEKESY dioec. Strigonien.

Die 27 Iunii 1660

In oratorio congregationis C.G.H. domestico a Octaviano
Carafa ep. Hiearapolitan. (!),² eodem notario.³

Ad subdiac.

VOLFFGANGUS GABRIEL KRISANICH [Chrisanich] dioec. Zabragien.⁴

Die 21 Novembris 1660

Ibidem, ab eodem vicesger., eodem not.

¹ Ottaviano Carafa korábban a Marche, majd Perugia, illetve Cesena *governatore*ként szolgált, 1660. ápr. 19-től volt patrasi c. érsek. HC IV, 267. A fenti alkalom lehetett az első szentelés, amit ő végzett. DEL Re 1660. márc. 21-ét adja meg dátum szerint *vicesgerensi* kinevezése napjául, a biogrammban ugyanakkor az érseki kinevezése után két nappal helyezi el a kronológiában ugyanett. Hivatalát 1666. ápr. 14-én bekövetkezett haláláig töltötte be. DEL RE, *Il vicegerente*, 59–60; WEBER, *Legati e governatori*, 553.

² Téves titulus. A következő oldalon, csak német szenteléseknél már helyesen szerepel a patrasi cím.

³ Előző bejegyzéseknél nincs feltüntetve közjegyző. Nyilván itt is Pallamolláról lehet még szó.

⁴ VERESS, *Matr.*, 55.

Ad diac.

IOANNES KERY dioec. Strigonien.

Die 2 Apr. Sabbato Sitientes 1661

In. eccl. Lateran. ab eodem vicesger., eodem not.

Ad diac.

GABRIEL KRISANICH dioec. Zagrabien.

p. 371

Die 11 Iunii 1661

In oratorio congregationis C.G.H. domestico a Octaviano
Carafa aep. Patracen.

Ad sacerd.

GABRIEL WOLFGANGUS KRISANICH dioec. Zagrabien.

Die 24 Sept. 1661

In eccl. Lateran ab eodem vicesger.

Ad sacerd.

IOANNES KERY

p. 373-374

Die 7 Ianuarii 1663

In sacello suo domestico ab eodem aep.
Carafa vicesger.

Ad prim. tons. et quat. minores

LADISLAUS MATTYASSOUSKY [Matyášovszky; Mátyášovszky]¹ dioec. Strigonien.²

Die 15 Iulii 1663

In sacello domestico suo ab eodem aep. Carafa vicesger.

Ad subdiac.

LADISLAUS MATTYASSOUSKY dioec. Strigonien.

IACOBUS THUDOR dioec. Zagrabien.³

p. 375

Die 11 Novembris 1663

In sacello suo domestico ab eodem aep. Carafa vicesger.

Ad diac.

LADISLAUS MATTYASSOUSKI dioec. Strigonien.

Die 21 Decmbris 1663

In sacello suo domestico ab eodem aep. Carafa vicesger.

Ad prim. tons., ostiar., lector.

ANDREAS IOSEPHUS ILLYES [Illyés] dioec. Strigonien.⁴

p. 376

¹ Jobb oldalt megjegyzés: 'eodem die cum retrospectis in altera facie' Tudniilik az igazolás hosszú felsorolás volt, és hat név került a hátoldalra.

² VERESS, *Matr.*, 59.

³ VERESS, *Matr.*, 59.

⁴ VERESS, *Matr.*, 60–61.

Die 6 Iulii 1664

In sacello suo domestico ab eodem aep. Carafa vicesger.

Ad subdiac.

LADISLAUS LADANYI Wesprimien.

Ad prim. tons.

BLASIUS JAKLIN dioec. Strigonien.¹

p. 377

Die 20 Iulii 1664

In sacello suo domestico ab eodem aep. Carafa vicesger.

Ad quat. minor.

BLASIUS JAKLIN dioec. Strigonien.

Die 20. Decembris 1664

In eccl. Lateran. ab eodem aep. Carafa vicesger.

Ad sacerd.

LADISLAUS MATTIASOUSKY dioec. Strigonien.

p. 378

Die 8 Februarii 1665

In sacello suo domestico ab eodem aep. Carafa vicesger.

¹ VERESS, *Matr.*, 62.

Ad subdiac.

BLASIUS JAKLIN dioec. Strigonien.

p. 379–380

Die 19. Septembris Sabbato quatuor temporum 1665
In eccl. Lateran. ab eodem aep. Carafa vicesger.

Ad diac.

LADISLAUS LADANY [Ladányi] Wesprimien.¹

Ad subdiac.

IGANTIUS RUTKAY [Ruthkay] dioec. Strigonien.²

p. 380

Die 24 Ianuarii 1666
In sacello suo domestico ab eodem aep. Carafa vicesger.

Ad prim. tons.

STEPHANUS NEDELKO dioec. Zagrabien.³

p. 381

Die 7 Februarii 1666
In sacello suo domestico ab eodem aep. Carafa vicesger.

¹ VERESS, *Matr.*, 59.

² VERESS, *Matr.*, 61.

³ VERESS, *Matr.*, 62.

Ad ostiar. et lector.

STEPHANUS NEDELKO dioec. Zagrabien.

Die 14 Februarii 1665

In sacello suo domestico ab eodem aep. Carafa vicesger.

Ad exorc. et acolyt.

STEPHANUS NEDELKO dioec. Zagrabien.

Die 20 Martii Sabbato quatuor temporum 1666

In eccl. Lateran a De Angelis [aep. Urbitanen.]¹

Ad sacerd.

LADISLAUS LADANY Wesprimien.

Ad diac.

PAULUS OLACZ [Olasz] dioec. Strigonien.²

ANDREAS IOSEPHUS ILLYES Transylvanien.³

¹ A forrásban csupán ennyi áll: 'ab Ill.mo ac Rev.mo D.no De Angelis'. A HC IV (353) adatai szerint egyedül Giacomo (Jacopo) de Angelis jöhet szóba, aki 1660. szept. 20-tól urbinói érsek volt. Érsekségéről 1667-ben lemondott (utódát márc. 17-én nevezték ki), ő maga pedig 1667. febr. 27-én lett Ginetti bíboros *vicegerentéje* lett. Elődeihez hasonlóan De Angelis ezt megelőzően az Egyházi Állam különféle városainak kormányzójaként, illetve szignatúrai referendáriusként működött. *Vicesgerensi* tisztségét az új bíboros helynökök, Paluzzo Paluzzi Altieri degli Albertoni (1667–1671), majd Gaspare Carpegna (1671–1714) alatt is megtartotta, s egészen 1686. szept. 2-ig viselte, amikor is XI. Ince pápa bíborossá kreálta. DEL RE, *Il vicegerente*, 60–61; WEBER, *Legati e governatori*, 614; HC V, 12.

² VERESS, *Matr.*, 61.

³ Korábban 'dioec. Strigonien'.

IGNATIUS RUTKAY dioec. Strigonien.

p. 381–382

Die 6 Iunii 1666

In sacello congregationis C.G.H. domestico a Caraccio ep.
olim Larinen.¹

Ad subdiac.

STEPHANUS NEDELKO dioec. Zagrabien.

p. 382

Die 18 Septembris Sabbato quatuor temporum 1666

In eccl. Lateran a [Marco] Gallio ep. [Ariminien.] vicesger.²

Ad sacerd.

IGNATIUS RUTKAY dioec. Strigonien.

Ad diac.

BLASIUS JACKLIN dioec. Strigonien.

¹ Persio Caracci 1631-től volt a dél-itáliai Larino püspöke és már 1656-ban kinevezték utódát. Ezt követően a Lateráni-székesegyház vikáriusa volt. HC IV, 215.

² Marco Gallio 1659. jún. 13-tól volt rimini (Ariminen.) püspök. Korábban Ascoli, Perugia, Ancona majd Macerata kormányzója, mindkét *Signatura* referendáriusa, az Index Kongregáció titkára. 1659-től kölni nuncius. Ennek lejártával rövid ideig, 1666. júl.–1667 febr. között átmenetileg római *vicesgerens*. A Szent Hivatal konzultora, 1668-tól 1671-ig nápolyi nuncius. HC IV, 95 (lásd uo., a 7. j.-ben található római megbízatását is). 1681-től bíboros. HC V, 11. DEL RE, *Il vicegerente*, 60; WEBER, *Legati e governatori*, 686.

STEPHANUS NEDELKO dioec. Zagrabien.

p. 383

Die 15 Maii 1667

In sacello suo domestico ab eodem Gallio vicesger.¹

Ad prim. tons., ostiar. ac lector.

GEORGIUS NARAY [Náray], dioec. Zagrabien.²

FRANCISCUS NAGYMIHALY [Nagymihályi] dioec. Agrien.³

Die 4 Iunii Sabbato quatuor temporum 1667

In eccl. Lateran. a Gallio vicesger.

In sacerd.

STEPHANUS NEDELKO dioec. Zagrabien.

Die 31 Iulii 1667

In quodam sacello monasterii SS. Apostolorum⁴ a Fr. Bonaventura ep. Myren.⁵

¹ Itt és a következő bejegyzésnél is Gallio szerepel a szentelési anyakönyvben, mint *vicegerente*. Del Re archontológiája szerint viszont ekkor már De Angelis töltötte be a tiszteket. Lásd az imént, a *Liber. Ord.*, p. 381-nél található jegyzetünket.

² VERESS, *Matr.*, 63.

³ VERESS, *Matr.*, 63.

⁴ A *Basilica dei Santi XII Apostoli* mellett álló konventuális ferences kolostor egyik kápolnájában ment végbe a szentelés.

⁵ A konventuális ferences Bonaventura Teoli 1655. aug. 3-tól volt címzetes myrai érsek. HC IV, 251.

Ad sacerd.

BLASIUS JAKLIN dioec. Strigonien.

Die 21 Augusti 1667

In sacello congregationis B. Virg. C.G.H. domestico a Carraccio ep. olim Larinen.

Ad exorc. et acolyt.

GEORGIUS NARAY dioec. Zagrabien.

FRANCISCUS NAGYMIHALY dioec. Agrien.

p. 384

Die 15 Ianuarii 1668

In eccl. S. Mariae Magdalenae a [Iosepho] Palermo [ep. Conversanen.]¹

In subdiac.

GEORGIUS NARAY dioec. Zagrabien.

FRANCISCUS NAGYMIHALY dioec. Agrien.

p. 385

Die 19 Augusti 1668

In sacello congregationis B.M.V. C.G.H. domestico a De Angelis vicesger.

Ad diac. GEORGIUS NARAY dioec. Zagrabien.

¹ Giuseppe Palermo 1658. dec. 8-tól volt a dél-itáliai Conversano főpásztorá. HC IV, 163.

p. 386

Die 22 Septembris Sabbato quatuor temporum 1668
In eccl. Lateran. a De Angelis vicesger.

Ad diac.

FRANCISCUS NAGYMIHALY dioec. Agrien.

Die 5 Novembris 1668

In sacello eius domestico a patriarcha Altoviti¹

Ad sacerd.

GEORGIUS NARAY dioec. Zagrabien.

Die 13 Ianuarii 1669

In sacello congregationis B.M.V. C.G.H. a De Angelis vicesger.

Ad diac.

ADALBERTUS TURKOVICZ [TUKROVICZ], dioec. Iaurien.²

Ad subdiac.

STEPHANUS DOLNI [Dolny] dioec. Strigonien.³

p. 387

¹ Giacomo Altoviti 1658. júl. 29-től volt athéni c. érsek, 1667. ápr. 18-tól antiochiai pátriárka. HC IV, 99.

² VERESS, *Matr.*, 65.

³ VERESS, *Matr.*, 64.

Die 15 Iunii 1669

In eccl. Lateran. a De Angelis vicesger.

Ad diac.

STEPHANUS DOLNY dioec. Strigonien.

p. 389

Die 21 Sept. 1669

In eccl. Lateran. a De Angelis vicesger.

Ad sacerd.

STEPHANUS DOLNY dioec. Strigonien.

p. 388–389

Die 13 Octobris 1669

In sacello congregationis B.M.V. C.G.H. a De Angelis vicesger.

Ad subdiac.

MICHAEL CZEDO [Czedő] dioec. Strigonien.¹

MICHAEL KECSKEMETI [Kecskeméti] dioec. Vacien.²

p. 389

¹ VERESS, *Matr.*, 66.

² VERESS, *Matr.*, 66.

Die 21 Decembris Sabbato quatuor temporum 1669
In eccl. Lateran. a De Angelis vicesger.

Ad diac.

MICHAEL CZEDO dioec. Strigonien.

MICHAEL KECSKEMETI dioec. Vacien.

Die 1 Martii Sabbato quatuor temporum 1670
In eccl. Lateran. a De Angelis vicesger.

Ad sacerd.

FRANCISCUS NAGYMIHALYI dioec. Agrien.

p. 390

Die 7 Septembris 1670
In sacello congregationis B.M.V. C.G.H. a De Angelis vicesger.

Ad sacerd.

ADALBERTUS TURKOVUICZ dioec. Iaurien.

MICHAEL CZEDO dioec. Strigonien.

MICHAEL KECSKEMETI dioec. Vacien.

p. 390–391

Die 18 Ianuarii 1671
In sacello C.G.H. a De Angelis vicesger.

Ad subdiac.

LADISLAUS PYBER dioec. Strigonien.

STEPHANUS BELUSI dioec. Iaurien.¹

p. 391

Die 28 Martii 1670

In eccl. Lateran. a De Angelis vicesger.

Ad subdiac.

FRANCISCUS PAKAY Iaruien.²

p. 392

Die 30 Augusti 1671

In sacello domestico domus probationis ad S. Andream in
Monte Quirinali ab eodem De Angelis vicesger.

Ad diac.

FRANCISCUS PAKAY dioec. Iaurien.

LADISLAUS PYBER dioec. Strigonien.

STEPHANUS BELUSI dioec. Iaurien.

Ad subdiac.

PETRUS URCHOUACHKY [Orkovachky] dioec. Zagrabien.³

p. 393

¹ Lásd rájuk: VERESS, *Matr.*, 67 és 67–68.

² VERESS, *Matr.*, 65.

³ VERESS, *Matr.*, 66–67.

Die 10 Iulii 1672

In sacello domestico domus probationis ad S. Andream in
Monte Quirinali ab eodem De Angelis vicesger.

Ad diac.

PETRUS URCHOUACHKY dioec. Zagrabien.

Ad subdiac.

CASPARUS MALECHICH dioec. Zagrabien.¹

Ad prim. tons., ostiar. et lector.

SIGISMUNDUS ANTONIUS ORDODI [Ordódi] dioec. Strigonien.²

PETRUS STABARKOUICZ [Szabadkovich] dioec. Zagrabien.³

P. 394

Die 16 Octobris 1672

In sacello privato patrum missionis⁴ ab eodem De Angelis
vicesger.

Ad diac.

CASPARUS MALECHICH dioec. Zagrabien.

Ad subdiac.

IACOBUS FRANCISCUS SZALAY dioec. Strigonien.⁵

¹ VERESS, *Matr.*, 69

² VERESS, *Matr.*, 68.

³ VERESS, *Matr.*, 69–70.

⁴ A lazaristákról (*Congregazione delle Missioni*) lehet szó.

⁵ VERESS, *Matr.*, 68.

p. 394–395

Die 20 Novembris 1672

In sacello domestico domus probationis ad S. Andream in
Monte Quirinali ab eodem De Angelis vicesger.

Ad diac.

FRANCISCUS SZALAY dioec. Strigonien.

p. 395

Die 25 Februarii Sabbato quatuor temporum 1673

In eccl. Lateran. a De Angelis vicesger.

Ad sacerd.

LADISLAUS PYBER dioec. Strigonien.

Die 18 Martii Sabbato Sitientes 1673

In eccl. Lateranen. a Libelli aep. Avignonien.¹

Ad sacerd.

IACOBUS FRANCISCUS SZALAY dioec. Strigonien.

Die 25 Iunii 1673

In sacello ipsius privato a De Angelis vicesger.

Ad sacerd.

CASPARUS MALECHICH Varasdien. (!)

p. 396

¹ Giacinto Libelli O.P. 1673. jan. 30-tól volt avignoni érsek. HC V, 109.

Die 8 Octobris 1673

In sacello ipsius privato a De Angelis vicesger.

Ad subdiac.

SIGISMUNDUS ANTONIUS ORDODI dioec. Strigonien.

p. 397

Die 6 Maii 1674

In sacello ipsius privato a De Angelis vicesger

Ad subdiac.

VALENTINUS ORBAN [Orbán] dioec. Strigonien.¹

p. 398

Die 2 Septembris 1674

In sacello ipsius privato a De Angelis vicesger.

Ad diac.

EMERICUS BOZARDI [Bocsárdy] dioec. Strigonien.²

VALENTINUS ORBAN dioec. Strigonien.

Ad subdiac.

FRNACISCUS MISSICH dioec. Zagrabien.³

p. 399

¹ VERESS, *Matr.*, 70.

² VERESS, *Matr.*, 70.

³ VERESS, *Matr.*, 71.

Die 10 Februarii 1675

In sacello ipsius domestico a De Angelis vicesger.

Ad diac.

FRANCISCUS MISSICH dioec. Zagrabien.

Die 9 Martii Sabbato Quatuor temporum 1675

In eccl. Lateran [ab eodem]¹

Ad sacerd.

SIGISMUNDUS ANTONIUS ORDODI dioec. Strigonien.

VALENTINUS ORBAN dioec. Strigonien.

FRANCISCUS MISSICH dioec. Zagrabien.

p. 402²

Die 11 Augusti 1675

In aedibus suis a De Angelis vicesger.

Ad sacerd. EMERICUS BOZARDI dioec. Strigonien.

Ad subdiac. PETRUS STABARKOUICZ dioec. Zagrabien.

Die 21 Decembris Sabbato quatuor temporum 1675

In eccl. Lateran. a card. Carpineo vicario urbis³

¹ Nincs szentelő feltüntetve az anyakönyvben.

² A 400–401. oldalak üresek.

³ Miként már korábban előkerült, Gaspare Carpegna bíboros 1671–1714 között volt a pápák (X. Kelemen, XI. Ince, VIII. Sándor, XII. Ince, XI. Kelemen) római vikáriusa.

Ad diac.

PETRUS STABARKOUICH dioec. Zagrabien.

p. 403

Die 19 Ianuarii 1676

In aedibus suis a De Angelis vicesger.

Ad sacerd.

PETRUS STABARKOUICH dioec. Zagrabien.

Die 30 Maii Sabbato quautor temporum 1676

In eccl. Lateran. a De Angelis vicesger.

Ad subdiac.

STEPHANUS ILLYES [Illyés] Transilvanen.¹

MARTINUS BATTKAY [Bátkay] dioec. Strigonien.²

AUGUSTINUS BALLA [Bolla] Iaurien.³

p. 404

Die 22 Novembris 1676

In aedibus suis a De Angelis vicesger.

Ad diac.

STEPHANUS ILLYES Transilvanen.

MARTINUS BAKKAY dioec. Strigonien.

¹ VERESS, *Matr.*, 72.

² VERESS, *Matr.*, 72–73.

³ VERESS, *Matr.*, 73.

AUGUSTINUS BALLA Iaurien.

Die 14 Februarii 1677

In aedibus suis a De Angelis vicesger.

Ad praesb.

STEPHANUS ILLYES Transilvanen.

MARTINUS BAKKAY dioec. Strigonien.

AUGUSTINUS BALLA Iaurien.

Ad subdiac.

EMERICUS PONGRACZ [Pongrácz] dioec. Nitrien.¹

p. 405

Die 12 Septembris 1677

In aedibus suis a De Angelis vicesger.

Ad diac.

FRANCISCUS JEZERNICZKY dioec. Strigonien.²

EMERICUS PONGRACZ dioec. Nitrien.

Ad subdiac.

IOANNES VATTAY dioec. Strigonien.³

ADAMUS XAVERIUS NIGRINI dioec. Strigonien.⁴

¹ VERESS, *Matr.*, 73.

² VERESS, *Matr.*, 71–72.

³ VERESS, *Matr.*, 74.

⁴ VERESS, *Matr.*, 74.

p. 406

Die 28 Novembris 1677

In aedibus suis ab eodem De Angelis vicesger.

Ad sacerd.

EMERICUS PONGRACZ

Die 18 Decembris 1677 Sabbato quatuor temporum

In eccl. Lateran. ab eodem De Angelis vicesger.

Ad diac.

ADAMUS XAVERIUS NIGRINI dioec. Strigonien.

IOANNES VATTAY dioec. Strigonien.

p. 407

Die 15 Maii 1678

In aedibus suis a De Angelis vicesger.

Ad sacerd.

IOANNES VATTAY dioec. Strigonien.

Ad subdiac.

PAULUS IGNATIUS SZABO [Szabó], dioec. Strigonien.¹

Die 28 Augusti 1678

In aedibus suis a De Angelis vicesger.

¹ VERESS, *Matr.*, 74–75.

Ad diac.

PAULUS IGNATIUS SZABO, dioec. Strigonien.

p. 408

Ad subdiac.

GEORGIUS NICOLAUS KRUPLANICZ dioec. Strigonien.¹

Die 4 Decembris 1678

In aedibus propriis a De Angelis vicesger.

Ad sacerd.

PAULUS IGNATIUS SZABO dioec. Strigonien.

Die 25 Februarii 1679

In eccl. Lateran. a De Angelis vicesger.

Ad sacerd.

ADAMUS XAVERIUS NIGRINI dioec. Strigonien.

Ad diac.

GEORGIUS NICOLAUS KRUPLANICZ dioec. Strigonien.

Die 14 Maii 1679

In aedibus propriis a De Angelis vicesger.

¹ VERESS, *Matr.*, 75.

Ad subdiac.

GEORGIUS PHÜLÖP [Fülöp] [dioec. Strigonien.]¹

p. 409

Die 17 Decembris 1679

In aedibus propriis a De Angelis vicesger.

Ad diac.

GEORGIUS PHÜLÖP dioec. Strigonien.

Ad subdiac.

IACOBUS BELLACHICH [Bellaczicz] dioec. Strigonien.²

p. 410

Die 23 Decembris 1679 Sabbato quatuor temporum

In eccl. Lateran. a De Angelis vicesger.

Ad sacerd.

GEORGIUS PHÜLÖP dioec. Strigonien.

Die 20 Aprilis 1680 Sabbato sancto

In eccl. Lateran. a De Angelis vicesger.

Ad diac.

IACOBUS BELLACHICH dioec. Strigonien.

¹ VERESS, *Matr.*, 76.

² VERESS, *Matr.*, 77.

Ad subdiac.

GEORGIUS SEMBERY dioec. Strigonien.¹

Die 2 Iunii 1680

In aedibus propriis a De Angelis vicesger.

Ad diac.

GEORGIUS SEMBERY dioec. Strigonien.

Die 17 Iunii 1680 Sabbato quatuor temporum

In eccl. Lateran. a De Angelis vicesger.

Ad sacerd.

GEORGIUS SEMBERY dioec. Strigonien.

p. 411

Die 25 Augusti 1680

In aedibus propriis a De Angelis vicesger. accepit sacramentum confirmationis ANDREAS TOMPA Vesprimien et fuit patrinus P. Georgius Phülöp simulac ad prim. tons., ostiar. ac lector. promotus

Die 20 Octobris 1680

In aedibus propriis a De Angelis vicesger.

Ad sacerd.

IACOBUS BELLACHICH dioec. Strigonien.

¹ VERESS, *Matr.*, 76.

Ad subdiac.

ANDREAS TOMPA dioec. Vesprimien.¹

p. 412

Die 11 Maii 1681

In aedibus propriis a De Angelis vicesger.

Ad diac. ANDREAS TOMPA dioec. Vesprimien.

Ad subdiac. STEPHANUS TATARICH dioec. Zagrabien.²

p. 412–413

Die 26 Octobris 1681

In aedibus propriis a De Angelis vicesger.

Ad diac.

STEPHANUS TATARICH dioec. Zagrabien.

p. 413

Die 23 Novembris 1681

In aedibus propriis a De Angelis vicesger.

Ad sacerd.

STEPHANUS TATARICH dioec. Zagrabien.

¹ VERESS, *Matr.*, 78.

² VERESS, *Matr.*, 75–76.

Die 28 Iunii 1682

Apud S. Pudentianam¹ a [Francisco Maria] Giannotto ep.
Signin.

Ad subdiac.

GEORGIUS IOSEPHUS MAKAY dioec. Csanadien.²

CHRISTIANUS EMERICUS KARASZ [Kárász] dioec. Strigonien.³

PETRUS IANKOVICH dioec. Zagrabien.⁴

p. 413b

Die 25 Octobris 1682

In aedibus propriis a De Angelis vicesger.

Ad diac.

GEORGIUS IOSEPHUS MAKAI dioec. Csanadien.

CHRISTIANUS EMERICUS KARASZ dioec. Strigonien.

PETRUS IANKOVICH dioec. Zagrabien.

Ad subdiac.

FRANCISCUS ALOYSIUS JESENSKI [Jeszenszki] dioec. Strigonien.⁵

Die 19 Decembris 1682 Sabbato quatuor temporum

In eccl. Lateran. a De Angelis vicesger.

¹ A megfogalmazásból esetleg arra lehet következtetni, hogy a szentelést talán nem a *S. Pudenziana* ókeresztény bazilikában, hanem a közlében fekvő magyar pálos templomcskában végezték.

² VERESS, *Matr.*, 79.

³ VERESS, *Matr.*, 78.

⁴ VERESS, *Matr.*, 79.

⁵ VERESS, *Matr.*, 78.

Ad sacerd.

GEORGIUS IOSEPHUS MAKAI dioec. Csanadien.

PETRUS IANKOVICH dioec. Zagrabien.

p. 414

Die 13 Martii 1683 Sabbato quatuor temporum
In eccl. Lateran. a De Angelis vicesger.

Ad sacerd.

CHRISTIANUS EMERICUS KARASZ

Ad diac.

FRANCISCUS ALOYSIUS JESENSKI dioec. Strigonien.

STEPHANUS UYUARI [Ujváry] dioec. Strigonien.¹

p. 418

Die 17 Decembris 1684
In sacello [B.M.V. Assumptae] domus professae societatis
Iesu ab ep. Carducio²

Ad subdiac.

EMERICUS LUBI dioec. Strigonien.³

¹ VERESS, *Matr.*, 81.

² Ugyanaz a Gregorio Carducci († 1701), aki már 1656-ban feltűnt szentelő püspökként. HC IV, 358.

³ VERESS, *Matr.*, 80.

Die 7 Aprilis 1685 Sabbato Sitientes
In eccl. Lateran. a De Angelis vicesger.

Ad diac.
EMERICUS IGNATIUS LUBY
dioec. Strigonien.

Die 21 Aprilis 1685 Sabbato Sancto
In eccl. Lateran. a cardinale vicario¹

Ad sacerd.
EMERICUS IGNATIUS LUBY
dioec. Strigonien.

Die 2 Iunii 1685
In eccl. Lateran. a De Angelis vicesger.

Ad prim. tons.
NICOLAUS ANTONIUS COMES LIPPAY²

p. 419

Die 3 Iunii 1685
In capella Congr. B.M.V. Assumptae [domus professae societatis Iesu] ab ep. Carducio

¹ Gaspare Carpegna bñboros.

² VERESS, *Matr.*, 84.

Ad ostiar. et lector.

NICHOLAUS IOANNES COMES DE NADASD [Nádasdy] dioec. Strigonien.¹

NICHOLAUS ANTONIUS COMES LIPPAY

Die 16 Iunii 1685

In eccl. Lateran. a De Angelis vicesger.

Ad subdiac.

GEORGIUS FERDINANDUS PETERFFY [Péterffy] dioec. Strigonien.²

GEORGIUS HORVATH [Horváth] dioec. Iaurien.³

p. 420

Die 26 Augusti 1685

In aedibus propriis a De Angelis vicesger.

Ad ostiar. et lector.

STEPHANUS RAUASZ [Ravasz] dioec. Strigonien.⁴

Die 2 Sept. 1685

Ab ep. Carduccio⁵

Ad exorc. et acolyt.

STEPHANUS RAUASZ dioec. Strigonien.

¹ VERESS, *Matr.*, 83.

² VERESS, *Matr.*, 84.

³ VERESS, *Matr.*, 83–84.

⁴ VERESS, *Matr.*, 82–83.

⁵ Szentelési hely nem szerepel a matrikulában.

Die 9 Septembris 1685

In aedibus propriis a De Angelis vicesger.

Ad subdiac.

STEPHANUS RAUASZ dioec. Strigonien.

Die 22 Septembris 1685 Sabbato quatuor temporum

In eccl. Lateran. a De Angelis vicesger.

Ad sacerd.

P. STEPH. RAUASZ¹

Die 24 Septembris 1685

In aedibus propriis a De Angelis vicesger.

Ad diac.

GEORGIUS HORWATH dioec. Iaurien.

GEORGIUS FERDINANDUS PETERFFY dioec. Strigonien.

Ad subdiac.

NICOLAUS ANTONIUS COMES DE LIPPAÏ dioec. Strigonien.

p. 421

Die 16 Decembris 1685

In propriis aedibus ab Ill.mo Bottino²

¹ A diakónussá szentelés adata hiányik.

² Prospero Bottini myrai c. érsek 1675. júl. 15-től. Kuriális prelátus volt, mindkét *Signatura* referendáriusa és pápai *uditore*. HC V, 278.

Ad diac.

NICOLAUS ANTONIUS LIPPAY COMES dioec. Strigonien.

Die 22 Decembris 1685 Sabbato quatuor temporum
In eccl. Lateran. a De Angelis vicesger.

Ad sacerd.

NICOLAUS ANTONIUS COMES DE LIPPAY dioec. Strigonien.

Die 10 Februarii 1686

In domo professa societatis Iesu ab ep. Carduccio

Ad subdiac.

EMERICUS ESTERHAZŸ [Esterházy] dioec. Strigonien.¹

Die 17 Martii 1686

In sacello S. Ignacii societatis Iesu ab ep. Carduccio

In sacerd.

GEORGIUS FERDINANDUS PETERFFŸ dioec. Strigonien.

p. 423

¹ VERESS, *Matr.*, 81–82.

Die 15 Martii 1687

In eccl. Lateran. a [Stephano Iosepho Menatti] ep. Cirensi
vicesger.¹

Ad sacerd.

GEORGIUS HORWAT dioec. Iaurien.

Ad diac.

EMERICUS ESTERASI [Esterházy] dioec. Strigonien.

Die 20 Maii 1687

In sacello sui palatii ab ep. Menatti vicesger.

Ad subdiac.

IOANNES BELLOSICH dioec. Strigonien.²

IOANNES ISTUANFY [Istvánffy] dioec. Strigonien.³

p. 424

Die 20 Maii 1687

In aedibus sui palatii ab ep. Menatti vicesger.

¹ Stefano Giuseppe Menatti 1686. okt. 28-tól volt cyrenei c. püspök. HC V, 179. Gaspare Carpegna bíboros vikárius helytartója 1686. okt. 26-tól 1692. májusig. Megelőzően lateráni kanonok és a Szent Hivatal konzultora. Menatti 1692-ben szignatúrai referendárius, majd 1694-ben szülőföldjének központja, Como püspöke lett.

² VERESS, *Matr.*, 84–85. A bejegyzés szerint csak a tonzúra birtokában érkezett Rómába, de ez kivételesen téves lehet. Istvánffyval együtt tett esküt máj. 4-én, majd együtt is szentelték őket. Utóbbinál szerepel a négy kisebb rend.

³ VERESS, *Matr.*, 85.

Ad diac.

IOANNES BELLOSICH dioec. Strigonien.

IOANNES ISTUANFY dioec. Strigonien.

Die 9 Novembris 1687

In aedibus sui palatii ab ep. Menatti vicesger.

Ad sacerd.

IOANNES BELLOSICH dioec. Strigonien.

IOANNES ISTUANFY dioec. Strigonien.¹

p. 425

Die 24 Octobris 1688

In [sacello] congr. Conceptae B.M.V. C.G.H. ab ep. Menatti vicesger.

Ad subdiac.

THOMAS KOVACEUICH [Kovachevich] dioec. Zagrabien.²

ANDREAS KOLONICH [Kollenitch] dioec. Strigonien.³

EMERICUS OKOLIXANI [Okolicsányi] dioec. Strigonien.⁴

MATTHAEUS DAMIAN [Damián] dioec. Strigonien.⁵

STEPHANUS HONKO [Hromko] dioec. Strigonien.⁶

¹ Mindketten ekkor még csupán harmadik éves teológusok lehettek, s csak 1689. máj. 2-én, illetve aug. 28-án távoztak a Kollégiumból, mégis már ilyen korán, 1687. nov. 9-én felszentelték őket.

² VERESS, *Matr.*, 82–83.

³ VERESS, *Matr.*, 85.

⁴ VERESS, *Matr.*, 85–86.

⁵ VERESS, *Matr.*, 86.

⁶ VERESS, *Matr.*, 86.

p. 426

Die 30 Ianuarii 1689

In aedibus sui palatii ab ep. Menatti vicesger.

Ad diac.

MATTHAEUS DAMIAN dioec. Strigonien

Die 27 Iunii 1689

In eccl. Lateran. ab ep. Menatti vicesger.

Ad diac.

THOMAS KOWATCEUICH dioec. Zagrabien.

ANDREAS KOLONICH dioec. Strigonien.

EMERICUS OKOLICZANI dioec. Strigonien.

STEPHANUS HONKO dioec. Strigonien.

Ad praesb.

MATTHAEUS DAMIAN dioec. Strigonien

Die 7 Augusti 1689

In aedibus sui palatii ab ep. Menatti vicesger.

Ad sacerd.

THOMAS KOWATCEUICH dioec. Zagrabien.

ANDREAS KOLONICH dioec. Strigonien.

p. 427

Die 4 Septembris 1689

In aedibus sui palatii ab ep. Menatti vicesger.

Ad sacerd.

EMERICUS OKOLICZANI dioec. Strigonien.

Die 23 Septembris 1689

In aedibus sui palatii ab ep. Menatti vicesger.

Ad sacerd.

STEPHANUS HONKO dioec. Strigonien.

Ad subdiac.

STEPHANUS ANDOR dioec. Iaurien.¹

STEPHANUS LEUAY [Lévay] dioec. Strigonien.²

p. 428

Die 17 Decembris 1690

In aedibus sui palatii ab ep. Menatti vicesger.

Ad diac.

STEPHANUS ANDOR dioec. Iaurien.

STEPHANUS LEUAY dioec. Strigonien.

p. 429

Die 17 Decembris 1690

In eccl. Lateran. ab ep. Menatti vicesger.

¹ VERESS, *Matr.*, 86–87.

² VERESS, *Matr.*, 87.

Ad diac.

GEORGIUS SZENCZÿ¹

Die 28 Octobris 1691

In sacello congregationis maioris C.G.H.² ab ep. Menatti
vicesger.

Ad subdiac.

FRANCISCUS NOUACIC [Novachich] dioec. Zagrabien.³

p. 43°

Die 5 Aprilis 1692

In eccl. Lateran. a cardinale vicario⁴

Ad diac.

FRANCISCUS NOUACIC [Novachich] dioec. Zagrabien.

p. 43ⁱ

Die 20 Septembris 1692

In eccl. Lateran. a [Horatio Fortunato] ep. Nardensi vices-
ger.⁵

¹ VERESS, *Matr.*, 88.

² 'congregatione nostra maiori'.

³ VERESS, *Matr.*, 88.

⁴ Ezúttal is Gaspere Carpegna bíboros.

⁵ Orazio Fortunati 1678. jan. 15-től a dél-itáliai Nardò (Neritonen.) püspö-
ke. HC V, 286. A *vicegerente* tisztségét 1692. ápr. 1–1693. jan. között viselte,
majd visszatért püspöki székhelyére. DEL RE, *Il vicegerente*, 62.

Ad subdiac.

STEPHANUS GYERFY [Győrfi] dioec. Strigonien.¹

SEBASTIANUS ORDODI [Ordódi; Ordódy] dioec. Nitrien.²

EUSEBIUS RODOUAN [Radován] dioec. Iaurien.³

p. 432

Die 4 Ianuarii 1693

In congr. B.M.V. sine labe [C.G.H.] ab ep. Fortunato vicesger.

Ad diac.

STEPHANUS GYERFY [Győrfi] dioec. Strigonien.

SEBASTIANUS ORDODI dioec. Nitrien.

EUSEBIUS RODOUAN dioec. Iaruien.

PAULUS ZICHI [Zichy] dioec. Strigonien.⁴

Ad subdiac.

PETRUS SPOLIARICH dioec. Zagrabien.⁵

Die 7 Mart. 1693

In eccl. Lateran. ab ep. Fortunato vicesger.

Ad sacerd.

STEPHANUS GIEORFY [Győrfi] dioec. Strigonien.

¹ VERESS, *Matr.*, 89.

² VERESS, *Matr.*, 90.

³ VERESS, *Matr.*, 90.

⁴ VERESS, *Matr.*, 89.

⁵ VERESS, *Matr.*, 90–91.

SEBASTIANUS ORDODI dioec. Nitrien.

Die 1 Maii 1693

In congr. C.G.H. a [Sperello de Sperellis] ep. Interamnen.
vicesger.¹

Ad sacerd.

FRANCISCUS NOUACIC [Novachich] dioec. Zagrabien.

EUSEBIUS RODOUAN dioec. Iaurien.

Ad diac.

PETRUS SPOLIARICH dioec. Zagrabien.

P. 433

19 Decembris 1693²

In eccl. Lateran. a Sperello ep. Interamnen. vicesger.

Ad sacerd.

PETRUS SPOLARICH dioec. Zagrabien.

Ad subdiac.

IOANNES KISS dioec. Iaurien.

¹ Sperello Sperelli 1684-től volt Terni püspöke. HC V, 229. Carpegna bíboros vikárius *vicegerente*-je 1693. jan.–1698. jún. között, amikor is lemond püspökégeről és megválik tisztségétől. Egyúttal a Szent Hivatal *assessor*a, 1699-től bíboros. DEL RE, *Il vicegerente*, 62; HC V, 21–22; WEBER, *Legati e governatori*, 923.

² A nap marginális jelölése hiányzott fénymasolatunkól. Az adatot NAGY KATALIN, a Fraknói Kutatócsoport vatikáni kutatási rezidense közvetítésével ASTRID VON JACOBS levéltáros küldte meg számunkra. – Az e napon szentelt Kiss János anyakönyvi hivatkozását lásd a következő oldalon.

IOANNES HORWATH dioec. Iaurien.¹

IGNATIUS MEDNIANSKI dioec. Strigonien.²

21 Martii 1694³

In eccl. Suffragii⁴ a Sperello ep. Interamnen. vicesger.

Ad prim. tons. et ad primos duos ord. min.

SIGISMUNDUS KOLONIZ Posenien.⁵

P. 434

27 Martii 1694

In eccl. Lateran. a Sperello ep. Interamnen. vicesger.

Ad sacerd.

PAULUS ZICHI dioec. Strigonien.

Ad diac.

IOANNES KIS Iaurien.⁶

IGNATIUS MEDNIANSKI [Mednyánszky] dioec. Strigonien.

IOANNES HORWATH dioec. Iaurien.

Die 3 Iunii 1694

In eccl. Lateran. a Sperello ep. Interamnen. vicesger.

¹ VERESS, *Matr.*, 91.

² VERESS, *Matr.*, 91–92.

³ Lásd az előző jegyzetet.

⁴ A *S. Maria del Suffragio* ma is áll Rómában a *Via Giulia*n.

⁵ *Sic!* Egyházmegye nélkül.

⁶ VERESS, *Matr.*, 91.

Ad sacerd.

IGNATIUS MEDNIANSKI dioec. Strigonien.

Die 18 Septembris 1694

In eccl. Lateran. a Sperello ep. Interamnen. vicesger.

Ad sacerd.

IOANNES KISS dioec. Iaurien.

p. 435

Die 18 Decembris 1694

In eccl. Lateran. a Sperello ep. Interamnen. vicesger.

Ad sacerd.

IOANNES HORWATH dioec. Iaurien.

Ad diac.

EMERICUS CZAKI [Csáky] dioec. Agrien.¹

p. 435–436

Die 10 Iulii 1695

In eccl. Suffragii. a Sperello ep. Interamnen. vicesger.

Ad primos duos ord. min.

OTTHO HONORIUS AB EGGH [Egkh] dioec. Strigonien.²

¹ VERESS, *Matr.*, 93.

² VERESS, *Matr.*, 94.

p. 436

Die 24 Septembris 1695 in Sabbato quatuor temporum
In eccl. Lateran. a Sperello ep. Interamnen. vicesger.

Ad subdiac.

MICHAEL BENZATICH [Benchetich] dioec. Zagrabien.¹

Die 17 Decembris 1695

In eccl. Lateran. a Sperello ep. Interamnen. vicesger.

Ad diac.

MICHAEL BENZATICH [Benchetich] dioec. Zagrabien.

p. 437

Die 17 Martii 1696

In eccl. Lateran. a Sperello ep. Interamnen. vicesger.

Ad sacerd.

MICHAEL BENZATICH [Benchetich] dioec. Zagrabien.

p. 438

Die 22 Septembris 1696

In eccl. Lateran. a Sperello ep. Interamnen. vicesger.

¹ VERESS, *Matr.*, 94.

Ad subdiac.

MARTINUS TAINAI [Taynai] dioec. Strigonien.¹

ANTONIUS CHRISTAN dioec. Zagrabien.²

GREGORIUS MATALICH dioec. Iaurien.³

LADISLAUS SZERENI [Szörényi] dioec. Nitrien.⁴

GEORGIUS ALMASI [Almási] dioec. Nitrien.⁵

PETRUS GNAT dioec. Agrien.⁶

Die 25 Novembris 1696

In aedibus sui palatii a Sperello ep. Interamnen. vicesger.

Ad diac.

GREGORIUS MATALICH dioec. Iaurien.

Die 22 Decembris 1696

In eccl. Lateran. a Sperello ep. Interamnen. vicesger.

Ad sacerd.

GREGORIUS MATALICH dioec. Iaurien.

Ad diac.

LADISLAUS SZERENI [Szörényi] dioec. Nitrien.

PETRUS GNAT dioec. Agrien.

p. 438–439

¹ VERESS, *Matr.*, 93–94.

² VERESS, *Matr.*, 94–95.

³ VERESS, *Matr.*, 95.

⁴ VERESS, *Matr.*, 96.

⁵ VERESS, *Matr.*, 95.

⁶ VERESS, *Matr.*, 96.

Die 23 Martii 1697

In eccl. Lateran. a Sperello ep. Interamnen. vicesger.

Ad praesb.

LADISLAUS SZERENI [Szörényi] dioec. Nitrien.

Ad diac.

ANTONIUS CHRISTAN dioec. Zagrabien.

P 439

Die 21 Septembris 1697

In eiusdem domo a Sperello ep. Interamnen. vicesger.

Ad diac.

MARTINUS TAYNAI [dioec. Strigonien.]¹

Ad subdiac.

GEORGIUS RESS [dioec. Zagrabien.]²

P. 44°

Die 24 Novembris 1697

In eiusdem domo a Sperello ep. Interamnen. vicesger.

¹ Innentől a szentelési matrikula egészen a p. 464-ig bezárólag csekély kivétellel nem tünteti fel a növendékek egyházmegyéjét, ami némileg megnehezíti a magyar felszenteltek azonosítását.

² VERESS, *Matr.*, 96.

Ad praesb.

PETRUS GNAT [dioec. Agrien.]

Die 20 Iulii 1698

In aedibus patrum missionis¹ a vicesger. [Dominico Belisario de Bellis ep. Melphiten.]²

Ad subdiac.

SIGISMUNDUS KOLONITZ³

P. 44^I

Die 20 Iulii 1698

In aedibus patrum missionis a [Belisario de Bellis ep. Melphiten.] vicesger.

Ad praesb.

GEORGIUS ALMASI

GEORGIUS RESC [Ress]

¹ A lazaristák (*Congregazione delle Missioni*) rendházáról lehet szó.

² Az anyakönyv minden változtatás nélkül csupán *vicesgerenst* említ szentelőként (Sperello nevének feltüntetését már régóta elhagyta). A vikáriusi helytartók archontológiájából tudjuk, hogy 1698. jún. 30-tól De Bellis molfettai püspök (1696. jan. 23-tól, HC V, 265) töltötte be ezt a tisztséget, 1701. jan. 17-ig. Vö. DEL RE, *Il vicegerente*, 63. Ő több egyházmegyében működött általános helynökként, egy időben Montpellier *vicarius generalis* volt. A francia alapítású lazarista ház sorozatos feltűnése új szentelési helyszíneként itt és az elkövetkező években nála kezdődik, és ő utána is sokáig, egészen 1706-ig megmarad, már ami a magyar vonatkozású szenteléseket illeti.

³ VERESS, *Matr.*, 92.

p. 44²

Die 28 Iunii 1699

In aedibus privatis patrum missionis a [Belisario de Bellis ep.
Melphiten.] vicesger.

Ad prim. tons. et duos primos ord. min.

LADISLAUS ADAMUS ERDODI [Erdődy]¹

PAULUS SPARZA [Spáczay]²

Ad diac.

SIGISMUNDUS KOLONITZ

Die 9 Augusti 1699

In aedibus privati palatii a [Belisario de Bellis ep. Melphi-
ten.] vicesger.

Ad subdiac.

FRANCISCUS IGNATIUS MEDIANSCI [Mednyánszky]³

Die 16 Novembris 1699

In aedibus privatis patrum missionis a De Bellis⁴ vicesger.

Ad diac.

IOANNES LIPTAY⁵

¹ VERESS, *Matr.*, 98.

² VERESS, *Matr.*, 99.

³ Franciscus Ignatius Ladislaus Mednyánszky. VERESS, *Matr.*, 97.

⁴ Az új vikáriusi helytartó nevét itt írja ki először az anyakönyv.

⁵ VERESS, *Matr.*, 98.

Ad subdiac.

IOANNES OKOLICSANI [Okolicsányi]¹

p. 443

Die 24 Ianuarii 1700

In capella domestica a De Bellis vicesger.

In sacerdot.

IOANNES LYPTAY dioec. Iaurien. Nat. Hung.

PAULUS GERSTL dioec. Strigonien. Nat. Hung.²

Die 20 Maii 1700

In aedibus privatis a De Bellis vicesger.

Ad diac.

IOANNES OCHOLICHSANI dioec. Strigonien.

Ad subdiac.

PAULUS SPARZAY [Spáczay] dioec. Strigonien.

Die 27 Iunii 1700

In aedibus privatis a De Bellis vicesger.

Ad diac.

PAULUS SPARZAI [Spáczay]

¹ VERESS, *Matr.*, 99–100.

² VERESS, *Matr.*, 100.

Ad subdiac.

LADISLAUS ERDEDI [Erdődy]

STEPHANUS DEMSICH¹

P. 444

Die 11 Iulii 1700

In aedibus patrum missionis²

Ad diac.

LADISLAUS ERDODI [Erdődy]

Die 8 Augusti 1700

In aedibus privatis a De Bellis vicesger.

Ad diac.

FRANCISCUS LADISLAUS MEDIAN SCHKI [Mednyánszky]

Die 5 Septembris 1700

In aedibus suis a De Bellis vicesger.

Ad sacerd.

LADISLAUS ERDEDI [Erdődy]

Die 17 Octobris 1700

In aedibus suis a De Bellis vicesger.

¹ VERESS, *Matr.*, 100.

² A szentelő személye nincs feltüntetve, de nyilván itt is a *vicegerente* szentelt.

Ad diac.

STEPHANUS DENSICICH

Die 19 Februarii 1701

In eccl. Lateran.¹

Ad praesb.

STEPHANUS DEMSCICH

p. 445

Die 12 Martii 1701

In eccl. Lateran. a [Dominico de Zaulis ep. Verulan.] vices-
ger.²

Ad praesb.

PAULUS SPARZAY [Spáczay]

Die 12 Iunii 1701

In domestica capella patrum missionis a [De Zaulis] vices-
ger.

¹ A szentelő személye kivételesen itt sincs feltüntetve. Az ok azonosítható: De Bellis *vicegerente* 1701. jan. 19-én távozott az élők sorából. Utódát (lásd a következő jegyzetet) már jan. 25-én kinevezték, de lehet, hogy még nem vette át hivatalát, és alkalmi szentelő főpap működött közre.

² Domenico de Zaoli 1690. március 6-tól Veroli püspöke, majd 1709. máj. 6-tól theodisiai c. érsek HC V, 412 és 375. Római vikáriusi helytartóságát (kezdetére lásd az előző jegyzetet) 1712. dec. elejéig töltötte be, ekkor a Szent Hivatal *assessora* lett, majd 1713-tól a Szent Péter-bazilika kanonokja († 1722). DEL RE, *Il vicegerente*, 63.

Ad subdiac.

PAULUS PYBER¹

p. 445–446

Die 3 Iulii 1701

In aedibus patrum missionis a [De Zaulis] vicesger.

Ad subdiac.

ADAMUS LADANY [Ladányi]²

p. 446

Die 20 Novembris 1701

In aedibus patrum missionis a [De Zaulis] vicesger.

Ad diac.

FRANCISCUS MIKO [Mikó]³

Die 18 Decembris 1701

In eccl. Lateran. a [De Zaulis] vicesger.

Ad subdiac.

FRANCISCUS BECH [Beck]⁴

p. 447

¹ VERESS, *Matr.*, 102.

² VERESS, *Matr.*, 103.

³ VERESS, *Matr.*, 101.

⁴ VERESS, *Matr.*, 101.

Die 1 Aprilis 1702

In eccl. Lateran. a [De Zaulis] vicesger.

Ad sacerd.

FRANCISCUS MIKO

Die 21 Aprilis 1702

In congr. C.G.H. min.¹

Ad praesb.

CHRISTOFORUS LADANI

p. 44⁸

Die 29 Octobris 1702

In domo patrum missionum a [De Zaulis] vicesger.

Ad diac.

FRANCISCUS BECH [Beck]

PAULUS PIBER

p. 45⁰

Die 22 Decembris 1703

In eccl. Lateran. a [De Zaulis] vicesger.

Ad praesb.

PAULUS PIBER

¹ *‘In congregatione domi minori’*. A szentelő személye hiányzik, de vélhetően itt is a *vicegerente* végezte a szertartást.

Ad subdiac.

FRANCISCUS BORS¹

Die 16 Februarii 1704

In eccl. Lateran. a [De Zaulis] vicesger.

Ad diac.

IOANNES SZABO [Szabó]²

NICOLAUS KELIO³

FRANCISCUS MAGIAR [Magyar]⁴

P. 453

Die 22 Martii 1704

In eccl. Lateran. a [De Zaulis] vicesger.

Ad diac.

FRANCISCUS BORS

P. 454

Die 18 Maii 1704

In eccl. Lateran. a [De Zaulis] vicesger.

Ad praesb.

IOANNES SZABÓ

¹ VERESS, *Matr.*, 104.

² VERESS, *Matr.*, 105.

³ VERESS, *Matr.*, 104.

⁴ VERESS, *Matr.*, 105.

Die 13 Iulii 1704

In domo patrum missionis a [De Zaulis] vicesger.

Ad praesb.

FRANCISCUS BORS

Die 23 Novembris 1704

In domo patrum missionis a [De Zaulis] vicesger.

Ad praesb.

FRANCISCUS MAGYAR

ADAMUS SILLEY¹

p. 456

Die 11 Aprilis 1705

In eccl. Lateran. a [De Zaulis] vicesger.

Ad diac.

PAULUS BARTAKOVICS²

p. 456–457

Die 25 Octobris 1705

In domo patrum missionis a [De Zaulis] vicesger.

¹ VERESS, *Matr.*, 108.

² VERESS, *Matr.*, 106.

Ad subdiac.

STEPHANUS LADANY [Ladányi]¹

p. 457

Die 10 Ianuarii 1706

In domo patrum missionis a [De Zaulis] vicesger.

Ad sacerd.

PAULUS BARTAKOVICS

Ad subdiac.

MICHAEL FRIVAIS [Frivaisz]²

Die 27 Februarii 1706

In eccl. Lateran. a [De Zaulis] vicesger.

Ad praesb.

GEORGIUS MATTALICH

p. 458

Die 3 Aprilis 1706

In eccl. Lateran. a [De Zaulis] vicesger.

Ad subdiac.

GABRIEL COMES ERDODY [Erdődy]³

¹ VERESS, *Matr.*, 107.

² VERESS, *Matr.*, 109.

³ VERESS, *Matr.*, 107–108.

Ad 2 ultimos ord. minor.

ANDREAS MUSAR¹

Die 20 Iunii 1706

In domo patrum missionis a [De Zaulis] vicesger.

Ad diac.

LAURENTIUS MASSAN²

MICHAEL FRIVAIS

p. 459

Die 27 Octobris 1706

In sacello C.G.H. a [De Zaulis] vicesger.

Ad praesb.

LAURENTIUS MASSAN

MICHAEL FRIVAIS

Ad subdiac.

ANDREAS MUSAR

p. 460

Die 27 Aprilis 1707

In eccl. Lateran. a De Zaulis³ vicesger.

¹ VERESS, *Matr.*, III.

² VERESS, *Matr.*, 109.

³ Először itt szerepel az anyakönyvben De Zaulis neve.

Ad diac.

IOANNES PATAKI [Pataky]¹

p. 460–461

Die 24 Septembris 1707 Sabbato quatuor temporum
In eccl. Lateran. a De Zaulis vicesger.

Ad sacerd.

IOANNES PATAKI Ungarus

Ad subdiac.

IOANNES ILLIES [Illyés] Transiluanus²

p. 461

Die 17 Decembris 1707
In eccl. Lateran. a De Zaulis vicesger.

Ad diac.

IOANNES ILLYES dioec. Transylvan.

p. 462

Die 20 Iunii 1708
In eccl. Lateran. a De Zaulis vicesger.

¹ VERESS, *Matr.*, 100–III. Eszerint a négy kisebb rend birtokában érkezett Rómába. A *Liber Ord.*-ban azonban nem találtuk a *subdiaconatus* szentelési adatát.

² VERESS, *Matr.*, III.

Ad praesb.

IOANNES ILLIES

Ad subdiac.

ADAMUS URBANEK¹

p. 463

Die 22 Septembris 1708 Sabbato quatuor temporum
In eccl. Lateran. a De Zaulis vicesger.

Ad sacerd.

Fr. ANDREAS MUSAR Croata O.S.P.P.E.

p. 465

Die 25 Maii anno 1709
In eccl. Lateran. a De Zaulis vicesger.

Ad praesb.

ADAMUS URBANEK dioec. Strigonien.

p. 465–466

Die 21 Septembris anno 1709
In eccl. Lateran. a De Zaulis vicesger.

¹ VERESS, *Matr.*, 112.

Ad subdiac.

MICHAEL KALAMER Croata¹

p. 466

Die 24 Decmbris anno 1709

In eccl. Lateran. a De Zaulis vicesger.

Ad diac.

MICHAEL KALAMER dioec. Zagrabien.

Ad subdiac.

GEORGIUS GLEPELICH [Plepelich]²

STEPHANUS GERGEI [Görgei] dioec. Strigonien.³

Die 15 Martii anno 1709

In eccl. Lateran. a De Zaulis vicesger.

Ad sacerd.

MICHAEL KALAMER dioec. Zagrabien.

Ad diac.

GEORGIUS GLEPELCIH [Plepelich] dioec. Zagrabien.

p. 468

¹ VERESS, *Matr.*, 115.

² VERESS, *Matr.*, 115.

³ VERESS, *Matr.*, 117.

Die 14 Iunii anno 1710
In eccl. Lateran. a De Zaulis vicesger.

Ad subdiac.
EMERICUS ESTERHÁZY¹

p. 468–469

Die 20 Septembris anno 1710
In eccl. Lateran. a De Zaulis vicesger.

Ad sacerdot.
PAULUS WCHOVIC [Vukovics] O.S.P.P.E. dioec. Strigonien.²

Ad subdiac.
ADAMUS AMADE [Amadé] dioec. Strigonien.³
FRANCISCUS PETERFI [Péterffy] dioec. Strigonien.⁴
ALEXANDER MARIASI [Máriássy] dioec. Strigonien.⁵

p. 469

Die 20 Decembris anno 1710
In eccl. Lateran. a De Zaulis vicesger.

¹ VERESS, *Matr.*, 113. Esterházy Imre (Gábor), a későbbi nyitrai püspök (1740–1763).

² VERESS, *Matr.*, 116.

³ VERESS, *Matr.*, 113.

⁴ VERESS, *Matr.*, 114.

⁵ VERESS, *Matr.*, 117.

Ad diac.

ALEXANDER MARIASI dioec. Strigonien.

p. 469–470.

Die 28 Februarii anno 1711

In eccl. Lateran. a De Zaulis vicesger.

Ad sacerd.

ALEXANDER MARIASI dioec. Strigonien.

Ad subdiac.

PETRUS MATTACHICH dioec. Zagraben.¹

p. 470

Die 30 Maii anno 1711

In eccl. Lateran. a De Zaulis vicesger.

Ad praesb.

GEORGIUS PLEPELILCH (!) dioec. Zagraben.

PETRUS MATTACHICH dioec. Zagraben.

Die 19 Septembris anno 1711

In eccl. Lateran. a De Zaulis vicesger.

Ad diac.

FRANCISCUS PETERFI dioec. Strigonien.

STEPHANUS GÖRGEÏ dioec. Strigonien.

¹ VERESS, *Matr.*, 116.

p. 47¹–47²

Die 19 Decembris anno 1711
In eccl. Lateran. a De Zaulis vicesger.

Ad praesb.

PETRUS MATTACHICH dioec. Zagrabien.

Ad subdiac.

GEORGIUS GIULAI [Gyulai] dioec. Zagrabien.¹

IOANNES VANCZI [Wanéczy] dioec. Strigonien.²

p. 47²–47³

Die 20 Februarii anno 1712
In eccl. Lateran. a De Zaulis vicesger.

Ad diac.

GEORGIUS GYULAI dioec. Zagrabien.

p. 47³–47⁶³

Die 21 Maii anno 1712
In eccl. Lateran. a De Zaulis vicesger.

¹ VERESS, *Matr.*, 119.

² VERESS, *Matr.*, 118.

³ A p. 474–475 számozása kimaradt.

Ad sacerd.

FRANCISCUS PETERFI dioec. Strigonien.

GEORGIUS GYULAI dioec. Zagrabien.

Ad diac.

IOANNES VANCZI [Wanéczy] dioec. Strigonien.

P. 477

Die 17 Decembris anno 1712

In eccl. Lateran. a [Nicolao] Caraccioli vicesger. et aep.
Capuano¹

Ad subdiac.

GREGORIUS SCHMITT dioec. Strigonien.²

IOSEPHUS HARLOWECZ [Hawlovecz] dioec. Strigonien.³

Die 11 Martii anno 1713

In eccl. Lateran. a Caraccioli vicesger.

¹ Niccolò Caraccioli 1703. ápr. 23-tól volt Capua érseke. HC V, 142. Korábban számos pápai város kormányzója, 1700-tól thesszaloniki c. érsek és fi-renzei nuncius (1703-ig). Érseki székhelyéről hívták Rómába, ahol 1712. dec. 4-től töltötte be a *vicesgerens* hivatalát, Carpegna bíboros 1714. ápr. 6-ai halálát követően átvette a római vikariátus irányítását, 1715. dec. 16-án bíborossá kreálták, dec. 18-tól *provicarius Urbis* lett. 1717. dec. 6-án lemondott hivataláról és visszatért érseki rezidenciájára. DEL RE, *Il vicegerente*, 64; WEBER, *Legati e governatori*, 550.

² VERESS, *Matr.*, 118.

³ VERESS, *Matr.*, 119.

Ad subdiac.

IOANNES GRANDICS dioec. Iaurien.¹

p. 477–478.

Die 17 Decmbris anno 1713

In eccl. Lateran. a Caraccioli vicesger. et aep. Capuano

Ad subdiac. (!)²

IOANNES GRANDICS dioec. Iaurien.

¹ VERESS, *Matr.*, 121.

² Ismét alszerpapi fokozat található az anyakönyvben. Vagy egyszerű hiba a *diaconatus* helyett, vagy valamilyen érvénytelenségi oknál fogva meg kellett ismételni a *subdiaconatus* feladását. Grandics 1716-ban felszentelt papként hagyta el Rómát. VERESS, *Matr.*, 121.

BIBLIOGRAPHIA

- BITSKEY ISTVÁN: „Püspökünk, példánk és tiükörünk volt”. Eszterházy Károly életpályája és egyénisége, Eszterházy Károly Emlékkönyv (szerk. Kovács Béla), Eger 1999, 7–22.
- BITSKEY ISTVÁN: *Hungáriából Rómába. A római Collegium Germanicum Hungaricum és a magyarországi barokk művelődés* (Italianistica Debreceniensis. Monográfiák 2), Budapest 1996.
- BITSKEY ISTVÁN: *Il Collegio Germanico-Ungarico di Roma. Contributo alla storia della cultura ungherese in età barocca* (Studi e fonti per la storia dell'Università di Roma, n.s. 3), Roma 1996.
- BORUEL DOMINIQUE: [Recension], *Dix-Huitième Siècle* 19 (1987) 485.
- BRUNELLI, GIANPIERO: *Veralli, Fabrizio*, DBI 98 (2020) ord. *alph.*
- DEL RE, NICCOLÒ: *Il vicegerente del vicariato di Roma*, Roma 1976.
- Die Katholische Konfessionalisierung. Wissenschaftliches Symposion der Gesellschaft zur Herausgabe des Corpus Catholicorum und des Vereins für Reformationsgeschichte 1993* (Schriften des Vereins für Reformationsgeschichte 198), hrsg. v. WOLFGANG REINHARD–HEINZ SCHILLING, Heidelberg 1995.
- DÓBÉK ÁGNES: *Barkóczy Ferenc (1710–1765) egri püspök könyvtára* (A Kárpát-medence kora újkori könyvtárai 11), Budapest 2021.
- EUBEL, KONRAD: *Series vicariorum Urbis annis 1558*, RQ 8 (1894) 493–499.
- FAZEKAS ISTVÁN: *A bécsi Pázmáneum magyarországi hallgatói 1623–1918 (1951)*, Budapest 2003.
- FAZEKAS ISTVÁN: *A magyar udvari kancellária és hivatalnokai 1527–1690 között* (Magyar Történelmi Emlékek. Értekezések), Budapest 2021.

- FEDELES TAMÁS: *Ordinationum documenta pontificia de Regnis Sacrae Coronae Hungariae (1426–1523). Ex Libris Formatarum Camerae Apostolicae.* (CVH I/18), Budapest–Róma 2021, különösen LXVII–LXXVI.
- FORGÓ ANDRÁS: *Esterházy Imre és az aulikus politika a 18. század első évtizedeiben*, „Fényes palotákban, ékes kőfalokban”. Tanulmányok az Esterházy családról (szerk. Maczák Ibolya), Budapest 2009, 65–86.
- FORGÓ ANDRÁS: *Korszakváltás – elitváltás? A püspöki kar a török kiűzése utáni évtizedekben*, Katolikus egyházi társadalom Magyarországon a 18. században (Pécsi Egyháztörténeti Műhely 11), szerk. Forgó András–Gözszy Zoltán. Pécs 2019, 61–80.
- FORGÓ ANDRÁS–GUITMAN BARNABÁS–TUSOR PÉTER: *Katolikus konfesszionalizáció a kora újkori Magyarországon*, Piliscsaba 2014 (<http://tk.pilisart.hu/content/impreszum>).
- FRANKÓI VILMOS: *Pázmány Péter és kora I–III*, Pest 1868–1872.
- GALLA FERENC: *Ferences misszionáriusok Magyarországon: a Királyságban és Erdélyben a 17–18. században* (CVH I/2), s.a.r. Fazekas István, Budapest–Róma 2005.
- GECSÉNYI LAJOS: *Bécs és Magyarország kereskedelmi kapcsolatainak történetéhez a 16–17. század fordulóján*, Gazdaság, társadalom, igazgatás. Tanulmányok a kora újkor történetéből, Győr 2008, 271–288.
- GRAFINGER, CHRISTINE MARIA: *Die Ausleibe Vatikanischer Handschriften und Druckwerke (18. Jahrhundert). I: Biblioteca Vaticana. II: Archivio Segreto Vaticano* (Studi e Testi 406–407), Città del Vaticano 2002.
- HERMANN EGYED: *A katolikus egyház története Magyarországon 1914-ig* (Dissertationes Hungaricae ex Historia Ecclesiae 1), München 1973².
- Hierarchia Catholica III–V*, ed. GUILIEMUS VAN GULIK–CONRADUS EUBEL–PATRITIUS GAUCHAT–REMIGIUS RITZLER–PRIMINUS SEFRIN, Monasterii–Patavii 1923–1952.
- Hungarici monasterii ordinis Sancti Pauli primi heremitae de urbe Roma instrumenta et priorum registra*, ed. LORENZ WEINRICH, Roma–Budapest 1999.
- I collegi per stranieri a/e Roma nell'età moderna. I: Cinque-Settecento* (Studi di Storia delle Istituzioni Ecclesiastiche 10), a cura di ALESSANDRO BOCCOLNI–MATTEO SANFILIPPO–PÉTER TUSOR, Viterbo 2023.

- ILARI, ANNIBALE: *I Cardinali Vicari. Cronologia Biobibliografica*, Rivista Diocesana di Roma 3 (1962) n. 4, 273–295.
- JAITNER, KLAUS: *Der Hof Clemens' VIII. (1592–1605). Eine Prosopographie*, Quellen und Forschungen aus Italienischen Archiven und Bibliotheken 84 (2004) 137–331.
- JAKÓ ZSIGMOND: *Batthyány Ignác, a tudós és a tudományszervező*, [Uő], Társadalom, egyház, művelődés (METEM Könyvek 18), Budapest 1997, 359–382.
- JEDLICSKA PÁL: *Eredeti részletek gróf Pálffy család okmánytárához 1401–1653. A gróf Pálffyak életrajzi adataival*, Budapest 1910.
- Kirche und Kulturtransfer. Ungarn und Zentraleuropa in der Frühen Neuzeit*, hg. von MARIA-ELISABETH BRUNERT–FORGÓ ANDRÁS–ARNO STROHMEYER, Münster 2019.
- KOS, FRANZ-JOSEF: *Deutschland und das Collegium Germanicum et Hungaricum in Rom vom 19. Jahrhundert bis 1935 (Teil I)*, RQ 116 (2021) 121–134.
- KÖKÉNYESI ZSOLT: *Egy magyar főpap jelenléte és karrierútja a bécsi udvarban. Vázlat Erdődy László Ádám nyitrai püspök életrajzához*, Egyház és reprezentáció a régi Magyarországon (Pázmány Irodalmi Műhely. Lelkiségtörténeti tanulmányok 12), szerk. Báthory Orsolya–Kónya Franciska, Budapest 2016, 223–254.
- KRUPPA TAMÁS: *Forgách Ferenc Okmánytár. Levelek és iratok (1585–1615)* (CVH II/9), Budapest–Róma 2022.
- KRUPPA TAMÁS: *Pápai csapatok Magyarországon (1595–1597, 1601)* (CVH I/17). Budapest–Róma 2020.
- LEFEVRE, RENATO: *Ricerche sull'appartamento Aldobrandini di Palazzo Chigi e sulle sue pitture*, Rivista dell'Istituto Nazionale dell'Archologia 13–14 (1964–1965) 375–403.
- LEITGÖB, MARTIN: *Vom Seelenbirten zum Wegführer. Sondierungen zum bischöflichen Selbstverständnis im 19. und 20. Jahrhundert. Die Germanikerbischofe (1837–1962)* (RQ Supplementband 56), Rom 2004.
- LUKÁCS, LADISLAUS: *Monumenta Antiquae Hungariae I–IV (1550–1600)*, Romae 1969–1987.

- LUKÁCS, LADISLAUS: *Monumenta Paedagogica Societatis Iesu I–VII*, Romae 1965–1992.
- MÁLNÁSI ÖDÖN: *Gróf Csáky Imre bíbornok élete és kora (1672–1732)*, Kalo-csa 1933.
- MÁRFFY, OSCAR: *Contributi alla storia del Collegio Germanico-Ungarico di Pavia. In base a documenti conservati nell'archivio di Stato di Milano*, Aevum 13 (1939) 548–557.
- MIHALIK BÉLA VILMOS: *Erdődy Gábor Antal egri püspök egyházszervező tevékenysége az 1734. évi egri zsinat tükrében*, Az Egri Főegyházmegye Schematizmusa 2014 (szerk. Balogh Ferenc et al.), Eger 2014, 26–40.
- MIHALIK BÉLA VILMOS: *Telekessy István csanádi püspöki kinevezése. Források a firenzei Medici-levéltárból (1696)*, Magyarország és a római Szentszék III (Exquisitae lucubrationes Cornelio Szovák amicaliter dicatae) (CVH I/21), szerk. Tusor Péter–Kanász Viktor, Budapest 2022, 265–276.
- MIRANDA, SALVADOR: *The Cardinals of the holy Roman Church. Biographical Dictionary*, <https://cardinals.fiu.edu/>.
- Ó BROIN, GEARÓID: *Villa Spada. A historical note*, 1995, 1–16.
- ORSINI, LUCIANO: *Sacrarium Apostolicum*, Torino 1998.
- PITSCHMANN, BENEDIKT: *Kaiserliche Bemühungen um den Purpur für Abt Anton Wolfradt von Kremsmünster*, RHM 11 (1969) 79–109.
- R. VÁRKONYI ÁGNES: *Tradíció és innováció a kora újkori Közép-Európa udvari kultúrájában*, „Idővel paloták...” Magyar udvari kultúra a 16–17. században (szerk. Horn Ildikó–G. Etényi Nóra), Budapest 2005, 60–114.
- REINHARD, WOLFGANG: *Felekezet és felekezetszerveződés Európában. A tudományos diskurzus fejleményei* (Collectanea Studiorum et Textuum III/1) (szerk. Tusor Péter; ford. Forgó András), Budapest 2017, 53kk.
- RITZLER, REMIGIUS: *Bischöfliche Informativprozesse im Archiv der Datarie*, RQ 50 (1955) 95–101.
- RITZLER, REMIG.: *Die bischöflichen Informativprozesse in den „Processus Consistoriales” im Archiv des Kardinalkollegs bis 1907*, RHM 2 (1957/58) 204–220.
- ROCCIOLO, DOMENICO: *Il tribunale del cardinal Vicario e la città. Brevi note tratte dall'opera di Nicolò Antonio Cuggiò*, Roma Moderna e Contemporanea 5 (1997) 175–184.

- ROCCIOLO, DOMENICO: *La costruzione della città religiosa: strutture ecclesiastiche a Roma tra la metà del Cinquecento e l'Ottocento*, Roma, la città del papa. Vita civile e religiosa dal giubileo di Bonifacio VIII al giubileo di papa Wojtyła (Storia d'Italia. Annali 16), a cura di Luigi Fiorani–Adriano Prosperi, Torino 2000, 267–394.
- SCHMIDT, PETER: *Das Collegium Germanicum in Roma und die Germaniker. Zur Funktion eines römischen Ausländerseminaris (1552–1914)* (Bibliothek des Deutschen Historischen Instituts in Rom 56), Tübingen 1984.
- SCHRÖDER, FRIEDRICH: *Monumenta quae spectant primordia Collegii Germanici et Hungarici*, Rom 1896.
- STEINHUBER, ANDREAS: *Geschichte des Collegium Germanikum Hungarikum in Rom I–II*, Freiburg im Breisgau 1906.
- SZÁRAZ ORSOLYA: *Catalogus librorum Bibliothecae Collegii Germanici et Hungarici Romae* (Adattár XVI–XVIII. századi szellemi mozgalmaink történetéhez 17/3), Budapest–Eger 2015.
- SZELESTEI NAGY LÁSZLÓ: *Batthyány Kristóf európai utazása, 1657–1658* (Peregrinatio Hungarorum 2), Szeged 1998.
- SZELESTEI N. LÁSZLÓ: *Pongrácz Imre leírása a Vatikánról az 1670-es évek végén*, Vigilia 50 (1985) 623–630.
- SZILAS LÁSZLÓ: *Jezsuita névtár*, <http://jezsuita.hu/nevtar/>.
- TANI, MAURIZIO: *La rinascita culturale del '700 ungherese: le arti figurative nella grande committenza ecclesiastica*, Roma 2005.
- TÓTH ISTVÁN GYÖRGY: *A remeterend vándormisszionáriusa. Vanoviczi János, az első pálos misszionárius levelei (1642–1677)*, Levéltári Közlemények 72 (2001) 1–2. sz., 187–245.
- TÓTH TAMÁS: «*Si nullus incipiat, nullus finiet*». *La rinascita della Chiesa d'Ungheria dopo la conquista turca nell'attività di Gábor Patachich e di Ádám Patachich, Arcivescovi di Kalocsa-Bács (1733–1784)* (CVH I/6), Budapest–Roma–Szeged 2011.
- TÓTH TAMÁS: *A Collegium Germanicum et Hungaricum levéltára*, Magyarország és a római Szentszék. Források és távlatok (Tanulmányok Erdő bíboros tiszteletére) (CVH I/8), szerk. Tusor Péter, Budapest–Róma 2012, 138–156.

- TUSOR PÉTER: *A barokk pápaság (1600–1700)*, Budapest 2004.
- TUSOR PÉTER: *Jakusith György római követjárása 1644–45-ben. A magyar rendek kísérlete a Szentszék bevonására a török és az erdélyi protestantizmus elleni fegyveres harcra*, Hadtörténelmi Közlemények 113 (2000) 237–268.
- TUSOR PÉTER: *Lósy, Lippay, Szelepcbény. Három mikrobiográfia a kora újkorból (Vatikáni jegyzőkönyvek közlésével, 1625–1666)*, Budapest–Róma 2022.
- TUSOR PÉTER: *Monumenta és Collectanea. Magyar történeti kutatások a Vatikánban* (CVH I/20), Budapest–Róma 2022.
- TUSOR PÉTER: *Synoden in Ungarn in der frühen Neuzeit, Begegnung der Kirche in Ost und West im Spiegel der synodalen Strukturen. Festschrift für Petar Vrankić zum 70. Geburtstag* (hrsg. v. J. Grohe et al.), Sankt Ottilien 2017, 331–353.
- TUSOR PÉTER: *The Baroque Papacy (1600–1700)*, Viterbo 2016.
- VÉGHSEŐ TAMÁS: «*Catholice reformare*». *Ágoston Benkovich O.S.P.P.E. missionario apostolico, vescovo di Várad (1631–1702)* (CVH II/2), Budapest–Róma 2007.
- VÉGHSEŐ TAMÁS: *Controversia tra gesuiti e paolini nel 1658. Il gesuita Aloisio Spinola, rettore del Collegio Germanico ed Ungarico, contro l'ammissione di alumni paolini, Gli archivi della Santa Sede e il regno d'Ungheria (secc. 15–20). In memoriam di Lajos Pásztor* (CVH I/4), a cura di Gaetano Platania–Matteo Sanfilippo–Péter Tumor, Budapest–Roma 2008, 133–142.
- VÉGHSEŐ TAMÁS: *La raccolta inedita di Anderas Veress sulla storia del Collegio Germanico-Ungarico, I collegi per stranieri a/e Roma nell'età moderna I*, 57–62.
- VERESS ENDRE: *Matricula et acta alumnorum Collegii Germanici et Hungarici ex regno Hungariae oriundorum 1599–1917* (Fontes Rerum Hungaricarum 2), Budapest 1917.
- VERESS ENDRE: *Olasz egyetemeken járt magyarországi tanulók anyakönyve és iratai 1221–1864* (Monumenta Hungariae Italica 3), Budapest 1941.
- VITTORIO PERI: *Cedolini, Pietro*, DBI 23 (1979), ord. alph.

- WALTER, PETER: *Die Gründungen des Collegium Germanicum et Hungaricum. Etappen der Kollegsgeschichte*, Korrespondenzblatt: Jubiläumsausgabe zum 450jährigen Bestehen des Collegium Germanicum et Hungaricum (Rom) (2002) 86–113.
- WEBER, CHRISTOPH: *Der Vicegerente des Vikariates von Rom im 17. Jahrhundert und seine „größte Plage“. Ein Beitrag zur Verfassungsgeschichte der Kurie*, Zeitschrift der Savigny-Stiftung für Rechtsgeschichte. Kanonistische Abteilung 80 (1994) 301–354.
- WEBER, CHRISTOPH: *Die ältesten päpstlichen Staatsbandbücher. Elenchus Congregationum, Tribunalium et Collegiorum Urbis (1629–1714)* (RQ Supplementheft 45), Rom–Freiburg–Wien 1991.
- WEBER, CHRISTOPH: *Legati e governatori dello Stato Pontificio (1550–1809)* (Pubblicazioni degli Archivi di Stato. Sussidi 7), Roma 1994.
- WYRWOLL, NIKOLAUS–OTT, WILHELM–PILLAT, MARKUS: *Das Pontificium Collegium Germanicum et Hungaricum zwischen internationalem Anspruch und nationalen Interessen im 19./20. Jahrhundert*, RQ 115 (2020) 172–182.
- ZÁVODSZKY LEVENTE: *Pongrácz Imre báró egri kanonok római útja és iskolázása*, Religio 70 (1911) 646–647 és 662–663.

ABBREVIATIONES

AAV	Archivio Apostolico Vaticano
ACGU	Archivio Storico, Pontificium Collegium Germanicum et Hungaricum de Urbe
B.M.V.	Beata Maria Virgo / Beatae Mariae Virginis
C.G.H.	Collegium Germanicum et Hungaricum
CVH	Collectanea Vaticana Hungariae
DBI	Dizionario Biografico degli Italiani
HC	Hierarchia Catholica
RHM	Römische Historische Mitteilungen
RQ	Römische Quartalschrift für christliche Altertumskunde

INDEX

- Abel, Leonardo 40. 43. 60. 88. 91.
108. 115. 120.
- Ács, Ioannes 122. 123. 124. 128.
- Agriensis, Emericus 121.
- Alberti, Martinus 148. 152. 153.
- Albinus, Franciscus 53. 100.
- Aldobrandini család 153.
- Almási, Georgius 236. 238.
- Altabak (Altabach), Ioannes 140. 142.
- Altieri, Giovanni Battista 43. 91. 152.
- Altini, Taddeo 182. 184. 185.
- Altoviti, Giacomo 205.
- Amadé, Adamus 252.
- Anania, Marcello 45. 92. 188. 189.
- Andor, Stephanus 229.
- Argoli, Alessandro 45. 92. 186. 187.
- Bácsy (Baizzi, Báchy), Michael 148.
149.
- Bahun, Nicolaus 136.
- Bakich, Ioannes 128. 130. 131.
- Balásfi, Thomas 118.
- Balogh (Baloch), Nicolaus 183. 186.
187.
- Baranyai Péter 120.
- Barkóczy Ferenc 26. 32. 35. 74. 79. 82.
- Barotti, Franciscus 164. 166. 167.
- Barrady, Petrus 194. 195. 196.
- Bársony, Georgius 176. 180. 181.
- Bartakovics, Paulus 246. 247.
- Bátkay (Bakkay), Martinus 213. 214.
- Batthyány Ignác 25. 35. 73. 82.
- Batthyány Kristóf 102. 103. 104.
- Beck, Franciscus 243. 244.
- Bedekovich, Ludovicus 171. 172. 173.
- Bellaczicz, Iacobus 217. 218.
- Bellarmino, Roberto, Szent 29. 47.
51. 76. 95. 98. 119. 126.
- Bellichich, Petrus 163. 167. 168.
- Bellosich János *lásd* Bellosich, Ioan-
nes
- Bellosich, Ioannes 54. 56. 101. 105.
226. 227.
- Belsario de Bellis, Domenico 45. 93.
- Belusi, Stephanus 208.
- Benchetich, Michael 235.
- Beniczky, Andreas 141. 142.
- Benkovich Ágoston *lásd* Benkovich,
Augustinus
- Benkovich, Augustinus 34. 81. 192.
- Bernini, Giovanni Lorenzo 44. 92.
- Blasinovich, Georgius 185. 187.
- Bocsárdy, Emericus 211. 212.
- Boldisár, Stephanus 174.

- Bolerazius, Stephanus 118.
 Bolla (Balla), Augustinus 213. 214.
 Bolla, Petrus 194.
 Bolya András *lásd* Bolya, Andreas
 Bolya, Andreas 54. 101. 148. 150.
 Borghese, Camillo *lásd* Pál, V.
 Borkowiz, Martinus 157.
 Boross, Petrus 194.
 Bors, Franciscus 245. 246.
 Bosco, Alessandro 43. 91. 142. 144.
 145. 146. 147.
 Bosnyák István *lásd* Bosnyák, Ste-
 phanus
 Bosnyák, Stephanus 50. 57. 98. 105.
 154. 155. 156.
 Bottini, Prospero 47. 95. 224.
 Buitul, Georgius 121. 140. 141. 143.
 Bujtul György *lásd* Buitul, Geor-
 gius
 Busiacovich, Paulus 154. 155.
 Caetano, Antonio 119.
 Camenicensis, Iacobus 125. 128.
 Caracci, Persio 202. 204.
 Caraccioli, Niccolò 45. 93. 255. 256.
 Caracciolo, Innico 41. 89.
 Carafa, Ottaviano 45. 92. 196. 197.
 198. 199. 200. 201.
 Carducci, Gregorio 47. 62. 95. 109.
 190. 221. 223. 225.
 Carpegna, Gaspare 51. 52. 99. 201.
 212. 222. 226. 230. 232. 255.
 Castori, Bernardo 36. 83.
 Cedolini, Pietro 47. 95. 120.
 Chigi család 153.
 Chrisanich (Krisanich), Volffgangus
 Gabriel 196. 197.
 Christian, Antonius 236. 237.
 Ciantes, José 175. 177.
 Colin, Iohannes 40. 88.
 Czedő, Michael 206. 207.
 Czeplédy, Iacobus 53. 100.
 Csáky, Emericus 31. 78. 234.
 Csáky Imre *lásd* Csáky, Emericus
 Damián, Matthaeus 227. 228.
 Dammers, Ioannes Henricus 41. 89.
 Dániel Imre 26. 73. 74.
 de Angelis, Jacopo 93. 201. 203. 204.
 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211.
 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219.
 220. 221. 222. 223. 224. 225.
 de Bellis, Dominico Belisario 45. 93.
 238. 239. 240. 241. 242.
 de Curtis, Paolo 60. 108. 140.
 de Tullia, Giovanni 120.
 de'Angeli, Giacomo *lásd* de Angelis,
 Jacopo
 Dejthi, Blasius 140. 141.
 Demsich (Demschich), Stephanus 241.
 242.
 Diáki, Ladislaus 117.
 Dobisch (Dobis), Stephanus 193. 195.
 Dobrassowski (Dobrosouschi), Iose-
 phus Ignatius 158. 161. 162. 163.
 Dolny, Stephanus 205. 206.
 Draskovich, Georgius 139. 141. 143.
 Dunaricz, Laurentius 163.
 Eghh, Ottho Honorius 234.
 Éh de Kisvarda (Kisvardai), Michael
 158. 161. 162. 164.
 Eölvedi, Albertus 137.
 Erberg, Ernestus ab 41. 89.

- Erdődy Gábor *lásd* Erdődy, Gabriel
 Erdődy László *lásd* Erdődy, Ladislaus Adamus
 Erdődy, Gabriel 31. 79. 247.
 Erdődy, Ladislaus Adamus 31. 79. 239. 241.
 Esterházy Imre *lásd* Esterházy, Emericus
 Esterházy Imre Gábor *lásd* Esterházy, Emericus Gabriel
 Esterházy, Emericus 31. 56. 61. 104. 109. 225. 226.
 Esterházy, Emericus Gabriel 252.
 Esterházy, Georgius 184.
 Eszterházy Károly 27. 32. 35. 74. 79. 82.
 Fabritius, Ioannes 117.
 Fedele, Cesare 43. 91. 120. 121. 130.
 Fekete, Ioannes 133. 135.
 Ferdinánd, III. 52. 99.
 Filonardi, Pietro Francesco (*tévesen* Ascanio Filonardi) 44. 91. 178. 179. 180. 181.
 Florius, Georgius 139. 145.
 Foppa, Giovanni Battista 180.
 Forgách Ferenc 29. 30. 76. 77.
 Fortunato, Orazio 45. 93. 230. 231.
 Franczicz, Andreas 146. 147.
 Franych, Thomas 118.
 Friseneker, Henricus 41. 89.
 Frivaisz, Michael 247. 248.
 Fülöp, Georgius 217. 218.
 Gaborjáni, Tobias Ladislaus 164. 165.
 Gallio, Marco 45. 92. 202. 203.
 Garampi, Giuseppe 26. 73.
 Garzia Millino, Giovanni 121.
 Gergely, XIII. 34. 82.
 Gergely, XV. 46. 60. 94. 108.
 Gerstl, Paulus 240.
 Gessi, Berlingiero 43. 60. 61. 91. 108. 115.
 Ghislieri, Sebastiano 47. 95. 119.
 Ginetti, Marzio 49. 97. 152. 186. 201.
 Gnat, Petrus 236. 238.
 Gőg, Franciscus 122. 123. 129. 131.
 Görgei, Stephanus 251. 253.
 Grammatica, Domenico della 187.
 Granafei, Giovanni 47. 95. 189.
 Grandics, Ioannes 41. 89. 256.
 Gubasóczy János *lásd* Gubasóczy, Ioannes
 Gubasóczy (Gubasoc[z]i), Ioannes 57. 105. 173. 175. 177.
 Gutthai, Franciscus Xaverius 167. 169.
 Gyárfás (Jarphas), Demetrius 154. 155. 156.
 Gyöngyössi, Michael 132. 133. 136. 137.
 Győrfi, Stephanus 231.
 Gyulai, Georgius 254. 255.
 Habsburg dinasztia 21. 28. 50. 69. 76. 98. 106. 153.
 Hagn, Ioannes Georgius 41. 89.
 Hawlovecz, Iosephus 255.
 Hédervári, Ioannes Baptista 171. 172.
 Himmelreich György *lásd* Himmelreich, Georgius
 Himmelreich, Georgius 51. 98. 122.
 Hoffman, Paulus 158. 161. 162. 164.
 Horváth György *lásd* Horváth, Georgius

- Horváth (Horwat), Georgius 61. 109.
223. 224. 226.
- Horwath, Ioannes 233. 234.
- Hozó, Petrus 190. 192.
- Hromko (Honko), Stephanus 227. 228.
229.
- Hugelbergh, Michael 51. 98.
- Iankovich, Petrus 220. 221.
- Illésházy, Adamus 193. 195.
- Illyés András *lásd* Illyés, Andreas Ios.
- Illyés, Andreas Iosephus 38. 86. 198.
201.
- Illyés, Ioannes 249. 250.
- Illyés, Stephanus 213. 214.
- Ince, X. 182. 188.
- Ince, XI. 201. 212.
- Ince, XII. 212.
- Inchoffer Menyhért *lásd* Inchoffer,
Melchior
- Inchoffer, Melchior 29. 51. 53. 77. 98.
100. 119.
- Istvánffy János *lásd* Istvánffy, Ioan-
nes
- Istvánffy (Istuanfy), Ioannes 56. 105.
226. 227.
- Jaklin Balázs *lásd* Jaklin, Blasius
- Jaklin (Jacklin), Blasius 49. 58. 62.
96. 105. 109. 199. 200. 202. 204.
- Jakusith György *lásd* Jakusith, Ge-
orgius
- Jakusith, Georgius 50. 52. 97. 98. 99.
151. 154.
- Jaschay, Ioannes 151.
- Jeszenszki, Franciscus Aloysius 220.
221.
- Jezerniczky, Franciscus 214.
- József, II. (Habsburg) 28. 30. 75. 77.
- Kalamer, Michael 251.
- Kálmánczai, Ioannes 181. 185. 187.
188.
- Kapronczai, Ioannes 54. 101. 148.
- Kapronczay János *lásd* Kapronczai,
Ioannes
- Kárász, Christianus Emericus 220. 221.
- Kébell (Kebel), Thomas 188. 189.
- Kecskeméti, Michael 206. 207.
- Kelemen, VIII. 119.
- Kelemen, X. 212.
- Kelemen, XI. 212.
- Kelio, Nicolaus 245.
- Keoreosi (Kőrösi, Korosi), Sigismun-
dus 168. 169.
- Kereszti, Matthias 116.
- Kéry, Ioannes 195. 197.
- Ketteler, Fridericus 41. 89.
- Kinchius, Matthias 51. 98.
- Kircher, Athanasius 103.
- Kiss (Kis), Ioannes 232. 233. 234.
- Kizdy, Benedictus 139.
- Kollenitch (Kolonich), Andreas 227.
228.
- Kollonich Lipót 56. 104
- Kollonich Zsigmond *lásd* Kolonitz,
Sigismundus
- Kolonitz, Sigismundus 56. 104. 238. 239.
- Koos, Paulus 177. 178.
- Kopchányi, Michael 139. 141. 143.
- Kovachevich (Kowatceulich), Tho-
mas 227. 228.
- Kovachich (Kou/vaciz), Petrus 182.
183. 184.

- Kőrösi Márk *lásd* Kőrösi, Marcus
 Kőrösi (Crisinus), Marcus 58. 106.
 129. 130. 131. 132.
 Kőrösi, Sigismundus *lásd* Keoreosi,
 Sigismundus
 Kőszegi, Melchior 162. 164. 165.
 Krisanich, Volffgangus *lásd* Chrisa-
 nich, Volffgangus
 Kruplanicz, Georgius Nicolaus 216.
- Ladányi, Adamus 243.
 Ladányi, Stephanus 247.
 Ladányi, Ladislaus 199. 200. 201.
 Lévay, Stephanus 229.
 Libelli, Giacinto 210.
 Lipót (Habsburg) 51. 98.
 Lippay György *lásd* Lippay, Geor-
 gius
 Lippay, Georgius 57. 105. 144. 145.
 Lippay, Nicolaus Antonius 222. 223.
 224. 225.
 Liptay (Lyptay), Ioannes 239. 240.
 Lónyai, Andreas 163. 167. 168.
 Losi, Michael Sigismundus 177.
 Lósy, Emericus 42. 57. 90. 105. 116.
 Lósy Imre *lásd* Lósy, Emericus
 Loyolai Szent Ignác 122.
 Lubi (Luby), Emericus Ignatius 221.
 222.
 Ludovisi, Alessandro 60. 108. (*lásd*
még Gergely, XV.)
- Magnovith, Ioannes 167. 169. 170.
 Magyar, Franciscus 245. 246.
 Majthényi, Ladislaus 30. 77. 118.
 Makay, Georgius Iosephus 220. 221.
 Malechich, Casparus 209. 210.
- Máriássy, Alexander 252. 253.
 Marini, Gaetano 26. 73.
 Márkházy György *lásd* Márkházy,
 Georgius
 Márkházy, Georgius 55. 101. 170. 172.
 173. 174. 175.
 Marnavich Tomkó János 50. 98. 156.
 Mass, Franciscus 41. 89.
 Massan, Laurentius 248.
 Matalich, Gregorius 236.
 Mattachich, Petrus 253. 254.
 Mattalich, Georgius 247.
 Mattkovich, Michael 165.
 Matyášovszky, Ladislaus 198. 199.
 Maurovich Mihály *lásd* Maurovicz,
 Michael
 Maurovicz, Michael 51. 98. 126. 127.
 131. 132.
 Mazziotti, Pietro 46. 94.
 Medak, Nicolaus 146. 147. 148.
 Mednyánszky, Franciscus Ignatius
 Ladislaus 239. 241.
 Mednyánszky, Ignatius 233. 234.
 Medvedich, Blasius 166. 167.
 Menatti, Stefano Giuseppe 45. 61.
 93. 109. 226. 227. 228. 229. 230.
 Migich, Georgius 190. 192.
 Mikó, Franciscus 243. 244.
 Missych, Ioannes 159. 160.
 Mokray, Franciscus Matthias 189. 191.
 Mondaldi, Orazio 183.
 Musar, Andreas 248. 250.
- Nádasi János 102. 104.
 Nádasdy, Nicolaus Ioannes 223.
 Nádasz Pál *lásd* Nádasz, Paulus
 Nádasz, Paulus 122. 128. 130.

- Nagy, Albertus 160. 161.
 Nagy, Emericus 174. 178. 179.
 Nagy, Georgius 122. 123.
 Nagyfalu, Georgius 116.
 Nagymihályi, Franciscus 203. 204.
 205. 207.
 Náray, Georgius 203. 204. 205.
 Nedelko, Stephanus 200. 201. 202. 203.
 Németh, Iacobus 115.
 Nigrini, Adamus Xaverius 214. 215. 216.
 Novachich, Franciscus 230. 232.
- Oddi, Marco Antonio (Marcantonio degli) 45. 92. 190.
 Okolicsányi, Emericus 227. 228. 229.
 Okolicsányi, Ioannes 240.
 Olasz, Paulus 201.
 Orbán, Valentinus 211. 212.
 Orbán, VIII. 181.
 Ordódi, Sigismundus Antonius 209.
 211. 212.
 Ordódi, Sebastianus 231. 232.
 Orkovachky, Petrus 208. 209.
 Orosz, Ioannes 126. 127.
- Pakay, Franciscus 208.
 Pál, V. 40. 60. 88. 108.
 Palermo, Giuseppe 204.
 Pálffy Tamás *lásd* Pálffy, Thomas
 Emericus
 Pálffy, Thomas Emericus 54. 56. 57.
 101. 103. 105. 166.
 Pallamolla, Giuseppe 46. 94. 165. 166.
 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 175.
 176. 177. 178. 179. 180. 181 182. 183.
 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190.
 191. 192. 195. 196.
- Pallotto, Giovanni Battista 165.
 Paluzzi Altieri degli Albertoni, Paluzzo 201.
 Pamphili, Girolamo 121.
 Paravicino, Ottavio 51. 98.
 Parrádi, Petrus 195. 196.
 Pascasio, Donato 183.
 Patachich Ádám 27. 32. 34. 35. 36. 75.
 79. 81. 82. 83.
 Patachich Gábor 27. 32. 34. 75. 79. 81.
 Pataki Ferenc 54. 101.
 Pataky, Ioannes 249.
 Paxi, Stephanus 135. 136.
 Paxich, Petrus 149. 150.
 Payer, Ioannes Chrysostomus 122. 123.
 129. 131.
 Pázmány Péter 30. 36. 50. 57. 77. 83.
 97. 98. 105. 123. 153. 154.
 Péchi, Andreas 150.
 Permai, Ioannes de 120.
 Péterffy, Franciscus 252. 253. 255.
 Péterffy, Georgius Ferdinandus 223.
 224. 225.
 Petheő, Ioannes Blasius 178. 179.
 Petrich, Michael 183. 188. 190. 191.
 Philipovich, Nicolaus 171. 172. 173.
 Piccolomini, Celio 182.
 Pistes, Tobias 126. 127. 129.
 Pistes, Tobias 154. 155.
 Pisztes Tóbiás *lásd* Pistes, Tobias
 Plepeli, Georgius 251. 253.
 Pongrácz, Emericus 214. 215.
 Posgai, Nicolaus 158. 159.
 Prasberg, Franz Iohann von 52. 99.
 Pray György 25. 73.
 Puccinelli, Giovanni Alfonso 185.
 Puchheim, Otto Friedrich 165.

- Pyber, Ladislaus 207. 208. 210.
 Pyber, Paulus 243. 244.
- Radován, Eusebius 231. 232.
 Radovicius, Ioannes 119.
 Rákóczi Ferenc, II. 58. 106.
 Ramocsaházy Mihály *lásd* Ramocsa-
 házy, Michael
 Ramocsaházy, Michael 51. 98. 126.
 127. 128.
 Ravasz István *lásd* Ravasz, Stephanus
 Ravasz, Stephanus 54. 101. 223. 224.
 Récesei, Stephanus Franciscus 158.
 160. 161.
 Ress, Georgius 237. 238.
 Ricciulo, Hieronimus 141.
 Ricculi, Antonio 43. 91.
 Rivaldi, Ascanio 44. 91. 178.
 Rocci, Ciriaco 52. 99.
 Romaulo, Pietro 46. 94. 121. 122. 125.
 130.
 Rosa, Lucas 173. 175.
 Rosý, Ioannes 158. 160. 161.
 Rumer, Valentinus 122. 123. 125.
 Rusticucci, Girolamo 52. 60. 99. 108.
 118.
 Ruthkay, Ignatius 200. 202.
- Sacratí, Alfonso 45. 92. 93. 170.
 Samsinoci, Andreas 115.
 Sándor, VII. 49. 97.
 Sannitius, Laurentius 133. 134.
 Sansedoni, Giulio 132.
 Sartorius, Nicolaus 125. 126.
 Scannaroli, Giovanni Battista 43. 52.
 91. 99. 151. 152. 153. 184.
 Schmitt, Gregorius 255.
- Selley, Ioannes 189. 191. 192.
 Sellenz, Ioannes 138. 143. 144.
 Sembery, Georgius 218.
 Sennyey, Stephanus 175. 176. 179.
 180. 182.
 Silley, Adamus 246.
 Sordi, Alberto 153.
 Söll, Franciscus 41. 89.
 Spáczay, Paulus 239. 240. 242.
 Spada Veralli család 153.
 Sperelli, Sperello 45. 93. 232. 233. 234.
 235. 236. 237. 238.
 Spinola, Aloisio 36. 83.
 Spoliarich, Petrus 231. 232.
 Svehla, Georgius 154. 155.
 Sylla, Gasparus 149. 155. 156.
- Szabadkovich (Sabadkovic), Petrus 209.
 212. 213.
 Szabó, Ioannes 245.
 Szabó, Paulus Ignatius 215. 216.
 Szalay Iacobus Franciscus 209. 210.
 Szalay (Szalaicz), Franciscus 183. 189.
 190. 192.
 Szegedi, Franciscus 57. 105. 164. 165.
 Szegedi, Michael 104. 191. 193.
 Szegedi Mihály *lásd* Szegedi, Mi-
 chael
 Szegedy Ferenc *lásd* Szegedi, Fran-
 ciscus
 Szelepchény György *lásd* Szelepchény,
 Georgius
 Szelepchény, Georgius 38. 86. 57. 105.
 151. 152. 153.
 Szenczý, Georgius 230.
 Szentkeresztý, Michael 122. 124.
 Szentmártoni, Martinus 116.

- Szily, Andreas 169. 171.
 Szörényi, Ladislaus 236. 237.
- Tarcsy, Petrus 176. 183. 184. 185.
 Tatarich, Stephanus 219.
 Taynai, Martinus 236. 237.
 Telegdy, Georgius 157. 158. 159.
 Telekessy István *lásd* Telekessy, Stephanus
 Telekessy, Stephanus 58. 106. 194. 195. 196.
 Teoli, Bonaventura 49. 96. 203.
 Thany, Michael 156. 157.
 Thudor, Iacobus 198.
 Thurzó család 50. 97.
 Tibaldeschi, Odoardo 46. 63. 94. 110. 133. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164.
 Tompa, Andreas 218. 219.
 Tornielli, Antonio 43. 91. 152. 153. 178.
 Tukrovicz, Adalbertus 205. 207.
- Udria, Stephanus 154.
 Ujváry, Stephanus 221.
 Urbanek, Adamus 250.
- Vannini, Bartolomeo 182.
 Vanoviczi, Ioannes 34. 81. 162. 163.
 Vanoviczy János *lásd* Vanoviczi, Ioannes
 Varro, Stephanus 159. 160.
 Vattay, Ioannes 214. 215.
 Veralli, Fabrizio 50. 97. 153.
 Vitnyédy, Franciscus 169. 171.
 Vittrici, Alessandro 175.
 Volpi, Giovanni Battista 194.
 Volpi, Volpiano 131.
 Vukovics, Paulus 252.
- Wanéczy, Ioannes 254. 255.
 Weinperger, Carolus/Stephanus 50. 98.
 Wolfradt, Anton 40. 42. 88. 90.
 Wollinger, Sebastian 50. 97. 154.
- Zaoli, Domenico de 45. 93. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254.
 Zelniczey, Petrus 125.
 Zichy György *lásd* Zichy, Georgius
 Zichy, Georgius 54. 101. 185. 186.
 Zichy, Paulus 231. 233.
 Zlovenchich, Matthias 159. 160.

Összeállította:

SÁGI GYÖRGY, HORVÁTH TERÉZIA

THE REGISTRY OF ORDINATIONS OF THE GERMAN-HUNGARIAN COLLEGE IN ROME

Registry entries of Hungarian Students (1599–1713)

The old prestigious institution, founded as *Collegium Germanicum* in 1552, but functioning as *Collegium Germanicum et Hungaricum* since 1580, has been well studied both by positivistic and current historiography. It is primarily thanks to the work of ANDREAS STEINHUBER, ENDRE VERESS, PETER SCHMIDT, AND ISTVÁN BITSKEY, that we have extensive familiarity with the students' prosopography, the institution's operation, and its influence on German and Hungarian cultural and ecclesiastical history. The *Collegium* can be regarded as a missionaries' seminary of the "Old Continent", making a significant contribution to the formation of the image of the European church and clergy as envisaged by the Council of Trent, due to its internal multi-ethnic, multi-cultural, and inherently supranational character.

The present volume focusses on the Registry of Ordinations of the *Collegium Germano-Hungaricum* ("*Liber, in quo scribuntur Alumni Collegij Germanici et Vngarici, qui praemisso examine et approbatione aliquo initiantur Ordine*"). Chapter I of the Introduction provides an overview of the *Collegium's* history. Chapter II gives an analysis of the Registry of Ordinations. Chapter III informs the reader on how sources (data) have been

managed. The corpus used for the volume contains the ordination entries relating to pupils from the Lands of the Hungarian Holy Crown in the form of an extract. The name of each pupil and his degree by ordination (*prima tonsura*, *ordines minores*, [*sub*] *diaconatus*, *sacerdotium*) is supplemented with the date and place of ordination, the venue being in greater part the Lateran Cathedral or the *Collegium's* church and chapel, with additional regular or occasional venues. Furthermore, the name of the consecrating bishop is mentioned, who was (as a rule) the *vicegerente*, i.e. the regular vice vicar of the (Roman) Cardinal Vicar. If the *vicegerente*, exceptionally, was not a consecrated bishop, an Auxiliary Bishop of the Cardinal Vicar could be required to act for him. Indeed, the *Liber Ordinationum* lists a number of such "occasional" ordaining members of the high clergy.

It is the prosopographical and biographical records in the Registry of Ordinations that can be considered most significant: such records, scarcely available from other sources, can be the *par excellence* sources of data, providing invaluable information on any individual's career. Also, they contribute to an appreciation (and acknowledgment) of the parts they played, both in terms of erudition and culture, either as far as the character of each such role-player is concerned with regard to his "confessional" adherence during the period of the formation of denominations, whether the students be German or Hungarian. The latter include data on the successors of Péter Pázmány, Cardinal and Archbishop of Esztergom, viz. Imre Lósy (1637–1642), György Lippay (1642–1666), and György Szelepcshény (1666–1685), as well as other members of the high clergy, such as István Bosnyák, Ferenc Szegedy, Tamás Pálffy, János Gubasóczy, and Balázs Jaklin, Hungarian chancellors at the Viennese Court. A person of unique importance in Hungarian national-historical consciousness and identity whom

one should explicitly mention is István Telekessy, who – as Bishop of Eger – was the only member of the High Clergy to stand by Prince Francis II Rákóczi in the latter's fight (1703–1711) representing the Estates against the Habsburg Monarchy during the War of Spanish Succession. There is another person, highly (and officially) respected by the Roman Catholic Church, viz. Márk Kőrösi, one of the Martyrs of *Kassa* (in Slovak *Košice*), beatified in 1905, subsequently canonized in 1995; the volume presents every degree of his ordination starting with his *prima tonsura* in 1612 up to his consecration as a priest in April, 1615.

Translated by LÁSZLÓ KRISTÓ

ISBN 978 615 6195 34 0

9 786156 195340